Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

kW
235
A 34

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

GEORGI BECKHERI
ELBINGENSIS
ORATOR
EXTEMPORANEVS
SEV
ARTIS ORATORIÆ
Breviarium bipartitum

Cujus Pars prior præcepta continet generalia, poſterior praxin in ſpecie oſtendit.

AMSTELODAMI,
Apud Ludovicum Elzevirium,
M D C L.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Permagnificis , Nobiliſſimis , Ampliſſimis ; Conſultiſſimis , Experientiſſimis

V I R I S,

D. D.

D. ISRAELI HOPPIO, Burggrabio Elbingenſium Regio & Proconſuli.

D. SIGISMVNDO MEIENREISIO, Patriæ Proconſuli.

D. HARALDO APPELBOHM, Sereniſſimæ Suedorum, &c. Reginæ apud Amſtelodamenſes Commiſſario.

D. GEORGIO LARDING,
D. DANIELI WIEDER,
D. PAVLO GERICIO,
} Conſulibus Patriæ graviſſimis.

D. ISAACO HOLLANDER, Magno Vrbis Mariæburgi Ornamento.

D. ZACHARIÆ à TETTELBACH, Inter primarios Patriæ Cives Conſpicuo :

Reſpective

Conſanguineis, Avunculo, Adfini;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Omnibus ac ſingulis
Patronis, Promotoribus, Fautoribus
ac Amicis
æternùm ſuſpiciendis,
Majora quidem, ob virtutis eminentiam juxta ac doctrinæ claritatem, merentibus,
ad qualia vero noſtra adhuc dicendi infantia rudis eſt,
Haſce
qualeſcunque ſtudiorum primitias
meritiſſimis ſacro:
non ignarus
Apes, Iſidoro teſte, potiſſimum rore pabulari cœleſti & amœno florum odore apprime delectari,
ac proinde
veſtris virtutibus nil deberi niſi induſtria & arte elaboratum opus, omnibuſque numeris abſolutum;

ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ſed novimus quoque,
Fama Præcone,
Singularem veſtram in quoſvis benignitatem, qua non tam donum
offerentis, quam animum ſoletis
intueri volentis:
Concedetis & huic, ſic confido,
Ingenii herbulæ oculum alterum,
ac munus hoc levidenſe veſtro
dignari cenſebitis intuitu:
Alibi ſublimium poſſidebitis animorum nobiliſſimam laurum ac
indefeſſæ lucubrationis palmam;
Hoc opuſculum noſtrum
dummodo viliſſimas inter herbulas ſortiatur locum, ſatis
voto ſubſcripſiſſe Cœlum
gloriabitur;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Veſtrum nunc ſit, ſi favorem expe-
rietur veſtrum, quod cum
meum adhuc, algâ vilior; nunc
cum veſtrum erit, violis habebitur
gratior atque roſis. Vivite felices!

V. M. & N.

s. devotiſſimus

GEORGIVS BECKHERVS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

AVTHOR

Lecturo Salutem!

ORatorem Tibi ſiſto, Lector benevole, eumque extemporaneum, ut quacunque libuerit occaſione hoc utaris prologo; non enim ubivis meditationi tempus conceditur, nec te Phocionem, cujus dicendi vim admiratæ Athenæ, in theatris ſemper effuſæ præſtolabuntur cogitabundum, in hoc unum intentum, ut eo ſententiis videreris auguſtior quo verbis eſſes anguſtior, & ſic ipſe crebris tum inſtructus ſententiis in populum non tam orare, quam de Cœlo in terras velut novus Iupiter tonare & fulgurare exaudireris; nonnunquam imparatus palæſtram hanc ingredi contingit, & ex improviſo ſæpius verba facienda imo ſub ipſis nata labris non raro effutienda: Quapropter ne ſubitaneus confundaris, manuductorem offero, quem ſi benigne ſuſceperis, viam qua progredi poſſis tutius ſcrutabitur, Te huc illuc in deviis oberrantem ad rectam ducere ſemitam paratus. Si Iuvenis es atque Procus, Pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

nubi ſubibit munus ut commiſſa ſibi fidenter exequatur: Si parentare amico aut in obitu cujuſdam dolere (ſic fato volente) eveniat, Præficæ adinſtar Nænias modulabitur: Si Victor aut Triumphator, triumphos & Panegyres adornabit; ac quocunque loco aut tempore perorandum, fidelis ubique lateri tuo adhærebit Satelles. Potuiſſet, fateor, hic quidem inter privatos adhuc deliteſcere parietes; Aſt multorum ad divulgandum ſtimulatus precibus & poſt extortum à me Opuſculum, ægre ac vix tandem perſuaſerunt ut luce & Sole dignari fuerim paſſus. Editum tamen non ut laurum exinde aucupari ſomniem, ſed ut meum cumprimis ſtudium ac deſiderium, quo juvenibus prodeſſe adnitor, promptus exhibeam; tum quoque ad refrænandam obtrectatorum malitioſam linguam, qui plenis convitiorum plauſtris famam obruere machinantur eorum, quibus, quod bene vivam, totus debeo: Vos ego compello Patres S. I. Reverendiſſimi, erga vos gratus ut ſim publico teſtari ſcripto adgredior dum hoc qualecunque grati animi

monu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

monumentum veſtris non morituris nominibus erigo: veſtrum eſt, & à vobis accepi; quid mirum itaque ſi acceptum cum aliter nequeam, ſubmiſſe reponam, majora daturus poſthac, ſi Deus vitam: Tu, Lector amice, Lac illud Ieſuiticum, quod ſic contumelioſe Livor venenoſum appellat, ego vero ſalutare (utinam largius hauſtum) audacter affirmo, æqui bonique conſule ac nefariis hiſce ſuffragationibus, quibus à congreſſu Viri honeſti eos arcere muginantur qui Palladi militarunt feliciter ſub tam claris & jam dictis Ducibus, cave adſtipuleris. His ergo potiſſimum rationibus motus atque permotus Opuſculum noſtrum divulgavimus & quod Cicero tribus de Oratore libris ſparſim fuſe docteque ſcribit, nos in Compendium colligere attentavimus ac ſolitorum tradi ab aliis præceptorum Iliadem, nuce, quod dicitur, occludere. Semper enim utilius poſituros operam exiſtimavi Præceptores, ſi ſcriptam breviter artem praxi & exercitio curarent altius diſcipulis inſtillare, quam ſi vacuis relictis animis chartas liberaliter impleant, quas deinde ſtudiorum

pertæſi cum uberrimis ſcientiis vel ad piper, vel ſi honeſtiore agunt decreto, ad ſclopetam condemnant. Certe ruina Memoriæ ſcriptura eſt, & quod chartis cuſtodiendum commendavimus de illius quaſi poſſeſſione ſecuri, plerumque ſegnius animo infigimus, atque ita curſim, ſive cum tempore effluit, ſive facili aura deraſum inſidiantis ſemper oblivionis æternum diſſipatur. Porro nos ſapientes, ſero Phryges, cum poſt laborem denique vacuas fructuum manus experimur, tunc primum operam & oleum periiſſe intelligimus. Non ſcriptio igitur prolixa ſed ſtylus & uſus dicendi nobis magiſtri erunt: & ſicut loquendo loqui didicimus, ita frequenter inveniendo invenire, diſponendo diſponere, eloquendo eloqui, perorando Oratores fieri perdiſcemus. Sileat quoque tamdiu hic læſus lumine Zoilus, qui honeſta quæque parco libaſſe oculo ſatagit, & mox recedit, tamquam canis, ut dicitur, ex Nilo qui bibit, cum tamen aut plenam pertendere viam ad Cretam uſque deberet aut plane non ingredi, nec ſcholaſticalia dumtaxat eſſe identidem oblatret, donec admiranda demum ſua in

Sce-

Scenam producat Opera. Noſtro interea labore, Lector honorande, fruere feliciter, & ſi nihil invenias quod probes, conatum ſaltem non improba; Vale.

FINIS.

In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

In Clariſſimum

Ingenioſæ Magiſtrum Eloquentiæ,

GEORGIVM BECKHERVM.

ET ſapere & fari qui ſcit, decus illius ingens.
Tu majus tibi, qui ſciſque doceſque, paris.

BARTOLDVS NIHVSIVS.

An Herrn George Beckherrn /

Als er ſeinen auf jede zeit und gelegenheit gerichteten Redner heraus gab.

DJe Römiſche Sirene /
den Redner von Arpien /
ſiht man ſo manche Söhne
durch ſeinen mund erziehn ;
doch merk' ich / daß nicht einer weis
zu reichen bis an dieſen preis /
den hier Herr Beckher hat erlanget /
und mit der Weisheit laube pranget.

Er zeugt in allen dingen
wie wohl zu ſprechen ſei /
leſt bald die rede ſchwingen
in frohe fräuerei /

bald

bald in ein kläglichs leichen wort/
bald geht ſie aufgeblaſen fort
und über-prächtig/ vol von ſprüchen/
bald kömt ſie glümpflich hergeſchlichen.

Nuhn mus ein öhl-zweig liegen
üm ſein noch friſches haar/
ſo manche feder fliegen
mit Jhm zur ſterne ſchaar/
und Jhn hin-ſetzen/ wo man ſiht/
daſz ſich die ſterbligkeit entzieht
den wer was tüchtigs ſtifft/ der lebet/
ſo lang' ein ſtern am himmel ſchwebet.

Quiſquis amat doctis animare *Negotia* verbis,
Et non obſcurâ *rem* brevitate loqui,
BECKHERVM luſtret, cui dives gratia fandi
Præſto eſt, & prompti floridus oris honos.

Tumultuante calamo ſcribeb.

PHILIPPVS CÆSIVS.

Quis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

QVis liber Auſonias, Fabio ſurgente, Cathedras
Occupat, & mediam proſilit in Caveam?
Quis liber eloquio facilem ſe ferre parato,
Flumine & ingenii, qua patet, ire docet?
Nempe Tuus, Beckhere, labor, vigilataque cura,
Doctrinæ pulchrum non trivialis opus.
Hactenus ingenti linguæ cultura labore
Conſtitit, & Latio ſat fuit ore loqui.
Sunt quibus iratâ corraditur omne Minervâ,
Sunt queis ſe ſermo, voxque [a] venuſque negat
Ingeminant multi, rerum ſine pondere, nugas,
In quibus officium nil niſi lingua facit.
Ore quod & docto loquimur, Beckhere, diſertoq;
Inſuper & prompto, muneris omne Tui eſt:
Eſt [b] meditata quidem celebris facundia TulII,
Si [c] ſubita tentet, nullus (opinor) erit.
Cecropii non eſt tam præſtans lingua Periclis
Ni prius Ingenium verbaque reſque paret.
Nunc [d] Lugdunenſem nemo pallebit ad aram
Fluminis aut ferulæ non metus ullus erit.
Perge labore annos & famâ extendere nomen;
Poſteritas Laudem dicere docta, dabit!

a Sermonis gratia *b c* Voces Tacito uſurpatæ
d Meminit Suetonius in Caligul. & ex eo Iuvenal. Sat. 1.

L. M. Q. ſcribebam

Amico Honoratiſſimo,

LEIDÆ 12 Auguſti

GEORGIVS WOSEGINIVS, Regiom.

Quale

QVale ſit hoc Scriptum noſtri, bone Lector, amici:
Vis dicam? tale eſt, quod pia Muſa probat.
Quod doctis placuit, (nam nos veneramur & illos)
Quod Muſis; cur non & Tua Muſa probet?
Scilicet omnigenâ dotatus Palladis arte
. digna ſuo nobis exhibet ingenio.

Doctrinâ & Eruditione Clariſſimo D. Autori, GEORGIO BECKHERO, *Amico & conterraneo ſuo ſuaviſſimo hoc qualecumque ſinceri amoris teſtimonium*

L. M. Q. apponit

Amſtelrodami A° 1650. d. 15. Aug.

GOTOFREDVS ZAMELIVS,
Frid. Fil.

ΠΡΟΣΦΩ΄ΝΗΣΙΝ
Ad Lectorem

QVem legis & laudas, merito laudaſſe teneris,
Authoris doctum, Lector, Amice, Librum.
Aurea qui dulci præſtat documenta loquendi
Munere; queîs mores arte probare vales.
Multa legiſſe juvat, ſed plurima noſſe juvabit,
Quiſque perorandi munera ferre ſtudes.

Vt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Vt tibi docta fluant tacito de pectore verba,
Ingenium doctum pagina lecta dabit.
Prompta perorandi quo ſit tibi facta facultas;
Solus, in Artificem qui dabit; uſus erit.
Sanior ut ſenſus, foret ut tibi copia fandi;
Innumeris numeris porrigit Author Opus:
Vt quoq; doctiloquî magnus cumuletur acervus
Inſignem gazam Lectio docta dabit.
Magna equidem res eſt Divino munere linguæ
Doctum animi ſenſum prodere poſſe ſuum.
Cætera cum careant animantia bruta loquendi
Munere; ſoli Homini gratia tanta valet.
Accipe, quiſquis ades, gratanti nomine vultus,
Quod tibi non falſo munere fertur; Opus;
Imbibe quanta vales, ſtudiis & diſcito amare
Doctiſonum linguæ, ſuaviſonumque decus;
Sedulus &, quantum concedit temporis ætas,
Scripta facunda Viri volve revolve manu:
Sic tuus ingenii ſplendeſcet floribus Hortus
Doctus odoriferis; ſemina docta ferens:
Sic tua per totum floreſcet Gloria mundum;
Vivet & ingenii Laus, Honor, atque Decus.
Te quoque, Piſtori, Doctorum nobile Lumen,
Ingenium doctum Dogmata ſana probant.
Perge bonam famam doctis extendere ſcriptis,
Sic tua perpetuum Nomina Docta manent.

τῆς εὐφημίας ἕνεκα poneb.

IOHANNES KLAGE.

ARGV-

ARGVMENTVM

Trium De Oratore Librorum Ciceronis & noſtri Opuſculi Diſpoſitio.

INductis ad morem dialogi loquentes perſonas Licinii Craſſi, M. Antonii, Q. Mucii Scævolæ & aliorum
1. docet Cicero in Primo Libro Materiam artis Rhetoricæ, Naturam
2. ejus & Imitationem: In Secundo tractat Inventionem, Diſpoſitio-
3. nem & Memoriam: In Tertio Elocutionem & Pronunciationem. Nos Doctrinam Ciceronis non Ordinem ſequuti, BREVIARIVM noſtrum in duas partes diſtribuemus: In *Prima Parte* docebimus generaliter *Invenire*, *Diſponere*, *Eloqui:* In *Secunda Parte* ad tria dicendi genera *Demonſtrativum*, *Deliberativum*, *Iudiciale* eaſque Orationes quæ ad hæc genera pertinent, deſcendemus. Et verendum licet ne in Secunda hac Parte moram nobis ubertas materiæ PRAXIVMQVE ſcribendarum volun-

Ciceronis de Oratore Librorum & Operis noſtri inter ſe collatio.

 tas

tas injiciat, brevitati tamen ſtudebimus ut promiſſæ numquam obliviſcemur.

PARS PRIMA.

De Inventione, Diſpoſitione & Elocutione.

Eloquentiæ Studioſo tria potiſſimum difficilia.

TRia Eloquentiæ Candidato difficilia obveniunt; *primo* ut habeat quod dicat, & hoc docet INVENTIO: *ſecundo* ut ſciat quo ordine dicat, & hoc docet DISPOSITIO: *tertio* ut ornate ac venuſte dicat & hoc docet ELOCVTIO. Diſtincte ergo de his Tribus præcipiemus, diſtinctis Capitibus: Nam de MEMORIA & PRONVNCIATIONE utpote iis, quæ à natura melius & uſu habemus aut nihil aut aliquid breviter.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

CAPUT I.

DE INVENTIONE.

VT clarius procedamus de *Inventione*, quæſtiones aliquot movebimus. Inventio.

QUÆSTIO PRIMA.

Quid ſcripturus Orationem invenire debeat?

RESP. I. Ante omnia ſcopum Orationis invenire debet ad quem in omnibus collimet, hoc eſt; debet certam propoſitionem ſibi præfigere & excogitare, ad quam omnia dirigat; alias cæcis oculis natanti ſimilis erit, qui brachiorum plauſu multum fatigatur & parum proficit eo quod littus quo debeat tendere non videat. Invenire quid?

Ex materiis vero occurrentibus ea ſemper eligenda eſt, quæ apta eſt tempori, utilis, ſelecta, quæ non ſterilis, non difficilis, Auditorum à captu non aliena. Quæ materia eligenda.

In genere *Exornativo* invenienda materia gravis, magnifica, plauſibilis: Quare cum *Virgilius* Culicem, *Catullus* paſſerem, Pſittatum *Statius*, *Majoragius* Lutum, Ovum In Demonſtrativo genere.

Puteanus, Ebrietatem alius, alius pediculum & pulicem, ſcabiem & quartanam febrim alter laudavit, exercitii gratia & ingenii factum arbitrare: Ceterum ſi quis talia ſerio ageret apud prudentes riſum & puerilitatis notam incurreret.

In Deliberativo & Iudiciali.

In *Deliberativo* & *Iudiciali* talis quæſtio accipienda eſt, qualem neceſſitas requirit & Auditorum capacitas exigit.

Inventio unde proveniat.

Inventio porro provenit pulcra quidem ab ingenioſa natura, ea tamen quæ eruditione non careat: Nam *Eruditio* parens eſt & nutrix inventionis; quapropter ſi facile & pulchre invenire vis, ſcito Hiſtorias gentium, conſuetudines, fabulas, Apologos, Sententias, Hieroglyphica, Apophthegmata; Nam ex his non difficulter aliquid quod in rem tuam erit eruere poteris.

Oratores moderni acuta gaudent Inventione vid. quæſt. ſeq. ſeptimam ſcl.

Obſerva vero Oratores & Hiſtoricos maximè hiſce temporibus laborare ut *acutam* inveniant *Propoſitionem*. *Acutam* vero *Propoſitionem* vocant illam, quæ ſub *Allegoria* infertur, quippe ſenſus ſimplex eſt & antiqua veritas, ſed nova veſte incingitur, hoc eſt; ſub Allegoria

goria ſimplicitas tegitur, quam è verbis contextam veſtem ſi detraxeris, nudam, apertam & ſimplicem cognoſces: Exempli cauſſa; *Iſtius Propoſitionis Allegoricæ*; *Caſtra vobis metabor Auditores*; Senſus ſimplex eſt; *Bellum vobis ſuadebo.* Et illius; *Togam laceratam hodie conſuam Audit*: Veritas nuda eſt; *Pacem vobis poſt bellum ſuadebo.* Tales propoſitiones argui non poſſunt; ſed cavendum ne affectatæ ſint, leves, & ſcurriles vel nugatorio nixæ fundamento, Gravitas ſiquidem Oratorem decet: Illi tamen, qui primum diſcere incipiunt aſſueſcant ſimplices & apertas invenire propoſitiones, argumentaque facilia & clara conquirant; ſic enim brevi proficient: & ad propoſitum loqui diſcent. Hoc ubi didicerint facile pro ſuo quiſque ingenio aſſurget.

Argumenta invenienda poſt propoſitionē inventam quibus hæcipſa ſuffulcitur.

RESP. II. Vbi propoſitionem invenerit, debet argumenta invenire quibus propoſitionem ſtabilire poſſit ut apud Audit: ſibi fidem faciat. Eſt autem Argumentum probabile Inventum ad faciendam fidem, hoc eſt; Eſt Cauſſa, qua Orator ſuam propoſitionem veram eſſe ſuadet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Argumenta duplicia.

Dixi probabile Inventum, quia duplicia ſunt Argumenta, alia certa, evidentia, neceſſaria, quæ prorſus convincunt: *Vt Petrus non eſt beſtia, quia eſt rationalis.* Alia ſunt probabilia ſeu perſuaſibilia, ſuntque argumenta popularia, habentia ſpeciem veri, hoc eſt quæ videntur eſſe vera propter hominum opinionem, vel propter ſimilitudinem quam habent cum veritate, vel propter eventum: Et talia præcipue Orator conquirere debet, non quod neceſſariis demonſtrationibus uti non poſſit, ſed quia plerumque populares propoſitiones facit quæ carent demonſtrationibus: Vel quia cum populo agit, qui facilius movetur iis, quæ ingenio & conſuetudini ſuæ magis accommodata ſunt, quam demonſtrationibus, quæ difficulter à rudioribus intelliguntur.

Orator argumenta popularia adhibeat.

Argumenta in Locis quærenda. Loci dup.

Porro Argumenta in *locis* quærenda ſunt; *Loci* enim ſunt domicilia & palatia eorum, & hi quidem duplices; *Intrinſeci* & *Extrinſeci.* *Intrinſeci* vocantur, quod in re propoſita lateant: *Extrinſeci* vero ſeu *aſſumpti* dicuntur, quod extra rem ſint, & ab extra aſſumantur, Sunt

hi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

hi, præjudicia vel judicia, teſtes, leges, tormenta, tabulæ, authoritas, exempla, hieroglyphica, apophthegmata, fabulæ, mores gentium, antiquitates &c: De *Intrinſecis* utpote rerum fontibus hic breviter agendum.

QVÆSTIO II.

Quomodo argumenta in Definitione ſint invenienda?

Argumenta in definitione.

RESP. Definitio eſt oratio explicans quid res ſit, apud *Dialecticos* conſtat communiter *genere* & *differentia* ſeu *uno nomine generali, quod rei definiendæ & multis aliis eſt commune*, & altero nomine quod *huic ſolum rei convenit*, quæ definitur. v.g. *Homo eſt animal rationis particeps*. Oratores rariſſime utuntur tali definitione, quia parvam porrigit copiam, ſed alios habent modos res explicandi, quorum aliquos enumero.

Modi aliquot inveniendi argumenta in definitione.

Primus.

Primus eſt, per partes rem deſcribere, quod fuſe fit & ornate, ſed deſcriptio potius quam definitio dicenda eſt. Exemplum dat Cauſinus *Papilionem* ſic deſcribens: *Papilio animalculum eſt, ut in urbi-*

Elo- entia cra & ofa- .

Papilionis deſcriptio elegantiſſima.

bus rarum, ſic in agris frequens, corpus illi plenum, tenerum, molle, flexile, paulatim in exiguam longitudinem gracileſcens, cui ſuperſparſus teneræ lanuginis decor effloreſcit, exſtant veluti porrecta minutiſſimis filis cornua, quæ intermicantium oculorum jucundus fulgor irradiat; ſed præcipuum in pennis miraculum, quippe ſupra tenuis corpuſculi modulum gemmant floribus, nitent purpura, auro micant, ſtellis radiant: his veluti remigiis libratus in aërem volitat ludibundus & ad ſingulas pene ſtirpes adhæreſcens, modo delicatiſſima proboſcide foliorum ſuccos pabulatur, modo molliter quieſcit inter odorum delicias, modo redintegrato volatu ſuperbius emicat & inſultantium puerorum manus, ſexcentos in aërem meandros pingens, eludit.

Secundus. *Secundus* eſt per effecta, quæ à quatuor cauſſis profluunt: Et hic modus fuſus eſt; cavendum tantum, ne leves effectuum minutiæ conglobentur. Sic *Ebrietatem deſcripſit D. Ambroſius: Ebrietas eſt incentivum inſaniæ, fomentum libidinis,*

Ebrietatis deſcriptio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

dinis, venenum ſapientiæ. Hæc ſenſus hominum mutat & format, per hanc fiunt ex hominibus equi adhinnientes &c.

Petrarcha. Sic Petrarcha Formam: *Forma eſt velum oculis, laqueus pedibus, alis viſcus, haud facile vera diſcernere, ſeu virtutem ſequi poteris, ſeu in altum evolare animo, detinuit enim forma multos ad honeſtæ pergentes.* Et alibi. Formæ deſcriptio.

Forma eſt *hoſtis domeſticus, blandus raptor temporis ac quietis, perpetuus tortor, tormentum libidinis, & ſine virtute ſola, infauſtum animæ pondus & triſtis ludibrii inſigne.*

Tertius eſt per ſimilitudinem, non ita uti communiter ſimilia tractare ſolemus per particulas *Sicut, quemadmodum* &c. Sed his omiſſis, ſimpliciter affirmando ſine comparatione, verbi gratia; *Quid eſt vita noſtra? eſt forum in quo venditur & emitur, in quo alter fallit alterum & ſinguli in rem ſuam attentiſſimi ſunt, & nemo non ſuæ crumenæ invigilat: Eſt fabula, in qua ſuam quiſque peragit perſonam, hic Regis, ille Ruſtici* &c. Tertius Per ſimilitudinem. Vita.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Quartus, Per Synonymiam. *Quartus* eſt per Synonymiam res explicare. Exempli cauſſa; *Quid eſt aliud Lilium quam terræ ornamentum, plantarum gloria, oculus florum, pratorum gemma, agrorum*

Lilium. *ſidus, quod ſic terram exornat, ut Cœlum Stellæ, ita floribus adflat lumen, ut Iaſpis aurum, ſic oculos exhilarat, ut Sol univerſum.* Et

Sciolus quidam. apud Cauſinum Sciolus quidam ſe floride deſcribens contra Ciceron. Sic effert. *Ego ſum Oratorum Luſciniola, Elegiacorum Olor, Epigrammatiſtarum Pſittacus, Lyricorum Graculus, Comicorum Pavo, Tragœdorum Struthio: deinde me cum iſto Arpinate comparate, Adamantem cum vitro, gauſape cum holoſerico comparabitis.* *Cauſin. in Eloq. Sac. & prof.*

Quintus, Per cauſſas. *Quintus* eſt per *Cauſſas* à quibus fluunt *Effecta*, quales ſunt; *Materia, Forma, Efficiens, Finis.* verbi gratia; *Dædali manu exſtructum*

Ædificium Dædali manu exſtructum. *ædificium eſt, de vivo & ſecto lapide, forma orbiculari, cœli injurias non propulſat ſolum, ſed exonerandi curis animum & oblectandi gratiam continet maximam; Cœlum prope terreſtre diceres, ita venuſtate non abludit.*

Sextus

Sextus eſt per negationem; Quando primo oſtenditur, quid res non ſit, deinde dicitur quid ſit; Sic Bahuſius Amicum deſcribit [Sextus, Per negationem.] [b. 3. i- um.]

> *Non A nuda vox Amicus eſt, non caſſa nux,*
> *Non amabilis riſus, non blandi nictus,*
> *Non ocelli ludii &c:*
> *Cernitur Amicus Amore, more, ore & re.* [Amicus.]

Septimus per adjuncta & proprietates; Sic Chriſtus Dominus definitur: *Aſſertor humanæ libertatis, ſanctitatis Magiſter, abſolutæ perfectionis Præceptor, Fons perennis virtutum omnium.* Sic Salomon deſcribitur: *Magnum illud ſapientiæ humanæ miraculum & oraculum* Salomon, *cœli diſcipulus, orbis univerſi Magiſter.* [Septimus, Per adjuncta & propriet. Christus Dominus. Salomon.] [Ver- læo.]

Sic Homerus: *Ingenium felix ſcientiarumque fons Homerus, & humanæ terminus admirationis, quem antiquitas veneranda, ore patulo vomentem ita repræſentavit, ut defluentes ab ejus ore liquores & flores in amphoris & caniſtris colligerent Philoſophi, Iuriſconſulti, Oratores, Aſtrologi, Poëtæ, Pictores.* [Homerus.] [b eo- n.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Octavus, Per contentionem ironicam. *Octavus* per contentionem ironicam, quando res ſecundum quorundam opinionem definitur priùs ironice, deinde remoto joco graviter ex propria mente explicatur.

Qui Oratori utiliſſimus. Hic locus definitionis Oratori non ad probandum ſolum utiliſſimus eſt, ſed etiam ad amplificandum venuſtiſſimus; ſed quia ingenia noſtra non ſemper apta ſunt ad inveniendum, juvet interdum ex probati Authoris loco occaſionem ſumere. Quis enim neſciat, quantum orationis fundendæ campum aperiat una interdum pulchra *Metaphora* vel *Allegoria* apud Authorem lecta. Itaque definitiones ſelectas aliquarum rerum hic ſubjungam, quibus provocatus, in aliis materiis, ſimile quid attentabit diligens exercitator.

Definitiones aut ſi mavis Deſcriptiones variæ.

Homo. *Homo eſt fortunæ Luſus, inconſtantiæ imago, corruptionis ſpeculum, temporis ſpolium, mortis mancipium, verſatile ſepulchrum, fragile ſimulacrum, tenuis umbra, umbræ ſomnium, ſpirans cadaver, viva mors, pila qua ludit Deus.* *Plautus. Ariſt. Triſ.*

Thra-

Idem. Thraſybulus multis victoriis & triumphis inclitus, in magnam apud hoſtes invidiam incidit, & captus ab iiſdem cute exutus eſt & abjectus, Amici quæſiverunt occiſum, & ex ſanguine corpus agnoſcentes, ita hominem cum lamentis deſcripſerunt: *Quid eſt Homo, niſi ampulla Sanguinis, conſecrata Relligioni, Patriæ, veritati.* Thraſybulus. Hominis definitiones variæ.

Triſmegiſt. *Homo eſt magnum miraculum.*

Pythag. *Homo eſt Deus mortalis.*

Plato. *Hominem divinum genus appellavit.*

Plotinus. *Hominem univerſum quoddam nominavit.*

Gregor. Pont: *Hominem univerſam creaturam vocavit.*

Doctor quidam Gallus. *Adulator eſt amicus in obſequio, ſed hoſtis in animo, comptus in verbo, ſed turpis in facto, lætus ad proſpera, fragilis ad adverſa, facilis ad humana, difficilis ad honeſta & ſemper mendax.* Adulator.

Marſil. Ficinus l. 5. Epiſtol. *Domus Regia Principis ſit Dei Templum, prudentiæ oculus, libra juſtitiæ, fortitudinis ſedes, regula temperantiæ, honeſtatis exemplar, charitatis ſplendor, fons gratiarum, Muſarum chorus, Oratorum* Domus Regia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Poëtarumque Gymnaſium, Philoſophorum Theologorumque Sacrarium, prudentum Senatus, præmium litteratorum, pauperum menſa, bonorum ſpes, innocentium refugium omnium miſerorum tutiſſimum præſidium.

Scientiæ definiunt homin. Fingunt Poëtæ convocatas olim ex præſcripto Minervæ Scientias & juſſas hominem definire, ſic cepiſſe:

Dialectica. DIALECTICA, *Homo eſt breve Enthymema, pro antecedente habet ortum, pro conſequente interitum.*

Aſtrologia. ASTROLOGIA *ſic; Homo eſt quaſi Luna mutabilis, quia nuncquam in eodem ſtatu permanet ſed ſemper ad corruptionem tendit.*

Phyſica. PHYSICA *ita, Homo eſt Animal rationale mortale.*

Mathematica. MATHEMATICA *ſic; Homo eſt veluti Figura ſphærica, ab eodem quo incipit puncto in idem terminatur,* Sic Homo de terra initium ſumens in terram tandem redigitur atque adeo de cinere in cinerem.

Rhetorica. RHETORICA ſic; *Homo eſt Oratio cujus Exordium eſt naſci, Narratio dolere, Epilogus mori: Orationis hujus figuræ ſunt gemitus & fletus, vel gaudium fletu deterius.*

Per-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Mar-cellin. lib. 7. Perſarum Rex Sapor in Epiſtola ad Conſtantinum ſic ſe deſcripſit: *Rex Regum Sapor, particeps ſiderum, frater Solis & Lunæ Conſtantino fratri Salutem.* Sapor.

Drexel. in Prodromo æternitat. Soldanus in litteris ita: *Salamander omnipotens ante Carthaginem Dominus Iordanis, Dominus Orientis; Dominus Bethlehem, Dominus Paradiſi, Præfectus Inferni; maximus Imperator Conſtantinopoleos, Dominus aridæ ficus, Dominus qua Sol & Luna meant, Protector primi Iohannis Sacerdotis, Imperator, Rex Regum, Dominus Chriſtianorum, Iudæorum, Turcarum, Amicus Deorum.* Soldanus.

Quidam Poloniam ſic deſcripſit: *Clarum Regnum Polonorum, eſt Cœlum Nobiliorum, Paradiſus Iudæorum, purgatorium plebejorum, & infernus ruſticorum, aurifodina advenarum, cauſſa luxus fœminarum, multis quidem dives lanis, ſemper tamen egens pannis, & copiam lini ſerit, ſed externam telam quærit, merces externas diligit, domi paratas negligit, caro emptis gloriatur, empta parvo aſpernatur.* Polonia.

Mun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Mun-dus. *Mundus eſt choreus conſtans ex longa & brevi; longa nimirum fatigatione & brevi mercede.* Binet: in Schol. ægror.

Prin-ceps. *Princeps eſt aſſecla Deorum.* Herodian. l. 1.

Iovis adminiſter, Caput omnium & Muſicus peritus. Plutarch.

Pater & paſtor populi; Lex viva. Xenophon.

Pictor Reipublicæ. Cicero.

Subditorum tutor. Plato.

Princeps eſt Medicus Patriæ. Seneca.

Rex. *Rex in Regno eſt ſicut pluvia in terra, quæ eſt Cœli benedictio, terræ vita, viventium juvamen.* Ariſt. in Epiſt. ad Alex. M.

Alius quiſpiam; *Rex eſt ignis ad quem nec prope nimis accedendum, nec longe nimis recedendum; Nam ſi prope accedas adureris, ſi longe recedas, non calefis.*

Panis. Quidam in Nomenclatura politica panem ita: *Panis eſt omnibus omnia.*

Chriſtiernus vero Rex Daniæ; *Panis eſt remus regni.* Hic Rex in ſtemmate habuit cimbam cum remo in cujus manubrio panis erat, cum inſcriptione: *Et pangit & frangit*; ſcilicet panis frangit hoſtes, pangit amicitias.

Buty-rum. *Butyrum mane eſt aurum, meridie argentum, veſperi plumbum.* Binetus in Schol. ægror.

Pecu-

Caſſiodorus. *Pecunia eſt nervus belli, ferrī lima eſt aurum, ferrum hebeſcit quod aurum non exacuit.* Pecunia.

Socrates. *Pulchritudo corporis eſt exigui temporis Tyrannis.* Pulchritudo.

Theophraſt. *Pulchritudo eſt ſilens fraus.*

Carnead. *Regnum ſine ſatellitio eſt pulchritudo.*

Diogenes. *Pulchritudinem vocat litteras commendatitias.*

Linguam & calamum ſic deſcribit: *Quid lingua niſi loquens calamus; Quid calamus niſi lingua tacite clamans, illa Spiritu, hic atramento utitur, illa ſcribit vocibus, hic clamat litteris, illa auribus locutione, hic oculis ſcriptione.* Lingua & calamus. *Hieronymus.*

Tib. Epigr. *Pulex eſt paraſitus* (inquit Bahuſius) *opes ſunt ſanguis non te linquet, opum dum tibi ſanguis erit.* Adulator.

Politicus eſt animal antiqua ſpirans, nova moliens, in exteris ſe volutans, præſentia vix animadvertens, linguam gerens à mente alienam. Politicus.

QVÆ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

QVÆSTIO III.

Quomodo argumenta invenienda ſunt ex partium Enumeratione & Notatione.

Argumenta ex partium enumer. quom. inven.

RESP. I. Partium enumeratio, eſt rei in ſuas partes diviſio, *ut ſi dividas vitam humanam, in pueritiam, adoleſcentiam, juventutem, virilem ætatem, ſenectutem.* Sumuntur verò hic partes late, ſcilicet pro omni eo quod ſub generali continetur, ſive hoc generale genus ſit, ſive totum.

Argumentatio triplex à part. ad Totum.

Tripliciter à partibus ad Totum argumentamur, 1. ut omnibus affirmatis partibus totum affirmetur: *Vt ſi probes totam domum vitioſam eſſe, divides domum in parietes, tectum, laquearia; & oſtendes ſingula vitio laborare*: 2. Vt negatis omnibus partibus, totum negetur: Sic *ſi probare velles nuſquam mittendos eſſe Liberos peregrinationis cauſſa; diceres nec in Italiam, nec in Galliam, nec Hiſpaniam mittendos.* 3. Quando rejectis omnibus partibus una aliqua affirmatur: *ut aut amat, aut odit, nihil eſt tertium, non amat verò, oderit ergo neceſſe eſt.*

Tra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Tractari ſolet hic locus venuſte per Interrogationem, per Repetitionem, per Subjectionem, per Præteritionem, per Apoſtrophen; Pro Exemplo placet hic formoſam horti deſcriptionem per partes apponere: *Hortus erat amœniſſimus & prope Paradiſi æmulus, ſtabant foliorum germine renidentes arbores, quæ cum hilari odore gratas diffundebant umbras, & clementi brachiorum motu, dulces ſuſurros obſibilabant, has inter loquax rivulus & omni criſtallo nitidior errantibus ludebat aquis & querulo rore lapillos vexabat: unde pene muſico concentu pulſabatur: Vtrimque flores, & copioſæ Zephyri familia, hinc è viridi prato argentea ridebant lilia, illinc purpuraſcentes roſæ promicabant, iſtinc narciſſorum nivem & ebur, hiacinthorum ſanguis & aurum acuebat, ventulus ab omni parte placidiſſimus aſpirabat* &c.

In Drexelii Niceta.

Horti Elegantiſſima deſcriptio.

Resp. II. Notatio ſeu Etymologia eſt vocabuli interpretatio quæ inquirit originem verbi & ſignificationem. *Vt Senatus à Senibus dicitur.* Hæc Etymologia apud Gram-

Argumenta ex Notation. quomodo invenied. & quid ſit.

Grammaticos frequentior eſt, quam apud Oratores, datur tamen interdum occaſio ut illius ſuavitate venuſtemus orationem, quod quidem ad perſuadendum parum, ſed ad delectandum multum confert: *Sic Cicero in Verrem jocatur cum ejus nomen vel à verre porco deflectit, vel, à verrendo, quod verrere ſolitus ſit è templis aurum, è domibus Supellectilem* &c. *Cicero in Verrem.*

Liberius hoc loco utuntur Poëtæ; Sic quiſpiam in *Eraſmum* è Monaſterio fugientem:

Cur Monachos fratres & clauſtra relinquis Eraſine;
Non miſera factum hoc ambitione caret;
Namque latens illic velut in ſcrobe, vilis eras mus,
In lucem, ut videas, ut videare, ſalis.

Sic *Ioannes Secund.* in Petrum quendam jocatur. *Lib. Epigram.*

Cum tu ſis levior volante fronde
De petra tibi nomen eſſe (putabam)
ponderoſum, &c. *Sed petram,* (ſic concludit carmen) *quoque pumicem vocamus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Hic locus à Notatione valet non tantum ad lepores orationis, ſed interdum fœcundam orationi vel concioni porrigit propoſitionem.

QVÆSTIO IV.

Quomodo argumenta invenienda ex Conjugatis, Genere & Forma.

RESP. I. Conjugata illa dicuntur quæ ſunt ex verbis ejuſdem generis. *hoc eſt*; ſunt plura verba quæ ab uno orta varie immutantur; uno verbo, ſunt primitiva cum ſuis derivativis: *Vt Sapientia, ſapiens, ſapienter &c.* Conjugata quid?

Ab his ita argumentatur. *Si pietas amatur & pius amari debet. Si ſtultitia plenus eſt, quid niſi ſtulta effutiet. Si homo es, cur errare, quod humanum eſt, immortali pœnitentia diluis. Et tu homo es, qui omnes humanitatis cancellos egreſſus, non unam moribus refers belluam.* Erudite Bahuſius; *fient aurea ſecula, aufer aurum: nam ſunt ferrea ſecula propter aurum.* Argumentatio ab his.

Differunt Conjugata à Notatione, quia in Notatione explicatio verbi fit; in Conjugatis tantum inflexio,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

flexio, derivatio & variatio caſuum ſpectatur.

Genus quid. RESP. II. Genus eſt quod habet multa ſub ſe ſpecie ſeu naturis diverſa; ut *Ars eſt genus habet ſub ſe Rhetoricam*, *Grammaticam* &c.

Species quid. Forma autem ſeu Species eſt una res ex illis quæ ſub genere continentur: *Vt Rhetorica continetur ſub arte, eſt ergo forma.* Locus à genere copiam magnam dat Oratori. Nam hic propoſitio finita, hoc eſt, circumſtantiis perſonæ, loci &c. incluſa, ad libertatem propoſitionis infinitæ reducitur. Argumentamur vero dupliciter à Genere; 1. quando aliquid dicimus de genere; idem etiam de forma dicere debemus: *Vt ſi virtus diligenda eſt, & temperantia diligi debet.* 2. Quando negamus aliquid de genere; idem de forma negare debemus: *Vt ſi neceſſariam militi omnem artem liberalem negas, negabis etiam Rhetoricam militi eſſe neceſſariam.*

Argumentatio ab his duplex.

QVÆ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

QVÆSTIO V.

Quomodo argumenta invenienda ſint in Simili, Diſſimili, Contrariis, Repugnantiis & Comparatione.

RESP. I. Similitudo eſt duorum vel plurium longe diverſorum in aliqua re collatio: hoc eſt; Similia ſunt quæ non ſunt quidem idem ſecum, interea tamen habent aliquid in quo conveniant. Sic, verbi gratia; *umbra & gloria diverſiſſima ſunt: In hoc tamen conveniunt, quod umbra corpus, gloria virtutem comitetur:* unde dictum à Cicerone, *Gloria virtutis umbra eſt.* Poteſt duci ſimilitudo ex factis, dictis, fabulis, & nulla fere res eſt, ex qua duci non poſſit. Valet ad probandum aliquando, frequentius tamen ad illuſtrandam rem aſſumitur. Quando communiter dicitur, *omnis ſimilitudo claudicat*, intellige quod non per omnia res rei teneatur eſſe ſimilis, ſed ſatis eſt ſi in aliquo conveniat: Partes ſimilitudinis ligantur paſſim his particulis: *Vt, ita, ut ſic, quemadmodum, pari ratione, ſicut, non aliter* &c.

Similitudo quid?

Vnde poſſit deduci.

Ali-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Aliquando ſimpliciter omiſſis particulis ponitur; verbi gratia; *Reſponſa tua ſint ſponſa, iræ lyræ, joci croci, horæ moræ, panegyris iris, dicta edicta*: Pulchre Hiſtoricus; *quoties*, inquit, *mota eſt ſacra Relligionis anchora, toties fluctuavit magna Reipublicæ navis.* *Strada de bello Belgico.*

Diſſimilitudo quid? RESP. II. Diſſimilitudo eſt duorum vel plurium diverſitas, ſeu diſconvenientia, ſicut Similitudo eſt convenientia.

Argumentatio ab hac. Ab hac ita argumentamur cum quod uni diſſimili competit, alteri competere negamus, & quod uni non competit, alteri competere aſſerimus, verbi gratia; *Ignavi cives Reipublicæ damna non curant, generoſi itaque & boni civis eſt ea propulſare.* Clarius Catullus: *Soles occidere & redire poſſunt, nobis cum ſemel occidit brevis lux, nox eſt perpetuo una dormienda.* *Catullus.*

Contraria quid? RESP. III. Contraria ſunt quæ non poſſunt eidem rei ſimul convenire propter eandem rationem; *Sic nemo poteſt in ea re ſapiens eſſe in qua ſtultus eſt.* Horum diviſio.

1. In Adverſa. Dividuntur in quatuor genera & *primo* quidem in Adverſa; hæc ſunt

illa,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

illa, quæ ſub aliquo generali nomine comprehenduntur & maxime ſecum diſcordant, nec in eodem Subjecto ſe compatiuntur: *ut calor & frigus*, comprehenduntur ſub nomine generali, *Qualitas*. Hæc adverſa dupliciter ſibi opponuntur, vel ita, ut inter ea medium non detur: ut *Virtus & vitium*: vel ita ut inter ea medium detur: *ut albedo & nigredo*; nam datur inter ea flavedo, rubedo, &c. Ab Adverſis argumentamur bene, ſi de quo unum illorum affirmamus, de eodem alterum negamus: ut *Siquidem Petrum à convictu meo alienum audis, quomodo mihi familiarem eſſe objeceris.* Argumentatio ab his.

2. Privativa quæ ſignificant rem & abſentiam rei, in ſubjecto apto habere eam rem: ut *auditus, ſurditas, lux, tenebræ, &c.* A Privatione argumentaberis, quando unum privatorum de aliquo negabis, & aliud de eodem affirmabis, ut *pauperiem optatis mihi, quia divitias invidetis.* 2. In Privativa eorum Argumentatio.

3. Relata ſunt quæ ad ſe invicem ducunt ordinem: ita *Pater refertur ad filium, Præceptor ad di-* 3. In Relata.

ſcipulum & ſimile ad ſimile. A relatis argumentamur, ex vi unius inferendo aliud. v. g. *Diſcipulus diceris, quis ergo tuus eſt Præceptor?*

4. In Negantia. 4. Negantia ſunt, quorum unum id affirmat, quod aliud negat: ut *eſt bonus, non eſt bonus.* A Dialecticis contradictoria vocantur. Argumentum ab iis ſumitur: ſi uno negato aliud affirmetur aut è contra.

Argumentatio in iis.

Repugnantia quid? RESP. IV. Repugnantia ſunt, quæ ſecum numquam cohærent: ut *Cupiditas nocendi cum amicitia.* Regula argumentandi ab his, hæc eſt, cui convenit unum repugnans, non convenit alterum: ut *ſi Petro animus eſt occidendi Paulum quomodo eum diligit.*

Argumentandi regula ab his.

Nota Differentiã. Obſerva vero quomodo Contraria, Diſſimilia, Repugnantia differant: Nam Contraria illa ſunt, quæ ſecum pugnant; Diſſimilia non pugnant, ſed ſolum diverſa ſunt. Repugnantia vero ſunt, quando unum Contrarium ponitur & alterius contrarii effectus. *Vt amare & nocere: nam nocere ex odio profluit, odium vero contrarium amori.*

RESP. V. Comparatio eſt u-

nius

nius rei cum altera collatio. Eſt duplex, *par & impar. Par collatio* eſt quando duo æqualia ſecum comparantur. *Vt fefellit te, igitur & me fallet. Impar collatio* duobus modis fit; primo quando argumentamur à majori ad minus: ut *Deus Angelo ſuperbo non pepercit, quomodo homini parcet*: Secundo quando argumentamur à minori ad majus: ut *Vnum ſcelus impune non tulit, multo magis ergo plura puniet.*

Comparatio quid & quotuplex?

Argumentatio.

Differt Comparatio à Similitudine quia in comparatione fit duorum collatio reſpectu tertii alicujus: in Similitudine fit quidem duorum collatio, non vero reſpectu tertii, ſed unum cuique attributum datur. v.g. *Licuit M. Antonio defendere Clodium, cur Ciceroni non liceat defendere Milonem:* Ecce hic Cicero & Antonius conferuntur reſpectu tertii nempe defenſionis. Hic vero, *Sicut infirmi ſuavitatem cibi non ſentiunt, ita improbi veræ laudis guſtum non habent:* Hic infirmi cum improbis conferuntur, non eſt vero tertium reſpectu cujus conferantur, ſed & infirmis & improbis ſuus guſtus corruptus attribuitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

QVÆSTIO VI.

Quomodo invenienda ſunt argumenta ex Cauſſis, Effectis, Adjunctis, Antecedentibus & Conſequentibus.

Cauſa quid, & quotuplex. RESP. I. Cauſſa eſt id à quo aliquid quomodocunque procedit: Eſt vulgo quadruplex. Efficiens, Materialis, Formalis, Finalis.

1. Efficiens cauſſa. Efficiens Cauſſa eſt, quæ aliquid facit: *Vt Sol diem.* Huc revocantur etiam inſtrumenta & alia, quæ non ſolum faciunt aliquid, ſed juvant tantum facere; ut *Calamus juvat ſcriptionem.* Argumentatio illius. Ab hac Cauſſa ſic argumentamur, negata cauſſa, negamus effectum, affirmata, affirmamus, laudata vel vituperata, laudamus vel vituperamus.

2. Materialis. Materialis Cauſſa eſt id ex quo aliquid fit, ſeu circa quod aliquid verſatur: *ut ex auro pecunia: Circa res omnes Orator.* Argumentatio. Ab hac argumentamur ſic; data materia poteſt dari effectus, ſublata ea, tollitur; *ex meliori vel pejori, melior vel pejor.*

3. Formalis. FormalisCauſſa eſt per quam res eſt id, quod eſt, ſeu per quam conſtitui-

ſtituitur & diſtinguitur ab aliis rebus. Ita *navis & domus lignea per diverſam partium diſpoſitionem differunt.* Ab illa ſic argumentamur; data meliori forma, melior res eſt, pejori pejor; & res omnis ſuæ formæ debet proportionari ſeu adæquari: *Sic quia animus hominis immortalis eſt, homo immortalia quærere debet.* Argumentatio.

Finalis Cauſſa eſt propter quam aliquid fit; & tria ſunt vulgo propter quæ agimus & facimus aliquid, ſcilicet *honeſtum, jucundum, utile.* Ab hac argumentamur juxta hæc axiomata; qualis eſt Finis, talia ſunt quæ deſtinantur ad Finem. Si Finis bonus vel malus, etiam quæ ad Finem referuntur bona vel mala ſunt. Finalis. Argumentatio.

RESP. II. Effectus ſeu Effecta dicuntur res factæ à Cauſſis. Ab his argumentamur vel inferendo Cauſſam poſito Effectu, vel negando Cauſſam negato Effectu, vel commendando Cauſſam ſi boni ſunt Effectus, vel damnando ſi mali: Loci à Cauſſis & Effectis copioſiſſimi ſunt fontes argumentorum. Effecta quid. Argumentatio ab his.

RESP. III. Adjuncta ſunt ea quæ cum re ſunt conjuncta ſed non Adjuncta alia perſonæ.

neceſſario : Alia ſunt perſonæ, quorum Cicero duodecim numerat; Nempe: *Nomen, Natura, Victus, Habitus, Fortuna, Vita, Affectio, Studia, Conſilia, Facta, Caſus, Orationes*; Adjuncta rei communiter ſex dicuntur: *Locus, Tempus, Occaſio, modus, Facultas, Inſtrumentum:* Nonnulli ad Septem revocant hoc verſu.

alia rei.

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

QVIS ſignificat qualitatem perſonæ, in qua conſideratur *natura, ſexus, ætas, natio, cognatio, patria, fama, vires, forma corporis, dona animi, virtus, ingenium, &c. Bona fortunæ, divitiæ, honor, naturales inclinationes, ut metus, gaudium, voluptas, mores, educatio, magiſtri, famuli, facta*, &c.

QVID ſignificat negotii quantitatem, gravene an leve, heroicum an vile, periculoſum, formidabile, &c.

VBI Locum denotat.

QVIBVS AVXILIIS Significat cum quibus ſociis, inſtrumentis, &c.

CVR ſignificat cauſſam finalem, qua cupiditate, quo fine, &c.

QVO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

QVOMODO modum indicat facti, quam facile quam graviter fecerit.

QVANDO Tempus notat.

Et hic locus fertiliſſimus eſt Oratori.

RESP. IV. Antecedentia ea dicuntur, quæ rem antecedunt; *Vt percuſſiſti, igitur ſentit.* Antecedentia quid? & Conſequentia.

Et denique V. Conſequentia illa ſunt quæ rem neceſſario ſequuntur: *ut mors ſequitur vulnus cordis:* Differunt ab Adjunctis, quia Antecedentia neceſſario cohærent cum Conſequentibus, Adjuncta vero non neceſſario conjunguntur. Ab Antecedentibus argumentamur poſito Antecedente, neceſſario ponatur Conſequens. v. c. *Vulneratus eſt in corde, igitur morietur.* A Conſequentibus vero, primo, aſſerendo Conſequens, aſſeritur Antecedens: *ut magna cicatrix eſt, ergo & plaga magna fuit*: ſecundo, Negando Conſequens, negamus Antecedens. *ut, mortuus non eſt, ergo nec in corde læſus.* Et hi ſunt loci Intrinſeci argumentorum: Ceteros ſi alii porrigunt, vel ex his, vel in his ſunt. Argumentatio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Praxis inveniendi argumenta ex jam prædictis & enumeratis locis.

Propoſitio ex quibus conſtet. Subjectum & Prædicatum quid.

Nota quod omnis Propoſitio conſtet *Subjecto*, *Prædicato*, & *Copula*. *Subjectum* dicitur, de quo dicimus. *Prædicatum* id, quod de alio dicimus. *Copula* eſt paſſim verbum Eſt, aut aliud conjungens Subjectum cum Prædicato. E. G. *Clodius ſtruxit Miloni inſidias.* Hic Clodius, eſt *Subjectum* quia de illo dicitur: Inſidias ſtruere eſt *Prædicatum* quia hoc eſt, quod de Clodio dicitur.

Iam ergo cum argumenta invenire voles, adverte primum bene, quod in propoſitione tua *Subjectum* ſit,&quod *Prædicatum*:accipe deinde *Subjectum*&per omnes locos extrinſecos circui,primo ad *Definitionem*, & quære quid ſit, quæ natura ejus, & quomodo ab aliis rebus diſcriminetur. *Secundo* perge ad *Partium Enumerationem*,& vide in quas partes dividi poſſit; & ſic ultra perge ad alios & alios locos. Semper vero quod argumentum inveneris ex *Subjecto* adnota tibi & cum *Prædicato* con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

conjunge & agnoſces an bene tuam propoſitionem confirmet; poſtea ubi exhauſeris *Subjectum*, accipe ſimili modo *Prædicatum* propoſitionis tuæ & cum eo per locos deambula: Vel ſi res poſtulaverit & melius judicaveris non diviſim cum *Subjecto & Prædicato* ſed cum *tota propoſitione* ſimul mente concepta, adi locos dialecticos & argumenta quære. Noli vero anxius hærere in ſingulis locis, ſed ſi in uno non occurrat, ad ſequentem tranſi, non enim facile quilibet argumentum porrigit, aut ſi porrigit, non ſemper ſolidum eſt; Ceterum ſi ſcire voles utrum argumentum aliquod ex *Subjecto* an ex *Prædicato* fuerit ſumptum, diſpone illud in forma Syllogiſmi, & ſi videris *Majorem* eſſe certiorem puta ſumptum ex *Prædicato*, ſi vero *Minor* fuerit verior, puta ſumptum ex *Subjecto*. Poſtquam habueris argumenta probantia propoſitionem, eadem ipſa debes in certam Syllogiſmi formam ordinare (ut in ſequenti capite docebimus) in tres communiter propoſititiones: *Majorem*, *Minorem*, *Concluſionem*, Et tunc rurſus eadem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

via, quam modo tradidi, pro ſingulis ſi res egebit propoſitionibus rationes quærendæ ſunt, quibus ipſæ propoſitiones roborentur; & ad hoc valent potiſſimum, *Similia, Diſſimilia*, *Exempla*, *Apophthegmata*, *Sententiæ*, &c. quæ omnia in promptu habenda ſunt. Vt vero facilius obveniat Inventio, conſulendi libri ſunt, qui de re tua de qua dicere vis, ſcripſerunt, inter alios eſt *Polianthea*, *Theatrum vitæ humanæ & id genus alii.*

QVÆSTIO VII.

Quid ſit Acumen & an Oratori uſurpandum.

Acuta quid ſit Propoſitio ſuperius indicatum (ſi probe memini) quam breviſſime: Nunc quid Acumen ſit & an Oratori uſurpandum, diſcutiendum. Nauſeat certe ſimplicitatem ſeculum noſtrum, & quendam in ſtylo luxum requirit, ut jam fere Orator non audiat, imo luce non dignus, qui per Acumina vibrare Orationem ignorat. Loquamur itaque de Acuto ut ſeculo nos accommodemus.

Quæſtione 1. p. f.

Acu-

RESP. I. Sicut materiale Acumen

men eſt duarum linearum ſeu duorum laterum in unum punctum concurſus & unio ex uno fundamento proveniens. Ita Acumen metaphoricum eſt concurſus ſeu diſcors concordia *Subjecti* & *Prædicati* in oratione. Alii ſic brevius definiunt: Acumen eſt concors diſcordia ſeu diſcors concordia h. e. tunc acute loquimur, quando *Prædicatum* & *Subjectum* orationis ex una parte ſecum conveniunt, ex alia vero parte ſecum diſconveniunt. Exemplum habes in Martial.

men quid?

Si qua fides vulnus quod feci non dolet inquit;
Sed quod tu facies hoc mihi Pete dolet.

Lib. 1. Epigram.

Vbi vides *Subjectum* & *Prædicatum* concordare aliquomodo & diſcordare: *Nam vulnus proprium inquit non dolet, alienum mihi dolet.* Diſcordat quia contra Naturam eſt, ut alienum vulnus mihi doleat. Concordat vero, quia cum amici vulnus ſit dolorem & compaſſionem ex vulnere ejus capio.

Triplex vulgo Acumen eſt, *contra Naturam, præter Naturam, juxta Naturam.*

Acumen triplex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Contra natu- ram. Acumen *contra naturam eſt* quando conveniunt duæ res diſſi- miles, repugnantes, contrariæ & quomodocunque oppoſitæ; ſeu bre- viter, quando diſpar collatio *Subjecti* & *Prædicati* v. g.

Mutarunt elementa fidem, prius igne calebant Bider- man: lib. 2 Epig. 69.
Omnia, nunc ipſo frigus ab igne venit.

Contra naturam enim eſt ut ab igne frigus veniat & tamen quia multi Virginitatem igne defenderunt & libidinis ardorem reſtinxerunt, ap- te dixit Poëta, *frigus ab igne venit.* Præter natu- ram. *Præter naturam* Acumen eſt, quod non eſt quidem contra naturam rei nec tamen etiam eſt uſitatum & na- turale; ſic Martialis:

Delitiæ populi quæ fuerant Do- mini. Mart.

Quia non eſt naturale & uſita- tum ut à Domino ad plebem delitiæ transferantur, non eſt tamen etiam repugnans naturæ; dicitur ergo ſal- tem *præter naturam.* Iuxta natu- ram. *Iuxta natu- ram* acumen eſt quod convenit na- turæ rei, ut Martialis: *In impenſis vitam Principis annumeres: Quaſi dicat, vita civilis Principi eſt in*

ae-

acceptis referenda, eſt vero naturæ conveniens, ut Princeps vitam conſervet civium.

Eſt ergo Acuminis natura, ut *de Subjecto* prædicetur *Prædicatum vel contra, vel præter, vel juxta naturam.* Perfectiſſima vero illa Acumina ſunt quæ ſunt *contra naturam*, quia magnam pariunt admirationem; admiratio autem non poteſt eſſe, niſi in una re, ut dixi, fiat duarum rerum quomodocunque oppoſitarum concurſus. Perfecta acumina quæ?

Resp. II. Acumina Oratori adhibenda ſunt: Nam & Cicero de claris Oratoribus multos laudat, qui hac in re excelluerunt, & vituperat alios qui nullo Acumine inſtructi fuerunt, & ipſe Acuminibus ſæpe uſus eſt. Hominibus tamen Politicis, qui ſententiam in Republica ferre debent, videtur hic luſus ingenii, ſi ſit aſſiduus, inutilis eſſe; ſeria enim ac plana ab eo expectantur, non verborum joci, tamen nec ille prorſus omnia negligat, caveat tantum *obſcura, nimia, affectata, levia, aculeata.* Nam ſi *obſcura* ſunt quis intelliget, ſi *nimia* obſcuritatem invehunt, ſi *affectata* contemtum, ſi le-

Orator adhibeat.

Nota.

levia riſum, ſi denique *aculeata* odium parturiunt.

QVÆRES

Qui ſint modi faciendi concordiam diſcordem Subjecti *&* Prædicati.

1. Modus faciendi concordiam diſcord. per Epitheton.

RESP. I. Modus eſt, adponere Epitheton diſcordans ad *Subjectum*, ſic facit Martialis.

Quis neget curam eſſe te Deorum Lib. 1. Epigr. 82.
Propter quam fuit innocens ruina.

Sic dicitur *Hermes optimus malorum ſeu optimus malus.*

2. Modus per ſubſtantiv. diſcors.

II. Eſt, adponere ad *Subjectum* aliud *Subſtantivum* diſcors, ſic Poëta: *Tela videbantur, murus & agger erat.* Biderm.

3. Modus per Catachres.

III. Eſt, adponere *Catachreſin* vel in *Adjectivo*, vel in *Subſtantivo*, vel in *Verbo*. In *Adjectivo* ponitur *Catachreſis* ut: *Doctior in cauſſis nulla favilla fuit.* Idem l. 2.

In *Subſtantivo Catachreſis* eſt ſi voces *Eleemoſynam* v. g. *piam liberalis dextræ pluviam, vel aureum pietatis imbrem in egenos.* In *Verbo Catachreſis* eſt, ſi dicas, *hoſtes belli neceſſitatem & ardorem aquis ac-*

cen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

cenderunt. Id eſt animoſius pugnabant, quia prope aquas pugnabant, ubi fugæ ſpes nulla.

IV. Eſt, idem *Prædicatum* de eodem *Subjecto* & affirmare & negare in diverſo ſenſu. Sic Poëta de S. Brigitta formam perdente ut pudorem conſervaret: *Et tunc credidit ſe venuſtam, poſtquam deſiit eſſe tam venuſta.* Plures modos quiſque ſuo obſervabit genio ſedulus. 4. Modus eodem prædicato affirmando & neg. in ſubjecto.

QVÆSTIO VIII.

Vbi invenienda ſunt Acumina.

RESP. Bonus fons Acuminis, redundat primum ex Locis Dialecticis: *Definition: Part. Enumer*, &c. Nullus enim fere tam ſterilis eſt, ex quo ſi rem de qua loqueris circumducas, Acumen haurire nõ poſſis. Sic: 1. Fons Acuminis.

Quid facimus glaciata gelu ſi
lympha negetur
Ex oculis hauſtas funus habebit
aquas.

Vbi docet aquam funeream nihil aliud eſſe quam lachrymas. Sic de Magdalena currente ad pedes medici Chriſti.

Me precor ah, dixit remorantibus obvia turbis ,
Linquite; ſi morbum diſcere vultis ? amo.

Longum foret ire per ſingulos locos cum exemplis. Scias tamen quod inter alios maxime locus à *Cauſſa finali*, ab *Effectis*, ab *Adjunctis* , à *Contrariis* à *Repugnantibus* pro Acumine fœcundus ſit: Hic enim facile invenitur conſentaneum & diſſentaneum aliquid *Subjecto*.

2. Fons acuminis. *Secundus* fons eſt *Paradoxum*, hoc eſt aliquid inſolitum : quale eſt illud in Elogio : *Euntis Legati facies in veteres ſtatuas & ſimulacra urbis , hominum fere animos invitavit* , id eſt, ſtupere fecit. Ad *Paradoxum* revocantur hi loci ex facetiis deſumpti , qui etiam Acumina porrigunt, *Primo Metaphora*, ut *ſi equum mutilatum labris ridere dicas. Secundo Paranomaſia* ſic Poëta de homine picto inter inferos :

Iunge tuam tabulæ clamanti, quiſquis es, aurem, Biderm.
Ipſa ſibi clamat væ! tibi vero cave.

3. *Etymologia nominis* ; 4. *Narratio lepida & rara.* Exemplum habes apud Mart. de fure lib. 12. Epigr. 29.

Ter-

Tertius fons eſt *Documentum morale.* 3. Fons acuminis.

Quartus fons eſt *Ambiguum* cum non ambigue ſumitur; ſic Poëta de flagello Chriſti ſanguine purpurato. 4. Fons acuminis.

Flagrum in Domini tergo protinus erubuit;

Quintus fons eſt *ex figuris Rhetor.* & *Tropis*, maxime *Metaphora*, *Allegoria*, *Catachreſi*, *Metonymia*, *Proſopopœja Traductio caſuum*, *Interrogatio* & *Reſponſio*, *Optatio*, &c. Et hi fontes Acuminum ab aliis olim tradi ſolitorum, licet boni ſint, nobis tamen numquam ſatis limpidi & clari viſi: Ideo ex tractatu de Acuto Lyricorum Regis Sarmatici alterius Horatii *P. Matthiæ Sarvievii* fere eaſdem praxes inveniendi Acuminis clarius tamen propoſitas quondam collectas, ſiquidem placet ſine invidia cape. 5. Fons acuminis.

Praxes aliquot inveniendi acuminis.

Praxes inveniendi Acuminis.

Prima praxis eſt, quando rei attribuitur apte aliqua magnitudo, moles, majeſtas, authoritas, amplitudo, vaſtitas, in ſenſu tamen dubio, Prima.

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

& communiter inter realem & moralem v. g. ſic moralis Philoſophus acute dixit: *Scævola confecit bellum inermis ac mancus & illa manu trunca reges duos vicit.* Nec illud invenuſtum eſt de *Attilio*: Nam *Attilius Regulus* cum contra *Pœnos* in Africa pugnaret, *ad Senatum ſcripſit, mercenarium ſuum deceſſiſſe & ab eo deſertum eſſe rus, quod Senatus publice curavit, dum abeſſet Regulus.* De eo erga ſic Seneca: *Tanti fuit ſervum non habere, ut colonus ejus, populus Romanus eſſet.* Sic & illud Poëtæ de morte *Pompeji Magni*: *Seneca in Epiſt. 66. in fin.*

Sed timuit ſtrato miles ne corpore Magni *Lucanus.*
Non fugeret, ſupraque Ducem procumberet orbis.

Secunda. *Secunda* praxis contraria huic eſt quando rei magnæ attribuitur parvitas; vel rei pretioſæ vilitas; in dubio tamen ſenſu inter realem & æquivalentem ſic Seneca: *Video inquit, iſtic menſas & æſtimatum lignum Senatoris cenſu eo pretioſius, quo illud in plures nodos arboris infelicitas torſit.* *De ben. l. 2. c. 10.*

Tertia. *Tertia* praxis eſt quando Acumen con-

continet in ſe cauſſam de facto vel certe in dubio ſenſu inſinuat aliquam
Au- veritatem contrarii effectus : Sic
ſt. vir ille Sanctus : *Domine*, inquit, *tu implens ſublevas eum, & quia ego plenus Tui non ſum ideo mihi oneri ſum.* Eſt & non leve Acumen, quando alicujus effectus realis datur cauſſa moralis pro vera & reali.

Quarta praxis conſiſtit in ambiguo aliquo verbo, vel ſententia, ita ut aliud vere ſignificet, aliud autem intendat ſignificare. Sic cum *Iulius Montanus* recitaret carmen ſuum & incepiſſet, paulo ante deſcripto Solis ortu, deſcribere occaſum; quidam ex Schola incepit abire & cauſſam quæſitus dixit; *numquid diutius illa audire potui quam ab ortu ſolis uſque ad occaſum*, Sic crudelis quoque *Atreus* fratrem alloquitur *Thyeſten*, cui incauto filios dederat devorandos. *Hic natos eſſe crede in amplexu patris, hic ſunt, eruntque; nulla pars prolis tuæ tibi ſubtrahetur.* Quarta.

Seneca.

Senec. in Thyeſt.

Quinta praxis eſt quando attribuitur alicui rei inanimatæ aliquid, quod proprium eſt rei animatæ, ita tamen, ut totus ſenſus conſtet ex Quinta.

ali-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

aliqua actione ad aliena attributa rei de qua loquimur. Sic *Plinius* de quodam poſt victoriam arante: *Gaudet tellus vomere laureato & coli victrici Imperatorum dextera fructuum ubertate ſuperbit.* Et ſuper verba Chriſti; *Ego ſum lux vera.* *Ergo piger ſurge*, inquit, *via ipſa ad te venit, & te de ſomno excitat ſurge & ambula*: Loquitur etiam acute, qui res naturales convertit in arte factas: Sic in naſum cujuſdam. *Plinius.* *Auguſt.*

Si tuus ad Solem ſtatuatur naſus hiante *Muret.*
Ore, bene oſtendet, dentibus hora quota eſt.

Sexta. *Sexta* Praxis eſt, quando apte id quod veris perſonis convenit, attribuitur non veris: Sic ille: *Semper oculatæ ſunt manus noſtræ, credunt quod vident.* Plurimum vero placet hic modus quando ſimul & vera & falſa perſona communicant in eadem re: Sic Auguſtus Cæſar dicebat: *Duas ſe habere filias delicatas, quas neceſſe eſt tolerare, Iuliam alteram, alteram Rempublicam.* *Plaut.*

Alter

Alter adhuc modus hic ſubjungendus Acuminis inveniendi Cauſſa.

Alter Modus eliciendi acuminis, Comparando rem: Comparatio triplex.

Eſt bonus modus inveniendi acuminis ſi rem compares cum locis oratoriis: Triplex autem poteſt eſſe comparatio hujus modi: *Prima eſt* ſi rem conferamus cum locis ſingulis ſeparatim ſumptis, cogitando quænam ſit rei, de qua loquimur *Definitio*, *quæ partes*, *quod genus*, quæ *adjuncta*, &c. Sic *Romanæ Eloquentiæ facile princeps Conſulatum Vatinii acute ridet per diſtributionem partium conſulatus. Magnum*, inquit, *portentum anno Vatinii factum eſt, quod illo Conſule nec Bruma, nec Ver, nec Autumnus, nec Æſtas fuerit. Secunda*, ſi ipſius rei unum locum cum alio diverſo loco ejuſdem rei comparaveris v. g. *Definitionem cum Adjunctis rei, vel Effectus cum Cauſſis.* Sic *Valerius Maximus* ex comparatione Materialis & Formalis Cauſſæ, id eſt, animæ & corporis elicit Acumen de *Lucretia*: *Dux*, inquit, *Romanæ pudicitiæ Lucretia, cujus virilis animus,*

nimus, maligno errore fortunæ, muliebre corpus ſortitus eſt. *Tertia* eſt, ſi locos rei unius ordinis comparemus cum aliis locis oratoriis ejuſdem ordinis, ut definitionem cum definitione, cauſſam cum cauſſa, &c. e. c. *Mucius Scævola Regem quem armata manu non poterat, exuſta fugat.* Hic Acumen eſt ex comparatione cauſſæ cum cauſſa, id eſt, manus armatæ cum exuſta. *Seneca.*

Modus inveniendi Acuminis in locis Oratoriis.

DEFINITIO.

Ex Definit. Acumina. Definitiones acutæ ſunt quæ fiunt per contrarium: ſic *Formam* deſcripſerunt: *Regum ſolitarium*; *Dulcem Tyrannum: dulce malum: dulce damnum.* *Theoc. Socrat. Seneca. Theoph.*

PARTIVM ENVMERATIO.

Ex partium Enumerat. Hæc acuta fit, *Primo* quando oſtenditur quod pars ſit major ſuo toto. Sic *Cicero* cum vidiſſet *Q. Ciceronis* fratris imaginem ingentibus lineamentis uſque ad pectus depictam, ipſe vero Q. Cicero erat parvus. *Frater*, inquit, *meus dimidius major eſt quam totus*: *Secundo* *Cicero.*

Quan-

Quando res extrinſeca in ordine ad aliquam menſuram conſideratur ad exprimendam magnitudinem vel parvitatem. Sic *Cicero* de *Dolabella. Quis generum meum alligavit gladio. Tertio* Quando aliquod magnum oſtenditur includi in aliqua ſui parte. Sic ille de *Venetiis: Quid pugnas Europam Aſiamque, Lydiamque, Neamque:*

Quatuor hæc una cernis in urbe plagas.

Et illud de incarnatione Chriſti: *Vah! punctus ambit circulum.*

CONTRARIA.

Locus Contrariorum valde ſervit Acuminibus, quando idem omnino affirmatur & negatur, ſalva tamen veritate dicti diverſimode intellecti. Sic de malo Principe Hiſtoricus; *Omnia in eo Principe ſunt, præterquam Princeps.* Et Alter: *Hæ manus,* inquit, *ſufficiunt deſiderio meo, nihil habenti nihil deerit.* Et Philoſophus: *Non perſuadebis, etiamſi perſuaſeris.* Et Cicero: *Nuncquam ſum otioſus, quam cum ſum otioſus.* Ex Contrariis.

PRIVANTIA.

Acuta ſunt cum prædicatur forma Ex Privativis.

ma de privatione vel certe quando aliquid proprium formæ tribuitur negationi formæ: Sic *P. Mimus pars beneficii eſt, ſi quod peto cito negas.* Et illud: *Congeſto pauper in auro eſt.* *P. Mimus.* *Seneca.*

Repugnantia.

Ex Repugnãtiis. Acuta ſunt, quando unum de altero prædicatur: v. g. *Deo parere libertas eſt*: Et alibi: *Miſerum te judico qui nuncquam fuiſti miſer.* ſic de Nuptiis Honorii: *Seneca.* *Claud.*

Non odium terrore moves, nec fræna reſolvit
Gratia, diligimus pariter pariterque timemus
Ipſe metus Te noſter amat.

Relata.

Ex Relatis. Ex his oritur Acumen *primo* quando patienti actio attribuitur, agenti vero paſſio v. g. *Beneficium dando accepit qui digno dedit. Secundo*, Quando una eademque perſona ad ſe tamquam ad aliam refertur. v. g. *Tam autem eras excors, ut tota in oratione tua tecum pugnares ipſe, ut non tanta quanta tecum tibi eſſe tcontentio.* *P. Mimus.* *Cicero Philippica 2 in Anton.*

CAV-

CAVSSAE.

Materialis & Formalis, dabunt Acumen ſi oſtenderis alterutram alteri conſentaneam eſſe & diſſentaneam. E. C. de apibus Poëta: Ex Cauſſis.

Ingentes animos anguſto in corpore verſant.

Et:

Magna ſub exiguo regnabat corpore virtus.

Efficiens Cauſſa & inſtrumentalis dabit Acumen, ſi oſtendatur res diſſentaneas efficere: Sic ille de quodam in rota ad ſupplicium vecto, caputque in rotam immiſſum frangente: *Eodem vehiculo*, inquit, *quo ad pœnam vehebatur pœnam effugit.*

Finalis illa eſt acuta, quæ ab ipſa actione, quæ propter ſe exercetur erit diſſentanea & conſentanea. Sic Martialis: *Cur in theatrum Cato ſevere veniſti, ideone tantum veneras, ut exires.* Acute & ille pictor, teſte *Botero*, qui juſſu Prioris cujuſdam pingebat cœnam Chriſti in conventu: cum moraretur & nondum finiviſſet *Caput S. Petri & Iudæ*, accuſareturque apud Ducem Sfor- De Pictore quopiam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

tiam à Priore, dixit: ſibi tantum duo capita pingenda reſtare, unum S. Petri & aliud Iudæ proditoris, pro primo ſe jam habere inventionem, pro altera Iudæ facie, ſi interea melior phantaſia non occurreret futuram optimam faciem Prioris, ideoque ſe tamdiu moratum eſſe, ut pejorem aliquam inveníret & invenire non poſſe.

EFFECTA.

Ex Effectis. Acumen faciunt cum juxta ſe prorſus diſſentanea ſunt, & tamen vera: Sic Scytharum Legati coram Alexandro: *Fuga noſtra victoria eſt, etiamſi vincamus, vincemus.* *Curtius lib. 7.*

ANTECEDENTIA ET CONSEQVENTIA.

Ex Antec. & Conſeque. Extruunt Acumen, quando inter ſe permutantur, id eſt, quando dicimus ea antecedere, quæ deberent conſequi; & contra. Sic *Magnus* ille *Heinſius* de puero in utero Matris mortuo cum eaque ſepulto

Sic tumuluſque domuſque fuit tibi Mater & ante *Heinſ. l. Epig.*
Quam natus poteras eſſe, ſepultus eras.

Acutum & illud: *Tantum à ſe diſcordavit fortuna, ut cui defuerat* *Paterculus in Pompejo.*

rat ad victoriam terra deeſſet ſepulchrum.

COMPARATA.

Tripliciter acumen faciunt. *Primo* quando ea quæ ſunt majora, fiunt minora V. G. *Fratris propinquorumque extrema hora deſeritur, & ad mortem muli concurritur.* *Secundo*, Quando illa quæ ſunt minora vel majora, fiunt paria. E. C. *Par eſt pauper nil cupiens Principi omnia habenti.* *Tertio*, Quando illa quæ ſunt minora fiunt majora v. g. *Majus beneficium dat, qui grate accipit, quam qui libenter dedit.* Et hi fuere modi ex ſupra dicto R. P. collecti quos æque conſule. Pro fine tamen moneo, ut non moroſe nimium his locis inhæreas acumen quærendo: Aliquando enim naturalis bonitas citius quam exacta diligentia illud porrigit, & artificioſa inquiſitione interdum tardamus impetum animi ſponte ſagacem.

Ex Comparatis.

QVÆSTIO IX.

Quomodo Orator Acumina in Oratione ponere debeat.

Vt plenitudinem Doctrinæ de A-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

cuto habeas, non erubeſco meis ſcriptis inſerere quædam ex decem præceptis orationis acutè ſcribendæ, quæ ingenioſiſſimus *P. Thomas Fabritius* quondam obſervavit.

Orationis acute ſcribendæ Præceptum.

Primum Præceptum eſt:

1\. Vt acuta ſit Oratio tractetur dictum aut factum aliquod ita, ut ex occaſione ejus aliquid opponatur per modum additamenti ſententioſe, ſive ex *Cauſſis* ſive ex *Effectis*. Exempla dat *Seneca*: *Alexander victor tot Regum & populorum iræ ſuccubuit: id enim egerat, ut omnia potius haberet in poteſtate quam affectus, nec ſciebat, imperare ſibi maximum imperium eſſe.* Et: *Poſt Darium & Indos pauper eſt Alexander, quærit quod ſuum faciat, ſcrutatur maria ignota; Quod naturæ ſatis eſt, homini non eſt. Inventus eſt qui concupiſceret aliquid poſt omnia.* Et alibi: *Socrates eodem illo vultu, quo aliquando ſolus triginta Tyrannos in ordinem redegerat, carcerem intravit, ignominiam ipſi loco detracturus, neque enim poterat carcer videri in quo Socrates erat.* Et: *Regem prodeſſe etiam*

Alexander. *Epiſt. 119.*

ibidem.

Socrates. *Seneca. de Conſol. ad Helviam c. 13.*

Idem: Natur. quæſt. l. 2. cap. 43.

etiam ſolum oportet , nocere nonniſi pluribus viſum eſt : Ideoque antiquitus dictum ; *fulmen quod ſolus Iuppiter mittit , placabile eſt, pernicioſum id , de quo deliberavit , & quod aliis quoque Diis authoribus miſit , nimirum ubi aliquid percuti debet , ne Iovi quidem ſuum conſilium ſatis eſt.*

Secundum Præceptum.

Vt acuta ſit oratio , ponantur ingenioſæ Cauſæ Finales, ex occaſione facti vel dicti alicujus v. g. *Caligula optabat ut populus Romanus unam cervicem haberet ; ut ſcelera nimirum ſua tot locis ac temporibus diducta in unum cogeret.* Et : *Da pauperi terram ut accipias Cœlum , da nummum , ut accipias regnum , da pauperi ut des tibi , da, quia quidquid pauperi dederis Tu habebis , quidquid pauperi non dederis, habebit alter.* Et : *Magnus Paulus cecidit in via , cecidit Iudæus, ut ſurgeret Chriſtianus.* Et : *Sol obſcuratus eſt , ut tanto ſceleri officium luminis denegaret , nec luceret eis lumen mundi , à quibus fuerat lumen ſalutis extinctum.* 2.

Tertium Præceptum eſt.

3. Vt acuta ſit Oratio, ponantur breves & ingenioſæ definitiones; V.G. *Vilis & tenuis & ſimplex menſa bonæ valetudinis Mater eſt.* Et: *Morientem divitiæ non ſequuntur, ſit ergo tibi pera conſcientia tua, ſit tibi panis vita tua.* Et: *Voluptas bonum pecorum amplectitur nos, ut ſtrangulet*; Et alibi: *Omnia ad quæ gemimus tributa vitæ ſunt, omnia iſta in longa vita ſunt, quomodo in longa via & pulvis & lutum & pluvia.*

Chryſoſtomus tom. 3. Homil. 21. *Chryſolog.* *Seneca.* *Idem. Epiſt. 96.*

Quartum Præceptum eſt.

4. Vt acuta ſit oratio, ex occaſione alicujus veritatis, ponantur vel Similia, vel Exempla, vel Hieroglyphica, vel aliæ veritates ſententioſæ. E. C. *Noli huic tranquillitati confidere; momento mare vertitur, & eodem die ubi luſerunt navigia ſorbentur: Cogita poſſe & Latronem & hoſtem jugulo tuo admovere gladium.* Et alibi: *Vitia in aperto leviora ſunt; morbi quoque tunc ad ſanitatem inclinant cum erumpunt.* Et: *Poſtquam docti prodierunt, boni*

Idem. Epiſt. 4. *Epiſtol. 56.* *Epiſtol. 95.*

boni deſunt, docemurque diſputare non vivere. Et: *non cognoſcitur bonum, niſi amiſſum, Sol ſpectatorem niſi cum deficit, non habet; adeo naturale eſt magis nova quam magna mirari.*

Quintum Præceptum eſt.

Vt Acuta ſit oratio, ſimile ſententioſe ponatur. v. g. *Non eſt admirationi una arbor, ubi in eandem altitudinem tota ſylva ſurrexit.* Et alibi: *Parvus pumilio eſt, licet in monte conſtiterit; Coloſſus magnitudinem ſuam ſervabit etiam in puteo.* Sic: *Plures ſunt qui orientem quam qui venerantur Solem occidentem.* Et: *In vino nimium veteri delectat etiam ipſa amaritudo.* Et: *Hedera invenit, quo ſe alliget.* Et: *Apem propter aculeum non odiſti, ſed propter fructum foves & tueris.* Sic etiam: *Panem ſume meum ſed non fac Bartholomæum.* 5.

Sextum Præceptum.

Vt acuta ſit oratio, ita ſimile ponatur ut *prothaſis* & *apodoſis* exprimatur, ſed adverbium comparativum non exprimatur. v. g. *Nec gubernator otioſus in tempeſtate, nec* 6.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

præceptor docens & non faciens quidquam mihi prodeſt. Item: *Corpus totum animo ſervit, tota Reſpubl. Regi.* Sic *Ferdinandus Imperator* apud Reuſnerum: *Boni viri & boni vini non eſt origo inquirenda.*

Septimum Præceptum.

7\. Vt Acuta ſit oratio, ſimile ita ponatur ut ſit per modum *Apodoſis.* E.G. *Non ſatis eſt opibus pollere, niſi fortitudo acceſſerit; Nam & Cervis* *Plutar.* *fruſtra ſunt ingentia cornua, cum deſit animus.* Et: *Non accepimus* *Seneca.* *brevem vitam ſed fecimus, nec inopes ejus ſed prodigi ſumus; ſicut ampla opes, ubi ad malum dominum, momento diſſipantur; at vero licet modica, ſi bono cuſtodi tradita ſunt, creſcunt.*

Octavum Præceptum.

8\. Vt Acuta ſit Oratio, ponatur veritas una in qua tanquam in fœcundo ſemine lateant plures veritates. v. g. *Non dicat homo, non habet manus* *Chryſolog.* *mea quod det pauperi, det ipſam manum pauperi & plus erit ipſam dediſſe manum pauperi, quam num-* *Seneca Epiſt. 44.* *mum.* Et: *Hoc habet virtus boni,*

quod ſtemma non inſpicit, Platonem non accepit Nobilem ſed fecit.

Nonum Præceptum.

Vt Acuta ſit Oratio, ponatur aliquid magnum, quod ſit velut *Paradoxum*, inſolitum, inexpectatum, & hoc ex modo dicendi, vel rerum combinatione, maxime vero fit per contrapoſita: Sic v.g. *Peccator cum terra ſit, in Cœlum pugnat; cum fœnum ſit, cum igne bella gerit; cum lutum ſit, adverſatur ei qui illum finxit.* Item: *Actum eſt ut Author ſeculi, ſeculo teſte moreretur, & à mundo, mundi Dominus prius per pœnam quam per gloriam naſceretur; Pax cœli traditur doli oſculo, tenetur tenens omnia, illigatur omnium nexus, ducitur attrahens univerſa, à falſo accuſatur veritas, ſiſtitur cui aſſiſtunt omnia. Iudæi gentibus tradunt, reddunt gentes Iudæis, ſieque commercium fit impietatis pietas, & ſanctitas in nundinas crudelitatis producitur, flagellatur remiſſio, condemnatur venia, illuditur majeſtas, irridetur virtus, perfunditur ſputis largitor imbrium, clavis ferri cœli ſtater*

hryſo-om.

lem de ſſione hriſti.

affigitur, mellis dator cibatur felle, propinator fontium potatur aceto.

Decimum Præceptum.

10. Vt Acuta ſit Oratio; ponatur ſæpe concors diſcordia inter *Subjectum* & *Prædicatum* ſeu aliquomodo diſconvenientia; quia cum Acumen omne ideo gratum ſit, quia admirationem parit & delectationem; videlicet delectationem convenientia, diſconvenientia admirationem dabit. Hæc autem concors diſcordia naſcetur ex Tropis & Figuris, maxime *Metaphoris*, *Metonymia*, *Antonomaſia*, *Allegoria*, &c. Et hæc de Acuto atque adeo de Inventione; res ipſa nunc atque ordinis ſeries de Diſpoſitione agi poſtulat, quapropter hæc ipſa ſequenti pertractatur capite.

CAPVT II.

DE DISPOSITIONE.

POſteaquam quid dicere poſſis inveniſti, naturaliter ſequitur ſcire, quo ordine dicere debeas, ordo enim ubique anima rerum eſt, & illud ſequentibus edocetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

QVÆSTIO I.

Quid Diſpoſitio, quotuplex, & quid Oratori diſponendum.

RESP. I. Diſpoſitio eſt rerum inventarum in ordinem poſitio. Duplex eſt, alia Naturalis cum quis eo ordine de rebus diſſerit quo factæ ſunt aut quo fieri Secundum Naturæ leges ſolent. Vt ſi laudares aliquem & *Pueritiam* Primo, deinde, *Iuventutẽ*, tum *ceteros ætatis gradus* traderes.

Diſpoſitio quid? Duplex, Naturalis.

Alia Artificialis quæ voluptatis gratia aut utilitatis diverſimode res miſcet ac confundit rejiciendo initium in finem & finem in initium; ut ita oblectet & ſuſpenſum teneat Auditorem, pendentes enim Auditorum animi ex inopinato eventu plus hauriunt jucunditatis: Sic Diſpoſuit *Æneidem ſuam Virgilius* in quo narrat Æneæ diſceſſum in Italiam non eo ordine quo incepit. Sic ordinavit *Argenidem* ſuam *Barclajus*. Sic ſcripſerunt quoque complures alii qui non minus elegantia quam artificio ediderunt Hiſtorias Gallica lingua jucundiſſimas ſcil. *Polexandre*, *Caſſandre*, *Cleopatre*, *Polya ndre*, quos brevitatis cauſſa hic

Artificialis.

Æneidos diſpoſitio Virgiliana.

Argenidis itidem Barclajã & aliorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

recenſere ſuperſedeo. Sic tandem faciunt omnes ii qui Tragœdias & Comædias per ſucceſſus deducunt inexſpectatos.

Resp. II. Orator habita propoſitione videat *Primo* an ſimplex ſit, an partes habeat propoſitio & quæ pars Primo quæ Secundo loco ſit ponenda vel tractanda potius. *Secundo* Ex inventis pauca ea quæ meliora argumenta ſeligat & valida quidem initio, debilia in medio, fortiſſima in fine Orationis collocet, quia initio ſtatim Auditor rerum cognoſcendarum avidus præoccupari debet & convinci, in fine vero valide confirmari & impelli. Robuſtiora autem argumenta ſunt ex *Definitione*, ex *Partibus*, ex *Genere* ex *Cauſſis*, ex *Effectis*, quia naturam rei explicant: Minus ponderis habent quæ ex Adjunctis levibus & aliis Conjecturis ſumuntur. *Tertio* Rationes & Argumenta diſponat ſibi Dialectice; Primo in Syllogiſmos, deinde videat quomodo oratorie eadem tractare poſſit; *Quarto* Videat in quot partes Orationem debeat diſtribuere; ſed de his infra clarius.

QVAE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

QVÆSTIO II.

Quomodo Argumentatio Dialectica facienda.

RESP. Argumentatio eſt Argumenti diſpoſitio ſeu explicatio. Conſtat, cum perfecta eſt, tribus propoſitionibus, quarum, quæ Primo loco ponitur vocatur à Dialecticis *Major*, à Rhetoribus *Propoſitio*; quæ Secundo loco ponitur vocatur à Philoſophis *Minor*, ab Oratoribus *Aſſumptio*: quæ *Tertio* loco ponitur, dicitur à Dialecticis *Concluſio* à Rhetore *Complexio*. Et hæ tres Propoſitiones, quando ordinate ponuntur vocantur *Syllogiſmus*, quem formare debes ex propoſitione tua & Cauſſa ejuſdem à Te inventa. v. g. Propoſitio Tua fuit, *Clodius jure eſt occiſus*; Argumentum ſeu Cauſſa inventa, *Quia fuit inſidiator*. Iam forma Syllogiſmum ita, accipe Cauſſam hanc & conjunge illam cum *Prædicato* propoſitionis tuæ, dicendo. *Inſidiator jure eſt occiſus*; & ecce *Major*; Accipe deinde *Subjectum* propoſitionis tuæ & conjunge cum Cauſſa eadem & dic; *Clodius fuit inſidiator*, & in promptu eſt

Argumentatio Dialectica quid?

Argumentandi praxis.

Minor;deniq;pone ipſam propoſitionem tuam, dicendo : Ergo *Clodius jure eſt occiſus*; ſic fiet concluſio atque adeo totus *Syllogiſmus*. Sic fac in aliis ; ſemper autem cogita quibus rationibus aut exemplis aut ſententiis , aut ſimilitudinibus *Major* vel*Minor* confirmari rurſus debeant, maxime ſi probabiles tantum ſunt & debiliores. Nam ſi veriſſimæ ſint, non probandæ ſed exornandæ ſunt. Vbi hoc feciſti , jam cogita , quibus modis Oratorie eoſdem Syllogiſmos trades.

QVÆSTIO III.

Qui ſunt modi Argumentandi Oratorie.

Aliquot modos uſitatos tractandi Argumentum oratorie hic pono.

Primus Modus.

1. Argumentandi Oratorie modus. Solet diſponi Syllogiſmus eo ordine quo à Dialecticis ponitur , ita ut prius *Major* ſit cum ſuis rationibus ac comprobationibus, Secundo *Minor* itidem cum ſuis rationibus. Denique *Concluſio*.

EXEMPLVM.

An ob ſcelus Fingamus Regem quempiam oc-

occidiſſe fratrem Principem ex ambitione regnandi; Et fiet Propoſitio; v. g. *Rex dejiciendus eſt*; Ratio: *Quia ſceleſtus eſt*: pone Dialectice Sic: *Sceleſtus nobis in regno ferendus non eſt. Rex eſt ſceleſtus: Ergo in regno ferendus non eſt. Ratio Majoris*: Quia famam læderemus noſtram apud exteros, apud quos honeſti & virtutis ſtudioſi audivimus, nunc ſceleris patroni & ſervi diceremur. *Ratio Minoris:* Fratrem occidendo fraudulenter ex ambitione, in nos & in naturam injurius. Oratorie v. g. ſic tractari poſſet. Rex dejiciendus Regno. Contra Regem

ELABORATIO.

Eoſne tandem Cives N. in ſcelerum amore progreſſus fecimus, ut ſceptrum deferre ſceleri ſuper capita noſtra & libertatem non erubeſcimus? Itane inter ſceleratos ut cenſeamur, principem in ſcelere, ſcelus in Principe diutius venerabimur? Miſeret me proh dolor Cives N. miſeret me gloriæ noſtri nominis, quam Majorum noſtrorum emptam ſanguine, ſic temere apud exteros incuria noſtra prodigimus, ut qui antea virtutum Patroni, nunc ſcelerum man- Major. Ratio Majoris.

mancipia audiamus. Ecquid dicent finitimæ, quid remotæ nationes. En inquiunt viri quorum rebus cum Virtute geſtis orbis anguſtior erat; qui amplecti noverunt nihil, agere nihil, niſi quid limites vel attingeret vel non excederet: Ecce eo uſque in malitiam delapſi ut projecta verecundia ſcelus in throno adorare non pudeat. Et quæ ceterorum civium facies? quis procerum honor? ſi turpitudo in Diademate ſic volentibus triumphat. Certe non poſſunt ſcelera non diligere, qui ſce-
Minor. lera pati & honorare voluerunt. Et haberet fortaſſe umbraculum utcunque immanitatis ſuæ Rex noſter ſi minoris ſubſellii ſcelus cruentis manibus perpetratum poſſet gloria-
Ratio Minoris. ri; ſed in Principem fratrem, liberis omnium noſtrûm vocibus ſceptro admotum, crudeliter ſæviiſſe, quid aliud eſt quam nobis & naturæ bellum indixiſſe, atque omnium gentium una hac impietate offendiſſe
Comprobatio. tribunalia. Revera ſi ab aurora recte diem deſcribimus, poſſumus non vani augures ominari, quem nobiſcum ſit acturus *Neronem* is, qui crudelitatem ſuam ſuorum ſangui-
ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ne incepit ſaginare, & ibi Tyrannidis ſuæ initium fecit, ubi finem ceteri. Quapropter evigila generoſa Regis progenies & ſi nominis tuæ, ſi gloriæ publicæ injuria vulneraris, throno ſcelus dejice. Audiat orbis, audiant poſteri, ſcelus in Regno fieri potuiſſe, impune abire in Principe non potuiſſe. Concluſio.

Secundus Modus.

Interdum Orator Primo loco ponit *Minorem* cum ejuſdem Rationibus; Deinde *Majorem* & Rationes illius; tandem *Concluſionem*. Argumentandi Oratorie modus.

E X E M P L V M.

Sit Propoſitio priori contraria v. g. *Rex de Regno nec dejiciendus nec occidendus ob commiſſum piaculum.* Ratio eſt: *Quia hoc faciendo famam noſtram offenderemus*: Pone Dialectice ita: *Famam noſtram lædere cives non debemus, Sed ſi Regem throno detrudimus & occidimus, famam noſtram lædimus.* Ergo *Regem neque de throno dejicere*, &c. *Ratio Majoris.* Quia fama divitiæ publicæ noſtræ & nobile Reipublicæ patrimonium eſt, quod ſinguli curare debemus. *Ratio Minoris.* Pro Rege.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

noris. Quia hactenus laudabamur, quod numquam Principem dejecerimus aut occiderimus, ab hac gloria jam cademus occidendo Regem. *Comprobatio*, Quia Majores noſtri malos etiam Principes habuerunt & tamen tolerarunt. Oratorie v.g. Sic tractabis.

ELABORATIO.

Minor. Optarem Cives N. ut in poſteritatem oculos conjicerent illi, qui crudeli ſuffragio non è throno dumtaxat Principem ſed è vita execrando prorſus & auſu nefario deturbandum decreverunt, adverterent utique majorem noſtro nomini maculam ſua temeritate, quam patientiam Principi infligi. Fuit enim hactenus ea gloria præcipue noſtra in pectoribus nobis libere Reges non in cunis naſci, natos autem nullibi majori veneratione haberi; nec audivit umquam orbis decus ſanguine noſtras manus cruentatas fuiſſe, quod ſicut ſupra reliquas nationes præconium ſingulare eſt, ita noſtro ſtudio perennare deberet. At modo ſi manus Principi injicimus, nonne de faſtigio commendationis deji-

Ratio Minoris.

dejiciemur? & parricidæ cum reliquis perenni ſarcaſmo condigne celebrabimur. Vel Majores noſtros reſpicite & ab eorum veſtigiis recedere vobis ſit relligio. Vtcunque illi heroës in ſolio homines tamen habuerunt, quorum omnium ſine vitiis vitam fuiſſe & neminem ſcelere thronum oneraviſſe mihi veriſimile non eſt; ferre illi nihilominus ſceleratum quam tollere & nimia potius pietate peccare quam furore voluerunt. Comprobatio.

Quid degeneres igitur famam dilapidabimus, quid in Rempublicam crudeles cruenta machinari ſuſtinebimus? Nos, qui gloriam veluti publicas omnium divitias & nobile regni patrimonium inter principes curas habere ab ipſa honeſtate compellimur; & alii quidem gladiis, alii recte factis, alii juſtitia, alii clementia, tamquam quoddam honoris ærarium debemus comportare. Major cum Ratione.

Fuerit Rex in fratrem ſceleſtus, nos in Principem ſceleratos præcipitatio non faciat; nec rideat æternitas ſcelus alio ſcelere à nobis fuiſſe vindicatum; habeat locum apud Concluſio.

nos

nos Sapientum parœmia; *Principem ſi bonus eſt audi, ſi malus tolera.*

Tertius Modus.

3. Argumentandi Oratorie Modus.

Solet non raro *Concluſio* Primo loco poni & huic *Major* aut *Minor* ſubjicitur per particulas *Enim*, *propterea, idcirco, quapropter*, *&c.* Et ſi ſequitur aliud Argumentum, *Concluſio* vel jam non repetitur, vel ſi neceſſe eſt repetitur: Quod ſi Oratio brevis ſit, ut ſunt plerumque noſtrates vernaculæ, ponitur denuo communiter Concluſio ſed aliis Verbis.

EXEMPLVM.

Gratiarum Actoria Dignitatis oblatæ.

Sit Oratiuncula gratiarum Actoria Cujus Propoſitio eſt: *Debeo Tibi magnas gratias.* Ratio: *Quia dediſti mihi dignitatem omiſſis aliis competitoribus.* Pone Dialectice ita: *Cui datur dignitas omiſſis competitoribus aliis, is magnas debet gratias; Sed mihi,* &c. Ergo. Oratorie ſic.

ELABORATIO.

Concluſio.

Gratiæ, Sereniſſime Rex, quas pro collata dignitate Majeſtati Tuæ debeo, tantæ ſunt, ut ne Verbis explicari, minus multo referri à me un-

unquam poſſint, cogorque neceſſitate doctus, quod *Socrates* olim *Platoni* fecit, coram Sereniſſima Majeſtate Tua uſurpare: Qui cum parem beneficiis facultatem apud ſe non reperiret, inopiam ingenue profeſſus, *Socratem, exclamavit, pro beneficiis ô Plato accipe*: Non aliter ego amplioribus ornatus muneribus, ſiquidem tenuitas regiæ gratiæ non ſufficit, me meoſque tuæ Majeſtati perpetuum devotos in pretium beneficiorum adnumero. An Major. enim grandi obſequiorum debito obæratum ſe non ſentiat is, ad quem de regia liberalitate promanavit honor, multorum obvio ſinu captatus, multorum precibus quæſitus. Certe cumulatur gratia ex votis & Ratio Major. deſideriis aliorum & in uno duplex pullulat beneficium, quando & petito honore exornaris, & ornato æmulis longe anteponeris. Eccui vero Minor. aut obſcurum aut dubium quanti viri quam bene de Majeſtate Tua, Cum Ration. quam egregie de Patria meriti, hanc præſentem dignitatem & votis ad ſe & precibus tam ſuis quam ſuorum provocaverunt, cum quibus ego, ſi in contentionem venire de-

beam

beam vix ullatenus meritis poſſem comparari. Sed tua Majeſtas Sereniſſima animum meum ſemper Majeſtati Tuæ, ſemper Reipublicæ devotiſſimum adſpexit, humanitateque ac clementia, quod tenuitate defuit, liberaliſſime explevit. Quid jam pollicear niſi ſollicite elaboraturum, ut apud ingratum animum non collocaviſſe beneficium videaris. Me igitur meaque ſtudia, meos, meorum obſequia ad nutum & voluntatem Sereniſſimæ Majeſtatis tuæ humillime depono: Libeat imperare & vitam nobis imperiis Tuis meliorem eſſe experieris.

Conclusio repetita.

Quartus Modus.

4. Argumentandi Oratorie Modus.

Aliquando ponitur Primo loco *Major* cum ſuis rationibus: Secundo *Concluſio*; Tertio *Minor*. Quarto ſi videtur neceſſe repetitur *Concluſio* Verbis aliis.

EXEMPLUM.

Gratulatoria de Adventu Viri M.

Si v. g. Gratulari velles in Adventu viri Magni & Regis cujuſpiam Legati hanc faceres Propoſitionem: *In Tuo adventu ad nos eſt gaudendum*; Ratio: *Quia vir magnus es.* Pone Dialectice ita: *In ad-*

adventu viri magni gaudendum eſt: Tu vir magnus, &c. Ergo. Oratorie ſic proferes.

ELABORATIO.

Nec Sidera ſine orbis gaudio, nec magni viri ſine animorum Serenitate tranſire poſſunt. N. N. Eam illis legem natura dixit, ut eſſe non poſſint, niſi proſint: Hanc nobis pulcherrimam neceſſitatem virtus impoſuit, ut magnis eſſe nullibi liceat, niſi ad minores favor & clementia inclinet. Vtinam liceret hodie vel de lucida *Momi* feneſtra omnium noſtrum animos vicinius contemplari, videres utique amorem cum timore, gaudium cum triſtitia, vota cum Eloquentia, non ineleganti conflictu in pectoribus noſtris concurrere; Vt quando Te magnum hoſpitem ſalutamus, adhuc an Te metus noſter amet, an amor Majeſtatem timeat, aut gaudium de ſua tenuitate triſtetur, an triſtitia de tuo adventu gaudeat, an vota perorent, an Eloquentia faveat, dicere non poſſimus: Toti gaudium fieri, toti amor, toti votum, toti Eloquentia volumus, ut animorum de

Major.

Ratio Major.

Concluſio.

Te

Te adfectus coram Te digne explicemus.

Minor cum ſuis probationibus.

Et ſane Te magnum eſſe non ſtirpis ſolum claritudo, non prudentia ſingularis, non omni humanitate mores, non virtutes dumtaxat ceteræ perorant, quas niſi modeſtiæ vulnera timeret, in lucem facile præeunte fama produceret facundia: Sed totius Regni judicio Te magnum veneramur, quod cum hos dignitatis radios in Te poſuit, Orbi Te Sydus ſuum propoſuit. Magnum Rex noſter judicavit, cum arcanorum Te conſcium & regii conſilii non ſemel Arbitrum voluit. Magnum, quando Te perſonæ ſuæ capacem, iterum atque iterum oſtendit, & hanc non per Germaniam tantum & Britanniam, &c. circumferre ſed etiam in Regni ſui ambitu dedit, ut foris & domi Magnus haberêre: Magnum Te & litteræ noſtræ fatebuntur, vel ex hac ſubmiſſione Tua, qua illuſtrem vultum & excelſum animum ad noſtram tenuitatem tam benevole inclinaſti. Magnos ſiquidem ſe demittendo creſcere nemo noſtrum eſt, qui ignoret.

Quin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Quintus Modus.

Aliquando omittitur *Major*, & ejus loco ponitur *Ratio Majoris* cum ſuis comprobationibus. Deinde *Concluſio*, tandem *Minor* cum ſuis probationibus, & ultimo *Concluſio* repetita. Pro hoc vulgare accipe 5. Argumentandi Oratorie Modus.

EXEMPLUM.

Sit Propoſitio: *Non debes in morte amicorum graviter dolere* Ratio eſt; *Quia mors eſt commune malum*: Pone Dialectice ita: *In communi malo graviter dolendum non eſt; Sed mors amicorum eſt commune malum*; Ergo, &c. Ratio Majoris eſt, quia malum commune vitari nequit; Oratorie ſic tractabis. Conſolatoria in morte Amici.

ELABORATIO.

Quod vitari nequit patienter ferendum eſſe Sapientes exiſtimavêre. Ita enim fit ut alienum malum à nobis videatur cum non ſentitur. Male igitur profecto agimus ſi animum nimio mœrori ob amicorum diſceſſum damus, & veluti eodem funere lætitiam cum amicis tumulamus. Non enim hoc malum ad unum aliquem refertur, unum pe- Ratio Majoris. Comprobatio Concluſio. Minor.

tit, unum premit; ſed in omnes pariter graſſatur, univerſos affluit. Ii enim quibus cum vivimus, quorum vita fruimur, quorum uſu oblectamur omnes eadem conditione devincti ſunt, omnes mortalitate damnati. Infirmum enim & debile hoſpitium animus noſter incolit, quod & intra ſe pugnantia hoſtiliter Elementorum bella alit, & plurimis aliunde maximiſque periculis oppugnatur. Perque egregie Seneca: In hoc multi erramus, quod mortem tamquam venturam præſtolamur; magna pars illius tranſiit, atque hoc ipſum quod vivimus mors eſt. Divide igitur dolorem omnibus, quem ex communi acerbitate Fortunæ tibi aſſumpſiſti: eodem in curſu ſumus iidem, omnibus tolerandum eſt, neque recte factum judica, ſi animum doloribus nimiis diſcerpendum ultro conceſſeris.

Ratio Minoris.

Confirmatio.

Exornatio.

Conclusio repetitur.

Sextus Modus.

6. Argumentandi Oratoriæ Modus.

Frequenter omittitur *Major* & ponitur ſolum *Minor* cum probationibus & *Concluſio*: dicitur hæc Argumentatio *Enthymema*, cujus Prima pars vocatur *Antecedens*, altera

tera *Conſequens*. Ponitur vero ſicut placet vel Primo loco *Antecedens*, deinde *Conſequens*; vel contra.

EXEMPLUM.

Sit Propoſitio : *Iuvenes rigida diſciplina coërcendi non ſunt*. Ratio: *quia rigore non fiunt meliores ſed pejores*. Dialectice omiſſa *Majore*, pone ſic: *Rigore diſciplinæ pejores fiunt juvenes: Ergo ſub rigida diſciplina habendi non ſunt*. Oratorie ſic V. G.

Iuventuti indulgendum Suaſoria.

ELABORATIO.

Erras & vehementiſſime erras, ſi diſciplinæ ſeveritate & timore juventuti recte reliquæ ætati conſultum exiſtimas. Nam in Speciem mitigari videntur, auſtero animo revera efferentur. Invoca experientiam & ad ſui juris libertatem dimiſſos, eos plerumque peſſimos inveneris, qui graviori ſub diſciplina juventutem egerunt. Veluti enim aquæ objecto aggere coërcentur utcunque & collectis fluctibus quieſcunt, ubi vero obicem fregerint, diuturnitatem otii ferociori impetu compenſant; ſic juventus ſub crudis preſſa imperiis, poſteaquam legum

Conſequens.

Antecedens.

Ratio.

Exornatio. à ſimili.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

clauſtra egreditur, inſolentius efferveſcit, & non conceſſis antea Sirenum illecebris, animos pleniſſimis conatibus immergit: Nitimur enim in vetitum ſemper & ardentius negata concupiſcimus. Hunc animi morbum melius aliqua indulgentia curaveris: Nam ut optime *Naſo* illud naturæ compendium.

Quod licet ingratum eſt, quod non licet acrius urit Ovidius

Ipſa poteſtas
Semina nequitiæ languidiora facit.

Septimus Modus.

7. Argumentandi Oratorie Modus.

Ad *Herennium* hic Modus à *Cicerone* Præſcribitur; ut Primo, ponatur *Expoſitio* ſeu res probanda. Secundo, *Ratio* una ſeu plures. Tertio, *Comprobatio*; Quarto, *Exornatio* ſeu *Illuſtratio* à *Contrario* vel *Exemplo*, à *Simili*, *Teſtimonio*, *Sententia*, &c. Quinto, *Complexio* in qua totum colligitur; Modus hic facillimus eſt & ad Oratiunculas extemporales aptiſſimus.

EXEMPLVM.

Mediocris malitia juveni non nocet.

Sit Propoſitio; *Brevis malitia & petulantia non nocet juventuti:* RATIONES; *Quia non ideo di-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

centur ſtatim mali eſſe. Quia homo bonus ſemper eſſe non poteſt. Quia & Sol ſuas habet nebulas. COMPROBATIO: *Et hi qui modo ſenes ſunt petulantes fuerunt dum juvenes eſſent.* EXORNATIO à TESTIMONIO; Quod Poëta quidam dixerit: *Ver ex anno tollit, qui ex juventute petulantiam.* A SENTENTIIS; *Quod quævis ætas ſibi convenientes debeat habere mores.* A CONTRARIO; *Turpe eſt ſenem juveniliter agere; ergo & juvenem inſtar ſenis graviter.* A SIMILI; *Nam recens cereviſiæ niſi inſaniat, & fæces depellat, nil valet inpoſterum.* Oratorie ſic v. g. tracta. Perſuaſoria.

ELABORATIO.

Perfunctoria & brevis malitia quid damni tandem Iuventuti importaverit. An ideo aquam bibunt *Hiſpani*, quia vinum diluunt; aut ſi una caleat dies, æſtatem ſtatim cenſebimus; & quis mortalium omnibus horis ſapiat. Solem adhuc tam felicem non vidimus ut diem interdum euntibus ſurſum terræ mariſque ſudoribus non maculaverit; & in Expoſitio. Rationes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

juvenum vita minimum nævum tam relligioſe perhorreſcimus: Quamquam, (ignoſcite liberius dicenti) pridem & nos vera rerum vocabula amiſimus, & quod petulantia eſt, malitiam novo Calepino appellamus. Quid enim eſt deambulatione ſocia plateas coronare; uno vini, vel mulſi poculo cum ſociis indecoram juveni triſtitiam mergere, vel amiſſas revocare vires, ludicro certamine alter alteri cæſariem vellere, brachia brachiis amico prælio fatigare, nõn perpetuo doctorum in cœtu plantis terram premere nec ſemper lucubrationibus invigilare atq; libris impalleſcere, aliquando riſui, ſalibus, ſaltibus indulgere, quid inquam aliud niſi juventutis blandimenta ſunt & defæcantis ſe ad maturitatem ætatis certamina. Nimirum ſi inſtructa frontis ſcena Saturnum induas, niſi damnatis perpetuò ad terram oculis, lapides omnes & pulverem computes, niſi depoſita in humeros cervice devotionis larvam præferas, Gyaros jam&ultimam Thulen vitioſus promeruiſti. O rigidos juventutis Catones! O Cenſores Manlio judice

Comprobatio.

di-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

digniſſimos! vel ipſi ſuam relegerent juventutem, diſcerent utique ex priſtina ſtultitiæ ſuæ indulgentia ad noſtram aliquantiſper connivere, nec auderent violato juventutis privilegio naturam arguere, cum idem ſit (ut bene Vates cecinit) Ver ex anno, petulantiam ex Iuventute tollere. Habet ſuos quælibet ætas limites, & ſicut veſtimenta corpori, ita mores annis arguere neceſſe eſt. Si vero puerilem Senem ridemus, cur non æquali arbitrio juvenem vetulum deteſtamur. Et quæ hæc crudelitas eſt in aurora ætatis, gravitatis meridiem deſiderare & dum vix prudentiæ crepuſculum adfulget plenum Sapientiæ diem exigere. Equis certe juvenciſque in primorum annorum libertate incurioſos impetus effundere conceditis & adeo cœcæ mentes quod in ceteris animantibus videtis in veſtris pignoribus aut negligitis aut neſcitis. Saltem ex Cereviſia (ut mitiſſime dicam) veritatem bibite, hæc niſi à Coctione juvenis petulanti tumultu auram, dolia, cellaria miſceat, nec guſtui nec valetudini, ubi maturuerit prodeſſe poterit. Hic *Complexio* poni poſſet,

Exornatio.

à Teſtimonio.

à Sententiis.

à Contrario.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

in qua hortatio fieret, ut boni conſulatur ubi juventus petulca fuerit, quod Lectorem monere libuit.

Octavus Modus.

8. Argumentandi Oratorie modus.

Fit per *Inductionem*. Eſt vero *Inductio* Oratio quæ præmiſſis non dubiis infert ex iis unum aliquid. Duo in illa obſervanda ſunt. *Primo*, Vt ea quæ præmittuntur ſint certa. *Secundo*, Vt id quod infertur ſit præmiſſis ſimile. Hæc *Inductio* familiariſſima eſt Oratori & ad ornandum illuſtriſſima. *Suaviter inſtillat, inquit Cauſinus, & probando delectat, & ſi rerum quæ inducuntur magna ſit multitudo latiſſimum præbet campum Orationis.*

EXEMPLVM.

Commendatoria per Inductionem.

Sit Propoſitio: *Homo à ſe debet commendari non ab extrinſecis bonis*; Ratio: *Quia & navis & gladius & regula à ſe non ab ornamentis ſuis commendantur.* Oratorie ſic tractat Seneca.

ELABORATIO.

Navis bona dicitur non quæ pretioſis coloribus picta eſt, nec cui roſtrum eſt aureum, nec cujus tu-

tela

tela ebore celata eſt, nec quæ fiſcis aut opibus regiis præſſa eſt; Sed ſtabilis & firma, ad ferendum incurſum maris ſolida, gubernaculo parens, velox & conſentiens vento. Gladium bonum dices, non cui deauratus eſt balteus, nec cui vagina gemmis diſtinguitur: Sed cui ad ſecandum ſubtilis acies & mucro munimentum omne rupturus. Regula non quam formoſa ſed quam recta ſit quæritur, quodque illi proprium eſt laudatur: Igitur in homine quoque nihil ad rem pertinet quantum aret, quantum fœnoret, à quam multis ſalutetur, quod pretioſo incumbat lecto, quam pellucido bibat poculo, ſed quam bonus in ſe ſit, &c.

Huc quoque pertinet illud Legatorum Scytharum probantium Alexandro non eſſe nimis fidendum magnitudini atque fortitudini per *Inductionem* ſic: *Quid Tu, inquit, ignoras arbores magnas diu creſcere una hora extirpari, ſtultus eſt qui fructus earum ſpectat altitudinem non metitur. Leo quoque aliquando minimarum avium pabulum fuit, & ferrum rubigo conſumit, nihil tam firmum eſt, cui*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

periculum non ſit etiam ab invalido.

Nonus Modus.

9. Argumentandi Oratoriæ Modus.

Eſt argumentari per *Exemplum*. Eſt autem *Exemplum* imperfecta inductio ſeu argumentatio ab uno ſimili ad aliud. Fit duobus potiſſimum modis *Primo* per *Prothaſin* & *Apodoſin* rem explicando. Ita hæc propoſitio V. G. *Dux belli debet litteras amare ſicut Iulius Cæſar fecit*; tractetur ſic: *Iulius Cæſar bellicis victoriis quam nomine clarior tanto ſtudio eſt litterarum amplexus eruditionem, ut gladium ſæpe calamo permutarit & manum qua palmas hoſti eripiebat ſtilo imbueret.* Quis *ergo Principum, quis Imperatorum litteras convenire bello negare poteſt; imo ſi ſanioris uti conſilio non detrectaverit, ſi omnes boni Principis partes explere cupiet has magno ſtudio ſedulus exercebit*, &c. *Secundo* Argumentamur ab exemplo, qnando poſt narratum illud rationes probantes vel reprobantes ei ſubjiciamus ita ſicut in ceteris Orationis partibus facimus poſt rationes vero ſubjunctas rem

ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ad noſtram cauſſam referimus & in illa aut paritatem aut diſparitatem oſtendimus. Hic modus quotidianus eſt venuſtus; Sed obſerva pulcherrimum eſſe uſum Exemplorum (& idem de Sententiis, Apophthegmatibus, Hieroglyphicis, &c. dictum volumus) quando per illud ſive ab initio ſive in aliis partibus Orationis eum ſenſum exprimimus quem alias noſtris verbis exprimere deberemus V. G. *Vellem dicere, cavendum eſt, Iudices, ne præmiorum ſpe ad Tribunalia accedatis*; hoc exprimerem Exemplo. *Agathocles iturus ad Iudicem dicebat eamus ad auream meſſem.* Deinde ſubjungerem rationem quam eſſem ſubjuncturus meæ propoſitioni V. G. *Improbe id quidem, qui ab alienis malis ſe ditari voluit.* Poſtea idem latius probarem & amplificarem. Poſſem etiam loco hujus exempli uti illa ſententia V. G. *Non tamquam ad nundinas eundum eſt iis, qui Magiſtratus ſibi à Republica habent commiſſos:* Eidē ſententiæ ſubjungeres rationes & probationes utiliores. Diligenter tantum attendendum eſt ut exemplum aut ſententia illū ipſum ſenſum

Agathocles iturus ad Iudicem.

ſignificet qui eo in loco exponi debet. Solet Exemplum & ſimplici modo breviſſime poni v. g. ſic: *Iulii Cæſaris fata exſpectent Tyranni*, &c.

APPENDIX.

Appendix. Etſi Modi prædicti Oratorie argumentandi ſumme utiles ſint & in praxi quotidiana proficuæ; Tyro tamen ſciat *Primo*, non ſemper per diſpoſitionem oratoriam ita argumentum dilatari, ſed aliquando ſive in membra, ſive in unam ſive in duas periodos Argumentum cum concluſione compingi atque ita commiſceri ut diſtincte evidens non appareat. V. G.

Ad Tyronem monita.

Si rotas omnes & omnem ſuppliciorum crudelitatem promeruit ille qui depoſito filii animo in amantiſſimam Patriam ſævit viperino adfectu. Quid Tu pœnarum exſpectare debes Catilina? qui dies noctesque ad excidium Reipublicæ invigilas, & quaſi bonos ſuſtuliſſe parum ſit, aris etiam & Deorum templis interitum machinaris, &c.

Sciat *Secundo*, Quod quando *Concluſio* ex antecedentibus ſatis in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

intelligatur tunc ab Oratore *Major* aut *Minor* tractari tantum debeat. Nam poſt ſingula argumenta Concluſionem repetere eſſet *moleſtam Crambem recoquere*: Imo vero ut faſtidium & ſatietatem evitet, non eodem ſemper elocutionis paſſu Argumenta tractet; Sed nunc rotundo circuitu ac paribus membris circumſcribat, modo longioribus ambagibus diffundat Orationem, modo in commata ac membra ſcindat. Aſt de his paulo poſt aliquantulum fuſius cum de numero Oratorio agemus.

Sciat *Tertio*, Omiſſum eſſe à me *Dilemma* (quod eſt cornutus Syllogiſmus ſeu Argumentatio ab utraque parte concludens) eo, quod minus frequens ſit apud Oratores & à Syllogiſmis nihil differat, niſi quod hic duæ partes ponuntur Verbi Gratiâ; *Vel verus eſt timor, vel falſus*; ſi *verus diſcedo, ne opprimar, ſi falſus abi, ut aliquando timere deſinam.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

QVÆSTIO IV.

Quomodo partes Orationis diſponi debeant.

Orationis partes.

Vbi inventa in certum ordinem digeſſit Orator, conſtituat apud ſe quas velit in Oratione partes ponere. *Quinque vero ſunt ſecundum Ciceronis Doctrinam partes: Exordium, Propoſitio, Narratio, Confirmatio, Peroratio* : Nam *Confutatio in Confirmatione* comprehenditur: Scias tamen non ſemper ponendas has eſſe : Nam ingenioſus Orator ſicut expedire videbit aliquando *Narrationem* omittet , interdum *Exordium*, nonnumquam *Concluſionem*: Imo & *Confirmatio* ſæpicule vix dignoſcitur , quando nimirum res certæ ſunt & non tam probantur quam ornantur ut plerumque fieri aſſolet in officioſis Oratiunculis , *Gratulatoriis* , *Salutatoriis* & *Similibus* ; ſi ſpectes *Diſpoſitionem naturæ* eo ordine debent poni partes Orationis quo paulo ante numeratæ ſunt , niſi quod *Narratio* frequenter omittatur: ſed de ſingulis enucleatius loquendum eſt in ſequentibus.

QVAE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

QVÆSTIO V.

Quid ſit Exordium & quale debeat eſſe.

Exordium eſt facies & atrium Orationis in quo Orator animos ſibi optat Auditorum ad reliquam dictionem: Aptat vero tribus modis, videlicet *Captando benevolentiam, Docilitatem faciendo, Attentionem conciliando. Benevolentia captatur* ſeu favens redditur Auditor vel ex perſona ipſiusque Oratoris; vel ex Auditorum ipſorum; vel ex Adverſariorum; vel denique ex re & negotio præſenti. Ex propria perſona captas benevolentiam ſi Te moribus Auditorum accommodes, ſi modeſtiam præferas, ſi tua merita, dignitatem, virtutem modeſtiſſime enumeres; (ſi enumerari debent.) Ex perſona Auditorum: Si eorum in Rempubl. merita vel in te vel in alios aut dignitatem aut virtutes enumeres. Ex adverſariorum perſona, ſi eorum vitia aperias & Auditoribus infenſos facias, modeſte tamen & quaſi injuſte criminando eos: Non enim gravis criminatio forte eſſet placitura. Ex Negotio ſeu re propo-

Exordium.

Captatio benivolentiæ.

propoſita; ſi dicas Rem celebrem
Docili-
tas.
eſſe, neceſſariam, utilem &c. *Docilitas fit* cum clare Orator aperit quid,& de quo,& quomodo dicturus
Atten-
tio.
ſit. *Attentio excitatur* cum dicit ſe dicturum de magnis & mirabilibus, de jucundis, neceſſariis, pertinentibus ad Auditores &c.

Vitia
Exor-
dii.
Vitia Exordii ſunt *Primo*,ſi ſit vulgare, hoc eſt quod in diverſis Cauſſis uſurpatur. *Secundo*, Longum quod magnitudini Orationis totius non quadrat & minus verbis obeſum intumeſcit ſeparatum; quod cum reliquis Orationis partibus non bene cohæret. *Tertio*, tranſlatum, quod non efficit hoc quod Cauſſa poſtulat.

Bonum
Exor-
dium.
Bonum Exordium eſt, quod elegans & venuſtum eſt, aptum rei propoſitæ,verbis & ſententiis continuum faciens Auditorem docilem & benevolum,& à quo non violentus nec coactus, ſed facilis & connexus eſt acceſſus ad *Propoſitionem*.

QVAE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

QVÆSTIO VI.

Quomodo Exordia formari debeant.

Prolixe licet nimium in Exordiis occupetur *Cicero*, ut ſcilicet ejuſmodi ſint ex quibus propoſitio connexe poſſit inferri: Attamen hoc optime docebit optimus rerum Magiſter uſus, & diligens obſervatio, quomodo Authores Exordia in ſuis Orationibus confecerint. Solent tamen Rhetores certas formas præſcribere ſecundum quas Tyrones exordiri recte aſſueſcant, ex quibus quatuor tantum ſelectiores pono. Exordium.

Prima.

Ponatur *Primo*, aliqua Propoſitio ſeu *Prothaſis* à qua facile acceſſus fieri poteſt ad rem propoſitam. *Secundo*, *Ratio* ſeu *Confirmatio* quæ & *refutationem* poteſt habere adjunctam, nam liberum eſt cuique dum confirmat vera, refutare falſa. *Tertio*, *Redditio* ſeu *Apodoſis*, quæ alias Rationis corroboratio dicitur. *Quarto*, *Concluſio* ſeu *Complexio Exordii* quæ ponitur poſt *Prothaſin* veluti aliquid particulare, poteſtque Exordiorum Formæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

illi etiam ratio addi & ſic jam fiet acceſſus ad Propoſitionem.

EXEMPLVM.

Exemplum. Sit *Propoſitio*; *Volo famam meam quam læſerunt Improbi coram vobis Auditores defendere.* ad eam ſic

Prothaſis. poſſes deſcendere. Nihil non videre debet malignitas, & adeo eximium reperiri poteſt nihil, quod non è veſtigio aut Theonino dente arrodat aut nigro contumeliæ ſarcaſmate conſpuat.

Ratio. Accidit hoc ex infami ſeculi noſtri genio quo plerique jam ſine humanitate homines vivunt, & non contemnere dumtaxat, quæ cum virtute fiunt, laborant, ſed quæ ad honeſtatis etiam regulam facta vel audiunt vel vident, verborum ludibriis, ſiquidem aliter non poſſunt, velut injecta caligine opprimunt.

Rationis Corroboratio. Et nonne pedetentim eo delabemur vitio indulgentiæ noſtræ, ut improbi Momi familia indies incrementum ſumente nos ſingulos tandem honeſti pudeat: ſiquidem ſcelera in triumpho cum plauſu ferri, virtutes ad exilia, ad ſannas, ad odia condemnari impune adhuc & intuemur & patimur. Noluiſſem

ego

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ego primus hanc ſceleratorum Ca- Compl.
marinam commovere, ſed procella Exor-
quæ ſuper caput iterato fluctu incu- dii.
buit patientiam meam vinci & no-
citurum me bonis arbitror, ſi malis
ignoſcam. Iam enim non fortunas Ratio
meas invadunt quod per ſe miſerabi- Com-
le eſſet, non fundos diripiunt & plexio-
ædes quod nefarium, non vitæ in- nis.
hiant & Saluti quod plus quam in-
humanum; Sed famam meam ſed
honorem ſed opinionem, probo cui-
vis vita longe cariorem, aggreſſi,
plenis convitiorum plauſtris obrue-
re machinantur. Vt igitur hæc Im- Acceſ-
proborum Audacia per vos Sapien- ſus ad
tiſſimi Audit: ſemel reprimatur dabi- Propo-
tis gratiam hodierna die, & me pro ſitio-
me dicentem breviſſimi temporis nem.
humanitate donabitis.

Secunda.

Intellige prius bene Propoſitio- Exor-
nem tuam de qua dicere vis; deinde dii *Se-*
deduc ex illa *generalem Rationem*, *cunda*
quæ ſit ex iſtis rei viſceribus tum forma.
hanc amplifica & exorna jam per
Sententias, jam per *Exempla* jam per
Similitudines &c. Tandem ſubſu-
me Propoſitionem tuam, quæ ſit
quaſi

quaſi quædam particularis aſſumptio illius diſcurſus generalis: Hæc forma Exordii in gravioribus Orationibus communiter adhibetur, etiam in Epiſtolis dum rei de qua ſcribunt quoſdam prius generales diſcurſus ponunt per modum acceſſus ad rem ſcribendam. Pro Exemplo ſit Exordium Orationis funebris olim in obitu cujuſdam Viri non Ignobilis compoſitæ.

EXEMPLVM.

Orationis funebris Exordium.

Super omnes omnino mortales juſſa & confirmata de Cœlo vivit ſententia ut aliquando exeat, qui ſemel mundum intravit. Quemadmodum enim vivis aquis ſic morituris hominibus uno in loco conſiſtere non conceditur: Trudit dies diem, annum devorat annus, fluctus fluctum depellit: non aliter plane volentes aut nolentes de tranſitoria vitæ tranſitione tandem migrare & diſcedere urgemur. Fovemus namque animum in noſtro humano corpore, teſte *Seneca*, Deum hoſpitem; numquid vero Deus terram amare quem alta trahunt, numquid hoſpes diverſorio affigi debeat,

quem

quem ſui repetunt per naturam? *Pegaſo alato Solis Equo hominem imponunt Ægyptii Sacerdotes*, nimirum quoniam tempus, quod volucri Pegaſo exprimitur, portat quidem ac devehit hominem tamquam equus Seſſorem, ſed exigua mora per terram circumfert, mox enim quo loco non ſperaveris, quo tempore non expectaveris, de terris ſub terras, de vivis ad defunctos ſubducit atque exportat, & more alitis freno regitur voce revocari non potentis ex ſenſibus evolat & non rediturum diſcedit. Vellem cum vero pugnaret mea Oratio. Sed nimium eſſe veram, Illuſtriſſimus juxta ac Ampliſſimus Senator. N. N. duos ante menſes luci Patriæque ſurreptus exerte probat ac teſtatur. Probat inquam, exorta occidere, probat intranti exeundum eſſe, probat animum noſtrum in corpore non regnare, ſed peregrinari, non morari ſed hoſpitari. Fuit, fateor, Vir ille ad ſumma omnia natus, ad ſumma deſignatus; cogente tamen inevitabilis neceſſitate fati, de ſummis virorum apicibus ad ima mortuorum ſepulchra juſſus eſt deſcendere. Abiit

Pegaſus.

Acceſſus ad Propoſitionem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

è Sella Senator abiit &c. Sed de funebri urna fluentes oculos parumper transferte & ſpectata duce itineris virtute in Capitolium æternitatis illuſtrius abiviſſe, quam olim Barbararum gentium Triumphator urbem Romam invectus eſt, intuebimini. Tu &c. O ventura olim poſteritas quem virum ante Te habueris, quam abſolutum imitationis exemplar amiſeris, tecum poteris ſollicita expendere, &c.

Tertia.

Exordii *Tertia* forma.

Pone prius ſententiam contrariam tuæ opinioni cum vel ſine ratione; *Secundo* Pone tuam ſententiam propriam cum ratione una vel pluribus, vel etiam ſine ratione. *Tertio* Solve rationem Contrariam, ſi videbitur id neceſſarium eſſe, & fac acceſſum ad Propoſitionem, id eſt, pone ſenſum aliquem in præcedentibus locutionibus, à quo connexe Propoſitionem tuam aperte vel occulte inferas. E. C. Sit Propoſitio v. g. in aliqua oratione: *Nobili maxime convenit Sapientia*: Hanc ut deducas, pone primo contrariam ſententiam, nempe *multi ſunt*

Nobili Sapientia proficua.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ſunt qui putant Sapientiam ad Plebejos tantum pertinere. Ratio contrariæ Sententiæ. *Quia Nobiles ad bellum naſcuntur non ad Scholam & à fortuna commendationem habent.* Tua Propria Sententia: *Mala hæc opinio eſt & refutanda*; Ratio & Solutio contrariæ; *Quia multum nocet Orbi.* Acceſſus ad Propoſitionem: *Oſtendam ergo Nobili maxime convenire ſapientiam.* Oratorie ſic; præmiſſis generalibus ſententiis de mutabilitate judicii humani.

Nobiles ad bellum nati.

EXEMPLUM.

Nihil diu placet mortalibus, & alterno ſaltu honor & contemtus judicia hominum obambulant; quodque ſuam modo Majeſtatem ſuper capita ceterorum protuliſſe videmus, everſo rurſum ordine, miſerabilem dediſſe ruinam, omniumque pedibus ſuccumbere non uno experimento diſcimus. Crediſſet hoc contingere potuiſſe quiſquam, ut princeps bonum ſapientia, in Regum hactenus palatiis dominata & Templis ad ignobile vulgus damnaretur? Ecce! jam illud vivimus ſeculum

Contraria Sententia.

lum quo factum prius inter funera ingeniorum dolemus, quam fieri potuiſſe arbitramur. Populi clamor eſt & inter oracula Orbis noſter recenſuit, eos, quos Majorum claritate illuſtres in mortalitatis theatrum natura produxit, manu non lingua, pedibus non ingenio indigere atque adeo ab ipſa ſtirpis proſapia Marti non Palladi initiari. Illos autem qui ad tenuiorem projecti ſunt ſortem, apud Muſas debere fortunam mendicare & de caliginoſa originis nube cum artibus emergere. Fatalis enimvero & relabentis in barbariem ſeculi opinio, quæ conſuetudine robuſta ne remedii tandem impatiens fiat, rationum robore profliganda eſt atque in annuis ſapientiæ encæniis pro ſapientia perorandum. Dicam igitur Auditores in hoc doctiſſimo conſeſſu veſtro & omnibus quidem congruere ſapientiam, inprimis tamen Nobili contendam, atque adeo *Nobilem ſine ſapientia oculum eſſe ſine pupilla, ignem ſine fulgore, Sidus ſine lumine demonſtrabo.*

Ratio Contrariæ Opinionis.

Propria tua ſententia & ſolutio Contrariæ.

Acceſſus ad Propoſiti.

Quar-

Quarta.

Sumitur à *Sententia* vel *dicto* alicujus vel ab *hiſtoria* vel à *fabula*, *conſuetudine*, *legibus*, *Apophtegmatis*, *Adagio*, *Hieroglyphico*, vel ab *alia eruditione*. Tractari vero ſolet eo modo quo *argumentatio ab exemplo* tractatur. Exempla habes paſſim in *Mureto*, *Papiniano*, *Vernulæo* & aliis, quapropter his immorari ſupervacaneum: In omnibus vero videndum ut quam optime acceſſus ad Propoſitionem fiat. Exordii Quarta forma.

Nota vero quod aliquando hæ eruditiones ſumantur ex Cauſſæ viſceribus, id eſt, de eadem ipſa re de qua loquimur & tunc facillima via eſt ad Propoſitionem. Aliquando ſunt contrariæ rei de qua dicimus & tunc tractantur per rejectionem. Vt plurimum vero adducuntur & tractantur per modum Similitudinis. Nota.

QVÆSTIO VII.

Qui ſunt fontes præcipui Exordiorum.

Vt omnis cura circa Exordium attenuetur, duodecim fontes tantum Fontes Exordiorum.

indigitant meliores Rhetores, è quibus liberaliter Exordia hauriantur.

Primus Fons eſt

Primus. *Enumeratio Cauſſarum*, cum Orator Cauſſas dat, cur dicat, v. g. Dicturus de laude cujuſdam Herois, ejuſmodi tibi faceres Exordium. *Non debes mirari, quod ego dicam: Hæ me Cauſſæ impulerunt* (& hic Cauſſas adducit) Ergo dicam. Sic *Cicero* pro *Roſcio*; item pro *M. Marcello.*

Secundus fons.

Secundus. *Ab Adjunctis perſonæ* vel Oratoris ipſius vel Auditoris vel illius de quo dicis: Exemplum *Primi* v.g. Laudaturus aliquem ſic exordireris: *Majorem hic quidem Panegyriſten requirit Vir, tamen & ego loquor ut adfectum meum & gratitudinem oſtendam, quia benefactor meus eſt.* Exemplum *Secundi* v. g. Sic: *Licet tenuitas mea mihi ſilentium indicit, veſtra tamen Auditores, benignitas, qua ſoletis dignari dicentes, me allicit & invitat; Igitur loquar* &c. Exemplum *Tertii* v. g. *Demoſthenem aliquem aut Tullium re-*

qui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

quireret hæc perſona, ſi pro Majeſtate laudari deberet; tanta enim & talia ſunt quæ ad laudandum in illa occurrunt: Dicam tamen quia inſtar ſilentii erit, pauca dixiſſe vel tenuiter.

Tertius Fons.

Ab Adjunctis loci v. g. *Si loci dignitatem ſpectaſſem hodie, non dicendum hodie ſuſciperem vel à dicendo abſtinerem* (& Cauſſas ponit cur) *Sed ego magis veſtram Humanitatem ſpecto, aut rei neceſſitatem:* Ergo dicam. Tertius.

Quartus Fons.

Eſt *ab Adjunctis temporis* v. g. *Tempus deſiderat, ut hodie dicam* (& Cauſſas ſubjunge.) Quartus.

Quintus Fons.

Ab *Adjunctis Perſonæ, Loci, Temporis* & *modi* ſimul. Exemplum habes in Oratione *Secunda* Mureti, ad quem Te remitto ſi lubet. Quintus.

Sextus Fons.

Ex hominum adfectu & opinione: Nam aut lætantur homines aut contriſtantur, aut dolent aut iraſcun- Sextus.

tur, &c. Et ita variabis Exordium pro adfectu & opinione hominum. v. g. Dicturus de victoria Regis diceres : *Communis gaudii ubertas, quo omnium pectora implentur, meum etiam inundavit & in verba debuit emanare &c.*

Septimus Fons.

Septimus. *Adfectus quivis gravior*, quem ſecum Orator adfert, ſive ira, ſive admiratio, ſive dolor; ſive gratitudo; Sic Cic. Catilinariam incepit primam; Sive per invocationem.

Octavus Fons

Octavus. *A difficultate rei* de qua dicendum eſt v. g. *Onus Ætna gravius humeris meis impoſitum eſt, cum de hac re dicere debeo &c.*

Nonus Fons.

Nonus. *A purgatione Sui*, vel ab *improbatione adverſariorum* v. g. Sic alicui contradicturus diceres, Tibi non placere illius ſententiam, adductiſque rationibus tandem tuam ſententiam ſubjungeres. Vel ſi aliquem accuſaturus diceres, *Te non odio aliquo privato aut animo nocendi adductum id facere ſed boni*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

communis amore vel neceſſitate vel juſtitiæ ſtudio impulſum.

Decimus Fons.

Cum per *prateritionem* dicis poſſe Te quidem multa de aliquo dicere, ſed nolle omnia, atque ideo unum tantum eligere. Decimus.

Vndecimus Fons.

Ex iis quæ jam præceſſerunt, ſeu quæ ante jam dicta ſunt vel facta: Vt ſi aliquem accuſaturus diceres: *Non hoc eſt Tempus primum quo hic reus factus eſt, jam ante criminibus obnoxius erat, ſed tolerari potuit, modo jam ultro tolerari non poteſt.* Vndecimus.

Duodecimus Fons.

Si compares & opponas ſententias vel perſonas v.g. Si ſuadeas pacem, diceres: *Multi bellum & ſanguineum laborem volunt, ego vero exiſtimo pace nihil melius nobis eſſe.* Vel ſi Conferas perſonas, ſic: *Perorarunt quidem alii ante me Viri & dignitate & doctrina maximi, quibus cum ego nullatenus conferri poſſum, quia tamen de Republica ſermo, ego quoque loquar.* Vltimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Poteſt hic ultimus fons eſſe à *Similitudine*, ab *Eruditione*, à *Conſuetudine Veterum*, *Fabulis*, *Exemplis*, *Sententiis* &c.

QVAESTIO VIII.

Quid ſit Propoſitio, ubi ponenda & qualis eſſe debeat.

Propoſitio quid. *Propoſitio* eſt pars Orationis in qua Orator proponit, de qua re dicturus ſit, & breviter hortatur Auditores ad ſe audiendum, ſi neceſſum eſt. Vbi ponenda. Ponitur aliquando ſtatim poſt *Exordium*, aliquando poſt *Narrationem*: debet autem eſſe brevis, clara & accommodata ad *Confirmationem*, ne aliud ſit *Propoſitio*, aliud *Oratio*: Sed.

Quotupliciter ponenda. Adverte Primo quotupliciter poni poſſit Propoſitio, nempe *Primo Aperte*, quando Orator clare denuntiat de quo ſit dicturus. *Secundo Occulte*, quando vel res de qua eſt ſermo nota eſt, & facile ex contextu patet: vel quando id quod probandum eſt, non tamquam pars ſeparata ab *Exordio* ponitur, ſed veluti membrum ejus adnexum inſinuatur, probandum tamen ulterius.

Adverte Secundo; Quod Propo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ſitio quando longior eſt, debeat diſtribui in aliquot partes, ut & Orator rem clarius explicet, & Auditor. melius retineant. Sic *Cicero* pro Lege Manilia: *Primum mihi videtur de genere belli, deinde de magnitudine, tum de Imperatore deligendo eſſe dicendum.* Quomodo. diſtribuenda.

QVAESTIO IX.

Quid ſit Narratio, quotuplex & quomodo facienda.

Narratio eſt facti vel rei geſtæ relatio; *Duplex* eſt vel ſeparata pars Orationis & communiter ſtatim poſt *Exordium* ponitur, ut ex illa *Propoſitio* cum *Confirmatione* eliciatur: Vel conjunctim cum confirmatione ponitur, quod fit in illis Orationibus, quæ ad probandam rem ipſius rei geſtæ explanationem aſſumunt: v. g. *Si probares generoſum fuiſſe militem quempiam in bello, neceſſario deberes narrare geſta & facta in quibus generoſitatem oſtendit.* Iam vero in illa narratione quæ ut ſeparata pars Orationis ponitur, debet res geſta breviter & ſimpliciter ſine exaggeratione narrari: In hac vero Narratio- Narratio quid. quotuplex.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ne quæ Confirmationem intrat, facta & geſta magnis & collucentibus verborum gemmis, *Sententiis* & *Figuris* illuſtrantur. Præterea adhibentur *Diſcurſus*, *Æſtimationes facti*, *Sententiæ*, *Acumina*, *Amplificationes*, præſertim ex *Similitudine* & *Comparatione*. Denique ubicunque *Prothaſin* vel ex Hiſtoria vel Fabula conſtantem ponere voles, cui deinde ſubjungas applicationem, ibi debes *Narrationem* inſtituere, quod fieri poteſt in quavis parte Orationis, etiam *Exordio*; maxime tamen vigent hæ Narrationes in *Laudatoriis* & *Vituperatoriis* Orationibus, ubi aliorum Virtutes & vitia narrare neceſſe eſt.

Vt ſit bona Obſerva. I. Vt bona ſit Narratio obſervanda ſunt hæc: *Primo*, Vt res nota breviter in memoriam revocetur, ignota

II. prolixius narretur: *Secundo*, Vt narratio ſit morata & adfectibus plena hoc eſt, ut habeat Sententias aptas & hominum mores exprimat; v. g. *Avari*, *Divitis*, *Superbi* &c. Valent vero ad hoc *Hipotypoſes*, *Proſopopœjæ* & *id genus figuræ*, tunc ſcilicet, cum inducuntur aliqui cogitantes, deliberantes, vel dicentes ali-

quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

quid naturæ ſuæ & propenſioni conforme. *Tertio*, ut ſit perſpicua & clara; Erit vero talis, ſi longæ verborum ambages evitentur; ſi nimia rerum perſonarumque multitudo non ponatur veluti uno impetu; *Si Parentheſes* crebræ & longæ, & digreſſiones inutiles omittantur. III.

Quarto, ut ſit probabilis; quod fiet, ſi *Circumſtantiæ* congruentes, *loci, temporis, perſonæ, modi* ponantur. Inſuper teſtimonia breviter adducantur, licet narrans ipſe probus fuerit & fide dignus. Quod ſi occurrat quid minus probabile, præmuniendum eſt, ſive Cauſſam addendo v. g. *Sprevit avarus divitias, quia videbat ſibi periculum imminere. Vulpes contempſit uvas, quod cauda decutere non poterat.* Sive Confitendo, ſi non poteſt defenſio inſtitui idque aut ſimpliciter ſic: *Mirabile dictu ſi fides adhibenda Poëtis:* aut cum compenſatione ſic: *Mirum eſt, ſed tamen verum.* Aut ad teſtes appellando ſic: *Cauſſam ignoro ſed ita viri graves aſſerunt.* Sive petendo ab Auditoribus ut in præſentia fidem habeant ei rei, quam poſtea ſis probaturus. IV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Quinto ut omnia narrata ad finem propoſitum ſpectent, ut ex ea probationes inſtituantur. Porro hæc maxime in re narranda obſervet; *perſonas, rem, tempus, locum, modum, Cauſſam* quæ ubique fere interveniunt: non omnes tamen hæ circumſtantiæ ſemper exprimendæ ſunt, ſed prout judicium ſanum ſuggeſſerit.

Narrationis. Vitia. Vitia Narrationis ſupra dictis virtutibus contraria ſunt: Nempe ſi ſit de rebus notis prolixa, ſi non plena adfectibus, ſi incredibilis. *Exemplum habes in Miloniana Ciceronis.* Mihi placet hic apponere nitidam Narrationem de Fabrica

Coſdroa. Coſdroæ potentiſſimi Regis machina Cryſtallina, *in qua*, ut eſt apud Cedrenum *mirum dictu, Cæli immenſitas, Solis curſus, Lunæ labor & æternæ converſiones micantium Syderum cernebantur; aderant quoque machinæ, è quibus vis aquarum exiliret, quæ modo ſubirent in imbres modo rigeſcerent in grandines, modo tumeſcerent in fluctus, modo præcipitarentur in torrentes: Tum vero aër modo ſerenus, blandæ velut Etheſiarum amœnitate ridebat,* *Ex Cauſino*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

bat, modo nubibus obducebatur, furebat procellis, micabat fulguribus, minaci fulminum terrore confundebatur: Ipſe quaſi Deus aliquis in medio collocatus, ad nutum compoſitos curſus recurſuſque ſtellarum contemplabatur, pluebat, ningebat, tonabat, fulminabat, permiſcebat omnia. Simili profectò ratione animus in capite velut in arce poſitus ſedet & dominatur; Nunc, ut ait Plato, *cupiditatum gynæcea diſpenſat, nunc deſideria, veluti volitantes prodromos emittit, nunc furiales irarum exercitus è caſtris educit, nunc ſerena luce circumſeptus ſuavius renidet, nunc variis adfectuum turbinibus totus circumſtrepit; atque cum talis & tantus ipſe ſit, duas habet facultates omnium præſtantiſſimas, quibus veluti manibus rerum apprehendit ſpecies, Intellectum dico, & Voluntatem, hæc in amorem fertur & odium, illo vera diſcernit à falſis, inveſtigat, capit, cognoſcit; & ſi acutior fuerit atque ſolertior vocatur Ingenium, cujus, Deus bone, quanta velocitas, quam celeres motus & plane ignei; vis disjun-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ctiſſimas terrarum partes peragrare, jam peragravit; præcipis Oceanum tranare? jam tranavit; jubes in cœlum evolare? jam evolavit; cupis detinere? non potes, quos enim obices oppones? pone terræ molem, penetrabit; pone clauſtra adamantina, perrumpet; pone cœlum, perfringet; ad extremam uſque Naturam pervadet, & ſic quid extra eſt, ſcrutabitur.

Aliud Exemplum Narrationis.

Vt quærat aliquando ſtilus ubi luxuriet, appono hîc Epiſtolam inſignem & delicatam *ad Picum Mirandulam de Paulo Vrſinii filiolo quæ ſic incipit.*

Fabius. *Filiolus eſt illi Fabius undecim annos natus, inſigni cum pulchritudine tum virtute; flavi puero crines in terga molliter fluentes, alacres oculi, facies liberalis, vultus ingenuus, ſtatus elegans, decorus habitus, atque is militaris.* *Angel. Politianus lib. 12. epiſt. 2.*

Vt ergo diſcubuimus, canere quædam juſſus notata muſicis accentiunculis carmina, ſimul cum peritis aliis, ſtatim ſuaviſſima quadam voce ſic in aures no-

ſtras illapſus, imo vero in præcordia eſt, ut me quidem (ceteros neſcio) pene extra me rapuerit, certe ſenſu tacito, divinæ prorſus voluptatis cujuſdam affecerit. Pronunciavit heroicum deinde carmen, quod ipſemet nuper in Petri Medicis laudem compoſuerat; roges quale carmen; quale fere nec meum dici ſanus recuſem. Vox ipſa nec quaſi legentis, nec quaſi canentis, ſed in qua tamen utrumque ſentires, neutrum diſcerneres, varie tamen prout locus poſceret, aut æqualis, aut inflexa, nunc diſtincta, nunc perpetua, nunc ſublata, nunc deducta, nunc remiſſa, nunc contenta, nunc lenta, nunc incitata, ſemper emendata, ſemper clara, ſemper dulcis, Geſtus non otioſus, non ſomniculoſus ſed nec vultuoſus tamen ac moleſtus: Roſciolum diceres prorſus aliquem in ſcæna verſari. Poſtularunt quidam ſubito carmen, ut illud in proſam retexeret & Oratione ſoluta totum rurſus ut argumentum colligeret. Cunctatus paululum quaſi deliberabundus, cœpit mox dicere verecunde quidem ſed tamen admirabiliter; Et fluebant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ex ore tenello verba lectiſſima tanto curſu, quantum facilè nec ſtilus ipſe ſuppeditat; Miraris hæc Pice? dabo aliud majus, majuſque quod mireris. Impleverat hoc jam munus, & eum pater juſſerat ibidem cibum capere ſtantem, non enim ſolet aliter; jam Secundæ menſæ erant cum proponere jubeor, quid & quæ Epiſtolarum argumenta velim, quas ille ſimul pluribus dictaret ex tempore: Propoſui quinque duntaxat non enim plura libuit, ne forte puerum fatigarem, plura tamen ille blande adhuc depoſcebat. Sed quæ propoſui nata ibidem ſunt, varia, nova, quædamque ridicula, ſic ut ad ea comparare ſe prius non potuerit. Collocati igitur quinque Librarii per ordinem cum ſtylis & pagillaribus excepturi quod ille dictaſſet. Conſiſtit puer in ſummo, terram intuens modeſtè, cogitat aliquantulum, mox tamen oculos attollit, imperat ei, qui ſummus conſederat, ut jam ſcribat, ubi pauca dictavit, innuit & Secundo, dictat & huic alterum argumentum, pergit ad ceteros deinceps, donec ad infimum: Rurſus quoque ad primum revertitur,

tur, ſarciens quod omiſerat, fulciens quod pependerat, diſſidebat ibi nihil, claudicabat nihil; ita ſæpius in orbem remeans Epiſtolas uno tempore, (quis credat,) abſolvit quinque.

QVÆSTIO X.

Quid ſit Confirmatio & quid in ea curandum Oratori.

Confirmatio eſt Cor Orationis & Anima quâ præcipuè vivit Oratio: Seu eſt princeps pars Orationis in qua producuntur argumenta ad probandam *Propoſitionem* noſtram, & adverſariorum ſi neceſſe eſt refutantur. Confirmatio.

In hac quid curandum ſit, ex dictis conſtare jam poteſt. Nam cum Confirmatio conſiſtat ex rationibus inventis & recte diſpoſitis; & quomodo inveniri & quomodo diſponi debeant jam ſupra diximus: Attamen ut totam doctrinam in compendium colligam: In *Confirmatione* curet Orator *Primo*, ut aliquod argumentum fortiſſimum in principio ponat, ſimiliter & in fine *Confirmationis*, in medio vero debiliora collocet; *Secundo*, curat Curet Orator. 1. 2.

ut

ut creſcat ſemper Oratio, quod fiet ſi verbis minus ſignificantibus, magis ſignificantia ſubjiciat, ſi adfectus
3. circa finem major erit. TERTIO, curet ut ſingula argumenta bene propoſitionem probent. QVARTO,
4. ne argumenta ſemper eodem modo tractet & una forma: quod fiet, ſi per varias figuras ea tractaverit & modo in *Syllogiſmum* modo in *Enthymema* diſpoſuerit, modo *majorem* omiſerit, modo *Concluſionem*: ut videbit expedire. QVINTO,
5. curet ut agnoſcat *Crinomenon*; Sed claritatis gratia

PETES I.

Quid ſit Crinomenon.

Crimo-menon. Crinomenon eſt illa propoſitio in Argumentatione ſive generalis ſive particularis, in qua eſt tota vis, & qua probata, videtur tota res probari, quam inde Orator maxime confirmare & declarare debet.

Sed Nota I. quod aliquando Crinomenon idem ſit cum propoſitione totius Orationis, & tunc plura argumenta diverſa adduci poſſunt ad probandam propoſitionem. v. g.

ſit

ſit hæc propoſitio. *Oſtendam vobis Audit. Quod Rex debeat amare ſubditos ſuos & Rempubl.* Primum Argumentum eſt *quia Caput debet amare membra, Rex eſt Caput, ſubditi membra*, Ergo ; Secundum Argumentum ; *Patrimonium ſuum quivis debet amare, Reſpubl. eſt Regis patrimonium*, Ergo : Hic vides multa adduci diverſa Argumenta ad confirmandam propoſitionem, quia hic Crinomenon idem eſt cum propoſitione Orationis.

Nota II. Quod aliquadno Crinomenon diverſum ſit à propoſitione Orationis totius, & tunc unicum argumentum principale in tota Oratione dominatur, in quo confirmando & amplificando omnis induſtria verti debet. Porro agnoſces. Crinomenon ſi præcipuum argumentum tuum in recta Syllogiſmi forma poſueris; aliquando enim *Minor* Syllogiſmi eſt Crinomenon, ut in Primo argumento Orationis Milonianæ *Inſidiator jure eſt occiſus, Clodius fuit inſidiator.* Ergo: Ubi *Major* veriſſima & notiſſima eſt. *Minor* ſaltim probanda incumbit Ciceroni, & probat eam per totam Orationem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

nem. Aliquando *Major* eſt Crinomenon: Vt pro S. Roſcio: *Nullus filius ſine magna Cauſſa occidit Patrem. Sextus Roſcius eſt filius*, Ergo: *Minor* hujus Syllogiſmi veriſſima eſt; *Major* ergo tantum probari debet, in ea enim tota vis eſt. Aliquando & *Major* & *Minor* eſt Crinomenon V. G. *Cui bono fuit mors Roſcii, ille occidit eum; Capitoni bono fuit mors Roſcii, Ergo:* Hic *Major* & *Minor* indigitat probatione. Itaque & in legendis Orationibus & in componendis, Crinomenon eſt advertendum. Quando vero Orationis propoſitio plures habet partes, tunc etiam Crinomina erunt plura.

PETES II.

Quid ſit Tranſitio & quomodo uſurpanda.

Tranſitio. Tranſitionibus connectuntur argumenta Confirmationis, imo & partes Orationis, ut bene cohæreant. Eſt autem Tranſitio Locutio quæ, quod dictum eſt paucis repetit, & quid dicendum ſit breviter exponit. Duplex eſt perfecta & imperfecta.

Perfecta alia. Perfecta Tranſitio eſt quæ & dicta repe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

repetit & dicenda infert: ut ſi dicas; *Satis de neceſſitate armorum dictum ſit, jam quæ utilitas inde veniat, videamus.* Imperfecta Tranſitio eſt quando non revocantur ea quæ dicta ſunt, ſed tantum tranſitur ad dicenda per has vel ſimiles particulas: *Quid; quod; jam vero; & vero; præterea; adde; adjunge; ſed enim; deinde; ad hæc,* &c. Sed Nota etiam tunc bene argumentum unum cum altero connecti, quando in Fine præcedentis argumenti ponitur aliquis ſenſus hujuſmodi à quo facile occaſio porrigitur loquendi & argumentandi ulterius. Alia Imperfecta.

Debet Tranſitio eſſe elegans ex Verborum delectu & perſpicua quia per illam *benevolentia, docilitas* & *attentio* renovatur.

P E T E S III.

Quid ſit Sententia & quomodo adhibenda.

Quia pulchrum eſt, quod aliquando Orator argumentum per modum ſententiæ enuntiet, ideo hic de illa diſce quod duplex ſit Sententia: Alia aperta, alia occulta: Aperta Sententia eſt veritas paucis verbis incluſa, Sententia. Vel aperta alia.

ſeu

ſeu eſt locutio univerſalis de bonis expetendis, de malis fugiendis, de Deo, de Relligione, de providentia, de rebus utilibus, de magnis, de admirandis, de diſſimilibus & ſimilibus rebus ad vitam hominum moreſque pertinentibus. V. G. *Nemo mortalium omnibus horis ſapit*: Vel: *Veritatis una facies eſt ſemper: Falſis, nulla conſtantia, variantur & diſſident.* *Occulta ſententia*, eſt Locutio ſingularis facta ex generali, adjectis circumſtantiis *perſonarum, loci, temporis*, &c. V. G. ſic dicendo: *Non poteſt fieri, ô Petre, ut omnibus horis ſapias.* Vel: *Cum ſis mortalis ô Cæſar, mortales iras gerere debes.*

Vel occulta.

Ejuſmodi ſententiæ occultæ frequentiſſime debent eſſe in Orationis quacunque parte, ornant enim mirifice & capiunt Audientem. Apertæ etiam poſſunt eſſe, tamen hæ potiſſimum ſenibus conveniunt & experientiam habentibus. Vſus earum in rebus gravibus eſſe debet.

PETES IV.

Quid ſit Digreſſio & quando Oratori uſurpanda.

Digreſſio.

Hæc ſæpe & pulchre Confirmatio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

tionem intrat: Eſt autem tractatio rei diverſæ à propoſito ad utilitatem cauſſæ pertinentis. Solet poni vel breviter, & tunc nulla facienda eſt Tranſitio: vel longius & fuſius, & tum Oratio velut à longo devioque curſu revocanda eſt ad propoſitum.

Poteſt Orator uti digreſſione cum ſermo incidit de rebus communibus & univerſim ſumptis. V.G. *De vitiis, de virtutibus, de ſervitute, de libertate, de morte, de vita*, &c. E.C. *Probaret quis, literatum eſſe non ejiciendum ex urbe, poſſet digredi in laudes literarum, earum neceſſitatem utilitatemque oſtendendo.* Ad Digreſſionem revocantur rerum geſtarum expoſitiones, deſcriptiones *locorum, perſonarum, morum*, &c.

Petes V.

Quid ſit Amplificatio & quomodo adhibenda.

Amplificatio eſt Oratio, quæ id, quod ſimpliciter prolatum parvum videtur, auget, deſcribendo ex adjunctis, ex circumſtantiis. Duplex eſt Verborum & Rerum; de utraque ſigillatim. Amplificatio.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

De Verborum Amplificatione.

Verborum Amplific. fit, *Amplificatio Verborum* eſt, per quam res verborum delectu atque elocutionis genere augetur. Poteſt autem ex uno Verbo undecim modis dilatari Oratio.

1. Additione aptorum Epithetorum; Sic Cic. *quod uno* BELLI *Verbo dici potuit*, dixit: *Horrificum quoddam & nefarium atque omni ſcelere imbutum bellum.*

2. Adverbiorum commoda appoſitione. Vt, *jure ac merito laudare poteſtis.*

3. Definitione vel deſcriptione: ut *Conſceleratorum ac perditorum manus*; pro *ſicariis*. Sic Cic. *Cum debuit dicere Sardius Clodii miniſter*; dixit: *Armiger Catilinæ, ſtipator Clodii, ſignifer ſeditionis, concitator tabernorum, damnator injuriarum, percuſſor, lapidator, fori depopulator, obſeſſor curiæ;*

4. Notatione: ut *Aureum illud os Chryſoſtomus.*

5. Cum una vox in duas ſecatur: ut, *improborum furor*, pro *improbis.*

6. Synonymiâ; cum idem ſignificantia multa ponuntur: ut *hanc animo-*

morum conjunctionem, hanc in unum conſpirationem, hanc jucundiſſimam vitæ atque ſociorum ſocietatem; pro *amicitia*.

Periphraſi. Vt; *id populi ſermo in animis noſtris jam ante defixit*, pro *audivi ex populo*. 7.

Formarum enumeratione; ut *Sanctiſſimus, prudentiſſimus, fortiſſimus, amiciſſimus Reipublicæ*; pro *optimo*. Vel, *Omnia contra mores legeſque majorum, temere, turbulenter, per vim, per furorem geſta ſunt*; pro *nefariè*. 8.

Partium enumeratione: quando loco totius, partes ponuntur. ut; *afflicto Senatu, perturbatis Equitibus, ſuſpenſa ac ſollicita civitate*; pro *commota urbe*. 9.

Cauſſarum Commemoratione, ſeu rerum antecedentium & conſequentium: ut *hunc tu ferro civem & armis & exercitus terrore & Conſulum ſcelere, & audaciſſimorum minis obſeſſione templorum, occupatione fori, oppreſſione curiæ, domo & patria cedere curaſti*; pro *vi*. 10.

Adjunctorum frequentatione: ut *Frugum inopia, fames, vaſtitas,* 11.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

cædes, incendia, rapinæ, ſcelerum impunitas, fuga, formido, diſcordia; pro *bello.*

De Rerum Amplificatione.

1. Rerum fit ſubſequentibus.

Amplificatio rerum eſt, cum res ipſa gravibus ſententiis augetur & confirmatur. Fit ex iiſdem locis ex quibus Argumenta ſumuntur. Communiter tamen, cum Definitiones ſeu Deſcriptiones unius rei multæ ponuntur: ut *Hiſtoria eſt teſtis temporum, lux veritatis, vita memoria, nuntia vetuſtatis, magiſtra vitæ*

Hiſtoria quid.

2. Cum conſequentia multa ponuntur, h.e. cum ea ponuntur quæ conſequutura ſunt vel quæ jam ſequuta ſunt: ut, ſit Propoſitio; *Neglectam libertatem multa damna ſubſequuntur*; hæc ſi amplificaretur; *Quid libertatem negligi patiemini? negligitur hoc pacto ſimul fortunarum cura, negligitur bonorum poſſeſſio, negligitur fidelitatis tutela, negligitur civium defenſio, contra furioſorum hominum audaciam objecta propugnatio, negligitur vita ac ſalus communis, & latiſſime panditur aditus ad injuriam, jam violentiæ ſine vitio, malitiæ ſine judicio, ſcele-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ſcelera ſine accuſatione, neces ſine pœna exercebutur, &c.

Cum contraria contrariis opponuntur: V. G. ſit Propoſitio; *Caligula factus Imperator turpiſſime vitam in pejus commutavit*; amplificaretur ſic: *O Turpe monſtrum & latens ſub purpura prodigium, quem virtus ex ſervo Imperatorem fecit, vitium ex Imperatore in ſervum transformavit; tranſit pietas in pravitatem, in odium patientia, pudicitia in pudorem, generoſitas in ignaviam, humilitas in ſuperbiam, comitas in barbariem, liberalitas in prodigalitatem, ſanctitas in Deorum contemptum, gaudebat audire Dominus, & vitiis ſerviebat, gaudebat ſalutari Deus, & Sacra prophanabat: pulcher miles, turpis Dux; bonus ſervus, malus Dominus; ante Regnum ſceptro dignus, in regno jugum meritus; ante dominium omnium gratiam habuit, in imperio omnium execrationem.* Idem *fortis & ignavus, pius & ſceleſtus; Patriæ Pater & carnifex, cuſtos civium & oppreſſor.* Huc pertinent etiam *Repugnantia* & *Diſſimilia.*

3. Caligula.

4. Cum Cauſſæ multæ congloban-
tur V. G. ſit Propoſitio: *Nuncquam fac, quod aliquando feciſſe pœniteat*: hæc ita amplificaretur. *Quando id agis quod dolore luendum eſt, impetu ageris, quo quid ſtultius? animo deſtitueris, quo quid miſerabilius? furore raperis, quo quid imprudentius? futura non proſpicis, quid periculoſius? cupiditates non refrænas, quid indecentius?*

5. Cum multa effecta congloban-
tur. v. g. ſit Propoſitio; *Antonius multa damna fecit Romanis*. Amplificatur ſic: *Doletis tres exercitus populi Romani interfectos, interfecit Antonius; Deſideratis clariſſimos viros? eos eripuit Antonius; Authoritas noſtri ordinis afflicta eſt? Afflixit Antonius.*

6. Cum multæ ſimilitudines ponun-
tur V. G. ſit propoſitio: *Si vitia cum parva ſunt non corriguntur. difficile poſtea cum creverint emendantur*. Amplificares, ſic: *Prohibete igniculos ſcelerum ſi conflagrare non vultis; obſtruite fontes ſi violento fluctu abripi non optatis; ſuccurrite languori ſi morbo extingui timetis. Quemadmodum enim ignis de par-*

va

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

va ſcintilla ortus non raro integras urbes demolitur. quemadmodum fluvius guttatim aggeri ſe infundens univerſam molem eruit & evertit; quemadmodum levis febricula ingentes morbos excitat, totaſque familias abſumit; ſic vitia Iuvenum niſi initio opprimantur fortius radices agunt, donec omnem animi virtutem, omnem honeſti ornatum turpiſſima labe conficiunt. 7.

Cum multa exempla adferuntur. Sic *Cicero* pro *Milone. Vteretur eadem confeſſione Milo, qua Hala, qua Naſica, qua Opimius, qua Marius qua noſmetipſi*, &c. 8.

A Comparatione fit pulchra amplificatio. ut, ſit Propoſitio. *Fruſtra diſputatur utrum literarum ſtudia an armorum potiora ſint, cum utrinque maxima dignitas emicet*; Amplificaretur ſic: *O ſupervacaneos eorum labores, qui literas armis oppugnant, aut literis contra armorum dignitatem abutuntur: deſiſtite ab infeſtis contentionibus, utrinque magnum decus, magna commoda, magna gloria emicat. Arma Deorum inventum ſunt & à Vulcano fabricantur; literæ Deorum*

Collatio ſtudiorum cum armis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

proles & Iovis cerebro prodierunt. Arma Bellonam colunt, Literæ Palladem. Arma ad fortitudinem & audaciam animum exercent; Literæ mentem honeſtate & virtutis amore excolunt. Armatus ab hoſte non facile vincitur, ſapiens à fortuna. Armatus gladios & vulnera non timet; Sapiens mortem contemnit; Armatus res in manibus gerit; Sapiens in conſilio. Armis dura franguntur; Sapientia emolliuntur. Arma in corpus poteſtatem gerunt; Sapientia in animum; Armis Rempubl. defendimus, Doctrina obſervamus. Armis libertatem propugnamus; Doctrina diſcernimus. Armis imperia diſtendimus; Doctrina & jure ſub pace retinemus. Ab Armis robur & vires Reipublicæ accedunt; à litteris induſtria, doctrina, ars donatur, &c.

Pro pleniori Doctrina nota I. Quod omnes figuræ vehementiores ad Amplificationem valeant, præcipue autem; I*nterrogatio, Repetitio, Subjectio, Converſio, Complexio, Apoſtrophe, Exclamatio, Hypotypoſis, Suſtentatio, Etopœja, Proſopopœja, Communicatio,* &c.

No-

Nota II. Quod neceſſe ſit, ut cum amplificare velis Orationem ſemper ille verſiculus ante oculos ſit *Quis, quid, ubi, &c.* Quę amplificandi Ratio tam ſingulis periodis quam rebus poteſt ſervire, & videtur melior pro Tyronibus quam per locos communes. Nec tamen requiritur omnes hæ circumſtantiæ ut exaggerentur aut ut certo ordine, ſed ſatis eſt interdum aliquam vel aliquot adhibere, eo ordine quo placuerit.

QVÆSTIO XI.

Quid ſit Confutatio & quomodo ponenda.

Confutatio eſt pars vel ſpecies Confirmationis, in qua objecta vel objicienda rejicimus, ponitur vel ante Confirmationem vel poſt illam vel etiam ſpargitur per partes in tota Oratione. Refutantur autem objecta vel omnia ſimul, vel ea prius quæ prius objecta ſunt, & deinde ea, quæ poſterius: Vel firmiora prius ut iis fractis leviora ſponte ſua corruant: Vel leviora prius ut illis eluſis fortiora infirmentur & extenuentur. Confutatio.

Modus vero Confutandi, eſt oſtendere id, quod ab adverſario di- Confutandi modus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ctum eſt, eſſe falſum, repugnans, impoſſibile, incertum, incommodum, non cohærens. Et quia Orationis pars eſt, plena caloris & ſæpe furoris, ideo admittit Dialogiſmos, ſeu collocutiones, *Ironias*, *Illuſiones*, *Subjectiones*, *Interrogationes*, *Execrationes*, & alios adfectus atque vehementiores figuras. Sæpe autem rejicitur adverſarius contemptu, ſæpe non ita rationibus quam voce & geſtu eluditur: Sæpe increpatione vexatur, premitur interrogationibus, ſæpe ſimilibus objectionibus impetitur: ſæpe id quod ex nobis quæſivit ſine reſponſo omittitur: Sæpe reſponſum non ſtatim redditur, ſed diu prius ſuſpenditur.

QVÆSTIO XII.

Quid ſit Peroratio & quas habeat partes.

Perora-tio. Peroratio, aliter Epilogus, eſt ultima Orationis pars, in quo debet accurate deſudare Orator, ut aculeum in animis Audientium relinquat eoſque in ſuas partes pertrahat: Ideo figuræ vehementiores hic eſſe debent & adfectus motuſque incitatiores. Duas partes habet potiſſimum,

mum, *Enumerationem & Amplificationem: Enumeratio* requirit ut Argumenta Orationis in contextu fuſius dicta, breviter, clare, & nova Verborum varietate repetantur, non iiſdem verbis, ne cramben recoquas ad nauſeam. *Amplificatio* deſiderat ut gravibus verbis, ſententiis, figuris hæc repetitio fiat. Vult adhuc Cicero requirere *adhortationem*, & *adfectum pro peroratione*, ſed Amplificatione hæc includuntur. *Exemplum* Perorationis Lege celeberrimum *in Ciceronis Oratione pro Milone.*

Hæc Orationis pars vel ideo diligentius facienda eſt quod communiter Orator tanti fiat quanti æſtimatur Peroratio. Eam enim tenaci memoria excipit Auditor, & ex ea de Nobis fert judicium.

CAPUT III.

DE ELOCUTIONE.

INter quinque Rhetoricæ partes meo quidem calculo principem obtinet locum *Elocutio*, quippe parum eſt acute inveniſſe, parum bene diſpoſuiſſe Argumenta, niſi eadem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

aptis & idoneis verbis, figuris & ſententiis ad audientium aures devehas. *Ab Elocutione Eloquentia & Eloquentes dicimur.* Ab ea quantum quiſque Orator poſſit, judicium fertur. Eſt autem Elocutio ideoneus verborum, figurarum & ſententiarum apparatus; quia Eloqui eſt, omnia ea quæ mente conceperis ornate promere. Iam Elocutio ut artificioſa ſit oportet *Primo* ut ſit *Latina*; *Secundo* ut *Plana*; *Tertio* ut *Ornata & apta* ad id de quo agitur, de ſingulis enucleatius.

Elocutio.

QVÆSTIO I.

In quo conſiſtat Elocutio Latina.

Latina.

Cum de Latina Elocutione agimus, cave putaveris Latinis dumtaxat verbis Orationes efferri, ſiquidem vernacula & quavis lingua poſſunt combinari: Sed nobis qui Latinitati nomen dedimus, inquirendum eſt de Latino ſermone, ne barbare & inſulſe loquamur. Hoc univerſim diſce, ut, quacunque uſus fueris lingua, ejus morem patrium ſequâre: *Eſt enim cuivis linguæ ſuus genius, ſuus lepos.* Iam vero ille Latinam Elocutionem artificioſe ſer-

ſervabit, *Primo*, qui verbis pure Latinis & apud probatos Authores receptis utetur, non peregrinis aut alterius linguæ, niſi forte conſuetudine longa pro Latinis ſuſcipiantur, ut ſunt nonnulla Vocabula Scientiarum & Artium V.G. *Philoſophia, Theologia* & quæ cum artibus ſimul à Græcis ad Latinos tranſiverunt. *Secundo*, Is recte loquetur Latine, qui Latina utetur conſtructione; quamquam publice conſtat non à Poëtis ſolum, ſed etiam ab Oratoribus maxime panegyricorum ſcriptoribus item Hiſtoricis Græcam paſſim conſtructionem & Syntaxin uſurpari, eſt quippe vere elegans & eximie ornat ut videre licet apud *Paterculum*, *Salluſtium* & alios; Vt ergo ejuſmodi conſtructiones in legendis Authoribus & noveris & judicioſe imiteris, oſtendam hic quomodo *Helleniſmus* ſeu quod idem eſt *Græcanica conſtructio* in Latinis Verbis fabricari poſſit: Et quod docebo ex Latinis probatis Authoribus confirmabo.

Primus Helleniſmus.

Helleniſmus.

Nominativus eleganter apud

Græcos *adverbii loco* ponitur; hoc imitantur Latini dupliciter; *Primo* ponunt *Neutrum* pro *Adverbio*, *Neutrum* tamen illud tranſit in *Adverbium* & *Accentu* notatur V. G. *Acutùm clamat*, *Acutùm ludit* pro *Acutè*. Et alibi: *Crudelè micat*, *dulcè loquitur*, *dirùm minari*, *dirùm inſonuit*. Et alibi: *grandè ingemuit*, *immanè fremit*, id eſt, *valde*. *Secundo Rectum* ponunt pro *Adverbio*, non *Neutrum* ſed cujuſvis generis, ut *atrox inſtat*, id eſt, *atrociter*, *matutinus veni*, id eſt, *mane*. *Veſpertinus fecit*, id eſt, *veſpere*; *nullus dixeris*, id eſt, *ne dixeris*. Et hæc fiunt per *Anallogen* figuram ubi pars Orationis una pro altera ponitur. *Horat.* *Silius.* *Statius.* *Cicero.*

Secundus.

Apud Græcos eleganter ponitur *Verbum* inter *Nominativum* unum & *Genitivum* alterum: ita ut apud Latinos inter duos *Nominativos* ſolet poni. v. g. *Fies Nobilium Tu quoque fontium*, id eſt, Tu quoque fies fons nobilis. *Horatius.*

Tertius.

Adjectivum Neutrum venuſte jun-

jungitur *Subſtantivo maſculino* aut *fœminino*. Vt, *Varium & mutabile ſemper fœmina*; Et alibi *Tutiſſimum pœnitentiæ confeſſio*: Et alibi; *Triſte lupus ſtabulis*.

Quintilianus.

Quartus.

Adjectivum apud Græcos *Subſtantive* ponitur & more *Subſtantivorum* conſtruitur: Latini eos pulchre imitantur dupliciter *Primo* ponunt *Adjectivum* loco *Subſtantivi* ut *æquum* pro *æquitate*: v. g. Sic Poëta: *Servantiſſimus æqui*, id eſt, *juſtus*: *honeſtum pro honeſtate*; *pium pro pietate*; *ſerenum pro ſerenitate*; *verum pro veritate*; *ſiniſtrum pro infelicitate. Secundo Adjectivum* ponunt in *Neutro pluralis numeri* & *Subſtantivum in Genitivo*. V. G. *amara curarum*, id eſt, *amaræ curæ*. Sic, *ardua rerum*; *incerta viarum*; *opaca ſylvarum*; *plana camporum*.

Virgilius.

Horatius.

Quintus.

Eleganter apponitur *Adjectivo Caſus genitivus*; ut *Abſtinens pecuniæ. Abundans corporis*; *Cæcus futurorum*; *Candidus Eloquii*; *doctus Choreæ*, *Literarum*; *Nimius animi*,

Idem. Plautus. Cicero.

id eſt, *iracundus*; *nimius imperii*, id eſt, *Severus*; *nimius Sermonis*, id eſt, *Loquax*; *plenus fori*, id eſt, *inter lites verſatur*; *plenus litium*, *animi*, *crapulæ*, *iræ*, *negotii*, *ſomni*, *timoris* &c. *parcus irarum*; *parcus oris*; *reus voti* id eſt, *debet ſolvere votum*.

Sextus.

Verba admirandi, *appetendi*, *amandi*, *privandi*, *conſequendi*, *participandi*, *aberrandi*, *incipiendi*, *dominandi*, *abſtinendi*, junguntur apud Græcos cum *Genitivo*; quod præclare, Latini imitantur. v. g. *Abſtine irarum*, *Callidæque rixæ*; *deſine triſtium querelarum*: *Fallor animi*. *Virgil.* *Plaut.*

Septimus.

Adjectivis Græci adjungunt *Infinitivum*; hoc imitantur Latini Sed fere tantum Poëtæ; & *Primo* apponunt *Infinitivum Activum*, ſeu *Neutrum Adjectivo*. ut *Amicus ferre jugum*; *cereus diffluere*; *doctus ludere*; *durus componere verſus*; *Facilis dare*; *piger ire*. *Secundo Infinitivum verbi* apponunt *Paſſivi* vel *Deponentis*, *Adjectivo*; *ut audax* *Horat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

dax perpeti; blandus loqui; celeres vehi horæ, cereus in vitium flecti; Idem. *mitior adſpici frons; fluvius ſedulus labi.*

Octavus.

Pulchre Latini imitantur Græcos illa conſtructione, in qua *verbum* aliquod apponitur *Infinitivo*, quod fit dupliciter, *Primo* apponitur *verbo Infinitivus Activus* aut *Neutrius verbi*; ut *Amo vivere tecum; deſcende promere vina. Secundo* apponitur *verbo Infinitivus Paſſivus* aut *Deponentis*, ut *Amat dici; gau-* Horat. *det aſpici; annuit capi*, &c.

Nonus.

Multa *Adjectiva* laudem, vituperationem, patriam, gentem, nomen, vel partem ſignificantia *Accuſativum* regunt apud Græcos, item *Participia & verba*. Latini imitantur hoc frequentiſſime intelligendo ante *accuſativum particulam, Secundum, aut aliquid aliud:* ut auctus opes id eſt, Secundum opes; cuncta pares fratres id eſt, Secundum cuncta; tecta caput nube &c.

Hæc ſufficiant de conſtructione, plura colliges ipſe legendo; pro fine

tamen moneo, ut Orator ſe exerceat unam eandemque rem pluribus modis efferre. Deinde ex iſtis aptiorem ſeligat, ſic copiam acquiret & ad Latinæ linguæ gratiam perveniet.

QVAESTIO II.

In quo conſiſtat plana Elocutio:

Plana Elocutio.

Plana Elocutio eſt quando verba & modi loquendi, ita clari ſunt, ut ab Auditoribus facile intelligantur; plane enim dicere, eſt clare dicere. Hinc illi ſub reprehenſionem veniunt, qui, ut ſubtiles & acuti videantur, orationes ſuas aut phraſibus & inuſitatis verbis aut ſenſibus obſcuris, ita infarciunt, ut ad intelligendum candela indigeas; certè extremæ dementiæ eſt, loqui ad aliquem & ab eo nolle intelligi: Suadetur tamen à doctis viris ut juvenes quoad fieri poteſt, tumide ſcribere & cum ingenii oſtentatione adfectent, omnemque ſuam gloriam in ea ſitam arbitrentur quod magnifice & phraſtice ſcribere poſſint, modo phraſes quærendo, ſenſum & rem non perdant, facile enim ubi judicium

Reprehendendi qui?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

cium maturuerit, detumeſcent & medium invenient.

Vt ergo plane loquaris, hæc quatuor obſerva: *Primo* Longas parentheſes & frequentes non uſurpa. *Secundo* Abſtruſas phraſes & modos loquendi non uſitatos rejice. *Tertio* Acumina crebra & inepta evita. *Quarto* Membra & periodos ultra juſtam menſuram non extende.

QVAESTIO III.

In quo conſiſtat ornata Elocutio.

Ornatus Elocutionis in multis ſpectare poteſt; *Primo* in verbis ſingulis. *Secundo* in verborum conjunctione *Tertio* in numero Oratorio. *Quarto* circa incipientes Syllabas & finientes periodum. *Quinto* circa figuras. *Sexto* circa adfectus. Diſtinctionis gratia de ſingulis quam breviſſime ſigillatim. Ornata Elocutio.

Quomodo ornatus in verbis ſingulis ſpectandus.

Verba, quibus Oratio conficitur vel ſimplicia ſunt ſive propria; vel tranſlata ſive impropria. Simplicia & propria ut ornata dicantur has tres virtutes habeant; ſint uſitata, In verbis ſingulis.

ſo-

ſonent optime, rem maxime exprimant. Vſitata ſunt illa quæ à bonis Authoribus uſurpantur. Optime ſonant *primo Superlativa*, ut, *conſpectus veſter multo jucundiſſimus. Secundo Verbalia*; ut *dominatrix animi cupiditas*, pro *Domina*, *Tertio Compoſita*, ut *conſceleratus*, *conſtuprare* &c. *Quarto. Quæ habent plures Syllabas*, ut *tempeſtas* pro *tempore*; *moderatio animi* pro *modeſtia. Quinto Quæ longiores habent Syllabas*; ut, *princeps* pro *primus*; *quamquam* pro *licet*. Vno verbo; illa verba ſunt ſonora in quibus vocales ſunt A O V Molliora & delicatiora illa in quibus I E frequentius; quæ vero verba maxime exprimant rem, judicio uniuscujuſque relinquitur: Ita *Clementia* melius exprimit quam *lenitas*; *perditus & profligatus*, quam *malus*; *exterminare* melius quam *ejicere*; *trucidare* quam *occidere*; *excruciare* quam *torquere* &c. De Alienis ſeu translatis nil attinet dicere ſatis de iis paſſim Rhetores.

Quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Quomodo ornatus in Conjunctione Verborum ſpectandus.

In conjunctione verborum erit ornatus *Primo*, Si apta *Vocalium* & *Conſonantium* ſtructura ſervetur. Quod ad vocales attinet; *primo Vocalium* concurſus eſt fugiendus frequens: *Secundo*, ne eadem *Vocalis* & præcedens verbum finiat, & ſequens inchoet, exaſperat enim Orationem v. g. *ampliſſima actio oritur*: Maxime tamen hoc vitandum eſt in A & E. ut autem hoc fiat natura *vocalium* eſt cognoſcenda: Ergo concurſus A & A faciunt orationem hiulcam v.g. *ad ea arma accingimur*. A & I obtuſam, ut, *diligentia inimicum vicit*; A & V inſuavem, ut, *Sylva uritur*. E & A minus diſſonant, ut, *tua volontate ad bellum ivi*. I & A ſuavius audiuntur ut, *proſtrati ad pedes jacent*. O & A inſuavia ſunt, ut, *æquo animo tuli*. O & E mollius concurrunt, ut, *reprehenſio exigua non nocet*; O & I abſona ſunt, ut, *ſine modo injuria*. V & A pulchrius ſonant, ut, *urbs aſcenſu ardua*. *Tertio*, *Vocalium* brevium & tenuium vitanda eſt

In verborum conjunctione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

eſt multitudo, ut, *ſpeciei, progeniei.* Sed in his nec negligentes nec diligentes nimium eſſe oportet, alias ſingulorum verborum ſingulas Syllabas anxie inſpicere, quæ tandem Oratori Libero & quam intolerabilis eſſet ſervitus!

Quod *conſonantes* concernit bene monet Rhetor aſperum eſſe concurſum ſi S, præcedens verbum finiat & X ſequens incipiat; ut, *Exercitus Xerxis:* Item ſi S incipiat & S finiat, aut ſi X finiat & X incipiat; ut *Ars ſtudiorum, Rex Xerxes.* II. erit ornatus in conjunctione verborum, ſi monoſyllaba multa non ponantur ſimul. III. Si nomina aut verba brevia multa non continuentur, ſic enim compoſitio fit minuta & conciſa. IV. Si nec longa verba multa in unum conglobentur, adferunt enim tarditatem, Plura lege apud *Soaret.* lib.3. Cap.33.

Venuſtam etiam facit Orationem quando voces certæ, vel anteponuntur vel poſtponuntur, quod in Oratoribus paſſim obſervare potes.

Quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Quomodo ornatus ſit in numero Oratorio ſpectandus.

Numerus Oratorius eſt quædam menſura & vocum coordinatio; ut hæ longis brevibuſque Syllabis conſtent; quæ voces vel partem ſenſus faciunt, vel aliquem ſenſum, ſed pendentem, vel perfectum & integrum. Si voces aliquæ partem ſenſus faciunt, vocatur *Comma* ſeu *inciſum* ſi aliquem ſenſum, ſed pendentem, vocatur *membrum* ſeu *colon* vulgò *duo puncta*; ſi perfectum & integrum *periodus* vocatur. *Comma* eſt pars ſententiæ ſeu locutionis ex duobus vel pluribus verbis conſtans nihil adhuc perfecti & abſoluti ſignificans v. g. *Etſi vereor Iudices*, *Duplex eſt comma*; aliud eſt *membri actualis pars*, aliud *pars membri potentialis*: notatur *comma* virgula per modum mediæ lunulæ inverſæ (,) ut quotidianus docet uſus. Longitudo ejus proprie ſumpti, ad ſeptem Syllabas longas extenditur aut ad breves quatuordecim, quia cum longa quævis Syllaba duo faciat tempora poſſunt pro una longa breves duæ ſubſtitui. Sed in Syllabis

In numero Oratorie.

Comma quid.

Quotuplex.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

labis numerandis terendum tempus non eſt, aures enim terſæ & politæ de omni ſuperfluo & defectu facile ferunt judicium: Nec noſtri hæc inſtituti ratio, hiſce acquiſite prolixius inhærere, cum quod populariter dicitur, *non ſit de pane lucrando*; quapropter iis omiſſis quæ in Rhetoricorum libris hodie fertili ſatis proventu circumferuntur, Rem ipſam aggrediar, ut tandem promiſſi memor Lectorem voti faciam compotem: Finem itaque reſpicio Partis *Primæ* quæ de *Memoria* dicendo pauciſſimis erit finienda.

MEMORIA.

Memoria. Memoria eſt facultas animæ retinens ea & conſervans quæ cognovimus & impreſſimus: pulchre à Cic. *Theſaurus & ſinus animi dicitur*: à Cauſino, *horreum mentis*; ab aliis, *Ærarium ingenii*; *quia in illa quæ volumus deponimus, ut pro tempore recipiamus*. De hac multum loqui conſilii mei non eſt, ſiquidem ea contenti eſſe debemus, quàm à Deo accepimus; nec ullus ſibi per præcepta ſi caret, formabit. Solent tamen Rhetores multa ſuggerere auxilia, ut quam natura nobis

con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

conceſſit Memoriam excolamus, amplificemuſque; Suadent omnes & docent loca ſibi quædam fingere atque imagines, ſive nota ædificia, ſive caſtella ſive alia ſpatia quæcumque concipere animo, atque in eorum partibus certas rei dicendæ partes collocare, ut ſic viſa aut revocata loci parte, ſtatim occurrat pars rei, de qua dicendum eſt, & hanc illi *Memoriam localem* ſive *artificialem* appellant, eamque Rhetoricæ partem eſſe volunt: Vtatur hac ope qui volet; mihi præſentiora videntur auxilia, quæ ſequuntur. Localis.

Primo: Vt Orationem commendaturus memoriæ, poſt invocatam Dei opem, ſemel totam prius legat, ut quaſi confuſam ejus habeat notitiam; deinde per partes ediſcat, nec facile ſaltet ab una parte nondum plene poſſeſſa, in aliam. *Secundo*, Quia tempus matutinũ longe commodius eſt ad ediſcendum quam meridianum & Veſpertinum, ideo illud curæ ſit: tamen perquam utile eſt pridie veſperi priuſquam dormitum concedas, ſemel & iterum percurrere ea, quæ poſtridie ſunt ediſcenda.

Tertio, dicerem ut curet intelligere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

gere, quia intellecta facilius hærent & fortius, ſed Rhetori loquor qui ſine dubio nihil declamabit quod non intelliget.

Quarto, proderit multum ex iiſdem chartis, in quibus compoſuimus, ediſcere; quia ad paginæ loca & partes jam aſſuevit memoria, hinc ſcimus, quo in chartæ angulo aliquid ſcriptũ ſit, atque adeo ſedem verbi cujuſque, quaſi oculis tenemus. Turbatio vero & confuſio, ſi in alia charta ſcribas & ex alia diſcas: inter dicendum enim utriuſq; chartæ imago occurrens, diſtrahit & confundit animũ perorantis.

Quinto, Vtile eſt, ut ſi quidpiam difficilius addiſcitur illi loco aliquod ſignum vel notam aliquam apponas, cujus admonitu citius occurrat, & infigatur.

Sexto Puto utilius eſſe ſi non tumultuarie ſed declamando ſtatim & cum geſtu diſcat, eumque ſenſum quem jam infixit aliquoties ſecum revolvat, tum demum ulterius pergat.

Breviter; Maxima fabricandæ & ſervandæ ſibi Memoriæ ars eſt, indies illam exercere, aut ſaltem ſæpiſſime: quia otioſa diu & ſine uſu hebeſcit, & infidelis efficitur.

ORA-

ORATORIS EXTEMPORANEI

SEV

ARTIS ORATORIÆ BREVIARI

PARS ALTERA

Quæ circa Praxin in ſpecie occupatur potiſſimum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

BREVIARI ARTIS ORATORIÆ

PARS POSTERIOR

De genere Demonſtrativo & Deliberativo.

TAmetſi generalia Oratoriæ facultatis præcepta, pro omni Oratione componenda, abunde ſufficere poſſint: Vberioris tamen Doctrinæ & claritatis Cauſſa, ad particularia deſcendere volumus; & poſt oſtenſos fontes, rivos etiam demonſtrare: Vt ſi forte aliqui minus felici ſtudio artem in genere ſcriptam non penetraverint, ſaltim hinc laboris fructum colligant; quod utique gratum eſſe nemini non poterit, cum illud jam vivimus ſeculum in quo cum Orationibus nihil non inchoatur, nihil non perficitur. Nam & naſcentes nos Orationes excipiunt & mortuos deducunt, & menſæ, hoſpitia, fora, congreſſus ac ſinguli fere motus Orationibus perſonant: ut noſtrum fere loqui, ſit eloqui, at- Acceſſus ad rem.

que adeo nullibi non ſedem ſibi Eloquentia cum libertate & theatrum elegiſſe hac ætate videatur.

Inſtituti ratio. Hæc autem inſtituti noſtri ratio erit; *Præcepta* prius dicam, juxta quæ Orationes *Demonſtrativi* ac *Deliberativi generis* componi debeant. Deinde *Praxes* ſubjungam & præcipue in *genere Demonſtrativo*, quia genus hoc crebrius eſt; poſtremo ſupellectilem dabo ex *Sententiis*, *Hiſtoriis* & *aliis eruditionibus* quibus in ejuſmodi Oratiunculis conficiendis maxime indigemus. Sed prius in communi docebo, ex quibus præcipue locis Argumenta invenienda ſint pro utroque genere; & quibus modis Oratiunculæ facile poſſint componi ac diſponi.

CAPUT I.

EX quibus locis præcipue Argumenta invenienda ſint in utroque genere.

QUÆSTIO I.

Ex quibus locis præcipue inveniantur in genere Demonſtrativo.

Demon- *Genus Demonſtrativum* in quo lau-

laudamus vel vituperamus. Laudamus bonum, utile, jucundum: Vituperamus malum. Porro, laudare vel vituperare poſſumus, aut *perſonas aut res*; De utriſque aliquid diſtincte.

ſtrativum genus, quid.

Laudamus Perſonas ab Adjunctis Perſonæ.

Perſonas laudaturus maxime argumenta ſumes ex *Cauſſis, Effectis, Adjunctis, Comparatione Similitudine.* Sunt vero *Adjuncta perſonæ Patria, Majores, Parentes, Bona animi, Corporis, Fortunæ. In Patria* conſiderandum eſt, qualis ſit, clarane & magnorum Heroum genitrix; an obſcura, quam ferax, quam ſplendida, abundans, ubi & quomodo ſita. *In Majoribus* nobilitas & res præclare geſtæ. Deinde in ipſo qui laudatur, natalis dies, & ſi quæ laudabilia aut prodigioſa nativitatem præceſſerunt. *In Pueritia*, Ingenium, indoles, docilitas, inſtitutio, proclivitas ad virtutes, ad alta, &c. *In Adoleſcentia* mores & ſtudium ſeu virtutis & ſapientiæ ſeu vitii & ignaviæ, quomodo vitam egit, apud quos, ſub quibus Præceptoribus, cum quibus æqualibus, quibus artibus & ſtudiis vacabat. *In Iuventute*, genus vitæ, fortunæ

bona, ut honores, dignitates, facta præclare geſta, virtutes. *In Senectute* conſilia, pietas, morbi, patientia, conſtantia in bene cæptis, &c.

Sed Adverte *in factis vel operibus laudandis vel vituperandis* bene ponderandum eſſe quale opus ſit, *honeſtum ne an turpe*, *utilene Religioni*, *Patriæ aut alteri*, *an vero noxium*: *Facilene an difficile*, *jucundum an moleſtum.*

Quid vero ſit *honeſtum* eſſe, *utile*, *jucundum* infra dicam. In *Rebus* hoc univerſim ſpectetur, ut rei laudandæ vel vituperandæ partes diligentiſſime inquirantur: Rurſus examinentur *Genera*, *Species*, *Cauſſæ*, *Effecta*, *Contraria*, *Adjuncta*. Porro *res Naturales*, item *artes*, *linguæ*, *virtutes*, *ſcientiæ*, laudari vel vituperari ſolent *ab honeſtate aut turpitudine*, *à Cauſſa efficiente à neceſſitate* aut contra *ab utilitate* vel *à damnis*, *à facili vel difficili*, *à circumſtantiis aliis*, &c.

Res.

Sic *Vrbes*, *Caſtella*, *Arces* commendantur *ab antiquitate*, *à conditoribus*, *à forma*, *à ſitu*, *partibus*, *ædificiorum ſtructura*, *aëris clementia*, *fertilitate ſoli*, *abundantia rerum*,

Vrbes. Caſtella. Arces.

rum, à Fluminibus, quibus irrigantur, à Civium moribus, Studiis, Operibus, à Politia, Senatu, rebus geſtis. Vituperantur *à contrariis.*

Inſulæ Regiones loca alia laudantur *à ſitu, figura, amplitudine, antiquitate incolarum, à Regibus, Ducibus, à cultu Religionis, à fertilitate, fontibus, aquis, ſtagnis, urbium frequentia & celebritate, ab inſtitutis & legibus, à rebus geſtis,* &c. Inſulas Regiones, &c.

Arbores, Plantæ, Herbæ laudantur *à nomine ſeu Notatione, à forma, à loco ſubjecto, ab adjuncto tempor. à virtute, ab Effectu.* Arbores. Plantas. Herbas.

Flumina & Fontes ab ortu ſeu ſcaturigine, ab amplitudine, colore, natura aquæ, à velocitate curſus, à locis nobilioribus per quæ fluunt, à piſcium generibus, copia, ſalubritate, ab effectibus. Flumina. Fontes.

Montes laudantur *à ſitu, ab iis quæ in illis naſcuntur ut herbis, arboribus: vel quæ effodiuntur, ut metallis, à feris, quæ in illis degunt, ab Arcibus & Turribus,* quæ in ipſis ſunt, *à fontibus inde ſcaturientibus, à rebus memorabilibus aut prodigioſis ibi factis.* Montes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

QVÆSTIO II.

Ex quibus locis præcipue Argumenta ſumenda ſunt in genere Deliberativo.

Delibe-rativum genus quid. *Deliberativum genus eſt*, in quo de rebus futuris, quæ in poteſtate noſtra ſunt quæque evenire poſſunt & non evenire, deliberamus. Nobile & Civile genus dicendi, *duabus partibus conſtat* : *Suaſione & Diſſuaſione. Suademus bonum, diſſuademus malum.*

Argumenta potiſſimum in hoc genere quærenda ſunt in *Cauſſis, Effectis, Conſequentibus, Contrariis, Adjunctis, Comparatione.* Seu ut clarius loquar capita univerſalia pro

Suade-mus. Argumentis *in Deliberativo genere* ad ſuadendum ſunt hæc :

A neceſſario, ab honeſto, ab utili, à jucundo, à glorioſo, à juſto, à poſſibili, à facili.

Diſſua-demus Ad diſſuadendum vero hæc :

A non neceſſario, à turpi, ab inutili, ab injucundo, à periculoſo, ab impoſſibili, à difficili, à probroſo, à moleſto & damnoſo.

Hone-ſtum. Porro *Honeſtum* illud dicitur quod à Deo ac Religione vera com-

men-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

mendatur, quod rectæ rationi, quod ſanis legibus, quod ſapientum dictis ac monitis conſonat. E contra vero *Inhoneſtum ſeu turpe*, quod Deus, quod pietas reprobat, quod ſanæ rationi repugnat, quod ſanis legibus, quod ſapientum dictis ac monitis non congruit. *Vtile* illud dicitur quod bona animi vel corporis vel fortunæ aut acquirit, aut auget, aut conſervat. *Inutile* quod ad nihil horum conducit. *Iucundum* eſt quod animum voluptate perfundit; *Injucundum*, quod nihil voluptatis habet. *Neceſſarium* illud dicitur ſine quo vel ſalus vel libertas vel Relligio vel aliquid aliud eſſe non poteſt, vel quod neceſſe eſt ut fiat, alias multum nocetur. *Poſſibile* eſt, quod habet Cauſſas à quibus fieri poteſt. *Facile*, quod ſine labore magno; *Difficile*, cura & pretio.

Inhoneſtum. Vtile. Inutile; Iucundum. Injucundum. Neceſſarium. Poſſibile. Facile. Difficile.

Probroſum, ex quo infamia ſequitur. *Moleſtum*, quod aufert voluptatem ſenſuum vel animi, quod tædium vel faſtidium generat.

Probroſum. Moleſtum.

Adverte vero diligenter Oratori conſiderandum eſſe *in Suaſione vel Diſſuaſione*, quinam & quales Auditores ſint: Nam ſi Generoſi & No-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

biles, tunc maxime argumenta ſumenda erunt *ab honeſto*: Si vero plebeji animi & mechanici maxime *ab utili*: *utili* enim hoc genus hominum maxime trahitur.

CAPUT II.

De Diſpotione Orationum generis Demonſtrativi & Deliberativi.

PRæter ea quæ ſupra de *Diſpoſitione* diximus, nihil ſpeciale hic occurrit; de *genere Demonſtrativo* hoc ſolum addendum eſt, quod cum ſit perpetua *Narratio cum Amplificatione*, laudando aliquem ſolemus incipere *à Patria*, deinde laudare *à Majoribus*, à *Parentibus*, *Conſanguineis*, & *Familia* utriuſque lineæ. Poſtea *nativitatem* deſcribimus, tum *Pueritiam*, *Adoleſcentiam*, *Iuventutem*, *Virilem ætatem*, *Senectutem*, denique *mortem*, atque ita quem ordinem vita habuit, eundem oratione ſequimur. Aliquando vero accipimus unam tantum, vel aliquot virtutes laudandi tota oratione tractandas, atque ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

eam vel ad eas alia honeſte geſta deducimus quæ poſſumus, prætereundo *Patriæ* laudes, *Generis & Familiæ* &c. Sed *Decem modos diſponendi vel conficiendi Oratiunculas à Neotericis collectos proponere lubet*, in quibus ſi ſedulus te exercere volueris facile in Oratorem etiam extemporaneum evadere poteris. Decem Modi diſponendi.

Modus Primus eſt.

1. Cum voles *Gratulari, Salutare, Valedicere, Propinare* & alia ejuſmodi præſtare, *Primo* rationem ſeu Cauſſam invenias propter quam id facere velis: *Deinde* Rationem cum propoſitione *in Syllogiſmum* diſpone faciendo *Majorem, Minorem, Concluſionem* ut Supra diximus & facillime paraveris Orationem.

EXEMPLUM.

Velles v. g. Amico gratulari *Natalitia feſta*, quæreres ergo prius *Rationem* propter quam facere velles & occurreret hæc; *quia Amor impellit*: Ex hac igitur *ratione & propoſitione* conficeres hunc *Syllogiſmum*: E. C. *Amor urget a-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

micum, ut Amico debeat gratulari;
Gratulatoria. *Sed ego habeo tui Amorem. Ergo &c.*
Oratorie hoc ſic facile efferres.

ELABORATIO.

Major. Habet ſuas faces, habet ſtimulos Fœcundus votorum AMOR & eo perurit, eo laceſſit uſque Amici pectus, donec in Amici præſentia totum in vota, totum in deſideria Minor. exundet. Quid vero pectus meum, nonne Amoris in Te ſingularis palatium? quem humanitate hactenus non vulgari & favore ornaviſſe parum fuit; etiam plurimis & maximis beneficiis nutriviſti, foviſti. Conclusio. Certe urſit & juſſit ille in amiciſſimum conſpectum Tuum prodire, & hoc tuæ benevolentiæ Domicilium, ſiquidem in repagulis non poteſt, in verbis aperire commendavit; Obſecundo, aperio, & cum has Natales Chriſti Ferias tibi eveniſſe felices gratulor; tum à Deo rerum & fortunæ Arbitro omnia fauſta apprecatus annos etiam meos in felicis vitæ tuæ prorogationem depono. Dixi.

RESPONSORIA.

Qui vellet gratulanti reſpondere, hunc

hunc *Syllogiſmum* inſtitueret. v. g. *Gratulatio Amici gratiſſima eſt, Tu Amicus gratularis, Ergo*: Oratorie ſic tractabis:

ELABORATIO.

Nullius quidem vota & ſalutis apprecatio grata eſſe non poteſt, ab amico tamen quæ venit pectore ſolet eſſe ſemper gratiſſima. Vt enim pretioſis nobilius pretium adjicimus; quando aurum adjicimus; Ita quæ amore condiuntur, ſi bona ſunt fiunt optima. Iam vero à Te quid non amore plenum prodire potuit, qui totus amor es, & amoris mei ſingulare Elogium. Aperuiſti hodie pectoris dulce Sacrarium, & me novo favoris radio rurſus perfuſum beaviſti: Feciſti quod prior facere debui & in amicitiæ certamine me longe ſuperior triumphare potes: Quid ad gratiſſimas amoris tui voces adjiciam? quia majora non poſſum paria repono, vive & vale ſemper felix, ſemper meus, & quem tempus inter nos inchoavit amorem, æternitas conſignet.

Reſponſoria. Major. Ratio Majoris. Minor. Concluſio.

Adverte hic: *Primo*, quod ſi fuſius loqui voles propoſitionibus tuis hoc eſt, *Majori* & *Minori &c.* plures Nota.

rationes, confirmationes, exornationes ſubjunge.

Adverte *Secundo* Quod ii qui eruditiores videri volunt, communiter *rationes Majoris* aut *Minoris* per *Sententias & aliorum dicteria* efferunt. Quanto autem cultiores erunt *rationes* tanto etiam ipſa Oratio plus habebit gratiæ.

Adverte *Tertio* Communiter in officioſis Oratiunculis loco *Concluſionis* ipſam adfectus teſtificationem poni, ſervientem ei rei, quam aſſumpſiſti, ut ſi gratularis, gratulationem, ſi ſalutas ſalutationem ponis in *Concluſione*.

Secundus Modus.

2. Quando immutantur partes *Syllogiſmi*, & *primo loco particularis propoſitio* ponitur ſeu quod idem eſt *Minor*: *Deinde univerſalis propoſitio* ſeu *Major*: vel ante vel poſt *Concluſionem*, ita tamen, ut ſi *Concluſio* ante *Majorem* poſita fuerit, rurſus repetatur aliis Verbis in fine.

EXEMPLVM.

Si velles v. g. Conſulem primo ingredientem Conſulatum nomine aliorum excipere, hanc pro fundamento

mento ſimplicem *rationem* acciperes: *Lætamur quod ſalvus ingrediaris, quia hoc aſſequimur quod optamus. Syllogiſmum* formares ſic:

Qui aſſequitur quod optavit jure lætatur;
Sed nos cum incolumem Te accipimus, aſſequimur quod optavimus: Ergo. Oratorie ſic:

ELABORATIO.

Oculos noſtros hodie primum auſpicatus ingrederis, ſed in animis omnium & votis pridem habitas. N. N. Idem ipſe Dies qui Te feliciter Conſulem noſtrum denunciavit, deſideriis noſtris impreſſit, ut de Te unice ſolliciti, hoc in votorum ſumma portaremus, Te incolumem accipere: Sæpe lentum accuſavimus Solem, quod eum moraretur diem quo magis apprecationibus hominum & plauſu, quam curru hanc Vrbem & Conſularem ſedem invectus, nominis tui magnitudine exornare inciperes; quam ut à Majoribus liberaliſſime derivare poſſis; in hoc tamen maximus es quod menſuram magnitudinis tuæ totus in te habeas & fortunam quantam- Salutatoria Minor.

cunque animo & meritis exceſſeris. Ecce vero deſideria hodie felix
Major. coronat eventus, quando Te Salvum nobis quando fauſtum explicat. Et quis votis ſuis ſubſcripſiſſe Numen non triumphet? quis voluntati diuturnæ? quis ſollicitis animorum curis ſatisfactum eſſe non vehementer gaudeat. Gaudemus certe,
Conclusio. triumphamus, & quem hodie ingredientem ſalvum & felicem ſalutamus, eundem progredientem diu fauſtum, diu incolumem ut amare & venerari eveniat ſolliciti unanimes Cœlum imploramus.

Tertius Modus.

3. Quando *Concluſionem primo loco* ponis & ei *Majorem* & *Minorem* *ſubnectis* eo ordine quo melius videbitur. *Denique* repetis *Concluſionem* & facis teſtificationem adfectus, convenientem rei aſſumptæ.

Pro Exemplo

Lectori benevolo elegantiſſimam Oratiunculam præbeo, qua quondam *Cancellarius Regni Poloniæ* alicubi me præſente ſalutabatur; pro cujus fundamento hæc ſimplex

plex *ratio* fuit: *Salutamus Te, quia magnus Hoſpes es & ad noſtram tenuem Salutationem audiendam Te demittis: Syllogiſmus* talis eſt: Salutatoria.

Lætitiæ & amoris opus eſt quando magni Viri ſe demittunt ad tenues:

Tu magnus ad audiendam tenuitatem noſtram Te demittis

Ergo: Oratorie ſic:

ELABORATIO.

Erubeſcere debet coram Te Eloquentia noſtra, Princeps Illuſtriſſime, & pudore quam verbis ornatior Te hoſpitem orbis judicio magnum venerari: felicitatem noſtram Tua humanitate metimur, quod magnis aſſuetas aures ad noſtram dicendi infantiam inclinas: Et explicatam Principibus præſentiam noſtrorum intra oculorum compendia contrahis. Conclusio. Vt natura in magnis miranda ſit, in parvis ſemper amabilior eſt, ita magni Principes quando Majeſtatem in anguſtias colligitis, forte magnitudinem ſtringitis, ſed amorem amplificatis; ſit molis jactura, ſed pretium creſcit æſtimationis. Major. Anguſtum pridem nominis tui ſplendori Minor.

dori *Poloniæ Cœlum* fuit, Mundus aperire debuit, ut illuſtraretur: Imo ipſe Mundi oculus *Roma* ad Polonæ indolis radios connivere, & cui omnem prope admirationem Heroum frequentia ſuſtulit, cum Te vidit & loquentem audivit, etiam admirari. Quod *Ferdinandus Imperator* & in eo Orbis Chriſtianus de Te ferret judicium, ſatis aperuit, cum Virtutes tuas Ducis titulo æſtimavit. Quo in Amore collocaret *Patria*, luculenter annulo publicæ fidei, quam tradidit, teſtatum fecit; Quo loco Rex *Vladiſlaus* poneret, quando toties nomen & perſonam in Te ſuam transfudit, ad terrarum regna & Duces circumferendam; eccui tandem obſcurum reliquit? Quid mirum igitur ſi cum humili Salutis apprecatione ad Majeſtatem Principis audacter vicini, à tui nominis radiis tenebras etiam noſtras illuſtratum iri nequaquam dubitamus.

Conclusio repetita.

Quartus Modus.

Quando facto *Syllogiſmo* omittis *Majorem* & incipis à *Majoris Ratione*: eamque ſi placuerit exornas vel

vel confirmas. *Deinde Minorem* ponis, cum ſuis itidem ſi placuerit *rationibus* & *exornationibus*: Tandem *Concluſionem*: Vel ſi placebit pone *primo Rationem Majoris deinde* ſubjice ſtatim *Concluſionem*: Tandem pone *Minorem*, & rurſus in fine repete *Concluſionem*.

EXEMPLVM.

Si velles v. g. Suadere non eſſe flendum ob Iuvenis obitum, hanc *rationem* invenires; *quia maturus Cœlo propter virtutes mortuus eſt*: *Syllogiſmum* hunc faceres:

Qui maturus Cœlo licet juvenis moritur flendus non eſt; Sed hic &c. Ergo; &c. *Ratio Majoris* eſt, *quia Cœlum non à diebus ætatis, ſed à moribus annos computat*. Oratorie Sic.

ELABORATIO.

Si more noſtro Cœlum, vitæ dies in Annos computare arbitramur, vehementiſſime nos ipſi fallimur & Cœli ingenium ignorare videmus. A moribus ætatem æſtimat & de immatura adoleſcentia maturos virtutum fructus frequentiſſime decerpit. Hæc miſerorum mortalium

lium cæcitas eſt, ſua non noſſe gaudia, & in lætitia ſæpiſſime mœrorem in mœrore lætitiam comminiſci: Ecce in mortali vita currimus omnes per plana & aſpera, trudimur per ſumma per ima, mera fortunæ & tempeſtatum ludibria ſine pace ſine ſolatio, ſemper miſeri, ſemper indigi; donec manumiſſo ſemel quod gerimus corpore, quaſi procellarum ſolenni theatro, innocenti vita & morte immortalitatis metam attigimus. Cur igitur ubi pleroſque feliciter attigiſſe intelligimus, temere in lacrymas ſolvimur? Cur locum qui mature virtuti debetur invidemus? Nautam certe ſuperata hyeme in portum feliciter evaſiſſe nemo niſi hoſtis fleverit: & militem potitum victoria, quis niſi inimicus doleat.

Concluſio. Doleat tuum occaſum N. N. qui Virtutis tuæ & felicitatis conſcius non eſt: qui mecum ſanioris conſilii rationes inire voluerit, gratulationes parabit & panegyres.

Minor. Cecidiſti in primo ætatis flore ſed bonus Salvatori Tuo odor; Ad urbis & parentum ſpem adhuc immaturus, ſed jam maturus Cœlo: Annis non attigiſti Senectutem, attigiſti virtu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

virtute, & quo cum mora temporis vix pervenire ſolent alii, eo celeri innocentiæ curſu feſtinus perveniſti; quid multis? Parentem Deo, vitam æternitate, immortalitate mortem, mundum Cœlo permutaſti. Hoc morum de Te innocens ſuavitas: hoc facilis animi in honeſti ſtudium propenſio, hoc in Cœlum & Parentes pietas, hoc in ſocios & pares amor ſuadent exiſtimare. Et ut vitæ inter nos ad probitatis regulam tranſactæ mentionem non injiciam, cujus cum ſocii fuimus, teſtes ſemper erimus: Qua mentis magnitudine morbum ingreſſus fueris, quis enarrando ſatis explicabit? Oſtendiſti in juvenili pectore virilem habitare animum, quando graſſantes per membra cruciatus & anteambulones mortis dolores invicta fortitudine ſuſtinuiſti: Atque in maximo febrium æſtu, nonniſi in Chriſti Salvatoris nomine ſolatium poſuiſti. Vere Chriſtianus Athleta, qui & agere honeſta didicit & fortia pati non ignoravit; qui defixis continuo in Fixum cruci oculis cordis tanquam in patientiæ Magiſtrum cedro dignas & auro voces emittebat:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

bat: En, inquit, Chriſte I E S V à tuo pendeo nutu, ſi mori jubes, lubentiſſime morior; ſi vivere placet, tibi vivere non renuo: Ceterum in omnibus ſanctiſſimæ voluntati tuæ ſubſcribo, & me ex aſſe dedico. Sic Herois ille vixit vitam, Sic Heros mortuus eſt, & juvenem adhuc occubuiſſe lacrumabimur. Abſint à vultu abſint Neniæ triſtes & querimoniæ: Iuvenis vixit filius, vir mortuus eſt; matura virtus excedere terris debet: Depoſitum tibi Natura & Deus credidit, quod ſuum eſt, repetiit uterque: E tuis brachiis in beatitudinis ſinum migravit, an meliorem Pater filio optaveris locum. Nos vero Adoleſcentes, quando ultimum N. N. parentamus obſequium, cum I E S V vivere diſcamus ut cum I E S V moriamur.

Conclusio repetita.

Quintus Modus.

5. Cum partes *Syllogiſmi* imminuo & ex ratione inventa *duas* tantum *propoſitiones* conficio quarum *prima* ſit inferens *alteram*, & *una* vocatur *Antecedens* altera *Conſequens*. Vocatur hic modus diſponendi vulgo *Enthymema*: Fit vero dupliciter:

Primo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Primo cum *una propoſitio* nude ponitur, & *altera* ei *per modum rationis* ſubjicitur, exornaturque & confirmatur prolixius. *Secundo* Quando & *Antecedens* & *Conſequens* ſuis *rationibus* pluribus vel paucioribus roboratur, prout res videbitur exigere.

EXEMPLVM.

Vide ſupra Parte prima Cap. 11. Quæſtion. 3. Modo Sexto, pag. 75.

Sextus Modus.

6. Quando *prius* præmittitur per *diſcurſum aliquem generalem Expoſitio* ſeu *Explicatio rei illius* de qua dicturi ſumus: *Deinde* vero res ipſa ſubnectitur, ſive illa *gratulatio* fuerit ſive *ſalutatio*, ſive quid aliud. Modus eſt & facilis & frequens, & cultus pro iis maxime, qui eruditionis famam volunt promereri. Conſtat his partibus: *Primo* ponitur *Propoſitio* ſive ſermo explicans rem, de qua dicturus ſum. *Secundo* ponitur *Ratio* una vel plures. *Tertio Confirmatio* ſeu *Exornatio* quæ communiter accipitur ab *Exemplis*, *Sententiis*, *Symbolis*, *Similitudine* &c.

Quarto,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Quarto, ponitur *Concluſio*, ſeu illa ipſa res tua, quam voles dicere.

EXEMPLVM.

Si quiſpiam v. g. vellet conjugium Sponſo gratulari; Orationem poſſet optime hoc modo conſtruere: *Primo*, Aſſumeret hanc *Propoſitionem. Felix eſt & eximium, invenire ſibi fidelem amicum*; *Secundo*, Daret *Rationem*, *quia cum eo poteſt proſpera & adverſa omnia communicare. Tertio*, Confirmaret hoc *ex dictis Sapientum*; *quia Amicus dimidium animæ eſt & ſine eo omnia etiam dulcia amareſcunt. Quarto*, Gratulatoria Conjugii. *Gratulatio* quod Sponſus fidelem hactenus amicum diu quæſitum tandem invenerit, & ut in hac interna amicitia felices vivant optabis. Oratorie ſic;

ELABORATIO.

Propoſitio. *Theſaurum invenit qui amicum invenit, & votorum ſuorum culmen videtur attigiſſe.* Ratio. Enimvero ſi viſceratio *Lupi* & *Leonis* vita eſt, quæ ſola eſt, ut *Romanus recte Sapiens exiſtimat*; annon ſupremæ felicitatis teſſera erit, eum ſibi adſciviſſe,

viſſe, in cujus ſinum arcanas pecto-
ris cogitationes confidentius poſſis effundere? cum quo velut tecum loqui, cujus Spiritu vivere, in cujus animo ſecurus habitare, ſuaviter quieſcere, aſſiduus lætari liceat. Certe non deſipuit ille, & à veritate laurum promeruit, qui *Amicum partem animæ ſuæ alteram aut dimidium ſui nuncupavit*: perinde enim quaſi non integer homo, qui ſine amico eſt; & dumtaxat in vita moratur, non vivit, magna ſui parte verſatile cadaver. Et vero habe fortunas omnes cũ *Crœſo*; numera candidos cum *Polycrate felici* dies; fluant ultro dormienti in gremium victoriæ cum *Timotheo*; fiat aurum quidquid tetigeris cum *Myda*; fiat roſa quidquid calcaveris cum *Perſeo*: niſi amicum tamen habeas, quo cum adfectus & animum commiſceas, inter fortunas & ſolatia *Tantalum* & *Irum* invenies. In Comitiis ſapientum definita veritas eſt, & experientiæ calculis probata perſeverat; *Nullius boni ſine ſocio jucundam poſſeſſionem eſſe, & abſque amico etiam dulcia amareſcere.* Hunc igitur amicum diu quæſitum tan-
dem

Exornatio.

Gratulatio.

dem te N. N, inveniſſe, & vaga hactenus deſideria in domo N.N. conſtitiſſe gratulamur, & applaudimus in hodiernis mutui amoris feriis: Atque ut hæc animorum & cordium conjunctio, quam bene precantibus ſuperis æternam eſſe juſſiſtis; Eccleſiæ, Patriæ, Familiis utrinque nobiliſſimis ornamento ſit & gloriæ, multis vocibus ſed uno corde apprecamur: Facit ſpem non exiguam ſimilis ſplendor utriuſque Domus & ſtirpium clariſſimarum æqualitas, quæ cum concordiæ mater ſit & amicitiæ parens, quidni hoc liberum, quod veſtris cordibus injeciſtis vinculum plus quam *Gordio Nodo* confirmabit: Vocabunt vos in amplexum Majores veſtri, qui cum recte geſtis & nomine famam impleverunt, non difficulter cuivis allucere poterunt & facem præferre. Sed eximiæ inprimis virtutes, quæ in vultu utriuſque veſtrûm velut in ſolenni animorum theatro ſe late explicant, illa, inquam humanitas, ille pudor, illa comitas, illa modeſtia, illæ ceteræ mentium generoſarum dotes ac pediſſequæ, annon æternas mutui amoris nutrices ſe fore polliceantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ceantur. *Mollibus eſt verbis*, inquit Poëta, *dulcis alendus amor*; Ego ſatius dixerim perennem Amoris ignem ibi conſtrui & foveri, ubi honeſti fomitem ſuppoſueris.

Hic modus diſponendi Orationem adhuc gratior eſt, ſi *diſcurſum generalem* incipias *ab inopinato* ſeu ab aliquo adfectu & figura vivaciore maxime in materia pathetica. Tunc enim & arriguntur animi auditorum & ſtatim initio capiuntur.

EXEMPLVM.

Si velles dolere ſupra mortem Adoleſcentis poſſes diſcurſum communem *de imbecillitate vitæ humanæ ſic affectuoſe exordiri.*

ELABORATIO.

Adhuc ne ſpes noſtras in ſecula explicabimus? & cum unius puncti poſſeſſores eſſe non liceat, longas æternitatis ambages, in hac morientium Republica ſomniabimus? O ploranda mortalitatis felicitas! vix è portu pleriſque in altum ſolvere contingit, & inſperatis acti tempeſtatibus nunquam reparabile vitæ naufragium facimus; vix in Adoleſcente ætatis Vere, Autumnum pro-

Oratiuncula ſupra mortem Adoleſcentis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

mittimus & contra Naturæ ordinem crudeliſſimam hyemem experimur. Nimirum inter mortales nihil non mortale eſt, & anni etiam teneriores diem cum morte partiuntur. Clarum heu nimis clarum ante oculos noſtros decumbis ſpeculum N. N. & de ſilenti tumba nimis ad mœrorem publicum vocalis, humanæ imbecillitatis exemplar peroras. Certe ſi viridem ætatis tuæ ſtatum aſpicimus; floruiſti Iuvenis! Si tui Spem de Te conceptam conſideramus; floruiſti! Si omnium expectationem de tua juventute revocamus: floruiſti! Si erectam tui ipſius ad omne honeſtum indolem memoramus; floruiſti! Parenti Spes & Corona, Scholæ decus & gloria, ſtudioſæ juventuti ſidus & exemplar. Et quem illimis morum candor, ſimplex animi tralucentis ſuavitas, innocentiæ & Relligionis, pietatis & ſtudii imago non recreabat aſpicientem? At ecce tecum ceciderunt omnia, ac præterquam tui deſiderium & mœrorem reliquerunt nihil! Exaruiſti, proh dolor! pulcherrime plantarii floſcule; cecidiſti formoſum Iuventutis lilium! abiiſti ſpes parentum

rentum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

rentum & lætitia. O duram neceſſitatis legem! O acerbam mortis tyrannidem! O fati inclementiam immanem! Sed fruſtra lamentis agimus Auditores, Iuvenis fuit N.N. Sed & homo; humanæ naturæ tributum eſt mori, & quicquid *ortum* habet, *occaſum* expectat: Nulli non eadem terenda ſemita eſt. Hac lege naſcimur ut moriamur. Præceſſit N. N. Serius aut citius omnibus & ſingulis ſequendum eſt.

Septimus Modus.

Per *Protaſin* & *Apodoſin* hoc eſt, quando Orationem incipimus ab antiquitate aliqua; ſive id ſit *ab exemplo*, ſive *à conſuetudine gentis*, ſive *ab Adagio* quodam, ſive *à Sententia* vel *dicto Sapientis* alicujus; ſive *Hieroglyphico*, ſive etiam à ſimilitudine pulchra, aut aliquo alio: deinde rem noſtram ei applicamus, eamque rationibus & confirmamus & exornamus. Solet hoc fieri dupliciter; *Primo* quando rem de qua dicimus ſimpliciter ſubjungimus, & ſubjunctam confirmamus. *Secundo* quando partes *Protaſis* cum partibus *Apodoſis* & membra cum mem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

bris conferimus. Modus ſic diſponendi Orationem venuſtus eſt & valde uſitatus eruditis, præſertim ſi ex occaſione antiquitatis incipias diſcurſum generalem, pertinentem ad rem de qua dicturus es.

EXEMPLUM.

Sit in hac Oratione gratiarum Actoria, qua captivus aliquis hoſtis ab Imperatore & vita & beneficiis donatus poſſet gratias agere: Si ſumeret, pro fundamento Orationis, *conſuetudinem Venetorum, quá ſolent ſingulis annis ſolenni plauſu in Mare annulum conjicere, illudque quaſi ſibi deſpondere ac amicum facere.* Oratorie ſic.

Mos Venetorum.

ELABORATIO.

Gratiarum Actoria. Protaſis.

Cor hominis mare eſſe tempeſtatibus varium, Sapientiſſimi judicarunt olim, & nos quotidie diſcimus N. N. Tamen ſicut in commendationem cadunt nationes illæ, quæ quotannis conſuetudinem ſuſceperunt, injecto annulo Oceanum ſibi deſpondere, & quaſi temerario hoc munere ejus fidem devincire: Non ſecus merito in laudem veniunt illi, qui hominis Cor diverſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ſis adfectibus quaſi ventis tempe-ſtuoſum beneficiis demerentur. Non tuæ Majeſtati peregrinæ opis haud indigæ, ſed noſtræ conſuluiſti varietati, his tantis ac tot muneribus uno pene temporis momento in hoſtes nos tuos, digna vere Imperatoris throno liberalitate effuſis: Ita Cor noſtrum Tibi obligaſti, ut excluſo cogitationum æſtu in Te dies noctesque ſua non poterit deſideria non convertere; quaſi compedes injeciſti, ut obæratum undequaque, ad tuum debeat nutum ſponte ambulare. Orbis prædicet hanc animi tui celſitudinem, erga inimicos etiam benignam: Sciat æternitas hoc Tibi Cor eſſe Regium, quo & tuos poſſis Cives & Hoſtes una complecti. Nos cum hanc throni tui aſſiſtricem Clementiam adoramus, tum hanc, quam à Te accepimus vitam, beneficiis impares refundimus: Hâc uti, tui erit arbitrii; res adeò difficilis erit nulla, quam ſubire recuſabimus, rati pulchrum pro te mori: Quod dum fecerimus, ingrati adhuc manere nobis videbimur.

Apodoſis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Octavus Modus.

Per *rejectionem*, quando ſcilicet incipimus ab eo quod nobis contrarium eſt, illudque refutamus; deinde noſtram opinionem ſubjungimus, atque ad rem de qua dicere volumus, tranſimus. Et hic modus venuſtus pariter ac frequens eſt eruditioribus.

EXEMPLUM.

Si quis Profeſſor v. g. vellet ſuis Diſcipulis gratulantibus ſibi valetudinem reſpondere: Poſſet *prius* aſſumere fabulam *Momi* deſiderantis feneſtram ad Cor humanum: eamque rejiceret & oſtenderet, quod per Verba benevola & candide dicta, ſufficienter animus videatur: *Deinde* gratias ageret pro hac oſtenſione & animorum dedicatione. Oratorie ſic.

ELABORATIO.

Re-ſponſoria ad Gratulatoriam.

Pereat veritatis latro & emiſſarius invidiæ ſatelles *Momus* qui benevolum non aliter animum, in cognitionem amici devenire exiſtimavit, niſi tralucens in pectore vitrum ad altiſſimos Cordis labyrinthos conſpectum admitteret: Quaſi

ſi vero mendax color non æque lu-
deret oculos, & quod nunc latebris
tunc apertiori dolo non poſſet abſ-
condere. Verba ſpeculum cordis
eſſe, voces animorum imagines
ſcire debuit; & ſicut radii Solem in
notitiam deducunt, ita Orationes
animum. *Clavis pectorum Lingua
eſt*, aperit mentem qui loquitur:
Et quemadmodum qui viam ad ma-
re neſcit, amnem ſibi Ducem eligit;
Ita qui ignorat mentem, qui Cor
indagat, per verba intelligit. Plus
quam luculenti teſtes ſumus, quan-
do Scholam hodie noſtram in amo-
ris mutui campum & gratiarum am-
phitheatrum explicuimus. P[illegible]luxi-
ſtis imagines N. N. cordis & ani-
morum, & me tot ornaſtis adfecti-
bus, quot verbis; Toti ſinceri; toti
lympidi, toti mei. Alter a[illegible]o ſu-
perior eſſe voluit, & dulci c[illegible]ctu
nemo veſtrum victus eſt, ſingu[illegible]
amorem eviciſtis. Sileant jam Athe-
nienſes annuas amoris ferias, in qui-
bus Amicos amicis ſimulachra amo-
ris mittere ſolenne fuiſſe legimus:
Coloribus illi divites animorum ty-
pos donare potuerunt; Vos ipſos
animos obtuliſtis. Accipio gratiſſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

me nobiliſſima munera & quod *Æſchini Socrates* hoc vobis polliceor, vobis vos meliores reſtituo.

Nonus Modus.

Quando Orationem incipimus aut per *extenuationem* noſtræ facultatis & ingenii, aut *à magnitudine rei*, de qua dicendum eſt, aut *ab excellentia Perſonæ* coram qua aut de qua dicendum; ſive id fiat ſeparatim ab his ſingulis, ſive ab omnibus ſimul: Et ex occaſione *generalem diſcurſum* aut *de tenuitate dicentis* aut *de beneficii magnitudine* aut *de excellentis Perſonæ* laude facimus. Poſſum etiam ab optatione & voto Orationem dicere; optando mihi aut felicitatem alicujus, aut copiam & ſuavitatem omnium ſimul Oratorum ad explicandum animum meum, & poſtea ſubjicere rem meam de qua dicere inſtitui.

Exemplum.

Si quis deberet nomine Reipubl. Regi gratias agere & gratulari pro debellato hoſte, poſſet ab extenuatione ſui & à magnitudine beneficii præ-

præſtiti Reipubl. ex perſonæ conferentis excellentia ſic diſcurrere

ELABORATIO.

Publicæ interpres lætitiæ & quaſi omnium lingua ad tuam Majeſtatem miſſus venio; ut ſingulorum animos ad Majeſtatis tuæ pedes explicem & deponam. Felicitas fateor eſt tot cordium Atlantem fieri, ſed metus & ſollicitudo me revocat, ne aut ob magnitudinem oneris, obſequium tenuitate corrumpam: aut ad hoc officii minus idoneus anxia hærenteque devotione gravius in præſentem delinquam Majeſtatem. Quod enim jam ex orbis Comitio dari poteſt ingenium, quod Eloquentia ſua ad nominis tui altitudinem aſſurgat; aut cum id non poſſit, ſaltim ad parem meritis venerationem & gratias ſe demittat. Eviciſti obſequiorum noſtrorum abundantiam, & immortales alias gratiarum horti, in tuis beneficiis nobis deficiunt: Nec de divite inopum penu uſitatum illud agimus gratias, niſi per violatam beneficii dignitatem poſſumus expromere: ita omnis facultatis poteſtatem debiti abſtulit ma- Gratiarum Actoria.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

gnitudo. Voluimus collatum Reip. à Tua Majeſtate beneficium in noſtri adfectus pignus præſentare, & è benefactoris (ut fieri amat) ærario noſtra redimere debita; ſed novo rurſus miraculo experimur plus pictorum tabulas, quam mentem poſſe humanam; quod illæ orbem referant, nulla veri injuria, aliqua molis: Hæc tuæ Majeſtatis in Rempublicam meritorum magnitudo ita in ſummam cogere non poſſit, niſi & amplitudinem attenuet & veritatem minuat. In his tamen gratitudinis noſtræ anguſtiis illud ſolari debet, quod hanc vobis magni Principes à natura impoſitam neceſſitatem videamus, ut eſſe non poſſitis, niſi proſitis: & ſicut ſidera lucem habent ut effundant, ita vos dotes & animos benevolentia plenos ut communicetis. Cum vero plurimis meritis hominum obligaſtis voluntates, hoc rurſus vicinum vobis cum Deo eſt, par recipere non poſſe, & in gloriæ ſtipendium ex beneficiis dumtaxat ſubditis dediſſe. Vix dum in Regem noſtrum ac Dominum ex orbis judicio liberis ſuffragiis electus fuiſti, nondum Ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

jeſtatis aurum capite indueras & jam Te ſalutis publicæ ac felicitatis Parentem ſenſimus; agnovimuſque luculentiſſime in tuo nomine tantum à virtute muneris, ut regni famam gubernaret, animos in ſpem erigeret, cives ſecuritate, hoſtes terrore percelleret. Et quis non cohorruit Sereniſſ. Rex ad primas perduellis N. N. inruptiones: poſtquam tot annorum pacem in bello nobis fabricando poſuiſſe audivimus, tot valentes undique ex orbis regionibus populos, immenſis ſtipendiis collegiſſe, belli molem jam extra ſuarum fines provinciarum exportaviſſe in Regni partem & ferro ſævire & igne, foſſas novo gentis artificio indies duci, delineari vallo, erigi propugnacula, montes tot caſtris jam inſtructos, vias paſſim denſis cratibus ſeptiſque impeditas? Ferale diluvium Patriæ incumbere ominabamur, & de coactis tanto turbine nubibus, ingentem ſanguinis pluviam, aut aliquam provinciæ ruinam timebamus. Cum ecce Tu ſerenum ſidus oriri cepiſti & ſimul diem facere; vix ſolium aſcendere & tuos conſervare: Vt curantibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Tuam ſatis gloriam occulte, hoſtem quoque tuæ laudis operarium fuiſſe viderimus. Quando enim tot ex orbis provinciis manus comparaſſe recordamur, vel hoc nomine factum concludimus, ut per Te in illo Orbis vinceretur. Iviſti in perſona ad eam partem Regni, ubi dolor erat, & ſiquidem jam Cor & anima Reipublicæ palpitabat anxie, ibi ſanguinem & auxilium contra metum & ſtuporem ſuggeſſiſti. Erigebantur ad adventus tui famam, quæ prope in proclivi erant, & terra illa vires ſibi ſenſit cum ſacro tuo veſtigio imprimi. Tum meliorem Te Reipublicæ *Mercurium* diximus, cum quocunque gladium ferres, animi populorum redirent: meliorem *Perſeum*, cum quidquid calcares in laurum cederet. Quis inſomnes curas tuas Rex Potentiſſ. ſatis celebret? Quis exantlatas *Cœli* injurias? quis in ceteris patientiam pro dignitate exaggeret? Hoc univerſim fatemur; tuis curis noſtram quietem; tuis vigiliis noſtrum ſomnum; tua inquietudine noſtram pacem procuratam ac fundatam eſſe. E tuo ſudore effloruit hæc pal-

ma & gloriæ Patriæ laurus, qua ple-
riſque nationibus umbram facimus:
Ex tua manu, ſecundùm DEUM,
deſiderata manavit Pax, qua ſoli fe-
re in Europa felices hac bellorum
tempeſtate fruimur; Tua Virtus,
Tua fortitudo, petulanti hoſtium
fortunæ fræenos injecit, ut ſervire
diſceret, & cum noſtram minuere
ſomniaret, ſui imperii proportionem
haud exiguam proſtitueret, ac in
redemptionis tributum Regno no-
ſtro adnumeraret. Quis igitur no-
ſtrum Cor tibi non ſubjiciat? quis
magnitudine beneficii & gaudii ob-
rutus eloquentiam deliquium pati
non ſentiat? Deſideriis & votis amor
& gratiæ perorant ubi vincuntur, &
per me Reſpublica tuis meritis mi-
nor, æterno tuæ Majeſtati debito
devincta, ſuperos precatur, ut diu-
tiſſime Te in Regno adorare li-
ceat, &c.

Decimus Modus eſt

Quando rem ſub *Allegoria* tra- 10.
ctamus: hoc eſt quando accipimus
alicujus *Allegoriæ* partes & adjun-
cta: & ſingula alicujus rei laudibus
vel vituperio applicamus. Hujuſ-

modi *Allegoriarum* occaſio, maxime in ſtemmatibus nobis offertur. Vt v. g. Velles devictum Turcam ab Imperatore Romano deſcribere, poſſes ex ſtemmate gentis utriuſque *Allegoriam* formare & dicere, quod *Turcicæ Lunæ cornua*, ſuis decuſſerit expanſis Alis *Aquila Romana*, & in tenebras & noctem ſuam ſidus hoc barbarum compulerit. Curanda autem ſunt hic diligenter duo; *Primo*, Vt *Allegoriæ* accipiantur ex rebus non humilibus ſed magnificis; quales ſunt *res Cœleſtes*; *res naturales*, quæ magni æſtimantur: *res artificiales*, quæ rariores & celebriores ſunt. *Secundo*, Curandum, ut obſcura non fiat Oratio: & ideo apertis verbis ac ſimplicibus permiſcenda erit.

Exemplum 1.

EXEMPLVM

Sit in Oratiuncula in qua *Chriſtus patiens* ſub *Allegoria* apiculæ mellificantis proponitur ſic.

ELABORATIO.

Chriſtus patiens ſub Allegoria apis mellif.

Salve magna Cœli Apis dulciſſime Servator. Satis ſuperque nobis Te ſuaviſſimam eſſe Apem hi aculei tui probant, quos fronti tuæ defixiſti;

ſti; ut tibi aculeos, nobis mella relinqueres: deque tuo capite favum ſalutis faceres, in quo tot dulciſſimi nectaris cellulæ, quot perforatæ ſpinarum aculeis rimæ eſſent. Horruimus hactenus cognominis illius vilitatem, quando Te vermem & non hominem vocaſti: quaſi magnus ſuperbuſque titulus eſſet Deo homini, hominem vocari; Nunc autem, cum non quemque inutilem abjectumque vermem, ſed apem Te eſſe circa Caput denſiſſimis aculeis edocemur: amamus in tam vili nomine ſuavitatem, ſatiſque jam mellis ad animæ pabulum à Te nobis paratum arbitramur, cum ſic Te vocaſti. Sed Tibi magnæ Api parum hoc fuit, niſi nobis plus, de tuis doloribus mellis faceres, ut non tam vocula quam fructu Te nobis Apem probares. Ergo in hortum *Gethſemani* primum volaſti ut eo loco redemptionis mella colligere inciperes, nec alibi dignius quam in horto apis caperêre; inde Te parricidarum crudeles manus, tamquam ventorum tempeſtates, ad iniqua judicum ſubſellia, cæteraque ſupplicia aſportarunt; & tamen qua-

Pſal. 22. v. 7.

ſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ſi prata quædam nactus eſſes ita ibi mel ſalutis feciſti, ubi felle acerbiſſimo paſcebare: Nec vero hæc deformia in vultu tuo ſputa contemno; quia ſuaviſſimi oris tui contactu, in ſuaviſſimum nectar ſunt converſa: niſi aliquis forte credat Apis Paradiſi, in ore tuo aliquid quod mel non eſſet, eſſe poſſe. Vulnera quoque tua non aliter aſpicio quam in tanto alveari, id eſt, corpore tuo magna foramina, è quibus hyblæo nectare quovis gratior ſanguis promanavit. Ita enim ſuaviſſima Apis etiam ſanguinem tuum mel facis, memorque te eſſe florem, de Te ipſo mel legis. Merito dulciſſimus vocaris Salvator; quandoquidem Te undique ſanguine quaſi ſuaviſſimo nectare perfudiſti: & quod de *Terra promiſſionis* narratur, melle atque lacte affatim de tuis vulneribus manante, totus immaduiſti. Caput tuum plenum rore, ſic in pectus demiſſum index eſt, multum divini mellis in tuo pectore eſſe, indeque ſuave animæ libum peti oportere. Curemus ergo ô inutiles tui placida Apis fuci, ut laboris ignari, parato à Te melle de tuo pectore perfruamur.

Alius nobis uberior favus non erit, quam is quem in corde tuo haſtâ perforato, tuus ille amor magnus mellis artifex aperuit. Aculei hi tui nihil terrebunt, quos tu ſanguine capitis tui imbuiſti, ut nulli terribiles eſſent. Denique juvat ad tuum mel, ô ſuaviſſima Apis, etiam per aculeos pervenire.

EXEMPLVM ALIVD

Exemplum 2.

Sit in illa Oratiuncula in qua Chriſtus patiens ſub *Allegoria* horti vepribus conſiti proponitur. Sic:

ORATORIE.

Chriſtus ſub Allegoria horti.

Ave delicate animarum Hortule, hac veprium corona, tamquam armato quopiam firmatoque ſepto admodum munite. Fideliter hactenus claudebaris, nec ulli omnino interior opum florumque tuorum copia & pulchritudo undecunque aperta fuit: Nunc primum ad Te tot januæ quot vulnera patuerunt: per quæ tota florum tuorum pulcherrima forma, clariſſima à quolibet poteſt videri. Mali agricolæ Iudæi, omnia tua membra in pulchro corpore ararunt: ut virtutum lilia, reliquaque animi decora, in

Te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Te non tam plantarent, quam plantata aperirent. Vultum quoque tuum omni prato amœniorem, turpi labiorum pectorumque ſimo commacularunt; ut inde fœcundi aureæ gloriæ manipuli, hilari olim ubertate meterentur. In manu vero tua, in illo nempe tam amplo divinorum virtutum perenniumque Nardorum arvo, levem plantarunt arundinem, quæ, ut ut nihil præclari habeat, contemtu tamen tuo nimium floret & damnato ad vilitatem vanitatemque homini imperia & regna parit. Pulcher in ore tuo livor violarum colorem præfert; factæ toto in corpore maculæ, majorem quolibet Amaraco inhalant odorem; & quot rubicunda vulnera, tot veluti pulcherrima in novo Horto poma virent vernantque. Hæ quoque ah nimium duræ immaneſque virgæ, quæ Te auream Vitæ Arborem cæciderunt, cruore tuo tanquam fœcundo rigatæ imbre, in novo germine pullulavêre, fructumque grandem animarum affatim protulêre: ut non jam rudium immaniumque virgarum, ſed nobilium palmarum; ſed pulcherrimarum laurearum habeant

Ma-

Majeſtatem. Botri loco Cor tuum pono, è quo duo optima animæ vina, ſanguis nimirum & aqua tam largo flumine manârunt. O Hortum tanto fructuum florumque varietate fœcundum! O vineam hac aurea ubertate ornatam! Parco nunc tuæ crudelitati barbara carnificum furia parco! pulcerrimoque huic Horto meo veprium à te ſuper injectam molem, non adeo graviter fero; ſiquidem inde armatum tutumque vallum ac munimentum Horto meo paratum animadverto. Flore beate! Hortule flore! & ne quid à me quoque Operarum requiratur, hanc meam tamquam exiguæ aviculæ cantilenam in Te audiri admitte.

EXEMPLUM ALIUD

Sit in illa Oratione gratulatoria Novi Anni, in qua Annus ſub *Allegoria* maris proponitur: ſic v. g. Exemplum 3.

ORATORIE.

Anno velut Mari committimur, per tot undas vehendi, quot dies; per tot fluctus & procellas, quot horas & momenta. Ecce ad portum adhuc & prope littus conſiſtimus; Gratulatoria Novi anni ſub Allegoria. Maris.

mus ; quidni, quod prudentiores Nautæ in conſiliis habent, votis vela inſtruimus, ducem itineris cœleſte ſidus intuemur? Magnetem curſus magiſtrum expedimus. O Auguſte temporis & fortunæ Imperator, qui educis de theſauris ventos, lenem favoris zephyrum adſpira! aut ſi mavis nobilem gratiæ tuæ Favonium, ut ſiccis oculis monſtra natantia, decertantem Aquilonibus Aphricum, naufragos fluctus, ſonoras tempeſtates, & ſi quos alios occaſio objecerit ſcopulos felici progreſſu tranſeamus. Sed quid undas? quid procellas perhorreſcimus? Cœleſtem hodie Cynoſuram, nomen IESV accepimus; non mergendi certò ſi pietatem pectoris in Magnetem adhibeamus: mugiat procella & madidam minitetur mortem! IESVM voca; vita eſt, ſedabit. Miſceant Cœlum Terramque Venti! IESVM aſpice & obmuteſcent. Diem eripiat Tempeſtas & *Ponto Nox incubet atra!* IESVM intuere, Lux eſt, fugábit. Irruant Balenæ, & Cete grandia, aut ſi quod monſtrum Mare parturit crudelius! Ad IESVM curre, Aſylum eſt, tuebitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

tur. Melius cum IESV quam ſua fortuna CAESAR navigabis, & quaſi ferres Halcyona, quocunque ratem direxeris, malaciam facies. Quis enim ſaluti nocere præſumat, ubi ſalutis tuæ cuſtodem ipſam ſalutem viderit. Ite felices temporis Nautæ, & jam deciſis rudentibus, mergite remos, tranſcendite fluctus, ſubigite procellas; curſus ego veſtri me ſocium porrigo & votis meis ac deſideriis IESVM itineris annui Rectorem ac portum non magis exopto quam exoro.

CAPVT III.

De Orationibus Sponſalitiis.

TAnta eſt Orationum prodigalitas, quibus Nuptias exornant hocce ſeculo, ut in Catalogum redigere fere operoſum ſit. *De quadruplicibus* hic agere tantum eſt animus; nempe de SPONSALITIIS; de NVPTIALIBVS; & EPITHALAMICIS deque MVNERVM OBLATORIIS: Nam vel hæ celebriores ſunt, vel ad eas ceteræ revocantur. Iam vero *Sponſalitiæ Orationes* illæ dicuntur, in quibus Sponſa à Parentibus impe-

Orationes Sponſalitiæ quæ dicantur,

petratus, vel per amicos Sponſi, vel aliquando per ipſum Sponſum: & Parentes vel patroni Sponſæ reſpondent; vel promittendo; vel negando; vel differendo. Sit itaque

QVÆSTIO I.

Quomodo conficiatur Oratio in qua petitur à Parentibus vel Patronis Sponſa per amicos Sponſi.

Petiturus Sponſam notat. Qui petiturus eſt Sponſam à Parentibus vel Adfinibus vel Patronis debet *Primo* invenire *Rationem*
1. unam vel plures, quibus dicat Sponſum eſſe inductum ut hanc conjun-
2. ctionem deſideraret; *Secundo* Inventas *Rationes* debet aliquo modo ex ſupra dictis decem diſponere: Obſervet ad hæc. Hæc tamen puncta obſervet: præ-
1. cipue *Primo Rationes* tales inveniat, quibus facile animum Parentis vel Adfinium Sponſæ conciliare poſſit & ad Connubium permovere.
2. *Secundo* Ponet laudem Sponſæ & Parentum ejus à familia, à virtu-
3. tibus, &c. *Tertio* Exponat quis ſit ſponſus, quo genere, quibus dotibus, virtutibus, meritis ornatus: breviter quidem ſi notus eſt, latius
4. autem ſi ignotus. *Quarto* Explicet

quo

quo adfectu & deſiderio ad hoc Conjugium feratur, quam magno, quam juſto, quam perpetuo *Quinto* 5.
Si differri non placet, petat promptum ac determinatum reſponſum: Si vero placet differri, dicat quod Sponſus velit dare ſuorum morum & animi experimentum. Solet etiam fieri indolum & poſſeſſionum Sponſi mentio, ſed communiter hoc punctum privatim tractatur.

Obſerva quod ſi aliqua alia puncta occurrant, quæ in argumentatione commode exprimi non poſſunt, debeant concluſioni ſubjici.

Ejuſmodi Oratiunculas facile conficies, ſi ad jam dictos modos decem fueris attentus. Ego ut Te vel leviter manu ducam, aliquot Praxes hic dialectice diſpoſitas ſubjicio, quas Oratorie vertendas tibi relinquo.

PRAXIS PRIMA.

1. Praxes aliquot.

Virtus ſpeculum interioris hominis eſt, & Magnes non oculos tantum, ſed pectora & voluntates aliorum ad ſe inclinans. Aſt in Tua N.N. domo eſt virtus. *Ergo* inclinant & oculos & voluntatem Domini

mini N. N. *Majorem*, exorna *Ratione* aliqua vel Similitudine. *Minorem* proba ex laude familiæ ejus, quem petis. In *Concluſione* pete ut annuat voluntati inclinatæ: & ſi qui adfectus & officia occurrent, ibidem pone.

PRAXIS ALTERA.

Cervus Dictamum ſaucius quærit. Hirundo Chelidoniam.

Vulneri ſuo quiſque medelam quærit; Cervus telo ſaucius ad herbam *Dictamum* natura docente feſtinat: Hirundo *Chelidoniam* inquirit, ut oculos recuperet. Vulneratus quoque eſt ab amore domus tuæ Clariſſimus Dn. N. N. & maxime à filiæ tuæ dotibus; quam Oculum & pupillam oculi ſui nominat. Igitur remedium petit vulneri cordis. Et quia in Amore idem qui facit vulnus, ſanat; In domo tua à Te Nobiliſſime Domine ſuppetias rogat, ſuccurres ei pro tua gratia. *Plinius.*

PRAXIS TERTIA.

Ignis & Amor in hoc conveniunt, quod aliquandiu latere poſſint, ſed tandem debeant erumpere. Fuit Amor pridem in Corde N. erga te & domum tuam N. Accendit eum claritas Majorum tuorum & fami-

familiæ nobilitas & virtus tua & virtus filiæ tuæ. Latuit hactenus, ſed jam per nos ecce manifeſtatur: atque ut fomentum in domo tua per gratiam tuam inveniat, orat.

PRAXIS QVARTA.

A veritate non aberrarunt illi, qui Amori Citharam dederunt, & alterum *Orpheum* nominarunt: Non quod Sylvas & Saxa in Vrbes & communitatem convocet, ut ille, ſed quod ſuavi melodia & concentu animos & corda in pulchram amicitiam connectat. Luſit hic Amor Nob. Domino N. & quidem ſuavi concentu virtutum tuarum N. N. Majorumque tuorum, præcipue Avi N. Proavi, fratris, &c. Igitur hoc concentu victus, merita domus ſuæ cum meritis domus tuæ, Virtutes ſuorum Majorum, cum virtutibus tuorum Majorum conjungere deſiderat; atque adeo Cor ſuum cordi tuo ſubjicere per nos petit ut ſibi liceat. 4.

PRAXIS QVINTA.

In hominum notitia habitare & fama ita pulchrum eſt, ut generoſæ mentis poſſeſſores univerſi hoc pri- 5.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

mas inter curas & in votorum culmine portent. Hinc & Romanus ille cryſtallinam domum, vitreos parietes & perſpicuos habere optabat, ut velut in Theatro & cognitione omnium viveret. Sed quid opus eſt cryſtallo? res cum virtute geſtæ pro Eccleſia & Patria clariſſima ſpecula ſunt, quæ nobilem familiam tuam N. in omnium pridem cognitionem deduxerunt; deduxit N. hoc cum conſideraret Nob. Dominus N. maturo ſecum conſilio concluſit, meritorum horum particeps fieri, atque ideo ut hæc illi fortuna contingat per nos enixe poſtulat.

Praxis Sexta.

Amicum ſibi ſincerum & ſocium reperire inter labores & curas graviſſimus eſt. Nam & quæri ſapienter debet & inveniri vix aliquando inter mille ſolet. Ideo & prudentes antiqui, quærenti Amicum tabulam proponebant, in qua Cor inter oculos, lampades, & ſtellas depictum eſſet, cum hac inſcriptione; *Vide Cui:* quaſi monebant, Amicum quærere, eſſe, Cor velle tradere. Sed hic *centoculum Argum* eſſe oporteret;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

teret; nec unam *Diogenis* lucernam, ſed mille accendendas, imo cœlitùs lucem petendam, ut ſatis cautus & felix inveniaris. Non temere, ſed matura deliberatione rem exegit Dominus N. antequam nos ad Te Domine N. mitteret; ut hoc grande munus, COR ſuum in domo tua poſſet deponere, atque nobilem theſaurum, amicum perennem invenire. Perſuaſit hoc illi virtus familiæ tuæ, virtus tua &c. Vt ergo deſiderio illius annuas, & nos petimus.

QVAESTIO II.

Quomodo Oratio facienda ſit in qua Sponſus ipſe Sponſam petit.

Hæc Oratio eodem modo diſponi debet, quo & aliæ; hæc enim puncta in ea obſervanda ſunt. *Primo*, ut reddas Cauſſam, cur eam conjunctionem deſideres. Cauſſæ autem plerumque ſumuntur ex laude familiæ Sponſæ & parentum ejus. *Secundo*, ut magnitudinem adfectus declares, quo ad eam conjunctionem traheris. *Tertio*, ſi ignotus es, qui Sponſam petis, manifeſta conditionem tuam & poſſeſſionem, mo-

Sponſus ipſe petiturus Sponſam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

deſte tamen: ſi notus es, fac idem ſed breviſſime. *Quarto* ſi placet differri reſponſum, dicas te ex dilatione non offendendum; ſi vero non placet, pete reſponſum quantociùs. *Quinto* Omnem gratitudinem & ad omnia obſequia animum paratum offer: Et ut Verbo me abſolvam: In Oratione ejuſmodi dicendum éſt, quid petas, quare, quis vel à quo miſſus & quanto adfectu.

Praxes vel ſimiles, vel eædem, quæ jam datæ ſunt, hanc Doctrinam illuſtrant: tantum ibi alieno fiat Oratio nomine hic proprio.

QVÆSTIO III.

Quomodo facienda ſit Oratio in qua reſpondetur Sponſo vel Amicis ejus petentibus.

Reſponſoriæ ad petitoriam Sponſi.

Qui reſpondere volet, ſive *conceſſurus*, ſive *dilaturus*, ſive *negaturus*; hæc debebit puncta exprimere. *Primo* dicet, ſibi ſumme gratum eſſe adfectum petentis & ſe merito jure ad compenſationem teneri. *Secundo* Laudes ſuas & merita modice & modeſte extenuabit. *Tertio* Si Sponſus notus eſt;

dicat

dicat merita ejus & ſibi & omnibus aliis perſpecta eſſe : Si vero ignotus fuerit, dicat, ſe minime dubitare de ejus dignitate & excellentia: atque plurimum ſe ei debere, quod è longinquo venerit, ut ſtudia ſua & officia offerret. *Quarto* Offerat gratum animum etiam Amicis ipſis, qui à Sponſo miſſi fuerunt, & eorum gratiæ ſe quoque commendet. Præter hæc puncta, ſi *Concedere* voles quod petitur, *Quinto* dices Te concedere & in parte felicitatis futurum tibi adventum Sponſi; quem proinde invitabis, ut domi Tuæ impoſterum ſiquidem elegit, tamquam Amicus & domeſticus agere velit. Quod ſi vero *Differre* volueris ; dices Te paratum quidem eſſe ad omne obſequium, rogare tamen ut abſque offenſa rem differre liceat & maturiore conſilio digerere : ſiquidem hoc certiſſimum futurum eſt quod fata ordinaverunt. Quod ſi *Negare* voles, præter ſupra dicta puncta, hæc *tria* maxime obſerva: *Primo* liberalius Sponſum à virtutibus & meritis lauda. *Secundo* Cauſſas da quare neges, tales tamen quæ Sponſum non offendant : Su-

Conceſſurus notet.

Dilaturus.

Negaturus.

muntur vero hæ paſſim vel ex alia intentione Sponſæ vel ex ordinatione divina. *Tertio*, Roga ut hoc fiat ſine læſione amicitiæ, & offer obſequia tua Sponſo, Procis, atque Amicis pro omni alia occaſione.

Pono *Praxes* Dialectice diſpoſitas, quas ubi placuerit Oratorie vertes.

Praxis Concedendi

PRAXES CONCEDENDI

Prima.

Prima. Major. Iure hoſpitalitatis apud eos qui humanitatem colunt, debet gratus eſſe, ſacer & acceptus omnis quidem hoſpes; Ille tamen qui cum nova amicitia, novo domus ornamento venit, & cum gemma ſingulis optanda non poteſt non eſſe gratiſſimus, etiam ei apud quem crudeliores mores humanitatem nonnihil libaverunt. *Ratio eſt*: Quia, *qui Amicitiam offert, adfert ſolatium & ſenectuti parentum & amicorum deſideriis & filiorum votis ingens* &c.

Minor. Sed Vos Nob. Domini cum nova Amicitiâ N. in domum meam veniſtis, & in benevolentia, erga me ſervum veſtrum, plane prodigi, adfir-

adfirmatis, & Vos & Eum maxime, cujus nomine veniſtis, meis meritis & virtutibus provocatos eſſe. Vtinam eſſet aliquid in me & domo mea, quod tantorum virorum oculos & corda poſſet advertere. Lætor tamen Nobiliſſimo Domino N. aliquid in me placuiſſe, & hunc adfectum quem mihi domuique meæ offert, libenter accipio, ejuſque voluntati reſpondere paratiſſimus ſum: ratus domum meam tanti viri dotibus & virtutibus conſecratum iri. Ceterùm oro enixe, ut Dominus N. ſi quidem ita fatis placuit, ad me & domum meam, jam non ut nobilis Hoſpes, ſed ut ſingularis Amicus, aut filius potius impoſterum divertat. Conclusio.

Secunda.

Et laudare adfectum Domini N. & me domumque meam felicem hodie prædicare debeo. Orbi enim notum eſt, quantæ familiæ & quantorum Parentum homo ſuas virtutes & monilia in domum meam inferre deſiderat, prout ex veſtris verbis N. N. intellexi; Cœcus ſim, ſi ornamentum non videam, quod Secunda.

ex utriuſque domus conjunctione conſurget; Barbarus, ſi tantum Domini N. adfectum non admitto: Invidus mihi ipſi & domui meæ, ſi huic fortunæ fores & oſtium non aperio. Veniat Dominus N. ut Amicus & filius noſter, ſiquidem Deo, ſiquidem illi placuit, & noſtram domum ſuis meritis & dotibus exornare pergat. Vnicum noſtræ ſenectutis fulcrum erit, & ſolatium ingens. Vos vero N. N. qui tantæ felicitatis authores eſſe cepiſtis, gratia veſtra & adfectu ſingulari adeſtote. Vobis ego & domus mea, æterno gratiarum vinculo obligabitur.

Praxis Differendi.

PRAXIS DIFFERENDI.

Non ſoli vos limen domus meæ intraſtis N. N. vobiſcum venit lætitia omnis & ipſa fortuna, nobile & aureum vinculum manu offerens, quo corda & domus noſtræ in perennem concordiam colligentur: Et non gaudeam, quando Dominus N. tot Majorum ſuorum, tot ſua merita hic deponere & apud me deſideria ſua coronare deſiderat. Vtinam aliquid in me aut domo

mo mea eſſet, quod hunc animi impetum Domino N. ſuccendere potuiſſet! Sed cum nihil dignum videam, adfectum tamen & voluntatem meam petitioni Domini N. inclino: Deum ter O. M. precor, ut, felix principium, felici exitu definiat. Vobis N. N. immortales gratias refero, pro favore, adfectu, lætitia, cujus Authores veniſtis, oroque enixe, ut mille ſalutes Domino N. à me dicere dignemini; poſtulantes, ut deliberationi aliquod tempus concedere non gravetur: Magna quippe, magnis ſunt incipienda conſiliis. Erit utique hoc certiſſimum; quod adamantinis libris Fata futurum inſcripſerunt: nec voluntati divinæ ulla mora temporis reſiſtet.

PRAXIS NEGANDI.

Praxis Negandi.

Et hoc mortalitatis infortunium eſt, quod fortunæ frequenter occurrentis, ultrò Dominos fieri non liceat: debeamuſque inviti interdum felicitatem è gremio ejicere. Eſt Altior ſupra nos Poteſtas, quæ cogitationes & voluntates noſtras ordinat, ut noſtrum ſæpe numero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

tantum proponere ſit, Illius propoſita diſponere. Nonne feliciſſimus ego hodie ſum, ad quem Dominus N. omni ex parte, ſive Majores ſpectes, ſive ipſiuſmet ſtudia & merita, Nobiliſſimus divertit, ut æterno fœdere domum meam tantarum virtutum heredem faciat. Sed ecce jam aliter cecidit alea; aliter Deus, qui diſponit omnia, diſpoſuit. Quare ſi Domini N. voluntati hac in re reſpondere non poſſum, pro alia omni occaſione obſequia mea & ſtudia domus meæ, pro hoc favore & honore offero: enixe ſimul precor, ut priſtina gratia me excidere non ſinat. Vobis etiam N. N. pro obſequiis & ſtudiis veſtris, æterno me compenſandi debito obligatum profiteor.

QVÆSTIO IV.

Quomodo aliquæ aliæ Orationes parantur ſpectantes etiam ad Sponſalia.

Aliquæ Aliæ Orationes quomodo perficiantur.

Multæ ſunt aliæ Orationes quæ haberi ſolent à modernis Politicis ante & poſt Sponſalia: Sed de omnibus dicere non eſt neceſſarium; eo quod vel ſimiles ſint prædictis, vel

ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ad eas pertineant, de quibus jam ſumus dicturi. Nam *Gratiarum Actio* pro promiſſione; utique ad *Gratiarum Actorias* pertinet. *Significatio de adventu Sponſi*, utique ſpectat partim ad *Salutatoriam*, partim ad *Petitoriam*: quia in illa, nihil aliud agitur, niſi ſalus dicitur à Sponſo, & oſtenditur fervor durantis deſiderii: deinde facta mentione temporis, petitur nomine Sponſi, ut actus ille utrique domui honorificus terminetur.

De Desponsatoriis *Orationibus hoc habe.*

Deſponſatio eſt, cum jam mutua promiſſio fit, futuri Matrimonii, præſentibus Amicis utrinque & teſtibus: Certaque pacta & leges ex utraque parte intercedunt. In Oratione ergo deſponſatoria hæc puncta exprimimus. *Primo* Explicamus Dei nutum & lætitiam Amicorum Sponſi, qua hanc futuram conjunctionem proſequuntur. *Secundo*, Exponimus adfectum quo omnes eam optent, & gratias agunt Parentibus & Amicis Sponſæ, pro hac in ſe propenſione. *Tertio*, Omina- Deſponſatoriæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

mur quod decus, quod ſolatium inde in utramque familiam ſit venturum. *Quarto* petes ut gratiæ promiſſæ Confirmatio in conventu tot illuſtrium virorum & Amicorum peragatur. Ejuſmodi Orationes vix differunt ab iis, in quibus Sponſa petitur: niſi quod ibi coram Parentibus aut Adfinibus Sponſæ fiat; hic vero coram Amicis utriuſque partis, & quod hic petatur promiſſæ gratiæ confirmatio ultima: Quare Praxes ſuperius dictæ facile hic accommodari poſſunt.

Nota. Eſt alia Oratio in qua ſolet petere facultatem Sponſus devovendi ſe in famulum Sponſæ; aut ſe ultro devovet, in obſequia illius. Hanc conſtruendo hæc exprime puncta. *Primo*, Expones adfectum gratitudinis ob factam promiſſionem: & quam Te lætum, quam felicem hæc promiſſio fecerit, explicabis. *Secundo* Ages gratias quod Te dignum famulatu ſuo habuerit, & rogabis, ut imperare Tibi quam plurima velit, ut animum tuum ei obſequiis tuis poſſis aperire.

PRA-

PRAXIS.

Et me copia gaudii verborum facit inopem; nec poſſum eloqui, quæ lætitiæ pectus meum inundaverunt, ubi precibus meis locum apud Te conceſſum video, & me nobili promiſſionis debito obligatum. Illud gaudia identidem ſufficit, quod ſervus tuus eſſe ceperim: Hoc dulce nomen ante omnes titulos cordi meo vicinius eſt: hoc euntem, hoc ſedentem oblectat. Cujus dignitatem ut jure portem, & jure portare merear, unum oro; ut audacter imperes, & certiſſimo imperia ante vitam mihi eſſe experieris.

Oratio qua ſe devovet Sponſus, Sponſæ.

SENTENTIÆ VARIAE.

His materiis ſervientes.

Oratoria Supellex.

Eccl. c. 6. *Qui invenit Amicum, Theſaurum invenit.* Applica, inveniſſe ſibi videtur Dominus N. in domo Tua Theſaurum, morum, virtutum, ſtemmatum, ſplendorum, charitatis.

Caſſiodorus in Epiſt. *Sine Amico omnis cognatio eſt tædium, omnis operatio labor, omnis terra peregrinatio, omnis vita tor-*

mentum; ſine ejus ſolatio vivere eſt mori. Caſſiodorus in Epiſt.

Quidquid Amor juſſit, non eſt contemnere tutum. Ovidius.

Gubernatores accommodant ſe ventorum mutationibus, & viri ſapientes adfectibus. Stobæus.

Amor eſt latens ignis, gratum vulnus, ſapidum venenum, dulcis amaritudo, delectabilis morbus, jucundum ſupplicium, blanda mors. Petrarcha.

Quod eſt in Navigio Gubernator; quod in Civitate Magiſtratus; quod in Mundo Sol; hoc inter mortales eſt Amor. Navigium ſine Gubernatore labaſcit; Civitas ſine Magiſtratu periclitatur; Mundus ſine Sole obtenebratur; & mortalium vita, ſine Amore vitalis non eſt. Tolle ex hominibus Amorem; Solem è Mundo ſuſtuliſti. Philippus Beroald.

Vt vincula ex commiſſura vires accipiunt, ſic ex conſenſu Viri & Mulieris familiæ ſtatus. Auguſtinus.

Amicitia eſt divitibus pro gratia; pauperibus pro cenſu; Exulibus pro Patria; imbecillis pro virtute; pro medicina ægrotis; mortuis pro vita. Petrus Bleſen.

Amicus eſt animæ dimidium. Horat.

Ami-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Hieron. *Amicus eſt alter Ego*: applica ergo, qui amicum non habet, ſe non habet.

Seneca. *Nulla eſt Amico pulchrior poſſeſſio.*

Seneca. *Tu primum te exhibe bonum, & quære alterum tibi ſimilem.*

Qui habet Amicum, habet rem dulciſſimam, qua una poſt virtutem ſolam nihil melius homini in hac vita, ſeu natura ſeu caſus, ſeu labor, ſeu ſtudium dedit.

Si Amicum verum inveniſti, magnas Te divitias inveniſſe ſcias.

Cui deeſt Amicus, manus dextra & oculus deeſt.

Plutar. *Amicus magis neceſſarius quam ignis & aqua.*

Cato. *Anima ibi plus eſt ubi amat, quam ubi animat.*

Plato. De homine Amore icto dicit *Plato, eum in corpore ſuo mortuum eſſe, & degere in alieno.*

S. Ambr. *Amor aliud cogitare non poteſt, quam quod diligit.*

Plautus. *Amor & melle & felle eſt fœcundiſſimus.*

Zeno. *Amare ſic incipe, tamquam deſinere non liceat.*

Thucidid. *Spes maxima, maximam præbet audaciam.*

Arma

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Arma potentiſſima ſunt hominibus Virtus. — *Ariſt.*

Quatuor abſcondi non poſſunt; Amor, Tuſſis, Ignis, Dolor. — *Tympius.*

Vnus Homo nullus Homo. — *Adagium.*

Amicus eſt anima in duobus corporibus una. — *Ariſt. apud Dio. Laert.*

Non eſt Amicus qui ſempiterne non amat. — *Ariſt. l. Rh. c.20.*

Non eſt Amicus quiſquis amare deſiit. — *Eurip. in Troa.*

Amicitiæ immortales, mortales vero inimicitiæ eſſe debent. — *Livius.*

Amore conciliatur Amor: Magnes amoris Amor. — *Auguſtinus.*

Dogma naturæ eſt ut amatus ames. — *Nazianzen.*

Oſtendam Tibi potiſſimum remedium Amoris, ut ameris ama. — *Seneca.*

Exempla et Alia Supellex.

Catenæ, pedicæ, manicæque ſunt Symbolum vitæ conjugalis. Applica; Dominus N. non refugit hæc vincula dulcia, ſed appetit. — *Pierius.*

Vxores ſunt aureæ compedes rationis & adfectus. — *Sene. in Dial.*

Parthenica Sodalitas in collegio Romano habuit in Symbolo ſuo CA- — *Petrarcha.*

TE-

TENAM *ex annulis non nexis ſibi invicem, ſed ſecreto complexu à ſuperſtante magnete compoſitam; nam Magnes primo attrahit annulum ad ſe, annulus vi attractiva imbutus, contrahit ſecundum, ſecundus tertium; & ſic fit catena ſine nexu connexa: Lemma fuit :* ARCANIS NODIS. Applica; potentem Magnetem Amorem eſſe, qui corda hominum arcanis nodis connectit, & ad ſe pertrahit.

Parthē. Sodal. Symbol. Catena ſine nexu connexa.

Sodalitas Mariana aliud Symbolum habuit ; Columbam odore perfuſam, quam gregatim aliæ inſequebantur : cum Lemmate. IN ODOREM. Emiſſa enim una odorifera columba, plurimas adducit. Applica Te odore famæ, virtutis, Domini N. adductum eſſe.

Sodal. Mari. Symbol. Columba.

Duæ faces vinculo colligatæ, ſunt Amoris mutui indicium. Significatur etiam per Lyram Amor, quia debet eſſe concors. Lyræ autem ea vis eſt, ut non ſolum *Alexander*, ludente *Timotheo*; ſed & ſaxa paruiſſe, ludente *Amphione*, dicantur.

Amorem magnum Deum eſſe, dixit, *& omnipotentem: quippe cui nec Hercules reſiſtere potuit; & cu-*

jus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

jus famulum ſe eſſe Socrates ex Delphico oraculo Sapientiſſimus publice profeſſus eſt. Et quid non vincit Amor? Applica Et Te ab Amore devictum in Domum D. N. opima Spolia Te & tuos Majores deferre.

Templum Amori ac Palladi commune. *Apud Athenienſes Amori in eodem Templo cum Pallade Sacra fiebant*: Nimirum ut Sapienter ames non temere; amare enim & ſapere vix Deo conceditur. *Ravisius l. 4.*

Fidei Imago. *Romæ Imago Fidei ſic fuit expreſſa*: Ab una parte ſtabat *forma Viri*, cui nomen erat adſcriptum HONOR. Ab alia parte erat *forma Virginis*, cui adſcriptum erat nomen VERITAS. Hæc autem Honori manum porrigebat: Inter has duas ſtatuas, media ſtabat alia, cui nomen adſcriptum erat AMOR. *Applica*: Hæc duo eſſe quibus Amor ſupervenit; nempe *honorem natalium*, & *Veritatem adfectus*: quæ duo cum Dominus N. habeat, & in Domo D. N. eſſe agnoſcat, *tertium*, *Amorem* videlicet ſupervenire deſiderat. *Guliel. Choulius de Imag. Deo. & nat. Gall.*

Amicitia pomo lucrata. Mater dedit filio *tria poma*, ut hunc inſtrueret quem eligere ami- *Tympius.*

cum

cum deberet. *Hunc nimirum qui traditum ſibi pomum æqualiſſime divideret*: Nam qui ſibi majorem ſumeret partem, hunc utilitati ſuæ ſtudioſum fore putabat: Qui ſibi minorem accepiſſet partem & filio reddidiſſet majorem, hunc Adulatorem: qui æqualem ſibi & filio ſumpſiſſet, hunc verum amicum & ſincerum. Applica *per Rejectionem* arguendo temeritatis, quod Amorem pomo lucrari vellet: Non ſic Dominus N. C o r, *Se, Sua offert.*

lutar. *Lucius Sylla* cognomine *Felix* hoc primum inter fortunas ſibi eſſe dixit; *quod P. Metellum haberet Amicum.* Applica: Dominus Feliciorem ſe habebit, ſi apud Te Amicitiam poterit inire. Sylla Felix.

lutar. Apo- hteg. *Lacænarum Virgo quædam, roganti cuidam quam dotem eſſet allatura*, reſpondit; *Pudicitiam, virtutem mihi à Majoribus traditam.* Virgo.

yerius 46. dem. 54. *Amor alas habere pingitur ſagittas item & arcum. Pingitur etiam Amor in una manu pomum habere, in altera manu papaver*; ſignificat jucunditatem fructuoſam, ſecuritatem & fœcunditatem. Amor.

Narratur, olim Amicos duos ad

Vulca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Vulcanum iviſſe, poſtulantes, *ut ſe in unum hominem transformaret & tranſcuderet.*

Mos Antiq. Mos antiquus fuit multorum, *ut nuptias præſtantium Mulierum virtute comparandas proponerent.* Sic *Antæus Rex Lydiæ* filiam ſuam *Alceim* victori curſus propoſuit: Sic Danaus filias, *Piſander Camirenſis* Sorores, &c. *Nat. Comes Myth. l. 7. c. 8.*

Atalanta. *Atalanta Iaſii Regis filia corporis viribus & elegantia atque pedum velocitate excellens, nulli volebat nubere niſi à quo in curſu eſſet victa. Multi attentarunt hæc ſponſalia, ſed victi ab illa, ſicut conventum fuit, in pœnam occiſi ſunt*: Tandem *Hippomenes* tria poma aurea ſumens ex *Heſperidum hortis*, cum illâ certamen ingreditur, & quoties antecedit *Atalanta*, toties *Hippomenes* ad partem pomum aureum projecit, cujus pulchritudine & pretio capta morabatur, & pomum ſuſtulit, *Sic ter dum fecit, victor evaſit & Sponſam accepit.* Applica; Ludicra eſſe hæc media quærendi Sponſam, *Nat. Comes in Myth. Et Ovidius in Metam.*

Pythagoras. *Pythagoras docebat eos qui Amicitiam colere vellent omnia ad commune* *Eraſm. in Apophteg.*

mune conferre debere. Applica; hoc vult facere Dominus N. omnia quæ à Parentibus decora & à virtute ſua habet, ad uſum Amicitiæ ecce confert.

Alex. ab Alex. lib. 2.

Apud Græcos & Macedones dum inibant ſponſalia, Sponſus & Sponſa debebat panem gladio diviſum guſtare. Carolus Fridericus Dux Iuliacenſis pro Symbolo habuit parmam ſicut ſcutum cordibus humanis plenum cum inſcriptione; HIC MVRVS AHENEVS ESTO. Applica; omnes nos defendere nitimur ab hoſtilii tempore & oblivione ſubruenti omnia: nullus autem murus fortior eſt, quam concordia familiarum & conjugium, in quo tot corda connectuntur, quot in amicitiam admittuntur.

Mos Græcorum.

Symbolum Friderici Duc. Iulia.

Lib. 16. natur. hiſtor.

Plinius ait *reperiri Arborem quandam nomine* LARIX *quæ igne non comburitur, quin potius ſi in ignem conjiciatur ac ſi eſſet lapis, ejus flammis reſiſtit*; quod experimento probavit *Cæſar*, circa civitatem *Gezgobiam*, ibi namque erat Turris ex hoc ligno confecta, cui ignem apponi juſſit & cum flammis undequaque circumdaretur nullum detrimentum paſſa eſt.

LARIX.

Cælius Rodig. lib. 6. antiq. lect.

Turris.

Lace-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Amori victimæ.

Lacedæmonii priuſquam ad bellum moverentur victimas *Amori* immolabant: Cur non potius *Marti* bellorum Duci? *credebant victoriam in bello ſubditorum potius adfectu quam ab Armorum robore dependere.* *Alex. ab Alex. l.4. c.7.*

Vlyſſes Diomedes.

Alciatus, pinxit Vlyſſem conſilio prudentiſſimum & Græcorum Diomedem fortiſſimum cum inſcriptione VNVM NIHIL, DVO PLVRIMVM POSSVNT. *In Emblem.*

CAPVT IV.

De Orationibus Nuptialibus.

POſt firmata *Sponſalia*, ubi dies Nuptiarum advenit, iterum Orationibus certatur: ſed pleræque *Salutatoriæ* ſunt; *Gratulatoriæ*; *Gratiarum Actoriæ*; quæ proprie ad Nuptias ſpectant hæ ſunt: *Primo*, Eſt Oratio, qua nomine Sponſi petitur Sponſa ante vinculum maritale à Parentibus vel Adfinibus Sponſæ. *Secundo*, Eſt Oratio quâ reſpondetur nomine Sponſæ, Sponſo. *Tertio*, Eſt Oratio qua traditur poſt Copulationem, à Parentibus vel Adfinibus Sponſa Sponſo; & omne jus Paren-

Orationes ad Nuptialia ſpectantes.

tum

tum vel Adfinium in Sponſum transfunditur. *Quarto*, Eſt Oratio qua gratiæ aguntur pro Sponſa nomine Sponſi. *Quinto*, Sunt Orationes quibus gratulantur Amici & Hoſpites præſentes. De Singulis diſtinctæ quomodo conſtruendæ ſint, quæramus.

QUÆSTIO I.

Quomodo conſtruitur Oratio in qua nomine Sponſi petitur Sponſa ante Copulationem.

Petiturus Sponſam ante Copulationem obſervet.

Hæc puncta ſervari Solent: *Primo*; Diſcurſus aliquis ponitur, ſive de voluntate Dei diſponentis omnia, cui ne in minimis reſiſtendum eſt: Sive de lætitia qua perfunditur is, qui expectatum tempus deſiderii explendi tandem adveniſſe videt: Sive de Conſtantia adfectus ac Amoris qui temporis mora, ſi verus eſt, intepeſcere non ſolet, ſed incrementum ſumere.

Secundo; Fit applicatio ad Sponſum qui vel voluntati divinæ, à qua ductus fuit in Domum Sponſæ, repugnare non vult; vel lætatur tempus veniſſe quo promiſſio expleatur: vel adfectum habere dicitur æque ſtabilem ut ante, erga Domum Sponſæ

ſæ & ipſam Sponſam. *Tertio*: rogatur Parens vel Adfinis Sponſæ, ut promiſſam Sponſam, nunc, quia tempus venit, ei extradere velint, & hoc æternum amicitiæ vinculum inter utraſque nobiles familias inchoare. *Quarto*: Offeruntur obſequia & gratiæ. *Breviter*, optime hæc Oratio conſtruitur, ſi in illa revocetur promiſſio facta Matrimonii; Si proteſtatio fiat durantis animi & amoris; Si rogetur extraditio Sponſæ; ſi gratus animus offeratur.

PRAXIS.

Græcis dicitur Abeſton Lapis. I. Praxis.

Fruſtra Secretarius Naturæ *Plinius* tantis verborum phaleris *Abeſti* lapidis conſtantiam famæ & admirationi proponit; quod ſuccenſus igne ſemel, impoſterum nullo poſſit extingui Oceano. Pectus ille ſincero candens Amore vidiſſet, magis Amoris ingenium admiratus, majorem feciſſet commendationem

Profecto *Adamante ſcribit, qui vere amat*; nulliſque evertendum machinis gerit propoſitum, amato potiri: Hoc donec fiat omnis illi feſtinatio mora eſt, omnis expectatio, violentia: Imo pone gladios; funde

funde maria; explica ignes, & mille diſcrimina rerum; per omnia perget, audax Amor, in amplexum dilecti, citiuſque volet emori, quam non pervenire. Recens & Domeſticum ante oculos exemplum videre licet in D.N. Domum ille Tuam N. amare cepit, cum tua ſtirpe nobili amicitiam inire petiit: & quid ardentius voluit hactenus quam conjungi? quid ſolicitius expectavit, quam eum diem qui ſummam rerum ferret, coronaret fortunam & deſideria felici fine abſolveret? Hic igitur cum fauſtus advenerit & jucunda hoſpitum comitia id exigere in partem lætitiæ videantur: Dominus N. promiſſam ſibi dilectam, velut eximium & dulce debitum à Te Domine N. repetit. In te ſolatia & gaudium, à Te tot Amicorum vota pendent & deſideria; annue verbo & diem lætitia impleviſti: Ceterum Dominum N. æternis tibi meritis perpetuo obæratum experieris.

PRAXIS ALIA.

Supra vocem & Eloquentiam eſt lætitia, quâ hodie Dominus N. perfunditur, cum ex hodiernæ diei diu Praxis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

expectata præſentia, tum ex tot Magnificor. Dominorum Illuſtri hoſpitum Corona; qui ferias amicitiæ hodiernas & negotium Domini N. inter omnia maximum, præſentes exornare non recuſarunt: Amico amplexu excipit omnes & æternum ſibi futura cordi hæc tanti momenti beneficia ſanctiſſime pollicetur. Sed ut cumuletur lætitia & culmen accipiat; Tu Author eſſe debes Domine N. A Te Dominus N. à Te Domini N. N. Amici enixe orant, ut quam ſibi dilectam & præ omnibus unicam fata deſtinaverunt, virtutis & familiæ tuæ ſplendor ſuaſit, nobile verbum & gratia tua promiſit, ei nunc in æternam fidem & amorem porrigas: ut hic perennis Amicitiæ auſpex dies inſurgat auctior. Hoc unanimi conſenſu volunt omnes, hoc perpetuum tibi devota Domini N. iterum iterumque petunt deſideria.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

QVÆSTIO II.

Quomodo Conſtruitur Oratio in qua reſpondetur Sponſo à Parentibus Sponſæ vel Adfinibus.

Primo fieri ſolet vel diſcurſus brevis de voluntate Dei diſponentis omnia; vel de conſtantia amoris veri; vel de lætitia, quæ percipitur ex adventu Sponſi, Amicorumque ejus, & ex præſentia diei nuptialis, quo Nobile Amicitiæ Vinculum utrique Familiæ debet imponi; vel ab æſtimatione adfectus Sponſi, qui non ſatis habuit rogare ſemel ſed iterum iterumque precatur. *Secundo* Annuitur petitioni & ſiquidem ita volentibus animis Deoque diſponente fit, omen ſumitur futuræ fauſtitatis. Reſponſoriæ quomodo conſtruendæ ad præced.

PRAXIS.

Etiam nunc noſter in Te calet adfectus & magis ſuccenditur ex tot Illuſtrium Hoſpitum Amicorumque præſentia & iteratis precibus tuis Domine N. Non ſic levi momento fundatam habeo fidem, ut facilis inconſtantia everterit: non Praxis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ſic hoc Nobile Amicitiæ Vinculum, quod ſubire paramus ſemel placuit, ut diſplicere poſſit. Quod maturis utrimque conſiliis ponderatum eſt, quod nobili verbo & promiſſis decretum, adhuc inviolabili poſſidetur. Ne vero tempus amplius gaudia differat, fiat feliciter! fiat bene precantibus Superis quod ſic amat fieri nobis volentibus! *Vox Populi, vox Dei eſt*: quod autem vocante Deo fit, anne proſpero ſucceſſu deſtitui poteſt? Hilares præterea veſtri Hoſpites & effuſi in vultus animi, ad omnem fauſtitatis ſpem, non inutile mihi augurium porrigunt.

QVÆSTIO III.

Quomodo conſtruitur Oratio in qua poſt Vinculum Maritale traditur Sponſa Sponſo à Parentibus vel Adfinibus.

Traditoriæ quomodo fabricandæ poſt Copul.

Primo, Præmitti ſolet vel laus Conjugii: vel lætitiæ manifeſtatio de vinculo injecto: vel diſcurſus aliquis de Amicitia: vel quid ſimile. *Secundo*, Laudatur Sponſa à Majoribus, Parentibus, Nobilitate, Adfinitate & ab iis virtutibus, quæ illi propriæ

priæ ſunt; ut eſt Pietas, Verecundia Honeſtas &c, *Tertio*, Explicatur adfectus Parentum, quo in Sponſam feruntur, & quo eam tradant. *Quarto*, Exponitur adfinium lætitia, & votum pro felicitate, virtute, imitatione parentum. *Quinto*, Commendatur Sponſa Sponſo ut ejus curam habeat, amorem & venerationem.

Adverte vero non ſemper neceſſe eſſe omnia hæc prædicta puncta in Oratione exprimere, ſed quæ pro tempore & loco videbuntur, dices; quæ itidem videbuntur, omittes. Nota.

PRAXIS.

Breviſſima quidem eſt illa *Epiſcopi VVilnenſis*, ſed nervoſa ſatis & plurima continens; qui ex tempore juſſus *à Sigiſmundo* III *glorioſiſſimæ memoriæ*, tradere Sponſam ex Reginæ Gynæceo nomine *Leonoram*, cuidam Magnati ſic dixit: 1. Praxis

Hæc eſt illa LEONORA, *Illuſt. Domine*, Tu illam in Conjugem accipe, ama & honora. Dixi.

PRAXIS SECVNDA.

Adhuc felicitatis plenitudinem, quam dies hodiernus in ſinum ve- 2. Praxis

ſtrum & animum infudit, non ſatis explicuero, ſi nobilem Conjugii Copulationem inter omnia Societatis vincula & arctiſſimam & jucundiſſimam eſſe dixero, & quoddam humanæ felicitatis Corollarium. Altius eſt beneficium quam ingeniis attingi poſſit. Latius & amplius quam verbis ſuis Eloquentia circumſcribere. Nec late fluens ſolum *Ciceronis* copia hic deficiat, nec ſtagnans *Iſocratis* ſuavitas; ſed centum ora & centum Linguæ, ſolemne Poëtarum in cauſſis gravioribus votum ad enarrandum non ſuffecerint. In ceteris enim inveniendis aut mortalis neceſſitas aut induſtria ſubtilior humana excogitando laboravit: Connubium, ipſius Potentis omnia, naturæ Authoris inventum eſt, adhuc ab ipſis Mundi incunabulis, in illo voluptatis Viridario; Cui magnam beatitudinis partem deeſſe credidiſſet, niſi primos inter homines hoc decumanum munus inſeruiſſet; quod cum tempore deinde ad nos hereditaria felicitate tranſiret. Parentis & Filii amorem, ſupremum naturæ vinculum & jus credimus? Ecce ſtrictius Sponſi

chari-

charitatem & fœdera, quæ & Parentem à Filio deſeri, & Filium à Parente manumitti poſſunt, perſuaderem: Phytiam Damoni acceſſiſſe, Oreſtem Pyladi uberrimam gaudii materiem reputavimus, virtutiſque & fortunæ ſingulare privilegium: Conjugio tot Amicos paraveris, quot utriuſque familiæ homines in unam ſanguinis lineam facis convenire. Parum eſt thori Sociam, curæ vitæque Conſortem accipere; dulciſſima humanæ converſationis & graviſſima nomina, *Imperium & Servitus*, ea hic temperantia manſueſcunt, ut & dulcedo gravitatem minuat, & gravitas augeat dulcedinem: Sic alter in alterius jus concedit, ut ſuo non abeat; ſic ſuus manet, ut totus ſit alterius; uterque ſervit: & quæ duo erant ac diverſa, Sacra Metamorphoſi eadem ſunt & unum. Quid quod aliquem æternitatis imaginem æmuletur & perenni nepotum ſucceſſu, familiam ab oblivionis ruina ſuſtineat? aureæ non inconveniens Arbori, in qua *ramo avulſo uno, non deficit alter aureus &*

Virgilius. *Simili frondeſcit virga metallo.*

Hinc felicitatis acervum nobis hodie cœlitus obveniſſe Nobil. N. cum ceterorum plauſu Amicorum gratulor. Tibi vero inprimis Domine N. qui hanc N. Virginem in perenne vitæ conſortium & eligere voluiſti & copulare; cujus ego vitam cum inſpicio, ita omnium honeſtarum actionum ſocietate contextam invenio, ut ſub nobilibus figuris Natalitia Claritas velut aurea tela lateat, emineatque decentius, ſi Paternum Maternumque Genus; tot utriuſque ordinis Heroës, uno impetu obtutum incurrunt, ut me quos proferam, quosve ſileam, in ambiguo ſiſtant. Sed quis in Sole niſi noctua cœcutiat? quis nobiliſſimam ſtirpem niſi hoſpes in Patria ignoret? Adhuc fama non conſenuit, nec ſeneſcet unquam, Sed immortalis gloriæ *Phœnicem* in memoria poſteritatis faciet æternum juveneſcere. Quis Nob. *Avum* &c. N. quis *Parentem* Virginis, quis *Fratres* neſcit? &c. Adhuc Subſellia Senatorum ornant &c. ut me tempus citius deficiat, quam ſingula virtutum magis quam virorum nomina poſſim enumerare. Ipſa Virgo Nob.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

quos hactenus vitæ annos exegit, cum probitate egit, ut in ſummam de ſe ſemper Parentum Amicorumque animos ſpem erexerit, & mitiorem honeſti familiam, qua ſe hic ſexus ſolet exornare abunde collegerit. Hanc itaque tantorum Heroum Heredem, tanti ſanguinis Neptem, & tantarum virtutum Sponſam cum hodie ad intimam cordis familiaritatem admiſeris, Parentum & Amicorum nomine atque adeo animis omnium Illuſtriſſimor. hoſpitum iterum & rurſus gratulari debeo. Nam ut foveas perenni amore ut honores Sociam nec monere me ſinit tua Nobilitas, nec orare pietas. Vltra ſpem & preces dignaberis illam, quam tanto deſiderii molimine, tanti adfectus promulgatione quæſiviſti, elegiſti. Adſint modo *Superi* & quam inchoavimus Amicitiam in felicem faciant ſoboleſcere poſteritatem.

QVÆSTIO IV.

Quomodo conſtruitur Oratio in qua reſpondetur nomine Sponſi ad traditoriam Sponſæ.

Primo, præmitti ſolet vel laus

Re-ſponſoriæ ad præ-ced. Conjugii vel Amicitiæ; vel ſolet explicari lætitia ex inito Conjugio orta; vel aliquis alius diſcurſus fieri ex *conſuetudine Gentium* vel ab aliqua *Antiquitate*. *Secundo* Laudatur Sponſus à familia & Virtutibus. *Tertio* Explicatur animus Sponſi de tali Socia, aguntúrque gratiæ pro illa ſibi tradita. *Quarto* promittitur adfectus, debituſque cum amore honos Sponſæ. *Quinto* Vota fiunt & apprecationes.

PRAXIS.

Praxis. Amico diu quæſito, diu deſiderato potiri, hæc demum lætitia eſt, quæ nullis Eloquentiæ cancellis poſſit definiri. N. Clamat hilaris *Celeuſma ſuum Nauta* ubi procellis ſuperior tempeſtates tranſiit, & incolumis portum ingreditur: canit *Pæana miles*, quando hoſte ſubacto victoriam adipiſcitur: *Curſor in Olympiis* ubi conſecutus Coronam eſt, *plauſus hominum & Triumphos præſtolatur*: Sed potiori jure Amicus, poſtquam Amico frui conceditur; nec *Celeuſmate*, nec *Pæane*, nec *Triumpho*, aut ſi quid Orbis amplius excogitat, lætitiam ſuam poteſt evol-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

evolvere. Quippe Amici pectoris & portus, & victoria, & triumphus & corona alter Amicus eſt. Blandiatur ſibi, ut moris habet, de ſui ævi gloria Antiquitas; fingat, ſcribat, dicat duos ſibi ejuſmodi prærogative Amicos fuiſſe, *quorum uterque à ſe abire & alter in alterum Vulcano artifice recudi voluerit, atque unus homo fieri: Ferias etiam Amoris Solemnes inſtituat; quibus Amicis convenire Sanctum fuerit atque in reciprocum æterni adfectus debitum conjurare.* Habuiſſe hoc, ſicut alia pleraque comminiſci antiqui poterant & imaginaria felicitate lætari: Nos ſacro Conjugii fœdere & videre fieri poſſumus & poſſidere gratulamur. Nonne enim hæc pulchra Metamorphoſis & unio? quando non Sponſi dumtaxat Cor & Animum, in Cor & Animum Sponſæ tranſire intuemur, ſed nobiliſſ. præterea ſtirpes venuſta confuſione commiſceri; ut amplius Reip. lumen creſcat & ornamentum. Hæc ego cum dico Te non poſſum non laudare N. cujus arbitrio & gratia hoc nobiliſſimum par conjugum convenire potuit: qui omni

 orna-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ornatam Choragio virtutum filiam tuam Domino N. pleno jure in æternam amicitiam conceſſiſti. Non errаſti certe in amico deligendo: Nam ſive ſtirpem Domini N. ſpectare velis eam utique eſſe noſti, quam merito jure *Equo Trojano* conferre poſſis *ex quo tot Heroës quot homines prodierunt*, in Orbis & Patriæ defenſionem. Fuerunt in hac Illuſtri Domo qui victrices Aquilas in hoſtium caſtris plantaverunt; fuerunt, qui Conſiliis, fuerunt qui Manu fulcerunt Rempubl. fuerunt qui ſanguinem & vitam, ubi occaſio volebat & neceſſitas, in Patriæ ſalutem perfuderunt; longe ab eorum conſuetudine diverſi *qui immenſis poculorum certaminibus & quaſi bello nihil præter vinum pro Reip. ſalute effundunt.* (*Hic laudetur fuſius familia*) Majorum ſuorum veſtigiis inſigniter inhæſit Dominus N. & cum teneriores annos in Scholis ad virtutem & probitatem exegit, tum reliquos in ceteris exercitiis, in exteris Nationibus, in Caſtris, in Militia, in Aula Seren. probavit: & poſt hæc cum laboribus ſuis portum quæreret & familiæ ſuæ ſolatium,

hoc non alibi quam in domo tua N. inveniſſe lætatur. Gratias habet immortales pro adfectu, & hanc nobilem filiam quam in conſortem ei dediſti non cordi ſibi futuram, ſed Cor & Animum ſuum, ſanctiſſime pollicetur. Tibi interim obſequia ſua æternum devovet, hoc uno ſollicitus ne ingratus moriatur.

QVAESTIO V.

Quomodo conſtruuntur Orationes in quibus hoſpites & Amici præſentes gratulantur Sponſis.

Primo; poni ſolet vel ſignificatio lætitiæ exundantis in omnes, vel diſcurritur breviter de felicitate ejus, qui æternum & fidelem Amicum invenit; vel laus connubii ponitur. *Secundo*; fit Gratulatio Sponſis ſuper præſenti felicitate. *Tertio*; Omen ſumitur de futura fauſtitate. *Quarto*; Laudantur Conjuges, à Familia & virtutibus. *Quinto*; Vota fiunt & apprecationes. *Exemplum* habes hujuſmodi Orationis, ſupra Capite 2. ſub ſexto Modo. Exemplo 1. Gratulatoriæ.

CAPVT V.

De Orationibus Epithalamicis.

Epithalamicæ Orationes illæ di-

cuntur, quæ haberi ſolent ad thalamum, quando Sponſa Sponſo iterum traditur. Vix in aliquo differunt hæ Orationes à ſuperioribus Nuptialibus, niſi tantum tempore. Claritatis tamen gratia etiam de illis diſtinctè dicamus.

Duæ ſunt præcipue; *Vna* nomine Parentum & conſanguineorum in qua traditur Sponſa Sponſo & plenum jus transfunditur in Sponſum. *Altera* eſt nomine Sponſi, in qua gratiæ aguntur pro Sponſa.

QVAESTIO I.

Quomodo conſtruitur Oratio in qua nomine Parentum vel Conſanguineorum traditur ad Thalamum Sponſa Sponſo pleno jure?

Epithalamicæ. Fere eadem puncta ſervari debent, quæ ſervari dixi in Oratione Nuptiali traditoriæ Sponſæ: Nam *Primo*, ponitur vel Laus Nuptiarum: vel diſcurſus aliquis de Amore aut Amicitia; aut de fortuna ejus qui fidelem & inſignem invenit Amicum: vel explicatur lætitia communis de inito Matrimonio inter hos Conjuges. *Secundo*, Laudatur Sponſa à Familia & dotibus. *Tertio*, com-

commendatur Sponſa Sponſo & traditur ei in illam plenum jus. *Quarto*, fit cohortatio ad mutuum Amorem & concordiam. *Quinto*, Apprecatio felicitatis & benedictio impertitur.

PRAXIS.

Praxis.

Ea eſt creatarum rerum ambitio, ut nulla non Societatem deſideret: N. Domine. Forum Vniverſi Aërem ſi aſpicimus, concolores AVES pariter volare videbimus: ſi in Sylvas & Nemora deſcendat cogitatio, CERVOS gregatim currere & quodcunque Animal cum humanitate communicat, ſimilium contubernia veſtigare & ſequi animadvertet: Et viventia quidem convivere non utcunque admirationem ſuperat: illud ſtuporem magis quam verbis dignum, quod *Ioannes Buſtamantius* inter *Adamantes duos* ſe vidiſſe hiſtorica fide confitetur: *Duos*, inquit, *Adamantes hæreditarium unius familiæ pretium vidimus, naturali connubio ita ſociatos, ut marem alter, alter fœminam retulerit; hos ſi loco componeres uno, videbas perenni amplexu & oſculo ſecum hærere: ſi* Adamantes duo.

ſe-

ſeparares ſpatiis & ſitu, radiis tamen & quodam promicante fulgore ſe mutuo intuitu irrorabant, donec fœcunditate mirabili tertius è duobus Adamas, ſingulos in annos naſceretur. Quod ſi muta mutuus tangit Amor, quidni homo animal ad ſocietatem natum? ut ſollicitus inveniat, cui cor amicitiæ obliget vinculo, deſideriis orbem inambulet? Vtcunque enim bonis animum vitamque impleverit; ſi amico tamen careat, nullius boni jucundam poſſeſſionem habebit. Non quieſcit
Magnes. *Magnes* niſi *Cynoſuram* habeat; nec Homo ſi non Amicum. *Abſque igne & aqua vivere homini non eſt poſſibile*; potiorem tamen igne & aqua magiſque neceſſarium Amicum eſſe cenſuit cum ceteris *Plutarchus*: Vnde venuſte Latini *Amicitiam à neceſſitate Neceſſitudinem* voluerunt nominare. Sed quid multa? Tu N. impetu naturæ & imperio perſuaſus, amicum Tibi & ſocium prudenti diligentia quæſiviſti, quæſitum inveniſti, inventum ecce è paterna manu accipis. Accipe & poſſide, quam per me ſervum & Amicum tuum Tibi tradit N. Dominus

nus filiam: accipe Nobilem Nobilium Heroum ſanguinem, Familiæ Gemmam, Parentis Spem, Matris ſolatium unicum, & *Animæ dimidium.* Accipe ſimul cum ea verecundiam virgineam, & fere dixerim Angelicam: Accipe humilis animi pietatem, devotionem ad tuos nutus & obſequia promptitudinem, & ceterarum virtutum gynæceum, accipe jus & poteſtatem, quam Pater cum amore pariter omnem tibi cedit in filiam ſuam. Quod ſi & ſtirpis claritatem deſideras, eum Te ſanguinem accipere cogita, qui liberaliſſime in amorem Patriæ fuſus, eos nutrivit Heroës, qui & Sago & Toga celebres, apud famam vivunt, viventque in memoria poſterorum, donec Orbis recte geſta ſciverit revereri. Veniat in mentem Dominus N. Patruus; veniat Avus &c. Hunc igitur amicum perennem, hoc ornamentum Domus Illuſtriſſimæ, ut amico pectore & ſuſcipias & foveas, & Parentes Magnif. per me orant, & precamur Amici. Nec tua ſponte inclinata voluntas multis eget precibus inflecti: Nulla *Erynnis* infelix concordiam veſtram

te-

temeret : aut *Alecto* tumultuum obſtetrix domi veſtræ reſideat ; ſed Amor , ſed faciles *Gratiæ* , ſed honor , ſed fortuna & omnis felicitas comitentur, aſſideant; nec hoſpitentur , ſed habitent. Hoc bene precati vovent N. Parentes : hoc nos Amici & Adfines unanimi deſiderio precamur.

Eſte pares & ob hoc concordes
vivite, nam vos
& decor & Virtus & A-
mor ſociavit & ætas !

QVAESTIO II.

Quomodo conſtruitur Oratio in qua gratiæ aguntur ad thalamum, pro Sponſa ſibi tradita , ab Amicis Sponſi.

Reſpōſoriæ ad præced.

Primo, Solet præmitti vel Matrimonii laus vel diſcurſus de beneficii obligatione ; vel de Amicitia aut Amore vel etiam lætitia explicatur, quæ omnibus ineſt ex felici nuptialis diei ſucceſſu. *Secundo* , Breviter laudatur Sponſus à Majoribus & virtutibus. *Tertio* , Acceptatur Sponſa & pro ea gratiæ aguntur. *Quarto*, Promittitur omnis Amor & honor Sponſæ. *Quinto* , Vota fiunt & ap-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

precationes & ad omne obſequium oblationes. Solent interdum aliqui hic ſubjicere Gratiarum Actionem ad Parentes Sponſæ, pro bona educatione Sponſæ Sponſo enutritæ: & mentionem ſimul facere hoſpitum maxime præcipuorum, quibus gratiæ dantur, quod adfuerint.

PRAXIS.

Praxis.

Odium perenne apud veritatem meruerunt, tamquam ſacrilegio infames, *quicunque* AMOREM *&* *puerum eſſe & cœcum auſi ſunt comminiſci*. An enim Amor immaturus ſemper & ſemper fragilis eſt? cujus fortitudine nullum robur par poteſt Orbis invenire. An ſemper ſtupidus & incogitans conſilii? ut quem hodie in animum & pectus admiſit, eum cras mutato ſuffragio non de memoria ſolum, ſed oculis etiam exturbet. Leviorem iſti pluma gratiam putaverunt, & in omni pectoris deſiderio, neſcio quid puerile decreverunt inveniri; ipſi pueris magis pueriles, quibus maturo mentis obtutu nondum licuit adultum agnoſcere Amorem. Vel cum nomen improbitati dederunt,

Amor Cœcus & puer.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

runt, quod ipſi non ſunt, alios non eſſe arbitrantur. Suis moribus metiuntur ceteros, & aſpicere ſolent nullum, niſi ſuæ de ſe opinionis vitro oculos inumbrent. *Argum* ego potius Amorem dixero & ſupra Heroës invictiſſimum, qui plena timoris ſollicitudine inſpicit omnia, attendit omnia vitamque prius deſtituere, quam amatum obſtinato conatu laborat. Et vero prophanus Amor, ſi forte levi receptus fomite, ubi aliquantum arſit illuſtrior, non difficulter extinguitur. Hic certe connubii, quem natura & naturæ Author conſecraverunt, flammæ cœleſtis æmulus eſt: lucet & ardet ſemper, ſi in fidelia cecidit pectora, tenebraſque & fumum ignorat: Hoc prudenti Amore ſuccenſus animus N. nobilis proſapiæ & Majorum imaginibus clariſſimus, ſocium vitæ & conſortem quæſivit; hoc, invenit; hoc, è benigna & paterna manu tua Domine N. hodie accipit; hoc, habebit; hoc, poſſidebit, donec vita ſuperaverit. Lætari quidem ille poteſt, de Majorum ſuorum non vulgari luce; atque ut lucernam in ſole non præferam, quot

ſuæ familiæ viri, tot Patriæ ornamentis, à quorum gloria & dotibus ne latum unguem abivit: ſed nobiliſſimam hanc domus ſuæ lucem, cum nobiliſſ. ſtirpis tuæ radiis commiſceri, tot Heroës Majorum ſuorum tecum & cum Heroibus Majorum tuorum in recte geſtorum communionem concedere, hoc gaudiorum ingens diluvium eſt, cui omnium noſtrûm animi atque pectora non innatare debent ſed mergi. Aderunt Boni ſuperi ſine dubio, & quod hodie felici initio incipimus, hoc felix ſucceſſus, non ſine fama & poſteritatis commendatione perficiet. Magnif. vero Dominus hanc nobilem filiam tuam Domine N. non in cordis dumtaxat & animi ſociam, ſed, ſi dulce Mariti nomen patitur, in Dominam ſervus ad honorem & cultum paratiſſimus admittit: Et hanc à Te ſibi hactenus enutritam, optimiſque & ſanctiſſimis moribus imbutam fuiſſe, & gratulari debet & gratias reponit immortales. Tunc ad voti culmen ſe veniſſe arbitrabitur, ſi grande quod ſubit debitum, ſua obſequiorum gratitudine, non dico

adæ-

adæquare laborabit, ſed æſtimare æternum oſtenderit. Vobis etiam Perilluſtres &c. Domini hoſpites, qui veſtra nobili præſentia, hoc perennis amicitiæ ſacramentum condecorare voluiſtis, ſiquidem verba non ſuppetunt, quibus gratiæ poſſint referri, animum ſuum Dominus N. cum utriuſque familiæ obſequiis, voluntati Illuſtrium Dominorum N. N. & nutui devotum æterna dedicat ſubjectione. Dixi.

APPENDIX.

Obſerva Primo, Poſſe interdum fieri, ut ſolitaria Oratio dicatur nomine Sponſæ, in qua gratiæ aguntur parentibus pro honeſta educatione: Quæ Oratio quomodo conſtruenda ſit, & facile patet cuivis, & ſiquidem Gratiarum Actoria eſt, inferius docebimus.

Obſerva Secundo, Interdum contingere ut alter conjugum conditione inferior ſit altero, nec adeo clarus, ut cum dignitate ex familia & majoribus laudari poſſit: tunc ergo prudens orator, vel communem locum de nobilitate tractet: vel in utraque Oratione tam tra-

di-

ditoria quam reſponſoria nobiliorem Conjugem laudet, non inſtituendo comparationem familiarum, ſed potius dicat, æſtimandum beneficium eſſe quod talis ac tantus eam perſonam ambiverit. Laudet ergo prolixius ejus virtutes & dotes, cujus Natalem fortunam laudare non poterit.

SENTENTIÆ
his Materiis ſervientes.

Domus & divitiæ dantur à parentibus, à Domino autem prudens Vxor. Oratoria ſupellex.

Prov. *Mulier digna, corona eſt viro ſuo.*

Eccl. 9. *Mulieris bonæ beatus vir, nam numerus duplicatur dierum ipſius.*

Eccl. 16. *Gratia ſuper gratiam mulier ſancta & pudica.*

Petrar. *Conjugio ornatus, ſpecioſa vinctus es catena, unde Te ſola mors liberet.*

Phocil. *Ne maneas ſine Nuptiis, ne ſine nomine pereas.*

Plutar. *Amor conjugalis naturam noſtram peſſum euntem generando reſuſcitat.*

Gregor. *Amicus Animæ cuſtos eſt.*

Ami-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Amicitia eſt una anima, duo corpora ferens. Idem.

Inimicitiæ terminos cognoſce, Amicitiæ nullos. Idem.

Quot Amicos paraveris, tot oculos habebis, quibus quæ velis videas: tot aures, quibus quæ decet, audias; tot conſilia, quibus de iis quæ conducunt conſultare poſſis. Chryſ.

Nihil æque ægrum reficit, ſicut Amicorum adfectus; non judico me mori, cum illos ſuperſtites relinquo; puto me victurum non cum illis, ſed per illos. Seneca.

Non exercitus neque theſauri præſidia regni ſunt; ſed Amici. Saluſt.

Nulla eſt pretioſior poſſeſſio bono veroque amico, nec aliunde plus fructus ac voluptatis capitur. Seneca.

Amici non debent eſſe, ut ſupputatorii calculi, qui interdum valent multa millia, interdum nummum, interdum nihil. Solon.

Tota domus duo ſunt, iidem parentque jubentque. Ovid.

Triſtia omnia vince, aut Animo aut Amico. Anony.

Satis magnum Regnum eſt Marito Vxor & Liberi. Eurip.

Optimæ ſunt divitiæ generoſam inve- Menander.

inveniſſe Conjugem.

Virtutis penum eſt generoſa mulier.

Sine thalamis vita hominis non eſt, ſed ferarum.

Genus humanum ſociale eſt, ipſius autem ſocietatis principium eſt Conjugium.

Conjunx aut perenne refugium aut perenne tormentum.

Bonum Maritum agere, quam in Republ. magnum virum eſſe, plures veteres amplius cenſuerunt.

Conjugium genus hominum immortale reddit.

Inter Conjuges pullulent quotidie timor, gratia, amor mutuus atque fides.

Vxor exiſtimet mariti mores eſſe legem vitæ ſuæ impoſitam quam ſequatur.

Quod honeſtius levamen quam aſſumere conjugem proſperis dubiiſque ſociam?

Tanto Vxor eſt honoratior, quanto amplius virum honorat.

Concordia fulciuntur opes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

EXMPLA ET ALIA

Supellex.

Themiſto. *Themiſtocles dicere ſolebat eligendum potius eſſe virum ſine pecunia, quam pecuniam ſine viro:* Stobæus. alluſit ad *Diogenis* dictum, qui viſo divite indocto, *en,* inquiebat, *Ovis aurea.* Ovis propter ſtultitiam, Aurea propter divitias. (Diogenes.)

Democritus. *Democritus dicebat, eum qui bonum generum nactus eſſet, inveniſſe filium: eum autem qui malum, perdidiſſe & filiam.* Idem.

Olympius. *Olympius dicebat, quidam nec auribus nec oculis, ſed digitis Vxorem ducunt, ſolam ſpectantes dotem.* Eraſ. l. 5.

Socrat. *Socrates* conſultus à quopiam Adoleſcente, *an Vxor ducenda eſſet?* dixit; *Piſces qui nondum intra naſſam ſunt volunt intrare: qui autem jam intus ſunt, volunt exire: ſic tu vide ne idem tibi contingat.* Anton. Part. 2.

Epaminond. *Epaminondas reprehenſus à Pelopida, quod cælebs viveret; non curas tu, inquit, rempublicam Epaminonda, qui nullos poſt Te filios relinquis, quorum manu ſalus Patriæ defendi poſſit.* Briſſon.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Socrates dicere ſolebat, normam Conjugis virum eſſe. Socrat.

Phocionis Vxor interrogata, quare auro & muliebri ſplendore non uteretur: *Satis*, inquit, *Vxoris magnus ornatus eſt, viri ſui virtus.* Vxor Phocionis.

Vel ut alibi: dixiſſe fertur, *Meus ornatus non eſt talis, ſed Phocion me ornat, jam vicies Athenienſium Imperator.*

Lucerna ardens apud Onocritas Symbolum Conjugii fuit. Quia Amore Conjugium ardere, fama lucere, calamitatum tenebras pellere & ſolari mutuo convictu debet. Conjugii Symbolum.

Arthemiſia Cariæ Regina, Mauſolum virum ſuum defunctum eo honore & amore proſecuta eſt, ut mortuum intra ſe ſepeliverit. Nam cineres defuncti, vino immiſcens paulatim ebibit. Deinde ſepulchrum ei Mauſoleum dictum & inter Orbis ſeptem miracula connumeratum conſtruxit; ad funus quoque ex tota Græcia Principes Oratorum convocavit. Arthemiſia.

Democio: Areopagitæ filia, mortuo Sponſo negavit ſe alteri nupturam, dicens: *aliis quidem mortuum eſſe, ſibi tamen adhuc virũ vivere.* Democ. filia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Prothe-ſilai Vxor. *Protheſilao ſub Troja occiſo, Vxor ejus Laodemia in ſolatium mœroris orabat ut ſaltem umbram mortui viri videre poſſit: Quod cum impetravit, præ gaudio in amplexu umbræ exſpiravit.* *Propert.*

Philip-pides. *Philippides dicebat, bini cum uxore ſunt jucundiſſimi dies, unus quo ducitur, alter quo mortua effertur.* *Floril. mag. ſub tit. Nupt.*

Anti-phanes. *Antiphanes ajebat, infortunium extremum Nuptias eſſe.* *Ibidem.*

Dioge-nes. *Diogenes dicebat Amorem eſſe otioſorum negotium, eo quod hic plerumque adfectus otio deditos invadat.* *Laër-tius. l. 6.*

Cato Major. *Cato major ajebat amantis animum in alieno corpore vivere & animam illic potius eſſe ubi amat, quam ubi animat.* *Plutar. in ejus vita.*

Amo-ris ad-juncta. *Quemadmodum radius à Sole, calor ab igne, frigus à glacie, candor à nive nequeunt ſeparari: ita ab Amore divelli non poſſunt benevolentia, ſocietas, neceſſitudo, concordia.* *Philip. Beroal-dus.*

Amor Deus mundi-tiæ. Apud *Plautum* ſenex *Amorem* appellat *Deum munditiantem*, ſeu *omnis elegantiæ & munditiarum patrem, eumque nitoribus nitidiſſimis antecellere.* *Plau-tus.*

Qui

Qui Amorum agmina depingere ſolent, pingitant eos plerunque malis colludere & inter eas arbores poma decerpere, abrodere, jactare &c. Amor ludibundus.

Martia Catonis filia quæſita quare poſt mortem Mariti cum alio copulari nollet, reſpondit: Quia non facile virum invenio qui me magis velit quam mea. Martia Catonis filia.

Portia cum diutius defunctum virum lugeret, rogata; *quem eſſet diem ultimum habitura luctus*, reſpond: *cum quem & vitæ.* Portia.

Cato dicebat, ſi ſine Vxoribus mundus eſſe poſſet, vita noſtra non eſſet ſine Diis. Cato.

Idem dicebat cum uxoribus incommode vivitur, ſed ſine illis non vivitur omnino: Vnde Vxor quid eſt, niſi neceſſarium malum.

Alphonſus dicere ſolebat tunc matrimonium tranquille & citra querimonias poſſe exigi, ſi Maritus ſurdus fiat, Vxor cœca, hoc eſt, ſi garrulitatem patiatur Vxoris Maritus, & Vxor non laboret ſuſpicionibus malis de Marito. Alphonſus.

Antiſthenes ajebat Vxorem ducere debetur hoc naturæ & Patriæ: Nam rem propius intuenti; (inquit Antiſthenes.

Plutarchus) *non ita magnum diſcrimen eſt inter eum qui civem occidit, & qui civem Reipubl. cum dare poſſit, recuſat.*

Democritus. *Democritus interrogatus cur puſillam Uxorem duxiſſet*, reſpondit: *Ego ex omnibus malis minimum elegi.* *Anton. ſerm. de Mulier. for.*

Periclitantibus quibuſdam in mari ac jam prope naufragium ſubeuntibus cum nauta dixiſſet, ut ejectis oneribus levarent Navim: alii merces ejiciebant & quæ habebant onera: unus arreptam Uxorem in mare projecit, eam ſibi graviſſimum onus eſſe dicendo. *Facetiæ Polon.*

Vxor cuidam onus grave.

Ariſtippus. *Ariſtippus mulierem parvam ſed pulchram conſpicatus: Parvum quidem pulchrum*, inquit, *magnum autem malum.* *Anton. ſerm. de mulier. fort.*

Prothagor. *Prothagoras* quæſitus cur inimico filiam ſuam nuptam dediſſet? *quia*, inquit, *nihil illi dare poteram deterius.* *Idem ſerm. de mul. imper.*

Mulier mala. Philoſophus quiſpiam interrogatus quid eſſet *mulier mala?* reſpondit, *viri naufragium, domus tempeſtas, quietis impedimentum, vitæ captivitas, quotidianum damnum, voluntaria pugna, ſumptuo-* *Maximus ſerm. 9.*

ſum

ſum bellum, bellua conviva, ſollicitudo confidens, Leana complectens, exornata Scilla, animal malitioſum, malum neceſſarium.

CAVSSAE NVBENDI
Ex Antiquitate.

Cauſſæ nubendi Antiq.

Alex. ab Alex. — Mos Carma:

Apud Carmanos nemo Vxorem ducebat, niſi qui hoſtis caput prius ad Regem detuliſſet.

Arrianus l. 8. de reb. g. Alex. M. — Indorum.

Apud Indos ille in præmium accipiebat conjugem, qui in pugnis & lucta prævaluiſſet.

Herodotus l. 4. — Amazonum & alior.

Nemo inibat connubium niſi qui hoſtem confeciſſet apud Amazones; idem Stobæus de Sauromatis;& Mela lib. 1. *de populis circa* [illegible] *adfirmat.*

Perſarum.

Apud Perſicam gentem mulier equitandi perita jus habebat nubendi, ſic enim, ait Hiſtoricus; *quæ optime judicatur quadrigas ducere, cuicunque vult nubit.*

Strabo l. 1.

ORNATVS NVBENTIVM
Apud Antiquos

Nubentium ornatus.

Apud Romanos.

Apud Romanos induebat Sponſa Rectam Tunicam & togam puram; Erat autem *toga pura*, veſtis, quam

nullus purpureus limbus prætexebat: neque adſcitus alter color candorem ejus ullo modo vitiabat: unde *Candidus Vmbo* vocatur apud *Perſeum*. *Tunica* autem *recta* fuit purpurea & picta: Inde forte & moderna conſuetudo apud pleroſque inolevit, ut veſtes albæ ſumantur ab iis, qui Matrimonii fœdus ſunt inituri.

Tanaquil tunicæ rectæ inventrix.

Tanaquil omnium prima (*teſte* *l. 5. natur. hiſtoriæ cap. 48.* *Plinio*) *rectam tunicam fecit, quam ſimul cum toga pura tyrones induebant novæque nuptæ.* Erat vero hæc veſtis miri candoris, ſubtilitatis & odoris & fortunæ conſecrata. Vnde [illegible] dicta fuit. Non cuivis vero concedebatur, ſed ei tantum qui virtutibus & probitate famam meruerat, eaque uti tantum

Servius Tull.

quadrante horæ licitum fuit: *Servio* *Dion. l. 4.* tamen *Tullio*, *qui natus radios circa caput & flammam habuiſſe ſine damno viſus eſt*, conceſſum fuit integro die ea veſte uti. Addit *Varro* *Varro.*

Veſtis immortalitatis.

hanc veſtem ad *Sejani* tempora duraviſſe & ideo dictam fuiſſe *Veſtem immortalitatis*.

Apud Hebræos.

Apud Hebræos quamdiu Sponſæ ſtatum virginalem profitebantur,

tunicis

tunicis albis utebantur: quibus in introductione ſolemni injiciebant floribus pictam veſtem: Hinc apud *Philonem* filia cujuſdam à ſpe conjugii lapſa inducitur ſic loquens; *& albam quam nevit Mater mea, tinea comedet eam.*

Philo.

Divus *Hieronymus* in illa verba: *In fimbriis aureis circumamicta varietatibus*, dicit *veſtem Sponſarum apud Hebræos ſcutulatam fuiſſe, dictamque veſtem clypeatam: eo quod Clypei acu picti in ea fuerint, & in clypeis ſingulis, ſingulæ Majorum imagines*. Hinc Sponſa Majoribus ſuis induta ad Sponſum ducebatur.

Pſalmi 45.

Hieronym. de Hebræorum veſte clypeata.

Ex verbena & floribus nectebat olim ſponſa corollam, eamque ſub amiculo ad virum deferebat; & hæ corollæ quando ex variis floribus erant nexæ, appellabantur Pancarpiæ.

Feſt. Pompejus lib. 3.

Corollæ

In Bœotia Sponſam Aſparagine coronant: ut ait Plutarchus. *Fit autem id ad ſignificandam urbanam jucundamque vitæ ſocietatem.* Nam *Aſparagus*, ut dicitur, fundit ſuavem fructum ex ſpina aſperrima.

Plut. de connubio.

In Bœotia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Luſitani. *Apud Luſitanos ex Solis roſis debebant eſſe ſerta ſponſalitia.* Strabo. l. 3.

Græci haſta caput comeb. Sponſæ. *Apud Græcos caput Sponſæ haſta cœlibati gladiatoris comebatur, & crines diſcriminabantur: ſed haſta hæc nullum debuit caput mortui tetigiſſe.* Ejus rei *Plutarchus* dat triplicem cauſſam: *Prima*, Vt monerentur nuptæ, quod bellicoſis viris jungerentur, ideo ipſas debere à luxu & mollitie alienas ſimplici ornatu uti. *Secunda*, Vt innueretur hoc ſolo ferro Conjugium diſciſſum iri. *Tertia*, quia pleraque ad Nuptias pertinentia ad *Iunonem* referuntur: *Iunoni autem ſacra habetur haſta & plerumque ejus ſtatuæ haſtis nitebantur. Quartam* dat *Alexander ab Alexandro*: *Opinari*, inquit, *licet, quaſi fortes ea de cauſſa viros genituram ſe ominetur. Quinta*, ut hoc ſigno ſubditam ſe ſponſi diſciplinæ fateretur. In quæſt. Rom. num. 87. In Genial. die.

Flammeum. *Flammeo etiam caput tegebant, dependebat autem ita ut vultum tegeret: Erat autem lutei coloris, Cauſſa à Feſto l.* 1. *cap.* 6. *datur: Flammeo*, inquit, *amicitur nubens boni ominis cauſſa: quod aſſidue eo uteretur Flaminis uxor, cui non licebat* Ovid. l. 4. Faſtor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

bat divortium facere. Idem mos fuit apud *Spartanos & alias Nationes,* ut prodeuntes forás puellæ, vel totam faciem vel dimidiam velarent.

Cingulo cingebatur Romana Sponſa, ex ovis lana contexto, quod Herculano nodo cinctum erat. Inde *Iunoni* natum nomen ut *Cinctia diceretur.* Romani.

Athenis in uſu erat, ut Sponſi caput Caricis & palmarum fructibus inſpergeretur. Idem fiebat ſervis novitiis, qui primo domum Dominorum ingrediebantur. Athenæ.

Ornabatur Sponſa monili, & tunc execrabantur monile filiæ Martis, quod fingebatur adeo infauſtum eſſe geſtantibus ut vel diſcordiam Conjugum, vel aliquem interitum inſolitum portenderet. Monile.

Sponſi & Sponſæ ſolebant coronari fere apud omnes Gentes: Sic enim *Tertullianus,* inquit; *coronant & Nuptiæ Sponſos.* Hic mos manavit ab *Adam* qui *Evam* gramine viridiſſimo dicitur coronaſſe, quando eam Deus ad ſe adduxit. Coronæ iſtæ erant prius è floribus textæ, poſtea etiam aureæ. Et inde natum ut *Sponſæ Reginæ, Sponſi Re-*

Coronantur Spons. Adam primus coronavit Evam gramine.

…eſt.l.3. …lex. …lex. …. 2. 5. …atalis …mes. …rt. de …on. …l. 13. …oyſ. …rce- …a …rus …. de …rad. p. 28.

ges vocarentur. Et in Sacris literis vox Hebræa, quæ eſt *Vxor*, dicitur etiam *Regina*. Bene ergo dixit *Chryſoſtomus*: *Cuilibet viro Regnum ejus eſt Conjunx.*

Apud Coos & Spartan. *Apud Coos Sponſus Sponſalia initurus muliebri veſte induitur.* Plutar. in Lycurg.

Apud Spartanos verò, Sponſa capite raſo in indumento virili ad Sponſum deducitur.

Anglorum mos. *In Anglia Sponſa corona ſpinea redimitur, aut manu illam gerere debet.* Pol. Virgil. l. 1. c. 4. de rer. invent.

Nubendi modus

MODVS NVBENDI.

Apud Roman. *Apud Romanos ignem & Aquam in limine appoſitam ambo tangere jubebantur; qua etiam nova nupta aſpergebatur: quaſi eo fœdere æterno nexu eſſent copulati.* Varro lib. 4. de ling. lat.

Ignem & Aquam tangebant novæ nuptæ. Cauſſam dat *Feſtus Pompejus*: *Aqua & igni interdici ſolet*, inquit, *damnatis: contra accipiunt nuptæ, videlicet quia hæ duæ res humanam vitam maxime continent.* lib. 1. Clarius *Plutarchus Ignis*, inquit, *luſtrat, aqua purgat: debet autem quæ nubit puritatem & caſtimoniam ſervare.* in quæſt. Rom.

Apud Maced. *Alexander Magnus more patrio* Curtius. l. 8.

panem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

panem diviſum gladio cum Sponſa libavit. Hoc enim erat apud Macedones Sanctiſſimi Matrimonii ſignum.

Plut. lib. 8. *Apud Galatas inituri connubium ex eodem poculo bibebant.* Apud Galatas.

Dion. Halic. lib. 2. *Romulus in communicatione panis & aquæ dicitur iniviſſe Matrimonium.* Romulus.

Apud Latinos Sponſus & Sponſa amicti Vitta purpurea, candido colore diſtincta aut veſte verſicolore, jugum ſubibant: unde *Iuno Iugalis* dicta eſt: *Virgilius : Iunoni ante omnes cui vincla jugalia curæ.* Latini. Iuno jugalis. *lib. 4. Æneid.*

Arrian. lib. 3. *Perſæ & Medi inibant Matrimonium dextris datis.* Perſæ & Medi.

Iuſtin. lib. 4. *Apud Gallos ſignum electi mariti erat aquam manibus dediſſe.* Galli.

Athenæus. l. 4. c. 12. *Apud Maſſilienſes cui Sponſa phialam impletam porrexiſſet, ei nubebat.* Maſſil.

Olaus. c. 14. *Apud Gothos quando Sacerdos benedictum annulum porrigit, adſtantes impingunt colaphos Sponſis.* Gothi.

Pol. Virgil. l. 1. c. 4. *Apud Anglos Sponſa à Sacerdote benedicta incipit in templo bibere, Sponſo & reliquis idem facientibus.* Angli.

Einetur. *Megarenſes Sponſum cum Sponſa* Megarenſes.

copulaturi, *eoſdem à Templi veſtibulo uſque ad Altare pugnis concutiebant*: Indicantes neminem ad gaudia pervenire, niſi per tolerantiam adverſorum.

Sacrificia.

SACRIFICIA NVPTIALIA.

Hetruſ. *Apud Hetruſcos in conjunctione nuptiali porcam immolabant.* *Al. ab Alex.*

Græci. *Apud Græcos in Epithalamio Deos præſides nuptiarum invocabant*, videlicet, *Iovem adultum*; *Iunonem adultam*; *Dianam ſuadelam.* *Plut. in quæſt. Græca: l. 1. c. 2.*

Bœotii. *Apud Bœotios & Locros nihil erat in Sponſalibus firmum, niſi Sponſus & Sponſa in Ara Eccleſiæ Virgini dicata prius libarent*: Dum nuberent invocabatur *Deus Iugatinus*: Dum Nupta domum duceretur; *Deus Domiducus*: ut domi eſſet, *Domicitius.* ut cum viro maneret, *Manterna*: cum poſtes ungerentur, *Iuno Vnxia.* *Plutar. in Ariſtide.*

Fortuna muliebris. Erat Romæ *Templum Fortunæ muliebris* in memoriam *Veturiæ* & *Volumniæ* dedicatum, id eſt, Matris & Vxoris *Coriolani*: cum dedicaretur ei Simulacrum, auditæ bis ſunt voces hæ: *Rite me Matronæ vidiſtis,* *Valer. Max. lib. 1. cap. 8. num. 4. lib. 8.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ſtis, & rite dedicaſtis. Addit *Dion: Halicarnaſſeus, quod monitu primæ Sacerdotis ſit inſtitutum, quod hoc ſimulacrum ſolæ novæ nuptæ coronarent.*

MODVS DEDVCENDI *Sponſam.*

Plutarchus in quæſt. Rom. num. 19. *Romani non patiuntur nuptam tranſcendere limen, ſed ſublata tranſportatur à pronubis.* Hujus rei tres cauſas dat Autor: *Prima, quia in raptu non ultro intraverunt, mulieres, Domos, Sed illatæ ſunt ut Livius lib. ſecundo. Secunda, quia videri volunt non volentes, ſed vi coactæ eo ingredi. Tertia, quia hoc ſignum eſt eas exire etiam domumque relinquere non debere, niſi vi ejiciantur, ſicut vi introducuntur.* Nam etiam in *Bœotia* in nuptiis axem plauſtri ante fores comburunt: ſignificantes Sponſæ hic jam manendum eſſe, ſublato avehendi inſtrumento. *Quartam* cauſam ſubjungit *Cicero* de claris Oratoribus, ubi *de Scipionis familia* dicit, *ex duarum familiarum conjunctione, gloriam ſtirpis in unam domum* Romani.

vel

vel in unam arborem inſeri: Hoc igitur modo illiminatur Sponſa ſeu in limen infertur alienæ familiæ; ut ibi nomen ſuum deponat novumque Sponſi induat.

Cajus, Caja. *Sponſam introducens debuit dicere ubi tu Cajus ego Caja*: Cujus rei duas dat cauſſas. *Primo, quia Sponſa hac conditione intrat ut particeps omnium rerum & gubernationis fiat.* Itaque hæc verba hoc ſignificant, ubi tu Dominus eris & paterfamilias, ego Domina ero & materfamilias. *Secundo, quia Caja Tarquinii priſci Regis Vxor optima lanifica fuit: ideo inſtitutum ut novæ nuptæ ante Mariti januam interrogatæ quomodo vocarentur: Cajam ſe eſſe dicerent.* Plutar.

Romana Sponſa. *Romana Sponſa domo egreſſa ibat præcedente Tibicine, & eo qui canebat Hymenæum, colum ſecum ferens & fuſum cum ſtamine*: Canebatur autem ſic, *Hymen, ô Hymenæe Hymen: Ades ô Hymenæe Hymen.* Fiebat autem in gratiam *Hymenæi Dei nuptiarum*, qui à *Græcis* pariter & *Latinis* colebatur, & pingebatur *coronatus floribus & Amaraco, dextra facem tenens, ſiniſtra* Valer. Max.

Hymenæus Deus Nupt.

ſtra flammeum in pedibus croceos ſoccos habens.

Apud eoſdem ducebant Sponſam duo pueri, qui ex eodem patre & matre ſunt nati; ſeu (ut Feſtus ait) quorum uterque parens in vivis eſſet: tertius autem præibat, & præferebat facem ex ſpina alba; Fax vero hæc dicebatur *Prælux*: & rapiebatur ab Amicis, ne forte illam cito vir ferret in ſepulcrum ut ibi combureretur quod erat ominoſum. *Plutarchus dicit quod quinque præferebantur faces*, & dat cauſſam; *quia impar numerus diffindi pariter non poſſit: quinarius vero maxime congruit Nuptiis: Nam ternarius primus eſt de imparibus: binarius primus de paribus: ex his tamquam mare & fæmina naſcitur quinarius.*

Pueri ductores Sponſæ.

Feſtus.

Faces.

Plutar. in quæſt. Rom.

Apud Græcos medio in curru Sponſa locabatur: comitabatur eam Sponſus & adfinis aliquis neceſſarius, qui Parochus dicebatur eo quod pedibus iret.

Græci.

[...]edig. 4. [...] 15.

Morem fuiſſe apud eoſdem fertur ut Sponſam in viri domum euntem puer Spina & glande querna obſitus præcederet & caniſtrum

panis

panis præferens clamaret: Effugi malum, inveni bonum.

Ro-man. *Apud Romanos Sponſa in domum Sponſi deducta in gyrum vertebatur: cauſſam dat, ne ſcilicet viam ſciret ad paternas ædes.* *Tiraquellus.*

Modvs Disponendae

Domus quam Nupta ingrediebatur.

Ro-man. *Ianua cingebatur lana apud Romanos & lauro exornabatur. Sponſa vero ingrediens, poſtes vittis laneis attingebat & oleo vel adipe ſuillo vel lupino inungi jubebat: ne quid pernicioſæ peſtis irreperet.* *Plinius l. 28. c. 9.*

Vxores quaſi Vnxor. Et ab hac unctione quam novæ nuptæ faciebant, dicit *Servius* dictas *Vxores quaſi Vnxores.*

Fel. *Alii felle nigri canis ſuffitum faciebant: Alii in villarum foribus* Roſtr. lupi. *ponebant roſtrum lupi, ne quid periret aut faſcinaretur.* Caput Drac. *Alii caput Draconis limini ſubjiciebant.* *Al. ab Alex. Horat. lib. 1. Sat. 8. Plin. lib. 29. c. 4.*

Stella. *Alii Stellam marinam vulpino ſanguine illitam, ne quid periculi aut noxæ foret, defigebant.* *Al. ab Alex.*

Focus accendebatur à Sponſa & depoſito in eo nummo, in ſignum cultus Larium, pluribus ornabatur *Varro.*

corol-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

corollis: Ædium vero fores exornabantur floribus & frondibus.

Cibus Nubentium. Cibus.

Ovid. lib. 4. Faſtor. — *Sponſis apponebatur papaveris ſuccus lacte & melle dilutus.* Succus papaveris.

Strabo. — *Apud Perſas malum edebatur aut cameli medulla: nec licebat alieno cibo veſci eo die.* Perſæ malum.

Herod. lib. 1. — *Babylonii & Arabes thymiama guſtabant.* Thymiama.

Plutar. — *Ex Solonis inſtituto malum Cydonium epulis nuptialibus adhibebatur.* Cydonium malum.

Agell. lib. 2. — *Repotia apud novum maritum poſtridie nuptiarum dabantur, & tunc jam Sponſa Dominam agebat: clavis adhac ei tunc porrigebatur.* Repotia.

Ritus Nubendi. Ritus.

Guevara in Horol. Princip. — *Cimbri in more habebant ut ipſo nuptiarum die poſtquam inter propinquos de matrimonio convenerat; Sponſus ungues ſibi demeret, Sponſæque præſegmina mitteret & Sponſa viciſſim Sponſo; quæ ſi invicem accepiſſent mox pro juſtis conjugibus habebantur.* Cimbr.

Idem. — *Teutonum ritu Sponſus Sponſæ & Sponſa Sponſi caput radebat quod* Teutones.

ſimul

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ſimul atque uterque conſenſu mutuo feciſſent nuptias celebrabant.

Armenii. *Armeniis Lex fuit ut Sponſus dextram aurem Sponſæ, Sponſa vero Sponſi aurem ſiniſtram rumperet, quo facto & illa ſe illius conjugem & ille ſe hujus maritum teſtabatur.* Idem.

Elamitæ. *Elamitis ſolemne fuit, ut Sponſæ digitum annularem Sponſus pungeret, & ſanguinem inde manantem ſugeret & Sponſa itidem digitum annularem Sponſi pungeret, & ſimul atq; ſanguinem alter alterius è digitis libaſſet, conjuges erant.* Idem.

Numidæ. *Numidæ habuerunt in more, ut Sponſus in terram ſpueret, idemque Sponſa faceret, lutoque ex amborum Sputis temperato mox Sponſus Sponſæ & ipſa Sponſi frontem illineret, & ſic lutum alter utrinque illitum, contracti conjugii ſignum erat.* Idem.

Daci. *Daci Nuptias celebraturi, certum in locum Sponſum Sponſamq; devehebant; quo cum conveniſſent; Sponſus novum nomen Sponſæ quod libuerat, itemque Sponſa Sponſo viciſſim imponebant: quæ nominum impoſitio, ſi ab utroque rata habebatur, ſignum erat contracti conjugii.* Idem.

Pannonæ. *Apud Pannonas Nuptiarum ini-* Idem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

tio Deum familiarem, quem Larem vocabant, id eſt Deum domeſticum, Sponſus Sponſa ex argento factum; itemque Sponſa Sponſo Deum ſuum argenteum mittebat & poſtquam alterius Deum alter acceperat, jam conjuges erant.

Idem. Apud Thraces nova nupta ferramento ſubtiliſſimo candente, quandam caracterem fronti novi mariti inurebat, Sponſus viciſſim in fronte Sponſa; quibus cauteriis notati conjuges habebantur. Thraces.

Idem. Sicyoniorum lex nuptialis fuit, ut Sponſus Sponſa & Sponſa Sponſo calceum mitteret; quod ſi alter alterius calceum accepiſſet, ſignum erat contracti Matrimonii. Sicyonii.

Idem. Tarentini in more habebant ut nupturi menſa accumberent, & Sponſus Sponſa & Sponſa viciſſim Sponſi manu ingeſta comederet; quod ſi per incuriam aliquis eorum propria manu in os ingereret cibum, nec firmum nec ratum erat conjugium. Tarentini.

Idem. Scythis lex erat ut quemadmodum noſtro avo matrimonium inituri manus dant & accipiunt, ita pedibus Sponſus Sponſa pedes, genua genibus, manibus manus, cubitos cu-

bitis,

bitis, capite caput tangeret; & tandem poſtquam inter ſe complexi erant, ſatis confirmatum habebatur matrimoninm.

Symbola Nuptialia.

Cyri laborioſa Conjunx. *Cyro Regi ſpectaculo ſe oblectanti in Scenam produxerunt tres fratres ſororem Colum nentem, Equum adaquantem, & Amphoram cum aqua. Miranti Regi virginem, & quæ ſit quærenti; fratres reſponderunt ſororem ſuam eſſe. Placuit Regi tam laborioſa Virgo eamque in Uxorem duxit.* Hæc jam Regina facta in ſua corona inſculpi *formicam* & *apem Symbolum ſui laboris cum lemmate*: Hoc exsto, quod gesto. in tumba vero ſua excidi curavit *Colum*, *Amphoram*, *Equum*. *Idem.*

Ejus Symbolum.

Ægyptiorum Torques. *Ægyptii ornabant filias ſuas etiam pauperrimas torquibus: & ab aliis pro torquibus filiæ ſtipem erogabant. In his torquibus figuræ erant ſex: Prima*, Turtur, *cum lemmate*; Sic Sola. *Secunda*, Columba, *cum lemmate*; Sic Casta. *Tertia*, Aquila *cum lemmate*; Sic prompta. *Quarta*, *Caſſiod. in Epiſt.*

Ci-

CICONIA, *cum lemmate*; SIC PIA. *Quinta*, NOCTVA *cum Lemmate*; SIC VIGIL. *Sexta*, ALAVDA *cum lemmate*; SIC SANCTA AVT DEVOTA.

Pauſanias inquit, tracta Virginem ut Fulviæ Porphyriten. Porphyrites vero lapis eſt, in quo quidquid vis ſculpere poſſis. *Fulvia* ergo Sculpſit in illo virginem ſuper teſtudine ſtantem: à partibus duos ſerpentes: in dextera manu pomum ſtellatum: lævâ corniculam pellebat: ex capite creſcebat palma. *Hoc Symbolum Virginis eſt. In teſtudine ſtat*, ut ſciat Virgini convenire: graviter & tarde moveri. *Serpentes à lateribus* ſignificant, ut ſit Sapiens & circumſpecta ubique. *Pomum ſtellatum* notat, ut Cœlum habeat in operibus manuum, & virtutibus velut ſtellis vitam ſuam ornat. *Corniculam pellit*, ut non ſit garrula & litigioſa. *Palma creſcit ex capite*, quia virgo vincere debet virtute ſua omnes pravas cogitationes & deſideria.

Porphyrites.

Virginis Symbol.

Platina.

Iohannes quidam Dux Mediolanenſis Leonoræ Sponſæ duos annulos miſit, in quorum ſingulis, ſingulæ gem-

Dux Mediola: Sponſæ

Annulum mittit: remittit illa Lances aureas. *gemmæ erant pretioſiſſimæ. In gemmarum una ſcriptum erat* AVE, *in Secunda* AGE id eſt, Saluto te & rogo ut facias hoc quod faciendum promiſiſti. *Leonora hæc remiſit tale hieroglyphicum: duas lances aureas & in una verbum* EXPENDI, *in altera verbum* APPENDI *poſuit*; id eſt, conſideravi hoc quod petis & ad pectus meum appendi ſeu admiſi.

Athenienſes Feſtum Amoris celebr. *Athenienſes ſingulis annis feſtum Amoris celebrabant: in quo mutuæ caritatis Symbola depicta exponebant, & ſpecialiter Amorem invicem aut conciliabant aut redintegrabant. Alii ergo Geminos; alii Caſtorem & Pollucem; alii alia caritatis Symbola promebant.* *Tympius.*

Amici pictura. Antiqui ſcite admodum ac perbelle Amici figuram deſcripſere. Pingebant inſignis formæ *Adoleſcentem, capite nudatum, hirſuta veſte indutum in cujus fimbria ſcriptum erat*: VITA ET MORS. *In fronte* HYEMS ET ÆSTAS; *habebat latus uſque ad Cor apertum, ubi hæc aurea verba legebantur*, PROPE ET LONGE: Hæc autem omnia, inſignia quædam documenta *Petr. Rebuffus lib. de privilegiis.*

cumenta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

cumenta præmonſtrabant. Quid *ætas viridis?* quod vera amicitia vireſcit ſemper, tempore ſeneſcit nullo. Quid *viloſa veſtis* adumbrat? quod fidelis amicus debet eſſe paratus ad toleranda quælibet ardua pro Amico. *Detectum Caput* indicat, amicum numquam eſſe negandum. *Latus apertum* quid? innuit Amicum eſſe diligendum, non ore tantum ſed corde & opere ut cantari poſſit vere illud Academicum; IDEM AMBO. In *fronte Hyems & Æſtas*; quia verus Amicus tam in proſperis quam in adverſis leges amicitiæ, vinculo indiſſolubili vel inviolabili conſervat. Circa *Cor* erant hæc duo verba literis aureis exarata; *Prope & Longe*: hinc deducitur quod veri amici etiam abſentes tamquam præſentes ſe mutuo diligunt; diſtantia enim loci non tollit Amicitiam. Corpora quidem ſed non corda animoſque ſeparat. In *fimbria Mors & Vita*: Quid hinc? qui vere diligit, uſque ad mortem amat.

Huc quadrat quoque Symbolum iſtud: *Columbæ duæ utrinque pedibus tenent annulum cum inſcriptione* COMMUNIS UTRI- Symbolum aliud.

QVAE: Supple compes ſeu vinculum; Annulus n. compes cordium eſt. Infra pingitur *Ciconia* Serpentem lacerans; *lemma*; NECAT NE NOCEAT: ſignificat autem à connubio omnem acerbitatem & venenum abeſſe debere.

Marchionis & Vxoris Symb. *Carrepta Wilhelmi Marchionis uxor in Symbolo Lunam habuit cum lemmate* METVIS ORNARI. *Ipſe vero Marchio Solem habuit cum lemmate*. SIC MVTOR AD ILLAM. *Tiparius.*

Schortii Vxoris Symbolum. *Violanta Ventivola Ioannis Pauli Schortii uxor duas habuit in ſuo hieroglyphico Serpentes circumplexas. Lemma* SOLA NON SOLA REPRAESENTO. Id eſt Sola mei ipſius intuitu, ſed non ſola Orbi, ſed cum marito nobilitatem generis repræſento. *Idem.*

Vxor M. Anton. Col. *Hieronyma Arragonia M. Antonii Columnæ uxor ad ſignificandam perpetuam cum marito concordiam, duas faces vinculo quodam aureo colligatas habuit pro Symbolo; cum lemmate;* VNA FVIT. SEV VNA ERIT. id eſt, una anima, una vita cum marito. *Idem.*

Faces.

Conſtantia. *Conſtantia Sfortia Duciſſa, ut* *Idem.*

ſuum

ſuum ſerenum candorem inter conjugales curas teſtaretur, Cygnum in aquis natantem & deſuper tres veſpertiliones ſuo volatu quaſi tenebras minitantes pro Symbolo habuit: Lemma; CANDOR ILLAESVS. Cygn.

Idem. Anna Regina Vngariæ & Bohemiæ Ferdinandi I. Imperatoris Vxor, manus connexas cum roſa pro Symbolo amoris habuit: Lemma: SIC IN PERPETVVM. Ferdinand. I. Vxor.

Iſabella Caroli V. Imperatoris Vxor in Symbolo ſuarum virtutum quibus Sponſo placeret, pingi curavit, Tres Gratias, quarum una roſam, altera myrthum, tertia glandem præferret: Lemma; HAS HABET ET SVPERAT. Caroli V. Vxor. Gratiæ.

Renata Vxor Herculis Secundi Ducis Ferrariæ pro Symbolo habuit duas manus quaſi invicem ſe ſalutantes: & duos ramos in modum crucis poſitos deſuper coronam: Lemma VNA FVIT. Renata Herculis Vxor.

Margarita Ducisſa Mantuæ Friderici Vxor in Symbolo habuit duas manus ad ſe porrectas & junctas. Lemma: IN ÆTERNVM. Margarita Friderici Vxor.

Eliſabetha Auſtriaca Ferdinan- Eliſa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

betha Ferdinandi Filia. *di Imperatoris filia, Arborem fructiferam habuit in Symbolo, deſuper vero è nubibus manus fulmen tenebat, ac illo Arborem findebat; Lemma:* SOLA MORS SPOLIAT MVNERA NOSTRA.

Sigiſm. III. *In Nuptiis Sigiſmundi Tertii Regis Poloniæ cum Auſtriaca Archiduce* tale numiſma cum Symbolo cudebatur. Stabat à dextris *Aquila Nigra biceps Imperii Romani*: à ſiniſtris *Aquila Alba Regni Poloniæ:* utraque vero Aquila inſiſtebat Stemmati Auſtriacæ domus, quod eſt, *Alba Tænia in ſcuto rubro*: Lemma: POST ANIMOS SOCIASSE IUVABIT.

Idem. Secundum Symbolum ejuſdem Regis erat, *Duæ Palmæ* ſupra adverſas partes ripæ fluminis, ſe invicem, verſum ſe acclinantes cum hac inſcriptione. AMOR DISTANTIA IVNGIT.

Franciſcus II. Valeſius. *Franciſcus* II *Valeſius, Rex Galliæ habuit pro Symbolo aureum nummum coronatum, quem dextra ad lapidem lydium probabat. Lemma:* SIC SPECTANDA FIDES. Significabat fidem Amicorum & amorem Conjugum, non verbis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

verbis ſed re præſtari & cognoſci.

Capvt VI.

De Orationibus Munerum oblatoriis.

MVnera offerri ſolent varie: Alia inter Sponſalia & Nuptias: Alia poſtridie Nuptiarum: & hæc quidem partim à Sponſo Sponſæ, partim ab Hoſpitibus, partim ab Invitatorum Legatis. Sed omnibus idem modus offerendi convenit: itaque de duplici Oratione hic dicere ſufficiat: De Oblatoria ſcilicet munerum, & de Reſponſoria ad eandem.

Qvæstio I.

Quomodo conſtruitur Oratio in qua munera offeruntur.

Oratio Munerum oblatoria

Poſtquam *rationem* aliquam inveneris, propter quam munus iſtud te offerre dicas, diſpone eam juxta aliquem modum ſupra dictum: hæc tamen puncta in ipſa rationis expoſitione include. *Primo*, Expone animum & adfectum offerentis & benevolentiam ejus ſemper conſecra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

tam alteri commenda. *Secundo*, Extenua breviter & ingenioſe munus oblatum. *Tertio*, Roga ut munus benevole recipiatur & conſtantem impoſterum adfectum offer. *Quinto*, ſi munera poſt Nuptias offeruntur, poteſt addi apprecatio felicis & concordis vitæ in Connubio: Meminerit ſupra omnia Orator brevis eſſe in ejuſmodi oblatoriis & in ea laudem ſciat poſitam eſſe, ſi compendioſe & erudite hoc officium tranſegerit. *Duos autem præcipue modos à modernis obſervare licuit in ejuſmodi Oratiunculis.*

Primus eſt.

Incipere ab aliqua Sententia vel Exemplo vel aliquo diſcurſu de teſtificatione Amoris; deinde exponunt benevolentiam ſuam: quam munere oblato teſtantur: tandem extenuant munus, ut ſuſcipiatur orant; offeruntque ſe ad cetera obſequia liberaliſſime.

Secundus eſt.

Ex occaſione muneris quod offertur, omnia hæc ſupra dicta puncta per *Allegoriam* exprimere: ad quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

quod plurimum conferent jam jam ſcribendæ eruditiones.

PRAXIS PRIMA.

Praxis prima. Oratio: Oblatoriæ muu.

Vtcunque verbis Amorem noſtrum & lætitiam explicare conati fuerimus. N. amplius tamen in pectore fervet deſiderium, quod ſatis Linguâ exſolvi non poteſt: grandior urit adfectus, qui interpretem ſui vultum, pro dignitate neſcit ad cognitionem incendere. Optime itaque ex Majorum inſtituto, aliam Eloquentiam invenimus, & cum ore non ſufficeret, manu loqui incepimus, cujus dicere, dare eſt, cujus verba munera ſunt. Et licet hic etiam Amoris Orator infirmus ſit & infans, uberius tamen & clariori pectoris benevolentiam perorat Elocutione. Hac igitur & ego facundia inſtructus, cum N. tibi hoc ſimplex amoris argumentum porrigo, Tu N. in æternam amicitiæ perſuaſionem admittes, ſed una cum animo meo, à quo ſicut humanitatis teſtimonia veniunt, ita pretium accipiunt: Humilis fateor Amoris caracter eſt; ſed cogitabis omnes amare poſſe & lætari, à nemine amorem & lætitiam ſatis explicari.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

PRAXIS. II.

Cymbium.

Si offerre velles *poculum navis inſtar fabrefactum*, quod vulgo *Cymbium* dicitur & inſuper anchoram adderes; hac uti poſſes Oratione.

Praxis Altera.

Onerariam plenam non mercium gemmarumque, ſed votorum tibi veho. N. Gubernacula tua petit hæc Navis: Sincerius nemo *Navigium* regere poteſt, quam is qui ſua gerit regitque commoda. Occupa prudentia tua *Malum*, ut in integro attingas. Enaviga feliciter his remis omnes tempeſtates: *Navim* inconcuſſam turbulentis exime fluctibus. *Favonii* benigni, venti placidi fidique Te propellant, quo te fortuna, quo te quies tua vocat. *Anchoram* etiam eidem *Navigio* addo, quam jacere ad felicitatem tuam, quietemque poteris, tunc potiſſimum cum tempeſtates te exagitarint. Hæc te *Anchora* tutæ ac firmæ benevolentiæ ſiſtet inter ipſas turbas ac mota diſcrimina: hæc Portum tibi inter maris procellas ſtatuent. Vtere illa feliciter, nullumque naufragium pertimeſce.

PRA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

PRAXIS III.

Praxis Tertia.

Oblatio Torquis.

Amoris compedes & amicæ ſervitutis Catenam, qui Torquem eſſe diceret, an à veritate calculum non mereretur? N. Ad quid enim colla cingimus; niſi ut publico argumento nos amicorum captivos voluntaria deditione profiteamur. Et ſint dulcia licet ſemper vincula, ſint amabiles catenæ, quos AMOR Tyrannus injicit: non eo tamen nomine hunc Torquem N. offero. In ſervum me & amicitiæ mancipium dedico atque vincula ſimul, quibus in omnia obſequia meam obliges voluntatem, porrigo. Non *Gallicus* olim duntaxat *Hercules*, ea gaudebit prærogativa, ut miſſis ab ore catenis, omnes ad ſuos nutus inflexerit: etiam Tu inter amicos felix imperabis. *Imperare enim invicem & ſervire amicorum eſt*. Cæterum cum torquem hunc vile adfectus mei documentum benigne admiſeris, animum meum cum tuo aurea unione colligatum eſſe interpretare.

QVÆSTIO II.

Quomodo conſtruitur Oratio in qua reſpondetur ad Oblatoriam mun.

Re-ſponſoriæ ad preced. Reſponſurus hæc puncta obſervet. *Primo*, Demonſtret gratum ſibi eſſe adfectum offerentis. *Secundo*, Munus oblatum æſtimet & breviter collaudet. *Tertio*, Mutuum adfectum polliceatur.

Nota. Adverte autem, quod tota reſpondentis induſtria in eo verti debeat, ut reſpondendi occaſionem ſumat vel ex verbis offerentis, vel ex re oblata. Ad hoc autem multum juvabit: *ſi rerum earum, quæ pro munere offerri ſolent Qualitates & Adjuncta bene conſiderabit.* Pulchros enim & ingenioſos conceptus eruet. v. g. *ſi de Serto dicturus dicat*: Amorem ſemper floridum eſſe, ſemper coronatum incedere, ſemper amœnitatibus tamquam floribus cingi, & numquam finem ſcire, ut circulus ſerti &c.

PRA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

PRAXIS I. RESPONSORIA,

Re-ſponſ. ad I. præc.

Ad primam Praxin præced. quæſt.

Non Amorem & lætitiam tantum perſuaſiſti, hac duplici oris manuſque Eloquentia. N. Sed animum & gloriæ commendationem meruiſti non vulgarem. Nefas eſt inter eos Te numerare Oratores qui ut facundiſſimi, *Mel & Roſas* locuti fuerint, non niſi tamen clamores ſuis auditoribus dederunt. Eorum Catalogo inſcribimus, qui ab aurea elocutione aureum nomen acceperunt: Teque novum noſtri ævi (abſit invidia verbo)& potiorem Chryſoſthomum, Chryſologumque placet appellare. Crede mihi non in ſumma aure hæret hoc aureum amoris verbum: altiſſime in pectus à N. demittitur, ut in aureas gratias exſurgat. Cui ſiquidem pro majeſtate impræſentiarum reſponderi non poteſt; animum erga Te ſuum æternis obſequiis N. perorabit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Re-ſponſ. ad II. præc.

PRAXIS II.

Reſponſoria ad Secundam Praxin præcedentis Quæſtion.

Feliciter in portum benevolentiæ gratiſſimus Amoris Nauta Onerariam tuam appuliſti. N. Excipit votorum merces lætiſſimus N. Dominus. & quia in regno Amoris Cor & *Animus* monetæ ſunt, quibus emuntur omnia: non alio etiam pretio hæc amicitiæ mercimonia redimit ſolvitque. Vtcunque faverint venti & Dominum N. ſuper procellarum capita tempeſtates vehent incolumem, non ſe felicem tamen opinabitur, ſi non magis te quam *ſuam Cæſar fortunam*, comitem ſecundorum habuerit. Hoc cum fovet, cum exoptat, tum æternam lætitiæ *Anchoram* apud animum tuum ſuumque jeciſſe ſe arbitratur.

Re-ſponſ. ad III. præc.

PRAXIS III.

Reſponſoria ad Tertiam Praxin præced. Quæſt.

Vti ſervitus Amoris grata eſt, ita Symbola amicæ ſervitutis non poſſunt

ſunt eſſe non gratiſſima N. Certe accipit lætiſſima fronte Torquem hunc quem tradidiſti: & quod *Manlius* olim feciſſe ad famæ commendationem perhibetur, hoc in amoris tui meritum faciet. *Detractum ille in acie è collo Galli torquem, ſuæ cervici impoſuit, & eam ob rem apud poſteritatem Torquatus audire meruit*: Dominus N. Catenam hanc Amoris, quæ non è collo ſed corde tuo proceſſit, gratiſſimi inſtar muneris, imo dicam opimi inſtar Spolii de tuo animo reportati habebit, meliuſque in Corde quam collo Torquem hunc portabit, ut & ipſe Amoris tui *Torquatus* poſſit nominari. Manlius unde Torquatus dictus.

Sententiæ Hvic Materiæ Servientes.

Greg. l. 12. *Non Abel ex muneribus ſed munera ex Abel placuerunt.* Abel.

Auguſtin. *In beneficio conferendo plus animus quam ſenſus operatur.*

Plutar. *Regium eſt & humanum parvula accipere & largire magna.*

Gregor. *Nihil offertur Deo ditius bona voluntate.*

Auguſtin. *Ante Dei oculos non eſt vacua*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

manus à munere, ſi arca cordis plena eſt bona voluntate.

Rejiciendi genus eſt protinus aliud invicem mittere, & munere munus expungere. Sen. l.4. de Benef.

Benefactorum recordatio jucundiſſima eſt. Ariſt.

Beneficia eo uſque lata ſunt dum videntur exſolvi poſſe; ubi multum antevenêre pro gratia odium redditur. Tacit. l.4.

Liberale officium, ſerere beneficium, ut poſſis metere fructum. Cicero.

Interdum beneficii ſolutio eſt ipſa confeſſio. Senec.

Duo beneficentiæ venena ſeu vulnera ſunt hinc exprobratio largientis, hinc oblivio accipientis: utraque Mater ingratitudinis & beneficii Noverca. Petrar.

Nemo habet tam in beneficiis manum, ut non ſæpe fallatur. Senec.

Maximum beneficium eſt, unus in fame panis. Senec.

Animum in beneficiis ſpectemus, nec pretium iis umquam à ſe faciamus, ſed ab adfectu. Lipſius Cen. 1. Epiſt. 4.

In beneficiis non ut in pecuniæ redditione quærere opus eſt ut ſolvas ſed agnitione & grato animo. Lipſius.

Extra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Mart. *Extra fortunam eſt quidquid donatur Amicis,*
quas dederis ſolas ſemper habebis opes.

Ovid. *Acceptiſſima ſemper munera ſunt,*
Author quæ pretioſa facit.

Idem. *Multiplicat doni gravitas authoris honorem.*
Et Majeſtatem res data dantis habet.

Cicero. *Ei plurimum tribuamus, à quo diligimur plurimum.*

Epictet. *Quoniam non poteſt fieri id quod vis, id velis, quod poſſis.*

Seneca. *Non quanta quæque ſint, ſed à quali & quo Domino dentur perſpiciendum eſt.*

Idem. *Valentior fortuna Voluntas eſt.*

Cato. *Melius eſt benefacere quam benedicere.*

Cicero. *Vultus & frons animi eſt Ianua, quæ abſtruſam animi voluntatem ſignificat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Oratoria Supellex.

ERVDITIONES ET ALIA Supellex.

Annulus.

De Annulis.

Plinius peſſimum vitæ ſcelus patraſſe dicit eum, qui annulum digitis primus induit. lib. 13. cap. 1.

Prometheus Annuli Author. *In Fabulis Prometheus habetur author annuli:* Hic exſectum circulum ex catena, qua ad *Caucaſum* ligatus erat dicitur geſtaſſe cum rupis fragmento ut maneret pœnæ recordatio. Vnde factum eſt, *ut in gratiam Promethei Parentis homines deinde annulos geſtarent.* Kirchm. de Annul.

Servis dabatur annulus. *Servis in libertatem vocatis, circulus ex catena cum particula lapidis de quo fuerant empti eidem circulo inſerta dabatur, ut eſſent memores conditionis priſtinæ. Deinde ex luxu ferrum in aurum, lapis in gemmam tranſiit: cepitque eſſe geſtamen quod antea fuit vinculum, & ornamentum quod fuit tormentum.* Petra ſanta l. 3. de Annulis.

Spons. dantur annuli. Annuli dantur Sponſis, quia ſervire invicem conjuges debent nec retinent ſui in matrimonio libertatem.

Apud

Apud *Pythagoram* etiam *Annulus Symbolum ſervitutis fuit*, ideo proverbio monebat; *arctum annulum ne indue* id eſt, in duram ſervitutem te non committe. Annulus ſervitutis Symbolum.

Flamini Diali interdicebatur annuli uſus: nam Sacerdotes maxime debent eſſe liberi: Noſtri tamen utuntur utcunque, quia Deo & virtuti ſervire debent. Sacerdotibus interdictus.

Numæ Pompilii & *Servii Tullii ſtatuæ cum annulis erant tempore Plinii in Capitolio; quia Rex bonus eſt ſervus publicus.* Statuæ cum annul.

Poſt exactos Reges annuli ferrei erant Romæ apud Imperatores & manſerunt tamdiu quam manſerunt aurei mores. Imperator. annul. ferr.

In funere apud Romanos, luctu & acerbis Reipublicæ caſibus aureos annulos deponebant, & ferreos induebant. Mos. Rom.

Erant annuli æſtivi pro Æſtate, hyberni pro Hyeme, Verni etiam & Autumnales, Candida gemma Hyemem, Ceraſina Ver, flava Æſtatem, rubea Autumnum repræſentabant. Annuli diverſi.

Erant pro ſingulis Menſibus ſinguli annuli, imo Heliogabalus quotidie toto anno annulos mutavit, Heliogabalus. *Petra ...nt. ...b. 3.*

&

& ſingulos ſemel tantum induit.

Annulus pronubus. *Annulus Sponſæ dabatur loco pignoris, quem Tertullianus Pronubum vocat, & Iuvenalis Pignus digiti.*

Seleucus. *Seleucus in annulo Anchoram ſculptam habuit*; convenientiſſimus Sponſis; quia eſt ſignum fixæ firmæque benevolentiæ, ut poſſit dici illud Poëtæ:

Anchora. *Anchora jacta mihi eſt*: *Propert.*

Et illud: *Iam Anchoram ad felicitatem jeci.* *Pindari.*

Nec novum eſt Anchoram portare in manibus, dicit enim *Philoſtratus* Conſuetudinem apud *Indos* fuiſſe *ut Anchoram auream in manibus geſtarent.* *Philoſt. in vita Appoll.* Indi.

Polycrates. *Polycrates in annulo habuit ſculptam lyram, quæ ſignum eſt concordiæ.* ex hoc: *Clemens Alexandrin.*

Vbi nuptiæ ibi harmonia, ubi harmonia noſtra Deus jungitur. *Ambroſ.*

Annulus corona cordis. *Annulus nuptialis in quarto digito manus ſiniſtræ portabatur. Ratio hujus præcipua eſt, quia in eo digito vena quædam reperitur, ad Cor uſque pertingens: & hoc modo putabatur, ab Ægyptiis cor ipſum coronari. Ideo bene non nemo*

dixit,

dixit, annulus eſt corona cordis.

Pierius lib. 4. Romani ſoliti ſunt omnes alios digitos coronare præter medium, qui moroſus, ſordidus, impudicus dicebatur. Romani.

Plin. lib. 3. cap. 1. Annulus qui à Sponſis offerebatur ferreus fuit, & ſine gemma; pertinet hoc ad durationem & robur: vel ad modeſtiam & fugam luxus: Gemma autem Annulo deerat, quaſi ipſa Sponſa gemma eſſet. Annulus ſine gemma.

Apud Perſas Annulis ac monilibus uti nulli licebat, niſi cui à Rege datæ eſſent. Proinde donari annulo, magnæ benevolentiæ & amicitiæ ſignum erat. Perſæ.

Plin. Apud Romanos ſoli honoratiores, uti Centurio, Tribunus &c. aureis utebantur annulis; alii omnes ferreis. Rom.

Idem. Iidem legatis ad exteros profectùris annulum aureum tanquam inſigne munus dabant. Legati.

Idem. Carthaginenſes pro numero expeditionum militibus annulos dabant. Carthagin.

Idem. Hannibalis annulus venenum pro neceſſitate ſervatum ſub gemma habuit. Hannibal.

Petraſant. Nefas erat olim victimas offer- Victimæ ob-

re,

ſignatæ. *re, niſi eas prius Sacerdotes annulo obſignaviſſent .* Habuit vero hic annulus in gemma ſculptum hominem procumbentem manibus junctis, cum gladio ad jugulum.

Annulus Midæ. *Midæ aut potius Gygis annulus erat cujus gemma ſi verſus volam manus vertebatur , ipſe à nemine cernebatur & omnes cernebat.* Hoc annulo ipſe uſus *Opilio in Regem Lydiæ* evaſit. *Plin. lib. 13. cap. 1.*

Adami annuli duo. *Adamus duos dicitur habuiſſe annulos; unius nomen* OBLIVIO; *alterius,* MEMORIA *fuit.* *Ex Tal. Iudæor.*

Mos Venet. *Princeps Venetus quolibet anno, die Aſcenſionis Domini cum ſolemni ſupplicatione per mare vehitur, & illi annulum injicit, ut ita Mare Reipubl. Venetæ deſponſet.*

Alex. Magn. *Alexander Magnus ante ipſam mortem cum jam loqui non poſſet Perdiccæ magno amico ſuo, annulum quo uſus fuerat in ſignum Amicitiæ dedit.* *Curt.*

Polonus Legatus. *Legatus quidam Polonus apud Imperatorem quondam Germaniæ, cum illi Imperator theſauros oſtentaret , quibus ſe Polonos debellaturum gloriabatur, annulum ex digito detractum in theſaurum injecit, dicens:*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

cens: addamus aurum auro. Cui Imperator vernacula reſpondens dixit: Habt danck. *Ex hoc nomen deinceps promeruit familia* Habdanckorum.

Cromer.

Pierius.

Annularem digitum Sacerdotes Sacrificaturi variis odoribus inungebant. Sacrificaturi.

Alex. ab Alex.

In Pyrrhi annulo Apollo cum novem Muſis exſculptus fuit ac fere Parnaſſus integer. Pyrrhi Annul.

Plinius junior quadrigam in ſuo annulo habuit. Plinius jun.

Carolus Magnus pro annulo ſignatorio gladii capulo utebatur. Carol. Magn.

Pharaonis Annulus quem Ioſepho dedit, habuit ſignum crucis ſignificans quod ei ſumendorum ſuppliciorum poteſtatem daret. Pharaonis annul.

Agell.

Flamen Dialis caſſo & pervio annulo utebatur. Nimirum Sacerdos ipſe gemma eſt. Flamen Dial.

Abrahamus Gorleus ſcribit ſe reperiſſe annulum aureum vetuſtum cui ſimul adnexa erat clavis: in gemma habuit duos ſpicas ſculptas, inter quas erat gubernaculum navis & in manubrio gubernaculi, crux. Annul. vetuſt.

Dabantur Sponſis annuli, qui inſculptam ſponſorum aut ſponſarum Sponſis annuli dati.

effigiem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

effigiem ad memoriam eorum cordi habendam gererent. Puto ego inſculpta fuiſſe quædam amoris Symbola, nam & in calceis ejuſmodi Symbola ferebantur ut teſtis eſt *Clemens Alexandrinus*; *Multæ* inquit *fœminarum ſoleis quoque amatorias ſalutationes imprimunt, ut vel per terram numeroſe incedentes meretriceos Spiritus in inceſſu inſculpant.* Caſtæ autem Sponſæ in ſuperiori parte calcei Symbola hæc geſtabant, vel in parte ſubjecta calcei, *addebant ſoleis clavos, cum iis formis inſignes, quas in ſigillis exſtare videmus.* Et hinc arbitror natum loquendi modum, cum ex veſtigiis alicujus dicantur flores erumpere. Sic dicitur quoque: *Quidquid calcaveris, hoc roſa fiat:* Quia forte clavis inſcripta fuit roſa.

l. 2 Pædag. c. 11.

Fiat roſa quidquid calcaveris; unde hoc natum.

Apud Perſe.

Carolus V. Horologium in annulo.

Carolus V. *In annulo horologium habuit, quod non ſonabat ſed pungendo digitum, horas indicabat, monebatque Imperatorem temporis exacti.*

Petra Sant.

Smaragdus.

Quædam Regina Vngariæ annulum ex Smaragdo habuit; ſed prima nocte nuptiarum fractus eſt: Sentit enim hæc gemma iacturam Virginitatis.

Idem.

Phi-

Idem. *Philoſophi ſuos Magiſtros in annulis cælatos habuerunt. Stoici Zenonem: Academici Platonem: Peripatetici Ariſtotelem: Alii Epicurum.* Philoſophi. Magiſtros in ann. habuerunt.

Alii parentes, Avos, Patriam: Aphricanus Patrem: Lentulus Avum: Iulius Cæſar Venerem: Galba canis caput: Alii Alios.

Alexander M. in annulo uno habuit Darii imaginem, pro Epiſtolis in Aſiam à ſe victam obſignandis: Epiſtolas vero in Europam ſuimet imagine obſignavit. Alex. M. Annuli.

In Pompeji annulo enſifer Leo fuit. Pomp.

In Auguſti, Sphinx. (ſignificabat robur cum ſolertia, vel ſecreta eſſe principum conſilia) Deinde cum murmuraretur Auguſtum ænigmata ſcribere, imago Alexandri magni in eodem annulo ſculpta fuit. Auguſti annulus.

In quorundam annulis *Harpocrates Deus ſilentii:* in quorundam *Amor Leoni inſidens habeniſque regens iram*, fuit. Harpocrates Deus ſilentii.

In *Mecœnatis* annulo *Rana* fuit ex *Inſula quapiam*, ubi ranæ perpetuo ſilent. *Hic Mecœnas cum eſſet Secretarius Auguſti, omnem ſilentii fidem ei promittebat.* Mecœnas in annulo Ranam hab.

Olim

Olim gravatis ſomno & morientibus detrahi debebant annuli. *Plinius.*

Tiber. *Tiberius ſub pœna gravi prohibuit, ne quis annulos imagine ſingulari notatos in lupanaria, latrinas, aut alia loca obſcæna inferret, & ob id accuſatus eſt Paulus Prætorius quod matula indigens manum cum annulo & imagine Tiberii obſcœno vaſi admoviſſet.* *Seneca. lib. 3.*

Cato. *Cato in annuli ſui gemma ſcriptum habuit: Amicus unus, inimicus nullus.* *Guevar.*

DE TORQVE.

Conſtant. *Conſtantinus Imperator in Torque ſuo Solem aureum tulit cum Inſcriptione* ET ASTRIS & SIBI. *Niceph.*

Idem Imperator alium Torquem habuit, in cujus medio pendebat Cor aureum, circumcirca vero omnia ſuppliciorum genera erant expreſſa cum Inſcriptione; NIHIL, NINIL, NIHIL: quaſi diceret Cor vere Deum & patriam amans pro Dei & patriæ amore hæc omnia contemnit. *Idem.*

Burch. Montmorent. *Burchardus Montmorentius ſtetit in Acie infractus dum alii è prælio fugerent* : poſt intravit ſemel *Petraſant.*

au-

aulam *Philippi* I *Regis Galliæ*, torquem in collo habens connexum ex aureis capitibus Cervorum, ex quibus dependebat *caput canis.* Aulici indignati, quod venationum trophæa circumferret, ſed ille Regi quærenti de inſolito Torque, reſpondit: *notari illo torque proceres illos, qui fugerunt ex prælio timidi inſtar Cervorum, dum ipſe manſiſſet inſtar fidelis moloſſi ad cuſtodiam ſui Regis.*

Cromer. *Boleſlaus Rex Poloniæ* circumferebat in *Torque, parentis ſui imaginem* ne umquam aliquid turpe aut parente ſuo indignum faceret. Boleſl.

Tipo-tius. Quidam *Prorex Neapolitanus* cum jam in extremis eſſet, illi allatus eſt torques à Rege, collo eum imponens, dixit: *O quam magna ciphra ex multis ciphris conſtans.* Prorex Neap.

Dion. *Cum Sardinius quidam habitandi cauſſa Carthaginem migrare vellet, Claudius Imperator eum magno ſtudio retinuit, inquiens, Ego Te aureis compedibus obligabo.* Intellexit per hoc Senatoriam dignitatem. Aureæ compedes.

Herodot. *Darius Medicum qui ſe graviter infirmum ſanavit, duarum com-* Darius.

pedum aurearum paribus donavit.

Philo. *Philo hoc ſenſu dari torquem dicit: Damus Tibi torquem ornamentum in proſperitate, vinculum in adverſitate.*

Catena. Pulchra eſt illa catena quam efficit *Magnes* ferreos annulos attrahens ad invicem, cum inſcriptione, *Arcanis nodis*. De qua ſupra.

Tirii. *Tirii obſidione preſſi Herculis Dei Imaginem ne à ſe diſcederet, aureis torquibus alligaverunt.* Curtius.

Fabii torques. *Torques Fabii Quadrati in marmore inciſus, in medio ſpeciem candelabri habuit.* Pierius lib. 41.

Romani. *Qui in prælio ſe inſigniter geſſerant apud Romanos torquibus donabantur: ſed Externi aureis; Romani ferreis.* Alex. ab Al. cap. 3.

De Poculis.

Græci tria pocula apponunt. In Cœna apud *Græcos tria pocula* apponebantur, unum *Mercurio*, alterum *Gratiis*, tertium *Iovi Servatori.* Al. ab Alex.

Grammaticum poculum Palladi ſacrum. *Grammaticum poculum* ſeu poculum literarum fuit *verſibus Homericis* circumſcriptum & *Palladi* ſacrum: Hoc poſtea fuit adfixum in *Dianæ Templo*.

Erat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Erat etiam genus poculi quod dicebatur *Cymbium*, quia erat in formam cymbæ aut navis factum. Cymbium.

Capitol. *Verus Imperator habuit calicem cryſtallinum, qui nominabatur* VOLUCER *ſeu* EQUUS: ab ejus equi nomine quem dilexit. Pocul. Veri Imper.

Turſell. In Scypho *Henrici Galliæ Regis* gemmeo, erat *Angelus aureus, lilium adamantinum manu tenens.* Henrici Scyph.

Virg. lib. 1. Æneid. In *Didonis* poculo erant res geſtæ Majorum ſculptæ id eſt, *Iovis, Beli, Agenoris*, &c. Didonis.

Mart. lib. 8. Epig. 49. Poculum *Rufi* ex Electro fuit, habens caprum aureum efformatum cum aureo vellere, in quo ſedebat Amor aureus, alatus, inflans tibias, qualibus Epithalamia canebantur. Poculum Rufi.

Philo lib. 3. cap. 41. Ex Cornibus *Onagri* fiunt pocula, ex quibus qui potaverit, eo die nec ferro, nec igni, nec venenis eſt obnoxius. Onagri cornua contra venen.

Ferdinandus Rex, Solimanno Turcæ Poculum aureum obtulit, totum gemmis diſtinctum, habens argenteam machinam horariam, quæ non horas tantum, ſed motus etiam errantium ſignorum & lunares mutationes exprimebat: Erat autem tan- Poculum machinam horariam præ ſe ferens.

...rius ...r Sab.

tæ magnitudinis ut duodecim viri portarent.

Ludovicus XII. *Ludovicus XII. Galliæ Rex* utebatur pro Symbolo, *Cratere Cœleſti*, cum Inſcriptione: *Inter ecclipſes orior.* *Tipoc.*

Neſtor. *Scyphus* quo *Neſtor* olim utebatur, dicebatur *Neſtorida*: fuit aureis clavis confixus; anſæ ipſius quatuor erant, & circa quamlibet duæ columbæ aureæ paſcebantur: duæ Columbæ aureæ ſub pedibus Scyphi erant: Hunc Scyphum vocat *Alciatus* Cœlum:

Eſt cœlum Scyphus ipſe colorque argenteus illi
aurea ſunt cœlis ſidera claviculi.
Plejades eſſe putant quas dixerat ille columbas,
Vmbilici gemini magna minorque fera eſt.

Apollo & Nept. in ædificatæ Trojæ præmium pocul. accep. *Neptunus* & *Apollo* in præmium ædificatæ *Trojæ* poculum aureum acceperunt: Cecinit autem *Apollo Lyra*, qua ſonante muri ſteterunt. *Mart. lib. 8.*

Figurabantur etiam pocula exſculpto intus ſpeculo ad multos angulos, ut uno intuente turba apparerent.

Quem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Quem quiſque gratum habebat, ejus ſpeciem inſculpebat in oculo: quod de *Epicureis* teſtatur *Cicero*.

Cornelius Marcus utebatur poculo ex Electro, in cujus medio *Alexandri M.* vultus erat expreſſus: in circuitu autem omnis hiſtoria & bellum illius exprimebatur. Cornel. Marc.

Erat & poculum *Baucalium*, ita dictum quod redderet quendam ſonum cum infunderetur. Baucal.

Pater *Clitophontis* habuit poculum, cujus oram vites in ipſo natæ coronabant: è vitibus racemi pendebant cum botris, qui ſicco poculo omnes acerbi, immiſſi autem vino rubentes & maturi fiebant. poterat hoc *poculum dici Vinea*. Poculum, vinea.

Ioſeph Patriarcha ex poculo divinabat teſte S. Scripturâ. Ioſeph. Pocul.

Priuſquam in convivio pocula guſtabantur Diis libabant Antiqui; & convivis apprecatio inſtituebatur. *Primus* autem calix *Iovi Olympio* miſcebatur; *ſecundus Heroibus*; *tertius Iovi Servatori*. Mos Antiq.

Remotis menſis mos fuit Antiquis, maximum ſcyphum afferri, qui dicebatur *Scyphus boni ominis*, quia boni ominis cauſſa circumfe- Scyphus. boni omin.

rebatur, & de illo omnes guſtabant.

De Coronis Sertis *& Floribus.*

Caligula. *Cajus Caligula* coronas invenit inſtar Solis & Lunæ. *Idem lib. 4.*

Corona. Donabantur antiquitus *Coronâ* viri fortes & ſtrenui in bello. Alia Civica. autem erat *Civica*, quam perpetuo geſtare licebat & fiebat ex fronde, hanc qui meruiſſet in ludis à populo univerſo & Senatu ei aſſignabatur. Obſidional. *Corona obſidionalis* erat ex gramine in eo loco collecto, in quo cives obſidione liberati erant. Mural. *Corona muralis* deſinebat in ſimilitudinem Pinnarum; Naval. *Navalis* autem inſtar navis roſtrata erat. *Al. ab Alex. lib. 1.*

Perſæ. Apud *Perſas* non modo Sacrificuli ſed omnes qui Sacro intererant coronabantur. *Idem.*

Barbaræ gentes. Apud *Barbaras gentes*, florentes corollas impoſuiſſe, pacis & Amicitiæ ſignum fuit. *Polybius.*

Rom. *Romani* in conviviis etiam miniſtros conviviorum & pocula & poſtes coronabant. *Al. ab Alex.*

Nuntii victoriæ, literæ & naves & faſces victorum lauro coronabantur. *Idem l. 6.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Dea Flora & *Dea Salutis* in *eodem loco apud Romanos templum erat.* Templum Floræ & Sal.

Corona Muſarum ex pennis nectuntur quas ex *Sirenum* alis evulſere, quo ſignificatur earum famam Orbem peragrare. Coronę Muſarum.

Etiam Mortuorum ſepulcra ſolita fuiſſe coronari, refert *Pierius*, & quidem *Valeriani filio*, *Romæ ternæ corona, roſea in Iulio, Myrthea hyeme ex teſtamento ſuper imponi debebant.* Sepulcra coronata apud Rom.

Triumphatori ſertum laureum fuit, ſed prius myrtheum: dum autem curru in triumpho veheretur flores per plateas ſpargebantur. Setum autem triumphatoris Iovi coſecrabatur. Triumphat.

Roſam olim ſpinis caruiſſe docet Baſilius: ſed poſt peccatum Adæ ſpinas aſſumpſiſſe: Vnde *Roſa* ſine ſpinis apud Authorem eſt *Amoris Hieroglyphicum.* Roſa abſque ſpinis.

Ægyptii ſi quem vixiſſe ad extremum inoffenſa valetudine & dignitate obſervaſſent, *Amaranthi* corollam capiti ejus imponebant. Eſt autem *Amaranthus* ſpica purpurea potius quam flos: & poſtquam flores defecerunt, aquis madefactus Ægypt.

reviviſcit, & hybernas coronas facit.

Æſtas & *Pax* in Spiceo ſerto dicuntur à Poëtis ambulare.

CAPVT VII.

De Orationibus Funebribus.

Orationum funebrium duplex genus eſt in uſu. Nam aliæ dicuntur ab Hoſpitibus ad Amicos defuncti; Aliæ ab Amicis defuncti ad Hoſpites. De utriſque agendum ſeparatis quæſtionibus, & deinde de *Epitaphiis* ſeu Sepulcrorum & Vexillorum Inſcriptionibus.

QVÆSTIO I.

Orationes Funebres ab Hoſpitib. ad Amicos.

Quomodo conſtruitur Oratio funebris ab Hoſpitibus ad Amicos defuncti.

Tria præſtare debet talis Oratio: exprimere dolorem ſuper defuncto: Laudare defunctum: & conſolari Amicos defuncti: Hæc autem ita fiunt optime. *Primo*, Exordiendo ab aliquo diſcurſu de Mortis certitudine, aut de incertitudine temporis mortis, aut de varietate, aut de

po-

potentia: vel dicendo de brevitate vitæ aut de mutatione fortunæ aut de Calamitatum impendentium hominibus multitudine: vel declarando quis dolor ex morte ſecutus ſit: vel optando lætiorem occaſionem, in qua adfectum tuum & obſequia defuncto oſtendere velles: vel dicendo, ferreum eum fore, qui mortuum talem non defleat: vel deſcribendo dignitatem & potentiam mortui & ex ea occaſione erumpere in querelas & commiſerationem: vel laudando Amicos à conſtantia amicitiæ &c. *Secundo*, Laudando defunctum à Nobilitate Majorum, à factis Parentum, à meritis & bene geſtis erga Patriam, Eccleſiam, alios. *Tertio*, Conſolari Amicos, adferendo Cauſas quæ dolores mitigare poſſunt. Tales autem Cauſſæ communiter ſunt: *Voluntas Dei*; *neceſſitas moriendi communis*; *recte acta vitæ*; *bene merita in Rempubl, & Eccleſiam*; *memoria ſecutura*, *poſterorum felicitas*, *exempla aliorum, qui mortem ſuorum tulerunt patienter*; *dicta Sapientum*; *Amicorum conſtantia* &c. Sed

Nota quod hujuſmodi in oratio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ne maxime hi dominari debeant adfectus; *Amor*, *Dolor*, *Commiſeratio*, *& alii graviores*: atque ideo valent *Primo*, *Exordia* ex abrupto aut alio ſingulari impetu fuſa. *Secundo*, Poſſunt adhiberi frequentes *Exclamationes*, *Epiphonemata*, *Deſcriptiones*, *Apoſtrophe*. *Tertio*, Excurratur ſæpe in querelas, de inconſtantia vitæ, de fallacia ſpei, de afflictione Amicorum, Patriæ, Eccleſiæ, quando vir ſingularis occumbit. *Quarto*, *Apoſtrophe* fieri ſolet vel ad Amicos defuncti, laudando quod talem virum in ſuo genere habuerint; vel ad hoſpites excitando eos ad mortis terrorem & conſiderationem: vel ad defunctum gratulando illi æternam Patriam & perennem ex benefactis famam apud poſteros: vel ad Familiam, Patriam, Relligionem, Templa, Xenodochia, filios, conjugem; excitando ad fletum, quod benefactorem amiſerint: vel valedicendo defuncto nomine ſingulorum hoſpitum & Amicorum: aut illius nomine hoſpitibus & Amicis: vel introducendo ipſum defunctum valedicentem.

PRAXIS.

Hæc eſt humanæ conditionis infelicitas, ut cum interituram ſe publico æternitatis decreto noverit, interitus tamen ſui deſtinatum tempus ignoret. Eſſet aliquod adhuc in malorum maximo Solatium, ſi, ubi cauta declinatione evitari non poſſet, poſſet tamen præviderі, ut cum inopinato ictu vim amitteret. Sed ô fatorum inclementiam, ô crudeles ſupra nomen ſuum *Parcas*! latet ultimus dies, ut obſerventur omnes: & quaſi parum ſit, fragile vitæ filum invida manu carpere, omne præterea quod vivimus tempus, timore inundat. Sæpe nimium de Tempeſtate ſecuri negotiorum æquor adimus: hilareſque & ſalvi ſuper procellarum capita triumphamus; & neſcimus *ſub malacia inſidias eſſe*, ponenteque vento *Brevia* ſupereſſe & *Scopulos*, qui etiam in portu parant Naufragium. Omnino *ſicut Fortuna ita Vita noſtra vitrea eſt, cũ maxime ſplendet, maxime frangitur.* Et hæc ego non eo animo dico, quaſi Dominus N. cujus oſſa mœſti tumulamus exiſtimẽ non expectato mor-

Funebris Oratio.

tis telo præventum eſſe: & in eorum vixiſſe Contubernio, quibus omnia caſu metientibus, omnia accidunt non eveniunt: Illudque temerarium & imprudens verbum ſubinde occlamant, *non putavi.* Semper ille mortis mémor, ubique mortem expectabat: Semper virtutis Alumnus, numquam non æternitati maturus fuit: & ne ignavi militis more, ab impedimentis oneratus, tunc vaſa colligeret primum, cum jam in acie ſtandum eſſet, ſuam quotidie in numerato habebat *Conſcientiam.* Exire è vita voluit non excludi, cum ſciret *volentem à Fatis duci, nolentem trahi.* Noſtram hic ego lamentor miſeriam, Reipublicæ calamitatem defleo, quæ tantum virum nobiſcum præter ſpem amiſit; Cujus ſi redimere vitam integrum foret, nemo noſtrum eſſet, qui de ſuis illi annis non concederet. *Atlas* certe noſter fuit & Patriæ delicium; qui, ſi mœrorem noſtrum noluiſſet, numquam naſci debuit; ſi perenne Reipublicæ decus & commodum, numquam mori. Magnus quidem ille fortuna fuit & Majorum imaginibus inſignis; quippe cujus familiæ cla-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

claritatem nec ille ignorare poteſt, qui in Patria noſtra plus quam peregrinus & hoſpes vivit: Sed in hoc vere maximus dici meruit, quod Avorum virtutes ſupergreſſus, menſuram ſuam totus in ſe habuerit, & fortunam quantamcunque & animo & meritis exceſſerit: ut novo naturæ ingenio, non ille ex Majoribus ſed Majores ex illo ad gloriam & famam nati videantur. Iuventutem & lubricos ætatis annos laudent in illo, illi, qui diſciplinis regendum habuere commendatum; Nos putavimus & meminimus innocentiam cum lacte imbibiſſe, cum ætate corroboraſſe: & ſæpius incertum fuit, an in eo differret à virtute natura. Iverat æmulo *Vlyſſis* ſtudio in exteras Provincias, quod hac tempeſtate Noſtratibus nimium ſolemne eſt: Sed innocens exiit, innocens rediit, quod heu nimis rarum. Excepit redeuntem Patria ut amantiſſimum filium ſollicita Mater; & in Reipubl. obſequiis inſtructum ad Off. N. honorem primum, deinde & Off. N. Reipubl. evexit. Hic ille virtutis campum nactus, quid non egit ut decurreret. Summam adhuc Iu-

venis authoritatem atque admirabilem in rebus tractandis induſtriam habuit: huic ſuavis accedebat affabilitas, affabilitati humanitas, humanitati diligentia. Sic univerſi hominum ordines, eum neceſſitatis ſuæ *Aſylum* habere; in auribus ejus ſuarum precum domicilium collocare; neque ullum eſſe audivimus vel infimæ conditionis, qui non illum, quem ſupremum dignitate ſuſpiceret, parem ſibi facilitate experiretur. Privatorum dumtaxat eſſe, *ſibi & ſuis vivere, ſe publicæ luci expoſitum velut candelam aliis lucere debere, ſibi conſumi*. Quid quod ſemper ille in publica territorii noſtri corona prudentiâ ſuperior triumpharit? noſque velut à Sole minora ſidera conſilium accipere potuimus, & illi, qui ætate ei non cedebant, ſententia tamen libenter. Et cujus tandem facundia, Patriæ ſibique non morituram apud exteros famam conciliatam, ſatis enarret? plus cogitationi hic relinquendum quam ſermoni concedendum eſt; ſiquidem multa de Te N. N. dicere poſſumus, ſed nemo ſatis. Si tamen has lugubres noſtras admittis

gratias,

gratias, agit Tibi, agetque immortales Patria pro conſiliis & ornamento: agunt Senatorum Subſellia pro prudentia;agimus nos pro fama & laude:& Tibi ſimul illuſtris familia gratulamur, quod tantum viri decus protuleris, quem imitari poſſumus omnes, admirari debemus. Prohibe jam cadentes lacrumas ac æternæ Numinis voluntati defunctum concede. *In hanc neceſſitatem naſcimur ut moriamur*; ſerius aut citius ad illum pertinet, cujus arbitrio totus componitur Orbis. Iuvenis quidem Dominus N. vixit,at ſenex mortuus eſt, ſi non ætatem annis, quod hominum eſt, ſed recte geſtis & virtutibus quod Heroum eſt, cenſemus. Quamquam, quid vixit? quid mortuum dico? adhuc vivit, vivetque non in hoc mortali corpore fortunæ & calamitatum theatro, ſed in animis cordibuſque omnium; mortalitatem depoſuit; Vitam non exuit, ſed mutavit. Dixi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

QVÆSTIO II.

Quomodo conſtruitur Oratio in qua gratiæ aguntur nomine defuncti Hoſpitibus.

Ad Hoſpites Gratiarum Actoriæ nomine defuncti.

Similis in multis eſſe hæc Oratio priori debet, ita tamen texi ſolet: *Primo*, ponitur aliquis diſcurſus de morte, aut de miſeriis humanis, aut de vita præſenti; aut ex abrupto deſcribitur dolor propter defunctum: aut quocunque alio modo, ſupra in præcedenti quæſt. dicto inchoatur. *Secundo*, inſtituitur laus defuncti. *Tertio*, fit gratiarum actio hoſpitibus, qui funebri pompæ adeſſe voluerunt, ſive per ſe, ſive per Legatos miſſos: & fit repromiſſio obſequiorum in alia lætiori neceſſitate & occaſione. *Quarto*, fit invitatio ad Convivium funebre.

Nota. Nota quod pleriſque in locis inter Magnates legati mitti ſoleant, qui nomine eorum perorent: illis ergo, cum gratiæ agendæ erunt, prioribus dignitate, prius reſpondendum erit.

PRA-

PRAXIS.

Et non ille latiſſime humanæ imbecillitatis imaginem explicuit, qui duarum vocum anguſtiis incluſit Elogium & *vivam mortem vitam hominis* appellavit N. N. Omnino non morituri ſed morientes vivimus, alterniſque momentis vita & mors, dies & annos, ſibi partiuntur. Ruina & perennis fuga eſt tempus quod vivimus. Labitur Infans in puerum, puer in Iuvenem, Iuvenis in virum, vir in Senem; & ſic omnis rerum humanarum Hiſtoria, eſt interire. Atque utinam hoc ordinem conſtanter procederet negotium, & ultimus qui omnes conſumat dies nonniſi cum ſenectute incumberet: Sed cæca Mors neſcit diſcrimina & latronis more quidquid obvium eſt diripit, juxta maturos immaturoſque invadit, eo ſolum nomine, quia mortales. Ecce recens ante oculos exemplum Dominus N. cujus ſi recte geſta & virtutes conſideramus non immature obiit: ſi annos & deſideria omnium, eheu nimis immature!

Gratiarum Actoria ad Hoſp.

Vt enim famæ ſatis, ut ſatis im-

mor-

mortalitati vixerit;Nobis certe non ſatis, non ſatis Patriæ, non ſatis bonorum votis, qui cum tot immortalia gerentem viderent, vix cenſere volebant mortalem. Fuit benigniore natus genio, & cœlo liberali, utpote in quo Natura parens nimium permiſerit ſibi cum genuit, quandoquidem unum habere conceſſit ea, quæ vix multis conceſſit. Cum *Sidonio* dicam, *Natura, Virtus, fortuna in eo ſibi compendium fecerant, & nobile nobiliſſ. Heroum epitomen.*

Et quis non in illo *Ariſtidis* juſtitiam ſuſpexit? quis non *Lycurgi* prudentiam admiratus eſt? quis non *Alexandri* magnanimitatem? *Iulii Cæſaris* fortunam? imperterritum in adverſis *Catonis* & *Pompeji* pectus vidit, coluit, adoravit? Nemo illo incorruptior; nemo in negotiis agendis aptior; in gratificando humanior; in bene de aliis merendo paratior. *Non ſibi Se, ſed Patriæ natum ſciebat*; quare quod *Themiſtocli Miltiadis* trophæum, hoc illi amor Reipubl.fuit. Vigilabat, dormiebat, & Patriæ cura ſemper verſabat animum: cujus publicam quietem, privata inquietudine dicebat

ſanari

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ſanari oportere. Et audivit illius ex ore verbum aliquis, quod Relligionem, quod Cœlos, quod famam violaret? Sane nihil virtuti ipſius arduum, nihil impervium fuit; quod autem impietatis & Religionis Amore præcipuum eſt, *neſcivit velle quod velle non debuit*. Sint igitur multa quæ luctum familiæ & Patriæ mitigare poſſint N. N. illud grande & magnum doloris ſolatium, Dominum N. ſub onere Reipubl. fractum occubuiſſe. Quamquam & ſerenitas & tranquillitas, qua ſupremum clauſit diem quanta & qualis? Deus immortalis quam non perturbate, quam ſuaviter: In morte ſibi vel maxime vivere videbatur, qui dum viveret, aſſidue ſibi moriendum eſſe cogitabat; ut minime illius vita mori oblivione poſſit, cujus vel ipſa mors viſa ſit immortalis. Sed quæ jam vobis gratiæ referantur Domini Hoſpites &c. quod Supremo amicitiæ & Chriſtianæ pietatis officio egregiè perfuncti, frequenter confluxeritis, ut diem hunc Patriæ & nobis luctuoſum veſtro etiam dolore levaretis: Revera Amici; revera vici-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ni & uſque ad ſummam fatorum urnam in amore conſtantiſſimi. Faxint ſuperi ut hanc obſequiorum induſtriam lætiori occaſione compenſare liceat: ad hoc prompti & alacres, animos & corda conſecramus. Interim ut mutuus dolor, mutuo convictu melius mulceri & profligari poſſit, poſt lugubrem laborem ad lugubre convivium N. N. Dominos invitamus.

SENTENTIAE
Huic Materiæ ſervientes.

Vno eodemque ubere vitam mortemque ſugimus. — *Epictetus.*

Non eſt res magna vivere, magnum eſt honeſte mori. — *Seneca.*

Nemo umquam mortalium erravit ad Sepulcrum. — *Idem.*

Alia vos ô Reges Aula deducit in ſepulcrum, vermis, putredo, tenebræ. — *Gers. Paris.*

Quem Dii diligunt Adoleſcens moritur. — *Plaut.*

Optima quæque rapit mors, peſſima quæque relinquit. — *Homerus.*

Puer centum annorum moritur, & peccator centum annorum maledictus erit. — *Ieſaiar. c. 65. v. 20.*

Mors

Horat. *Mors ultima Linea rerum.*

Sen. *Somnus frater mortis.*

Æſch. *Mors medicus Malorum eſt.*

Cicero. *Mors terribilis eſt iis, quorum cum vita omnia extinguuntur; non quorum laus emori non poteſt.*

Idem. *Mors nobis quaſi Saxum Tantalo impendet.*

Democrat. *Impie & impudenter vivere non tantum eſt male vivere, ſed diu mori.*

Diog. *Vndique eadem eſt via ad Sepulcrum.*

Senec. *Nos accendimur & extinguimur, medio tempore aliquid patimur.*

Saluſtius. *Quoniam vita qua fruimur brevis eſt, memoriam noſtram, quam maxime longam efficere ſtudeamus.*

Seneca. *Tota vita diſcendum eſt mori.* Et: *Nullius rei difficilior eſt ſcientia quam vivere.*

Iſocrates. *Cogites velim mortale Corpus nos habere, ſed gloria & laudibus fieri compotes immortalitatis.*

Euripedes. *Bene moritur, quisquis moritur cum lucrum facit.*

Plutar. *Poſt mortem non opuſcula ſed opera penſanda meminerimus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Non vivere bonum eſt, ſed bene vivere. Et: *quid eſt novi hominem mori, cujus tota vita nihil eſt aliud, quam ad mortem iter.* Et: Seneca.

Quiſquis ad vitam editur ad mortem deſtinatur.

Illi mors gravis incubat, qui notus nimis omnibus, ignotus moritur ſibi. Sen. Trag.

Quotidie morimur, quotidie enim demitur aliqua pars vitæ, & tunc cum creſcimus vita decreſcit: & hunc ipſum quem agimus diem, cum morte dividimus. Et: *Vir fortis & Sapiens non debet fugere ex vita ſed exire.* Et: *Quidquid egeris tunc apparebit cum animam ages.* Et: *Omnes eadem conditio revinxit, cui naſci contingit, mori reſtat; intervallis diſtinguimur, exitu æquamur.* Seneca.

Commorandi nobis diverſorium natura non manendi dedit.

Ex vita diſcedendum eſt tamquam ex hoſpitio non ex domo. Cicero.

Mihi nec diuturnum videtur illud, in quo aliquid eſt extremum. Et: *Veſtra quæ dicitur vita, Mors eſt.* Senec.

Numquam bono quidquam mali evenire poteſt, nec vivo, nec mortuo.

Iuſtus

Bern-hard. *Iuſtus mortem cavet non pavet.*

Aug. *Non poteſt male mori, qui bene vixerit.*

Ambroſ. *Compendium eſt male agentibus, ſi cito moriantur.*

Tacit. *Inopi quanto longior vita, tanto plus ſupplicii.*

Fabius. *Tota vita hominis unus eſt dies.*

Seneca. *Non eſt ullum majus ſolatium mortis, quam ipſa mortalitas.*

Aug. *Mala mors putanda non eſt, quam bona vita præceſſit.*

Am-broſius. *Mors vitæ eſt teſtimonium.*

Augu-ſtin. *Cui peregrinatio dulcis eſt, non amat Patriam.*

Seneca. *Non domus eſt hoc corpus ſed Hoſpitium & quidem breve hoſpitium, quod relinquendum eſt, ubi te gravem eſſe hoſpiti videas.*

Guevar. *Sicut mali naſcuntur ut moriantur, ſic boni moriuntur ut, vivant.*

Idem. *Vir bonus etiamſi moriatur vivit; vir malus etiamſi vivit, moritur.*

Idem. *Mundus eſt taberna fortunæ, in qua omne mercimonii genus ſuſpectum eſt.* Et: *In Fortunæ nundinis nihil niſi mendacia venduntur, nihil niſi noſtræ vitæ ſtipe ſolvitur,*

nihil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

nihil *ad pondus & menſuram datur.*

Viri Sapientes magis duos vitæ hujus dies felices, quam ducentos fortunæ adverſæ formidant. Et: *Idem. l.3.cap. 44.*

Non minus egent conſilio felices in rebus ſecundis, quam auxilio miſeri in rebus adverſis. Et:

Maximum ultionis genus, quo inimicos noſtros afficimus, eſt; ut eos diu vivere ſinamus. Et: *l.3.c. 51.*

Mors eſt verum perfugium, perfecta ſanitas, portus ſecurus, integra Victoria, caro ſine oſſe, piſcis ſine ſpina, frumentum ſine paleis. Et:

Vita innocens mortem reddit ſecuram. Et: *Immoderatum in vita riſum, largus in morte ploratus ſequitur.* *l.3.c. 53.*

Quod Phœnix inter aves, hoc filius inter homines, qui Patris mortem non exoptet. *Idem.*

Divitiæ, Adoleſcentiæ, Solitudo, Libertas, ſunt quatuor peſtes quæ vivos occidunt, mortuos infament. Et: *Idem. l.3. c. 55.*

Pauper ut requieſcat moritur, Dives ut crucietur. Et: *cap.56.*

Soli felices appellandi ſunt, qui *Ibidem.*

ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ex hac vita Deo chari & hominibus non inviſi diſcedunt. Et.

l. 3. c. 59. Germanus & minime ingratus filius, quo die Patrem in tumulum durum miſerit, eo ipſo die illum ſepelire in tenero corde debet.

Lactan. l. 7. Ita vivere hominem oporteret, acſi poſt horam ei eſſet migrandum.

Cicero. Difficile eſt tacere cum doleas.

Philoſ. Loquaciſſima res eſt homo infelix.

Varro. Non ii qui optime vixerunt, qui diutiſſime, ſed qui modeſtiſſime.

Seneca. Quo facilius obrepat mors, ſub ipſo vitæ nomine latet.

Plutar. Qui eſt hodie, in eum qui cras erit, morietur; & qui heri fuit, in eum qui hodie eſt, mortuus eſt.

Vita Comœdia eſt, cujus Epilogus Mors eſt.

Vita Græcis Comœdo-Tragœdia eſt, nam miſta habet lætis triſtia: Porphyrius Matrimonium etiam ſic appellavit.

Seneca. Quomodo fabula ſic vita: non quam diu, ſed quam bene acta refert.

Philemon. Congenita ſunt ſibi prorſus; vita & dolor.

Plutar. ex Ariſtoph. Vita humana accinitur perpetuo cantilena, Eja, Eheu!

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Philoſoph. *Ad majora natus ſum, quam ut terræ ſerviam.*

Apophthegmata.

Homo Cithara. *Clemens Alexandrinus hominem eſſe Citharam dixit*: Pulchre, nam ſicut Cithara è variis chordis, ita homo ex corpore & anima opibus, honoribus, compingitur; ex quibus tamen omnibus una harmonia fit in laudem Dei, Patriæ, ſui: Rumpitur hæc cithara dolore & morte. *In Orat. contra gent.*

Braxillus moriturus ob quatuor lætatur. *Braxillus Philoſophus moriturus cum à ſenatu frequenti viſitaretur & deploraretur; propter quatuor ſe lætari dicebat. Primo, propter bonæ conſcientiæ teſtimonium. Secundo, quod tantos viros ſuam mortem lugere videret. Tertio, quod* 60. *annis Reipubl. & aliis prodeſſe ſtuduerit. Quarto, quod cultum quem debuit aliis, præſtiterit ſemper, denique ſubjunxit. Ergo mihi hodie vitam exordiri videor.* *Diogenes Laërtius in vit. Phil.*

Mundus ruina. *Iſidorus Pelluſiot. vocabat Mundum perpetuam ruinarum ruinam.* Alluſit puto ad Ethnicorum veterum conſuetudinem, qui Deum *Macrob. Saturnal. l. 2. c. 21.*

ſuum

ſuum non in forma humana depingebant, ſed in forma baculi ſimplicis, appellavitque hoc Idolum; *Iupiter Tigillus* ſeu *Fulciens Dominus:* quaſi humana omnia ad interitum ruentia fulcire Dei munus continuum ſit. Iupiter Tigillus.

Diodorus Siculus. Huc pertinet quod *Romulus Iovis effigiem in Capitolio* poſuerit; cum titulo: *Iupiter Stator.* in manu vero baculum hic *Iupiter* habebat, ut eo fulciret *Novam Romam;* ſed *Sempronius Conſul ibidem juſſit Vulcanum locare, quaſi dividentem Iovis baculum in baculos minores pro aliis Diis* v. g. *in ſceptrum pro Phitone; in tridentem pro Neptuno; in clavam pro Marte; in caduceum pro Mercurio, & lemma adſcripſit:* ET VOS FVLCIVNTO. Quaſi diceret vos minores Dii, id eſt, vos Domini, terreni Principes, Magnates, ſimul cum Deo fulcite ruentem mundum. Nam ſceptra veſtra participant à Sceptro Dei. Iupiter Stator

Adde hic quod in *Italia* alicubi in Templo depictus ſit *mundus rotundus, quem duodecim baculi ſuſtentant,* Lemma ſubſcriptum eſt:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Prædicatio Evangelii, acſi duodecim Apoſtoli verbis ſuis velut baculis teneant orbem.

M. Aurelius. *Aurelius Imperator* moriturus dixit: *Ex omnibus quæ habui & poſſedi, duo tantum habeo, nimirum quod Deum offendi cruciatum, & dolorem, quod vitiis tempus impendi.* *Guev. l. 3. c. 56*

Mors quid ſit? Secundus *Philoſophus* interrogatus quid eſſet *Mors*, reſpondit: Eſt *Somnus æternus, diſſolutio corporum, divitum pavor, pauperum deſiderium, inevitabilis eventus, incerta peregrinatio, latro hominis, ſomni mater, umbra vitæ, diſceſſio vivorum, omnium reſolutio, laborum finis, cupiditatum clauſula, improborum carnifex, bonorum præmium.* *Idem l. 3. c. 51*

Epaminondas. *Epaminondas mortem fortium virorum otium eſſe dixit: improborum vero & ignavorum laborem.* *Lycoſten.*

Plato. *Plato dicebat vita noſtra ſicut flamma ſtupæ à minimo vento extinguitur.*

Homo. *Homo eſt vas quaſſum & fragile, eſt corpus in omnem fortunæ contumeliam projectum.* *Seneca.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Alii dixerunt hominem eſſe calamitatis omnis hoſpitium.

Bern-har. *Mors bona eſt laboris corona, felicitatis porta, vitæ janua.* Mors.

Val. Max. l.1. c.8. *Ext.n.*9 *Philippus Maced. Rex* cum conſuluiſſet Oraculum quomodo poſſet ſenex fieri? reſponſum accepit: *Vita quadrigas*. Quo audito primum edixit, ne ullus in regno ſuo quadrigis uteretur: Deinde cum Montem audiviſſet eſſe, nomine *Quadrigam* eam effodit & evertit. Sed *Pauſanias* in capulo gladii, quo eum occidit, quadrigam habuit cælatam. Philippus.

Dicerem ego ſi vis ad Maturitatem pervenire, *vita quadrigas*, ſed *Veneris*. *Venus* quippe *juxta Poëtarum Opiniones quatuor Cygnis vehitur*;& ſecundum *Bernhard*. Luxuriæ currus quadriga volvitur vitiorum: *Ingluvie ventris*; *inhoneſtate ſodalium*, *mollitie veſtium*, *otii ſoporiſque reſolutione*. Venus quatuor cygnis vehit.

ſſæus con-n. Quæſitus quidam olim quid mallet, an eſſe *Crœſus dives*, an *Socrates ſapiens*; reſpondit: *In vita Crœſus, in morte Socrates*. Crœſus Socrates.

coſt. Quæſitus olim *Gorgias Leontinus Orator* jam ſenex an mortem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Gorgias Leontin. Orator. æquo animo ferret, ſi è vita vocaretur, reſpondit: *Ex putri & defluente domuncula non invitus diſcedo.*

Severus *Severus Imperator* vivo ſibi *loculum* parari juſſit, cui ſe interdum includens ſic illum alloquebatur: *tu ô locule virum capies, quem Orbis non capit.* Xiphilin.

Relligioſi Turcici. Relligioſi quidam in Turcia incedunt per plateas portantes *ſpecula*; porriguntque obviis & dicunt; *inſpice & vide quis ſis.* Annales Turcica.

Zeno. *Zeno Philoſophus* cum ab *Apollinis Oraculo* ſciſcitaretur, quomodo poſſet vitam bene agere? reſponſum accepit, *mortuos conſule & ab iis quid ſit faciendum diſce.* Laertius l. 1.

Antiſthen. *Antiſthenes* à diſcipulis quæſitus quid eſſet *Mors*, *duos Circulos fecit*, *& hoc eſſe mortem affirmavit*: Interpretati ſunt illi, unum circulum eſſe corpus, quod ducitur unde incepit nempe ad terram; alium circulum eſſe animam, quæ etiam ſuum terminum quærit. Idem.

Nabathæi Reges in fimo ſepul. *Nabathæi Reges non in Mauſoleis ſed in fimo ſepeliebantur*, nec aliud ſibi occini præter hæc verba voluerunt: *Pulvis pulveri, fimus fimo traditur.* Reinerus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Reinerus. *Iidem Reges ante pectus loco ſigniculi mortem geſtabant*, cum inſcriptione: *Mater bonorum, Noverca malorum.*

Idem. *Apud Scythas in coronatione Regis ſpargitur terra & cinis, & ſimul hæc verba dicuntur: Hæc tua eſt origo, vide ne quid ſuperbe agas.* Scythæ.

Idem. *Nicolaus Medicæus Princeps* cum poſt multas exſpectationes filium accepiſſet, lacrumans in hæc verba prorupit: *Et tu fili ad ferendas hujus ſeculi calamitates adveniſti.* Medicæus.

Cedrenus. *Iuſtinus Imperator jubebat ſibi lectum conſpergi pulvere & lacrumans dicebat: Ecce nunc in pulvere dormiam, quoniam pulvis ſum & in pulverem convertar.* Iuſtinus.

Criſpinianus. *Apud Albanos ſi maſculus naſcebatur, Adfines ei militaria munera offerebant cum his verbis: Armeris miſer, quia ad Bellum non ad otium veniſti.* Albani.

Comineus. *Marcus Antonius Senator Romanus cum Pyramides Ægypti luſtraret, ad ſuos dixit: Omnia tempus devorat, omnia conſumit, ſola gloria laborum noſtrorum cum tempore intercidere non poteſt: hæc ut* Marcus Antonius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

æternum duret, vitæ eſt antepo-nenda.

Epaminondas præmium quale poſtulaverit. *Epaminondas Dux Thebanus* accepto lethali vulnere cum univerſa civitas ad corpus ejus affluebat, de præmio laborum rogatus dixit: *Nullum aliud volo quam memoriam mei.* Sollicite itidem quæſivit an Clypeus ſalvus ſupereſſet, & cum ſupereſſe audivit, dixit; *nunc lætus morior hoc ſalvo, quo ſalvo lætus vixi: Epaminondas dux veſter, nunc vivere incipit, quia ſic moritur.* *Lycoſten.*

Democritus ſolaturus Darium tres poſtulat homines qui lugubria non ſumpſiſſ. *Democritus Philoſophus mæſtum Darium Regem ob mortem conjugis conſolaturus; vitam defunctæ ſe reſtituturum promiſit, ſi modo tres illi homines invenirentur, qui nunquam lugubri veſtitu uſi fuiſſent: quæſiti tres in tota Perſia, & non inventi; tum ille ad Regem, vides ô Rex quam inevitabilis ſit omnibus fati neceſſitas; nefas eſt deflere, quod nefas eſt devitare.* *Idem: & Iulianus in Epiſt. ad Ameri.*

Ferdinandus Rex. *Ferdinandus Rex Caſtell. ubi ab Iſidoro intellexit vicinam eſſe horam mortis; regio habitu indutus ad Templum conceſſit ibique conſiſtens ad Altare, purpuram, ſceptrum, coronam,* *Spondanus.*

ronam, torquem, annulum & omne regium veſtimentum exuens depoſuit, dicens: Domine Regnum quod à Te accepi, tibi reſtituo: colloca me in æterna luce: ſic mortuus ibidem. *Plut. in convivis Sapientum.* *Ptolomæus Philadelphus Ægypti Rex inter medias epulas mortui cranium ſemper habuit & à miniſtris hanc ſibi vocem dici voluit; inſpice Rex & cogita te talem aliquando futurum.* Ptol. Philadelphus.

Lycoſtex. *Xenophonti ſacrificium peragenti cum nunciatum eſſet majorem natu filium occubuiſſe in prælio, coronam regiam primo depoſuit, quæſivitque quonam modo occubuiſſet: ubi ergo audivit fortiſſime pro Patria pugnatum occubuiſſe, repoſuit capiti coronam, & teſtatus eſt ſe voluptate majori perfundi quam dolore.* Xenophon.

Marlia. Or.26. *Baſilius Epiſcopus ſibi vivus conſtruxerat ſepulcrum, ſed imperfectum reliquit conſulto: cum ergo pro feſtis diebus epiſcopali pompa cogebatur uti, puerum deſtinavit qui ſubinde occlamaret: Pater mortem cogita, & ſepulcrum tuum perfici jube.* Baſilius.

Drexel. *Lipſius decubiturus dicebat ſem-* Lipſ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

per : ad Lectum ad Lethum.

Carolus M. *Carolus Magnus cum in extremo mortis articulo conſtitutus, à ſuis rogaretur, quænam inſignia ſepulcro affigi vellet, reſpondit: Sola Mortis inſignia ſculpantur, hæc eſt enim regina illa potens, quæ omnes meas victorias in nihilum redegit & de meipſo victore triumphum agit, hac adſcriptione: Sola mors omnia æquat.* *Gregor. Turo. lib. Hiſtor.*

Diogenes ad Alex. *Diogenes Cynicus cum aliquando curioſius ſepulcra inſpiceret, ubi defunctorum oſſa cernebantur, Alexandrum M. obviam habuit; & cum ille percunctaretur, quid inter mortuos ageret? in hac oſſium congerie Patris tui Philippi calvariam quæro, ſed à ceteris dignoſcere non valeo.* *Laertius.*

Muſonius. *Muſonius Philoſophus interrogatus quiſnam aptior modus ad diem ultimum feliciter claudendum, reſpondit: Vive ut cras moriturus.* *Marl. c.26.*

Hieroglyphica et Symbola.

Alphonſi corona. *Alphonſus Arragonum Rex* in Symbolo dicitur habuiſſe *Coronam,* in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

in cujus ambitu hæc inſcriptio exſtitit: *Artifex cudit, Deus ludit, imponendo, deponendo.* In fronte coronæ *pomum* erat *Smaragdinum*; cum Lemmate: *Æſtate prodor; Autumno probor; Hyeme perdor.* Manus tenens in filo Orbis globum; cum lemmate *Tenui pendentia Filo.*

Tipotius. Pomum. Manus.

Candela ardens *cum inſcriptione: Dum aliis proſum, conſumor.* Candela.

Brachmani certis temporibus ſolent mittere vicinis regionibus arefacta folia cum his verbis: *Talis eſt vita hominum, qualis foliorum.*

Drexelius in Prod. ætern. Brachman. Folium

Iohannes Dux Cliviæ habuit in Symbolo lilium cum inſcriptione; *Hodie aliquid, cras nihil.* Hinc in tumbis antiquorum exprimebantur lilia & roſæ.

Topocius. Lilium.

In ſepulcris *Iuvenum* ac puerorum apud *Germanos* erat olim hæc Inſcriptio per interrogationem & admirationem: *Et mortuus eſt?* In *Senum* vero Epitaphiis erat eadem cum periodo ſeu puncto: *Et mortuus eſt.*

Drexel. in prod. ætern. Germ. antiq. Sepul. inſcrip.

In Exequiis *Scipionis* celeberrimi Marſalci Galliæ, ante tumbam caduceum prætulerunt, è cujus ma-

Tomacher. Scipio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

nubrio *tria lilia* pullulabant, utpote *ſtemma Galliæ*; per medium vero caducei erat inſcriptio hæc: *Non genere tantum ſed ore & re Scipio.*

Calvariæ duæ. Duæ calvariæ jacent; una inter ſceptra & coronas. alia inter ligones & raſtra; inſcriptio: *His diſcerne Regem à Ruſtico.* *Sand.*

Sol. *Perſæ* in tumbis ſculpebant *Solem*, cum lemmate: *Orietur.*

Phœnix. *Antiqui Ægyptii* Phœnicem in ſepulcro poſt fata ſuperſtitem ſculpebant, cum lemmate: *Evolabit.*

Atheniens. *Athenienſes* in monumentis ſcribebant ciphras multas, cum lemmate: *Ignorans.*

Avis quæpiam reperiri dicitur, quæ uno dumtaxat die vivit, mane naſcitur, veſpere moritur: Interea vero aliarum avium nidos pervolitat & ſingularum voces ac cantus addiſcit, canitque jam ut *Turdus*, jam ut *Philomela*, &c. Hæc avis Symbolum ſolet eſſe hominis cito morientis, cum inſcriptione: *Non diu ſed ſatis.*

Alexand. M. *Alexander M.* de ſe dicere ſolebat, *vixi ſatis, quia non annos ſed triumphos numero; metior me non ætate ſed perennitate.*

In

In monumento *Pauſaniæ* depicti erant canes multi inſequentes feras diverſi generis per campos & ſylvas; Lemma: *Venatio.* Nempe vita hominis venatio eſt, & ſæpe dum capere volumus, capimur. *Cirica.* Pauſaniæ monument Vita hominis Venatio.

Marl. In *Orphei* ſepulcro inſcripta erat hæc unica vox: *Luſit.* Orpheus.

In monumento cujuſdam Eleemoſynarii ſcriptum fuit hoc Epitaphium: *quod dedi Habeo; perdidi quod ſervavi.* Epitaphium.

Plutar. *Ægyptii* inter convivia mortui caput circumferunt, & convivatoribus oſtendendo dicunt: *Comedite tales futuri.* Ægyptii.

Habuit quiſpiam ampullatus homo ex ſuperbia potius quam ex ſcientia pro Symbolo, in ſtemmate hanc unicam voculam *Omnia.* Cui oblique tumorem caſtigando quiſpiam adſcripſit literam S. ante O. & legenda fuit vox *Somnia.* O bene humana *Omnia* ſunt *Somnia!* Elati cujuſdam Symbolum.

Pierius. *Ægyptii* notaturi eum, qui rebus hujus vitæ fideret, ſpemque ſuam in fragili poneret: *hominem manu anguillam tenentem pingebant*; Nam mundana inſtar anguillæ elabuntur è manibus, nec teneri poſſunt. Anguilla fragil. hum. Symbol.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Homi. vita navis inſt. *Alii vitam hominis notaturi navem pingebant, cujus clavum Deus gubernaret.*

Iſabellæ Symbolum. *Iſabella Arragoniæ Regina* in Symbolo habuit duos floſculos, unus vocabatur *Scelenitropos*, id eſt, Flos Lunæ: Alter *Heliotropos*, id eſt. Flos Solis: cum lemmate: *Sequor & æternum ſpecto.* Briſſon.

Mel mortis, fel vitæ Symbol. *Mortis Symbolum olim mel fuit, vitæ vero fel*: Nimirum ſicut apis, eſt homo, & dum vivit ex floribus virtutum mel æternitatis colligit. Rodigin l.28

Mortis Templum. *Spartani Templum Deæ Morti ex candido marmore exſtruxerunt, in cujus poſtibus ſcriptum erat: Morti Matri perennis felicitatis.* Pauſanias.

Leonidis oſſa. *Leonidis* oſſa in mauſoleum ſunt tranſlata cum inſcriptione: *Speculum bene meritorum de patria.* Idem.

Clotario Imperatori à tribus Philoſoph. vita hum. æquiparata Caryophyllo. *Clotarius Imperator* tres Philoſophos quos à conſiliis habuit interrogavit, quo modo poſſet vita humana optime exprimi: reſpondit horum *Primus*; *pingendum eſſe florem Caryophylli Indici, qui licet honore & odore ceteris præcellat, ſi eum tamen Teſtudo ſubintraxerit, ſtatim areſcit; cum inſcriptione: Tales opes momentio pereunt. Secun-*

cundus, ſuaſit pingendum Phœnicem, qui cum ab plumarum pulchritudine aves ſibi ſciat inſidiari, noctu & interdiu volitat, nec tamen manus aucupis aufugit; cum inſcriptione: Tantorum laborum ſtipendium Mors. Tertius ſuaſit hominem pingi in mari naufragantem, ſupra vero in nubibus Aquilam & Anchoram, cum Lemmate: Domine ad Te ſunt oculi noſtri. Phœnici. Et Naufraganti.

In *Caroli V.* ſceptro ſtabat maſculus manu tabellam tenens cum lemmate: *Sto*: infra vero mures ejus plantas arrodebant cum inſcriptione: *Iacebis*. Idem Imperator dicitur annulum habuiſſe cum horologio in quo carbunculus inſtar indicis horas indicabat: bicolor autem fuit hic carbunculus, & lucida parte diem, nigra noctem denotabat. Lemma fuit: *Vertimur*, id eſt, Carbunculus in carbonem. Sceptrum Caroli V.

Annales Gall. *Henricus Rex Galliæ* ſic vitam ſuam ordinaverat; *Octo horas legebat; octo orabat; octo dabat corpori & Reipublicæ*: Sedenti ad Menſam *tres Orbes* apponebantur, in primo orbe *Crucifixus*; cum lemmate; *Cibus cordis*; in ſecundo *Liber*, Henrici Galliæ Regis vitæ adornatio.

ber, cum lemmate; *Cibus mentis*: in tertio *panis*, cum lemmate; *Cibus ventris*: ſupra menſam ex tholo pendebat *Alauda*, cum inſcriptione; *Cœlum cane, terram tace.* Loco horologii utebatur *candela*, quæ viginti quatuor lineis diſtincta, viginti quatuor horas diei ac noctis continuo ardens indicabat.

Alauda. *Adverte hic*, quod *Alauda* cum in terra ſedet, tacet, cum volat in altum, canit: Vnde bene ille, *Deum lauda, non ſicut Alauda*, à terra te elevaſti, Deum laudare cepiſti ad terram redire noli ut Alauda redit, juſtorum enim via creſcit non decreſcit. *Caſſiodorus.*

Salamandr. Vrbis Pariſienſis inſigne *Salamandra* nimirum in medio flammarum, appoſita hac nota; *Circumdor, ſed non uror.* *Marſian.*

Struthio. *Struthio* aſpiciendo ova, fovet: cui appoſite Academicum: *Ex viſu Salus.* *Idem cap. 6.*

Iulianus. *Iulianus Imperator* gerebat in ſtemmate regio *Aquilam* ſagitta percuſſam, quæ confecta fuit ex ejuſdem plumis, addita notula; *ex ipſa contra ipſam*: id eſt, ab ipſa naſcitur quod illam perimit. Ita

Mors

Mors ex peccato, at memoria mortis occidit peccatum, unde merito dici poteſt: *Ex ipſo, contra ipſum.*

Pulchrum etiam Symbolum humanæ vitæ poteſt eſſe Lapis ille pretioſus, quem, *Authore Dorotheo,* Angelus dedit Alexandro M. Paradiſum ingredi quærenti: hic enim lapis omnes alios pretioſos in bilance ſuperabat, etiam ſimul poſitos: Conſperſus vero pulvere minimo, minima pluma levior fuit: Hunc lapidem pulvere obſitum in Symbolo habuit *Alphonſus Arragoniæ Rex* cum Lemmate; *In pulvere non Rex.* Lapis Alex. M. datus.

In *Alexandri M.* tumulo fuit Aſia & Africa ligata catenis cum Lemmate: *Victoria Alexandri.* Alexandri M. tumulus.

Exempla & reliqua Supellex.

Pauſanias. *Olympiæ* viſa eſt Nox in figura & habitu muliebri, quæ puerum album dormientem dextera tenebat, & ſiniſtra nigrum dormienti ſimilem. Primus appellabatur *Somnus*; Alter *Mors*, uterque *Noctis* filius. Noctis filii Somnus & Mors.

Veridicus. Apud *Hiſpanos* mos fuit tot haſtas figere circa ſepulcra, quot hoſtes quis interfeciſſet. Hiſpani.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Scythæ. Apud *Scythas* qui victor fuiſſet in bello & vivus debuit bibere ex *aureo ſcypho*, & ſuper mortui ſepulchrum *aureus* appendebatur *ſcyphus*. *Idem.*

Regina Amaluſ. Reginam *Amaluſintam* ſic deſcripſit *Caſſiodorus* : *Si prudentem quæris, hæc fuit: ſi fortem, nulli ceſſit : conſilio optima; relligione nitens; prole beata; ubique chara;* Epitaphium ei tale fecit: *Caſta vixit, lanam fecit, domum ſervavit.* *Lib. 1.*

Teſſalia. Teſſalia funeri Matris ſuæ cum adeſſe non poſſet, miſit ſpongiam lacrumis plenam cum lemmate; *Corde & lacrumis proſequor.* *Appianus.*

Libitinæ ſtatua. *Romani* in medio foro ſtatuam *Libitinæ* poſuerant, ut tranſeuntes ementeſque & vendentes mortis monerentur. *Roſinus.*

Sybaritæ. *Sybaritæ* ut melius voluptatibus indulgerent, *plectebant eum morte, qui mortis mentionem feciſſet.* *Solinus.*

Mortuos deflere interdictum. In Principatu *Tiberii* ſub pœna capitali interdictum erat, mortuos deflere; ipſæ matres flentes ſuper mortuis filiis convictæ necabantur. *Tacitus l. 5. annali.*

Mos in coronatione quondam uſitatus. In Coronationibus Imperatorum hujuſmodi genus uſitatum fuit, ut eo ipſo die quo capiti Corona, *Claudius Parad.*

ma-

manibus ſceptrum Imperiale imponebatur, egregius ſepulcrorum fabricator, tres diverſos lapides, *Alabaſtrum, Iaſpidem & Porphyrum* afferret, ut ex illis habito delectu, ſepulcrum conſtrueretur, alta voce inclamans: *Elige ab his ex quo Auguſtiſſime Cæſar; Ipſe tibi tumulum, me fabricare velis.*

Stobæus Serm. 19. *Philippus Macedo* puerum habuit in Aula, huic tantum muneri deſtinatum, ut quotidie ad eum ingreſſus tale quid proferret: *Memorare ô Rex Te eſſe hominem: tunc Rex miſeram conditionem conſiderans,* *Ælianus l.5. c.15.* *tales è pectore effundebat voces: Heu me miſerum, Homo ſum, & proinde mortalis ac in cinerem redigendus.* Philippus Macedo.

Plutar. *Ægyptii* dum *Genio* indulgerent, *Oſirim* Regem in aurea tumba circumferebant. Ægyptii.

Xiphilinus. *Domitianus Imperator* invitatos ad convivium, in palatium nigro panno obductum induxit, ubi tantum duæ ardebant candelæ, & quemlibet loco ſolii, in tumba collocavit: dicendo: *Vive Memor Lethi.* Domitianus.

Cteſias apud Diod. *Macrobii Æthiopiæ populi* defunctorum ſtatuas ex auro vel Argento Æthiopes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

gento vel ligno erigere ſolebant, ut ita memoria defunctorum in Animis conſervaretur: His vero Statuis excavatis includebantur cineres defunctorum. Is autem qui ſanguine proximus defuncto fuit, eam ſtatuam domum deferebat, & vitro pellucido includebat: Cæteri vero adfines, primitias frugum ſuarum, & alia plurima ſingulis annis offerebant. *Siculum.*

Galatæ. *Galatæ* ſuperſtitionem habuêre, ut quamprimum exſpiraſſet aliquis varias *ad eum litteras & ſcripta deſtinarent: quæ ipſo ſepulturæ die una cum corpore cremabant.* Credebant literas à mortuis in alio mundo legi. *Al. ab Alexandro l.3.*

Lacedæmonii. *Lacedæmonii*, ut Iuventutem ad Majorum imitationem accenderent; defunctorum Heroum imagines in ære vel marmore ad vivum exprimebant, in ſenatuque exponebant ſingulas cum ſuis elogiis & hoc lemmate; *ſi fueritis ſicut iſti, eritis ſicut iſti.* *Beſſaus.*

Oſſa mortuorum divitiæ. *Abrahamus Ortelius Coſmographus* ſcribit quandam gentem eſſe, *quæ oſſa mortuorum loco nummorum habet*, iiſque utitur in e-

men-

mendis vendendiſque rebus, loco auri & ea oſſa loco divitiarum habet.

Bizenitus. *Tyrannus* quiſpiam ſibi ex oſſibus mortuorum, organa fieri curavit, dicens: *Saltus Regum, Mors hoſtium eſt.* Tyrannus ex oſſibus organa fabric.

Idem *Tyrannus* Capita occiſorum in Arborum ramis horto ſuo delicato pomorum loco appendebat: in veſtibulo autem horti ſcriptum erat. *Bellaria Martis.*

Phocylides. *Philoſophus* quidam rogatus ut ſuam de vitæ brevitate ſententiam daret, *tacens in orbem ſe gyravit.* Vitæ brevitas.

Lycoſten. *Alter Philoſophus parumper ſubſiſtens deinde ſe abſcondit, & hoc eſſe optimum Symbolum humanæ vitæ dicebat.* Symbolum Vitæ humanæ.

Raderus in virid. Sancto. Ex cranio *Nicephori Imperatoris* poculum formatum eſt, *Bulgarorumque proceribus ab ipſorum Principe deinde propinatum.* Cranium Nicephori.

Roſin. l. 5. *Romani* ubi animam ægrotus exhalare cepit, qui proximiores erant, ſpiritum ejus egredientem ore appoſito excipiebant. Romani.

Idem. Apud eoſdem *Cupreſſis* ſignabantur mortuorum domus, quia ſicut hæc arbor exciſa non renaſcitur, ita ex mortuo nihil jam ſperandum eſt. Cupreſſus Symbolum Mortis.

Tu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Tubicines.

Tubicines præcedebant funebrem pompam, qui canebant laudes & facta defunctorum, præferebantur etiam inſignia honorum quos geſſit, coronæque omnis generis quas meruit: præterea totius familiæ imagines in haſtis & perticis portabantur: *Servi à defuncto libertati donati lacrumantes & pileati ſeu alba lana velantes capita præcedebant feretrum*; & hoc maxime honorificum fuit, familiam ſuam à defuncto honoratam fuiſſe. *Roſinus.*

Mos apud Romanos poſt exuſtum cadaver.

Apud eoſdem *Romanos* Mos fuit ut poſt exuſtum Cadaver *Præfica* noviſſimum verbum illud, altiſſima voce inclamaret. *I licet*: *id eſt*, *ire licet jam domum*: quo dicto qui comitati funus erant, domum abituri *extremum Vale* ſic ter occlamabant: VALE, VALE, VALE! *nos te ordine quo natura permiſerit ſequemur.* *Idem.*

Epiſcopi Conſtantinopol.

Epiſcopi Conſtantinopolitani, ita olim gratulabantur Imperatoribus, *Imperator oriaris*, *Imperator moriaris*: quæ verba etiam ab Imperatoribus inter gemmas Diadematis circumquaque ſcripta portabantur. *Nicephorus & Socr.*

Severus.

Severus Imperator moriens, ultimo *Ælius Sparti.*

timo dixit, *Omnia fui, ſed nihil prodeſt.*

Petrus Alphonſus apud. Drexel.

Ad *Alexandri* mortui corpus plures philoſophi confluxerunt, & ſuper Regio funere lamentati ſunt. Vnus dixit; *En modo quatuor ulnarum ſpatium ei ſatis eſt, cui ſpatioſiſſimus terrarum Orbis non ſuffecit.* Alter ſubjunxit: *Heri potuit Alexander quos voluit à morte liberare, hodie ſeipſum non poteſt.* Tertius aureum tumulum contemplatus dixit: *Heri ex auro fecit theſaurum, jam mutatis vicibus theſaurum ex Alexandro facit aurum:* alii aliter ſunt lamentati.

Philoſopi lamentantes ſuper Alexandri mortui corpus.

Lucius Marin. de reb. Hiſp.

Carolus Rex Siciliæ cum in ultimis eſſet hæc locutus eſt: *O vanas hominum cogitationes, ah miſeri honoribus delectamur & Cœlum negligimus: Nondum cepi vivere & jam cogor vivendi finem facere. Eadem me neceſſitas involvit, quæ viliſſimum mendicum: Vale igitur terra vale! ſed ah utinam liceat dicere ſalve Cœlum!*

Carolus Rex morti vicinus.

Busbequius de reb. Tur.

Turcarum Imperatores cum quendam è *Baſſis* ſuis & imperii proceribus perire volunt, literas ad eum ſua manu ſcribunt eaſque nigro holoſe-

Turcicus Imperator.

loſerico obvolvunt: Harum literarum hæc ſemper eſt ſumma: *Mitte mihi tuum caput.*

Pacuvius. *Pacuvius Syriæ præfectus* hoc in more habuit, ut quotidie à cæna vino ſomnoque ſepultus ſe in lectum ferri à famulis juberet atque à flentibus occlamari: *Vixit! vixit!* Applica: Quod ille ex perverſa conſuetudine faciebat, nos pio & laudabili Chriſtianorum more, cum Domino N. facimus: reddimus illi ultimum obſequium, extulimus in lectum ſubterraneum, reſtat ut acclamemus *Vixit*: nimirum *ad decus familiæ, Patriæ, Eccleſiæ & gloriæ, &c.* *Cauſinus l. 4. Symbol.*

Auguſtus. *Auguſtus Imperator* ſupremo vitæ die vocatos ad ſe amicos percunctatus eſt, ecquid videretur an vitæ Mimum bene tranſegiſſet, cum illi reſpondiſſent bene; ſubjecit ille: *Ergo plauſum date,* *Suetonius in Auguſ. 99.*

Moneta Heros dicta. Tempore *Severi Imperatoris* reperta eſt *moneta*, quæ *Heros* dicta eſt in qua mirabilis exſculpta fuit figura: *Caput Elephantis fuit, cum lemmate: Magnanimitas. Pectus Delphinum cum lemmate; Humanitas. Manus Caſtoris cum lemmate;* *Trebellius.*

mate; Officioſitas. *Pedes Vrſi cum lemmate*; Modeſtia. *Imago fuit Herois ſignificans virtutes quibus vitam ſuam ornare debet, ut laudi vivat immortali.*

Gracerus. *Henrico Bavariæ Duci* apparuit quiſpiam in pariete ſcribens hæc verba: *Poſt Sex*: *Henricus* moriturum ſe exiſtimans *poſt dies ſex*, omni diligentia ad mortem ſe præparavit; aſt tranſactis *diebus ſex* cum ſalvus exiſteret, poſt 6 *hebdomadas* mortem imminere verebatur, ideoque rurſus ſua diſponebat, ſed nec tum mortuus: quapropter poſt *menſes ſex* vitæ finem fore autumans denuo paratus quaſi moriturus; ſed & tunc evaſit incolumis: certiſſimè itaque *poſt annos ſex* moriturum ſe, concluſit; Sed ecce *elapſis annis ſex in Cæſarem eligitur*, & hoc ei Elogium adſcribitur. *Seipſum ſingulis Senariis ſuperabat, & poſt mortem identidem vivebat.* Henricus Dux Bavariæ.

Henric. Spondanus. *Philippus Rex Hiſpaniæ* moriens ſic *Philippum III.* filium inſtruebat: *Tibi hoc aſſequutus faſtigium quod habui hujus etiam lecti in quo me jam vides memineris; hic ut cernis ſubſiſtit omnis Mundi gloria: ſic vi-* Philippus Rex Hiſpan.

ve ut Regem non amittere ſe Regnum ſed commutare ſentiat.

Georgius Dux Clarentiæ.

Georgius Dux à fratre Eduardo Quarto Angliæ Rege ob ſuſpicionem affectati Regni juſſus eſt mori, data tamen eſt ei mortis optio. Ille ſuaviſſimam, inquit, *mortem eligo, labrumque vino malvatico impleri præcepit, in quod ſe collocans ſenſim dulciſſimum liquorem ſorbendo ſe ſubmerſit.* *Drexel. Prodrom. cap. 3.*

Fons mirabilis efficaciæ.

In *Inſula* quapiam *Boguca* dicta, fons laudatur perennis & nobiliſſimus, cujus aqua epota, *ſenes jam mortuis vicini rejuveneſcunt:* Quidam ſenex decrepitus eo ſe contulit amore vitæ lotus & potus eſt ibidem aliquot dies, reſumpſitque robur virile & florens domum rediit, uxorem iterum duxit & genuit filios. *Hunc ſenem dicit ſe vidiſſe Petrus Martyr.* *Euſebius Norinb. l. 6. c 54.*

Mauſoleum.

Artemiſia Regina, Mauſolo marito celeberrimum monumentum exſtruxit & à nomine viri *Mauſoleum* vocavit ; Cineres vero viri cum vino mixtos ebibit, ipſa vivum Mariti ſui ſepulcrum facta. *Beſſæus.*

Sepultura triumphalis.

Ludovicus Cortuſius Iuriſconſultus Patavinus ad funus ſuum muſicos *Drexel. in prodrom.*

ſicos 50 omnis generis conduxit: feretrum juſſit ferri à 12 Virginibus viridi veſte ornatis cum cantu læto & triumphali; centum funalibus ſtipantibus comitante toto orbis clero & monachis omnibus, exceptis nigris, ne triſtitiæ color lætitiam funeris funeſtaret, lachrymari teſtamento prohibuit.

Plutar. *Menandro optimo Rege Bactrorum* in Caſtris mortuo honorifice in civitatibus omnibus parentatum eſt: de reliquiis ipſius vehementer pugnatum eſt & vix hac conditione pax ſtetit, ut ſingulæ civitates parte æquali cinerum ejus ablata, monumentum ei ſtatuerent. Menander Rex Bactrorum.

Plutar. *Dionyſii Vxor* & liberi contumelia prius affecti, necati ſunt & cineres eorum in mare diſſipati. Dionyſii Vxor & liberi.

Epiſtol. 11. ad Geront. *Hieronymus* ſcribit ſe vidiſſe duos conjuges virum quidem, qui viginti ſepeliviſſet Vxores: fœmina vero quæ viginti duobus ſuperſtes fuiſſet viris; & hos matrimonium denique ſecum iniviſſe. Expectabant homines avidiſſime, quis horum prius moreretur, ſed mortua primo fæmina eſt, ergo maritus à populo totius urbis coronatus eſt, palmam- Duo Conjuges.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

que ferens manu, laureatus ante feretrum & omnem populum ibat, dum uxorem terræ commendaret.

Philippus Rex Macedoniæ. *Philippus Macedo* moriens ad Proceres flentes & adſtantes dixit hæc ſolandi ergo; *Non moriar quia Alexandrum in quo vivam, in terra relinquo.* *Plutarchus.*

Eduardus IV. Angl. Rex. *Eduardus IV. Rex Angliæ* moriens cum ei Cancellarius dixiſſet an non doleret, quod tam ſplendida palatia & poſſeſſiones relinquere deberet; reſpondit; oſtendendo filios: *Iſta pignora erunt mihi eburnea palatia, in quibus habitabo quo adſtabunt: & poſſeſſiones meæ erunt, ex quibus ſine ullo jam labore percipiam fructum.* *Annales Angl.*

Hypocratis Ara. *Hypocrati* Aram ſtatuerunt Antiqui; cum inſcriptione *Deo Vitæ.*

Galenus Morborum Imperator. Cum *Galenus* à quodam Morbo lethali *Antoninum Pium* liberaſſet (in quo depellendo Cæſar duodecim gemmas hauſit, quæ novem millionibus conſtabant) Imperator medico ſuum diadema dono dedit, dicens: *Antoninus Imperator Romanorum, Galenus Morborum.* *Lampridius.*

Vita Avis. *Maria Vngariæ Regina* habuit aviculam nomine *Vita* quæ ejus moris *Binetus.*

eſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

eſt, à quo oculos avertit ſignum eſt illum brevi moriturum; quem vero hilariter intuetur, ei vitam longiorem promittit: Hujus ergo aviculæ oculum hæc Regina in annulo habuit, cum inſcriptione: *Non gemma ſed Vita.*

Epit. variar. hiſtor. *Athenienſes Regibus ſuis ſic precabantur vitam: Vince hoſtes armis, cives animis, corvos annis.* Athen.

Ibidem. *Lacedæmones ſic: Dent Tibi Dii largam manum, longam fidem, longam vitam.* Lacedæmo.

Ibidem. *Veneti ſic: Princeps eſto tot annorum, quot ſubditorum.* Veneti.

Binetus *Clementi* VIII. *Pontifici Romano ab initio Papatus obtulit quidam Horologium cum inſcriptione:* SEMPER PRIMA, NVMQVAM VLTIMA. Horol.

Epitom. var. hiſt. *Franci recens creatis Regibus offerebant formicam, in qua ſcriptum:* SEMPER SVPERSTES. Franci.

Ibidem. *Lacones ſic gratulabantur ſuis Ducibus: pelle mortem, pelle morbum.* Lacones.

Camerarius. *In Terra Saracinorum Avicula nomine Soroactes hæc duo propria habet: primo quod à Dominica Paſſionis ad Paſcha nec cantet nec vo-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

litet ſed veluti mortua extenſis in crucem alis ad ramos arborum pendeat; ſecundo quod ſub tempus Ecclipſis Lunæ cor ei obrigeſcat & oculi velut nube quadam & caligine inumbrentur.

Lamentatio. *Super uno Imperatore defuncto ſic lamentabantur: Vtinam aut non naſceretur, aut non moreretur.* Aurel. in mori: Imperat.

Auguſtus. *Auguſtus Imperator capta Peruſia in plurimos ſævit: Orantibus veniam hæc unica vox occinebatur; Moriendum eſt.* Sueton.

Thraces natos plorant; mortuos rident. *Gens quæpiam Thracibus finitima, edito infante cum amicis frequentibus plorant, commemorando ſibi quantas hic calamitates perferre debeat; è contra defunctum hominem cum lætitia efferunt, recenſentes, quam multis ſit malis ſubductus.* Herodotus.

Idem fecerunt Cauſiani, & Gethæ puerperia luxerunt, funera plauſu exceperunt. Stobæus.

Saladinus. *Saladinus Ægyptiorum Regum maximus, cum totum Orientem ſubjugaſſet, Occidentem terruiſſet, Aſiam domuiſſet, totum denique Orbem concuſſiſſet, ut morti ſe jam vicinum vidit, mandavit ut ſta-* Anton. p. 2. tit. 17. c. 9.

tim

tim ac ſpiritum exhalaſſet, tunica interior per omnes civitatis vicos in haſta circumduceretur & à præcone alta voce inclamaretur: Saladinus Orientis flagellum, Aſiæ Dominus, omnium populorum terror, ex omnibus ſuis victoriis in bello partis, tandem Reginæ Morti cedens, nihil ſecum defert, niſi unicum hoc induſium quo in ſepulcro operitur.

Plutar. in vita. Xerx. *Xerxes innumerabiles militum copias collegerat, quas cum luſtrandi cauſſa in verticem montis ſe contuliſſet, lachrymis obortis ſuſpirans dixit: centum ab hinc annis nullus omnino ſuperſtes erit, omnes in cinerem redigentur.* Xerxes.

Marl. *Philippus Macedo cum palæſtram in qua Græci luctabantur, ingreſſus eſſet, & inter luctandum ad terram prolaberetur, jacentis ſui corporis imaginem, in arena expreſſam videns & quam parum loci occuparet, conſiderans, jocando incepit dicere: O quam minimam terræ partem, natura ſortiti, orbem appetimus Univerſum!* Philippus.

Brachmani cum ab Alexandro petiiſſent donum immortalitatis, ipſe Brachmani.

vero reſpondiſſet; rem prorſus filii impoſſibilem poſtulatis, quia & ipſe mortalis ſum, tunc protinus adjecerunt cur ergo tam inſana regnandi libidine flagras, ac ſi morti nuncquam tributum ſoluturus.

Mortis Imago. *Pictores ut Mortis naturam exprimerent, illam proponunt oculis hominum nudam, lumine caſſam, auribus carentem & falce armatam: Nudam quidem*, ut doceant mortales, quod hinc nudi exire debeant: *Cur lumine captam?* quod obvia nimirum quæque ad terram proſternat. *Auribus caret*, quia clamoribus non flectitur, lacrumis non movetur, & ad preces humanas veluti rigida rupes ſurdeſcit: Hinc à *Pericle Athenienſium Duce Atropos* (inexorabilis) nominatur: Porro *quid per falcem, quam feralis hæc Megæra manibus vibrat?* quoniam mors omnia Solo æquat.

Eſt commune mori, mors nulli parcit honori
Debilis & fortis, veniunt ad funera mortis.

Naviganti ſimilis vita noſtra. *Gregorius Navigantibus ſimilem facit mortalium vitam, videntur enim homines quieſcere* Gregor.

loco,

loco, & opinantur arbores, agros, ſcopulos moveri, at non ſic; navis iter agit, cœtera neutiquam moventur.

*Mar-
tian.*

Aſpaſia Athenienſium Ducis Periclis Vxor, cum in hortulo collegiſſet botrum valde acerbum, dixit Vinitor: Vvam habes hinc inde ipſa maturitate maturiorem & acriorem colligis? tunc ipſa protinus reſpondit; PRÆGNANTIUM MOS EST: Applica; Mortis hoc proprium eſſe ingenium, uvam ſæpe maturam non tangit ſed acerbiorem colligit.

Aſpaſia gravida.

Stultos Agrigentinos antiquitas nominavit, de quibus dicitur: Agrigentini epulantur ut cras morituri, ædificant ut ſemper victuri.

Agrigentini ſtulti.

*Campoſ.
l.8.*

Alphonſus Dux Calabriæ Eduardo filio ſuo dedit in aureo clypeo zodiacum talem, in quo quatuor animalia picta erant: Primum erat Cervus cum inſcriptione; DEVM TIME. (Cervus timet tonitrua & fulmina.) *Secundum erat Ciconia cum inſcriptione;* PARENTES REVERERE. (Ciconia ſenes parentes dorſo ſuo portat ac nutrit:) *Tertium erat Teſtudo cum inſcri-*

Alphonſus filio clypeum dat.

ptione; DOMVM PROCVRA; Teſtudo domum ſuam ſemper portat ſecum: *Quartum erat Delphinus cum inſcriptione*; OFFICIIS VACA. Delphinus alios piſces ſibi conciliat benefaciendo, non nocendo: nautas præmonet ſaltu ſuo & luſu cum tempeſtas imminet, mergentes tergo portat: *Super omnia hoc lemma fuit*: CELER VIRTVTIS CVRSVS. Id eſt, ſic cito ſeneſcere poſſumus & longam vitam vivere.

QVÆSTIO III.

Quomodo Epitaphia conſtruenda ſint & ſepulcrorum inſcriptiones.

Epitaphium quid?

Epitaphium eſt Oratio ſive proſa ſive ligata in defunctorum ſepulcris ſcribi ſolita vel vexillis ſuper ſepulcra pendentibus: Debet continere nomen mortui, genus mortis, gentis, familiæ & factorum præcipuorum brevem commemorationem. Supra inſcriptionem communiter hæc verba ponuntur, DEO O. M. vel ÆTERNITATI: Infra vero ponuntur nomina eorum, qui defuncto *Epitahium* poſuerunt.

Epi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Epitaphia alia ſunt jocoſa alia ſeria. Variis modis ſcribuntur. Aliquando enim ſimpliciter narratur, quis hic ſepultus ſit & qualis fuerit. Aliquando ipſe mortuus inducitur de ſe loquens cum Viatore aut Lectore. Aliquando ipſum marmor aut ſaxum loquitur de eo quem tegit: Interdum inſtrumenta loquentia inducuntur, quæ defunctorum tumulis aut inſculpantur aut adpinguntur. Solebant autem antiquitus ſingulis ſua inſtrumenta apponi v. g. *Paſtori baculus*; *Nautis remus*; *Agricolis aratrum*; *militibus framea*; *Venatoribus falco aut canis*; *Ceteris cetera*. Modernis vero temporibus ſtemmata imprimuntur aut Symbola tumulis v.g. *Ducibus*; *Aquila vel Leones*; *Sacerdotibus claves*; *Oratoribus Fulmen*; *Poëtis Cygnus*; Ergo mos eſt ut interdum aliquod inſtrumentum loquatur v.g. Framea ſic:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ACVTA FVI OLIM FRAMEA
Sed nunc ad mortis ſaxum hebetata ſum:
Fulgebam olim ſplendore Martio
Ibi, &c.
At nunc rubigine Lethi corrodor.
Timebat me Hoſtis
Sed quamdiu me brachium Domini N.
agitabat.
Iam cum Domino feſſa Bello &
Victoriis
Hic quieſco &c.

Interdum ponitur ſupra tumulum pictura tantum ſeu Symbolum aliquod cum Elogio, ſeu acuta ſententiola. v.g. *Si Regis cujuſpiam Amorem in ſubditos velles depingere: Symbolum hoc ſerviret, Pelicanus ſanguine pullos ſuos fovens, cum Elogio*: PRO LEGE ET GREGE. Vel *Aquila expanſis Alis* cum Epigraphe; SVB VMBRA ALARVM MEARVM. Vel *Leo apertis oculis dormiens cum* lemmate; NON DORMIVIT QVI CVSTODIVIT.

Adverte autem, ſumme curandum eſſe ut *Epitaphia* & Inſcriptio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

nes ſive tumulorum ſive vexillorum abundent doctrinis & ſententiis moralibus. Sed omnia melius in exemplis videbuntur.

EXEMPLA.

Quæris Viator quis ſub hoc Marmore
tectus jaceat?
Homo, ut Tu mortalis,
Qui ſic Patriæ vixit,
Vt eum vixiſſe non pœniteat:
Tu
Manibus ejus bene precare
Salutis tuæ non immemor:
Vive & Vale!

ALIVD.

Hic decumbo Viator
Vide quid ſum,
Fui quod es,
Eris quod ſum;
Vale.

ALIVD.

Mortales cum ſimus,
Quid futura dies nobis vehat
neſcimus;
Iohannes mihi nomen eſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Cognomen N.
Annis vixi XVI.
In palæſtra literaria exegi VIII.
Virtuti litavi;
Integritati ſacrificavi;
Partenius Parteniæ vixi;
Et Ecce:
In vernanti ætate morior!
O me vel ipſæ Muſæ,
Vel Fata,
Vel Amici,
Vel Parentes
Flete!

Ex deliciis Orbis hæc ſint
Franciſci Pacini.

Inveni portum, Spes & Fortuna valete
Nil mihi vobiſcum eſt, ludite nunc alios;
Hoſpes eram Mundo, per Mundum ſemper eundo;
Nunc ſuprema dies, ſit mihi ſumma quies.

Angeli Politiani

Politianus in hoc tumulo jacet Angelus; Vnum
Qui Caput, & linguas (res nova) tres habuit.

loco

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Iocoſum in Veſpiam, litigioſam Vetulam.

Tres habuit furias quondam, ſed Veſpia Manes
Vt petiit, furias quatuor Orcus habet.

Et Poëtæ cujuſdam in Pium V. Pontificem Rom.

Papa Pius Quintus moritur! res mira tot inter
Pontifices, tantum quinque fuiſſe pios.

Silvii Palladii.

Fui,
Non ſum
Eſtis,
Non Eritis;
Silvius Palladius
Qui
Vt moriens viveret
Vixit ut moriturus.

ALIVD PRO
Iuvene
Heu! Heu!
Hic ante annos Iuvenis jaceo
Morti ludibrium,
Fratri Funus,

Pa-

Patri mœror,
Matri lacruma,
Muſis luctus,
Iuvenibus exemplum,
Senibus ſuſpirium,
Mihi tabum, Cinis, Nihil:
Deo quid?
Ah Viator cur rogas?
Eheu!
Iam audio quod timeo,
Quod Spero
Tu cras Scies,
Curioſe Civis abi.

Saladini Ægyptiorum Regis.

Floruit in toto, qui Rex Oriente potenter,
Nunc jacet; ex tantis quid tulit? Ecce nihil!

Principis Poëtarum Virgilii Epitaphium quod morti vicinus ſibi erexit, ad libros reſpiciens ſuos quos conſcripſerat, De Bucolicis, de Georgicis & Æneidos.

Paſtor, Arator, Eques, pavi, colui, ſuperavi,
Capras, Rura, Hoſtes, fronde, ligone, manu;
De Capris paſtis, de Rure ſato, Hoſte ſubacto,
Nec Lac, nec ſegetes, ſpolia nulla tuli.

Epithaphium pro Petro Comeſtore apud Sanctum Victorem Pariſiis, cum hac inſcriptione.

Petrus eram quem petra tegit, dictuſque Comeſtor.
Nunc comedor nimis; Et docui, nec ceſſo docere
Mortuus; ut diſcat qui me videt intumulatum;
Quod ſumus, iſte fuit, erimus quandoque quod hic eſt.

Apud Cajetam in ſepulcro marmoreo hæc inſcripta reperiuntur Scipioni Aphricano.

Devicto Annibale, captâ Carthagine, & aucto
Imperio, hos cineres marmore tectus habes,
Cui non Europa, non obſtitit Africa quondam
Reſpice res hominum, quam brevis urna premit.

Franciſcus Petrarcha, perſonam filii agens eum deplorat hoc Epitaphio.

Vix Mundi Novus Hoſpes eram vitæque volantis
attigeram tenero limina dura pede;
Franciſcus genitor, genitrix Franciſca ſequutus
hos, de fonte ſacro nomen idem tenui:
Infans formoſus, ſolamen dulce Parentum,

hinc

hinc dolor, hoc uno ſors mea læta minus:
Cetera ſum felix, & veræ gaudia vitæ
nactus, & æternæ tam cito, tam facile.
Sol bis, Luna quater flexum peragraverat Orbem,
obvia Mors, fallor obvia vita fuit:
Me Venetûm terris dedit Vrbs, rapuitque Papia,
nec queror, hinc Cœlo reſtituendus eram.

ALIA RECENTIORA.

SIGISMVNDI III Poloniæ Regis.

Æternitati
Sigiſmundus III.
Suecis à Natura, Polonis à libera populorum ſuffragatione
Vtriſque à DEO Datus Rex
Ioanne Sueco & Catharina Iagellonia
Hoc eſt
è vetuſtiſſimo hinc Gothorum, inde Polonorum utrinque
Regio ſanguine:
Flos Europeæ Nobilitatis
Natus
A Patre Regum ſapientiſſimo Regnandi

A

A Matre Fœminarum piiſſima,
Deum colendi artes edoctus:
Ita vixit ut
Regnare
Ita Regnavit
Vt vivere eum diutiſſime Reipub. interfuerit.
Regnavit à pueritia,
Vixit ad Senium,
Semper bonus ſupra ſuorum vota
Semper felix
Supra ſua merita &c.
Bello invictus, Victoria mitis,
Pace juſtus:
Nihil umquam magis timuit quam bellorum cauſſas:
Nihil minus quam eventa;
Bellavit ſæpe, vicit ſemper, triumphavit numquam,
Quod diceret
Regum rationes ita demum conſtare, ſi illis opus & Labor, Reip. merces & fructus, Soli Deo Gloria & honor ſua cuique redderentur, &c.
Vixit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Annis LXVI,
Quod Regum non multi,
Regnavit XLIV,
Quod pauci
Vbique inculpatus & propria ſua
laude innocens, quod vix alius.
Fama cane,
Livor ſile
Poſteritas mirare!
Ego magnas Manes veneratus
ſimiles Orbi terrarum Reges precor,
& abeo N. N. Lacrumans.

Conſtantiæ Reginæ Poloniæ

D. O. M.
Sereniſſima Regina Poloniæ
Conſtantia
Ferdinandi I. Imperatoris Optimi Neptis
Caroli Archiducis Auſtr. & Mariæ Du-
cis Bavariæ Filia
Ferdinandi Cæſaris ſemper Auguſti
ſoror
Seren. & Potent. Pol. & Suec. Regis
Sigiſmundi III
Conjunx
Mortalitatis ſuæ exuvias

ad

ad Dei Iudicis uſque adventum hic
depoſuit:
Ioan. Caſimirum, Ioan. Albertum, Carolum Ferdinandum, Alex. Carolum,
Annam Catharinam,
Lectiſſimos Principes
fœcunda boni publici Mater reliquit
Cœlo autem fœcunditatis ſuæ partem
filium & filiam conſecravit, &c.
Inopinato mortis caſu
Conjux Regem
Mater Principes
Regina Regnum
to tam Chriſtianitatem piiſſima Princeps
in mœrore reliquit.
Varſaviæ X. Iulii Anno ſalutis
reparatæ CIↃ IↃ CXXXI.
Ætatis XLIV.
Conjugii XXIV.

ALEXANDRI CAROLI
PRINCIPIS.
D. T. O. M.
Hic
Primævo in flore raptus

Flos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Flos ille Principum
Alexander Carolus Poloniæ & Sueciæ
Princeps
Sigiſmundi III & Conſtantiæ Polon.
& Suec. Regum filius
Vladiſlai IV. Pol. & Suec. Regis Frater
tot Cæſarum tot Regum germen,
mortales ævi flores, mortales exuvias
depoſuit;
Ille Alexander
Sanguine, Indole, expectatione
Magnus;
Et ipſa expectatione Major
Alexandro illi Magno, ſed innocenti ſi-
millimus
Ea jam Indoles, is Animus præcurſor
ætatis
In moribus, in factis, in conſiliis, emi-
cuit, eminuit
quo jam Regnis, quo ſpei publicæ
non Domi tantum, ſed foris placuit.
Qui dum Chriſtiani Orbis florentio-
res partes inter ſtuporem & amorem
magnus hoſpes luſtrat,
Repente ad Arma & bellum contra
Chri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Chriſtiani Orbis Hoſtem
Pro Relligione, pro Patria properavit, rediit:
Huc ſtudia, huc vota omnia præparabat.
Interceſſit Pax, acceſſit Morbus, ſucceſſit heu Mors!
Sed nihil laudi nihil gloriæ deceſſit.
Reſpexiſſet Vota Cœlum, Animumque coronavit,
XIII Kalendas Decembris

ANNO
ÆTATIS XX.
CHRISTI CIↃ IↃ CXXXIV.
Regnantis
Vladiſlai Fratris III.
VValenſteinii Manibus
Hanc nec molem, nec Pyramidem, nec Sepulchrum, ſed exiguam Ruderum ſtruem
ne deſpicias
Viator;
Quam ingentis machinæ ruinam
Ipſemet Iupiter Germanicus exhorreſcit.
Gigantem tegit,
Qualem, terram Parentem

irâ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

irâ Deorum irritatam
extremum Encelado fratrem
peperiſſe dicas;
Hunc
ex claris quidem ſed modicè faſtigiati
penatibus
ea ſors ſuſcepit,
Quæ ligones ſceptris vel gaudet ve
audet æquare
quæ ex Paſtoribus facit Heroës.
Novum Herculem dixiſſes genitum
niſi ille ſerpentes in ipſis cunabulis ne-
caſſet, ut monſtris interficiendis adul-
tus aſſueſceret;
Hic
ab incunabulis malos Genios foviſſet
à quibus aliquando monſtris interfice-
retur.
Iamque ita excreverat,
ut ipſum Iovem ſuam prolem agnoſce-
re crediſſes;
Ille
Supremus bellorum Miniſter
Summus Imperii Adminiſtrator
Olympum ſolus ſuſtinere videbatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Cur autem in tanto culmine non vali-
de ſteterit quæris?
Ambitionis turbo eum dejecit
Siquidem non ipſe, Sed fortuna fatigata
dum majus quod ſibi parabat pondus,
levis illa, detrectat
Degeneres Ortus prodidit
& ex filio Iovis
Rebellem indicavit,
Vt quem ſimulata fides evexerat
aperta perfidia deprimeret:
Relligionis ſacra polluere,
Imperii Majeſtatem evertere,
tot Regum, tot Cæſarum ipſique pene
Cœlo cognatum ſanguinem innoxium
profundere,
Omnia ſuperbo pede calcare
Regem ſe facere
Sacrilegus moliebatur:
Verum
Moles tanti furore ignis ante
tempus disjecta,
Molitorem ipſum egit in Cineres.
Sic Imperia iiſdem quibus parta ſunt
artibus, amittuntur.

Tu
antequam abeas
Lapillum ſaltem congerere ne graveris
Vt in Gigantis olim excreſcat tumulum,
qui Gigantis nunc operit auſus.

CAPVT VIII.

De Oratione Natalitia.

DVplex Oratio Natalis eſſe ſolet: Vna eſt qua gratulamur Parentibus felicem filii aut filiæ natalem. Altera eſt qua Natalem alicujus in recurſu anni recolimus, eidemque ipſi gratulamur. De utraque breviter.

QVÆSTIO I.

Quomodo conſtruitur Oratio in qua Prolem natam Parentibus gratulamur. Oratio Natalitia ad Parentes Prolis.

Primo, præmitti ſolet aliquis diſcurſus, aut de Parentum felicitate, qui familiæ ſuæ fulcra aut decora in liberis accipiunt: aut de felici ſucceſſu Amicorum: aut de conſuetudine gentium aut alia Hiſtoria ad rem accommodata. Præſertim tamen hi diſcurſus formari ſolent, ex

oc-

occaſione aliqua interveniente temporis, loci, perſonæ, vel aliarum circumſtantiarum. *Secundo*, explicentur cauſſæ lætitiæ propter quas parentes & amici gaudere debent, ut, quod hoc modo familiæ fulciantur, Majorum gloria propagetur & optata nobis per poſteros nominis æternitas occupetur, &c. *Tertio*, Omina & auguria fiunt de Infantis felicitate, de valetudine bona, de genere vitæ: & hic laudes tractari Majorum poſſunt, quos ſcilicet infans imitabitur, & à quorum virtutibus nunc lucem & nobilitatem accipit. *Quarto*, fiunt apprecationes, ut hæc omnia impleantur quæ ſpe ſunt concepta. *Quinto*, ſi Patrimus Orationem dicit, gratias agit Parentibus quod ſingulari ratione ad hujus lætitiæ ſenſum ſe admiſerint: ſeque illis & Infanti ad Obſequia offert.

PRAXIS.

Semper ego riſu dignam exiſtimavi lacrumandi eorum conſuetudinem, quibus ſuorum natales indictis plorationibus excipere, in frequenti amicorum collegio nimio- (Gratulatoria Natalit.)

pere relligioſum fuit N.N. Stolidi certe Mortales , aut ne mortales quidem , ſi rationis in hoc opere & naturæ injuriam rite contemplemur : Vel enim ſe natos deflere debebant , vel pleniſſimo invidiæ auſu velle ſoli vivere & ſecum univerſam humani generis OEconomiam extinguere. Nam ut ut verum ſit, etiam quotidiano experientiæ calculo , hominem fortunæ adverſarium & calamitatum naſci; numquid ita fuerunt in rerum natura hoſpites aut plumbei ſenſus , ut ad Virtutem homines creari neſciverint : Virtus vero cum fortuna litigare debet , ſi vera eſt, ut triumphet & inter adverſa debet clareſcere. Non frangunt hominem ſiniſtra , ſed firmant; ſicut Nebulæ Solem non fœdant ſed commendant. Ignaviæ igitur militare voluerunt illi & voluptatem in ſtipendium mereri , non vitam velut arenam ingredi , in qua fortia agere & pati generoſorum eſt hereditas. Sed utut ſit, ſanioribus ſaltem voluiſſem oculis hæ nationes hominis vitam inſpexiſſent, didiciſſent utique filium perſonam patris , vocem patris, animum patris, ſimula-

crum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

crum patris naſci, in familiæ ornamentum, decus Amicorum, ſenectutis fulcrum, ærumnarum lenimen, Reipubl. præſidium, Eccleſiæ tutelam, Cœli incrementum. Quid vero iſtorum tantam lacrumis materiam ſuggerit? meliori nos diſciplina imbuti, hodierna die & animis exultamus & nobis noſtriſque Parentibus gratulamur; cum ſingulari Authoris naturæ beneficio, nos votorum veſtrorum terminum, in ſenectute & ærumnis anchoram, nos amici commune ſolatium, illuſtris familia incrementum, Reſpubl. civem & præſidium, gloria & immortalitas clientem, in hoc recens nato filio attigerimus. Præſagit augur animus omnia ſumma de parvulo, nec infirma ſpes dicere jubet, fortunatiſſimam prolem, à Majorum ſuorum veſtraque imprimis, qua dignitate, qua morum candore, qua virtutum frequentia, qua nominis & honorum ſublimitate, neutiquam diſceſſuram. Vrent eum arcanæ quæ in Majorum cineribus latent faces, quæ etiam tunc cum cogitantur, quaſi manu admoverentur, inflammant. Vocabit in ſui ho-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

noris veſtigium Dominus N. vocabit &c. (Hic laudentur Majores) vocabunt alii ; & quem generis nacti ſunt , virtutis etiam avitæ heredem volent nanciſci. Quemadmodum enim non omnis Arbor cydoniis malis rubet , nec quilibet fons *Nilum* fundit : Ita non exiguum eſt fortunæ ad Virtutes præſidium illuſtri veniſſe origine.

Eſt præterea quædam ad honeſtæ vitæ proſecutionem in venis nobilibus lex, quæ magnos Spiritus ſuppeditat, ſemperque velut igniculis urit, & tamquam admotis calcaribus excitat, nec degenerem eſſe ſinit. Sic hunc parvulum olim *Themiſtoclem* non unus *Miltiades* in æmulos auſus animabit. Interim creſce beatè Infans , Deo regente & ducente, tenero ſolidare corpuſculo , & creſce in virum fortem fortium ſanguis, hauri ex inſtitutione te digna nobiles Spiritus , æmulos indue Majoribus mores ; Avorum Parentumque imago virtutes repræſentet, meritis in Deum , in Patriam, in tuos auctus & dives ad ſublimes conſcende dignitates. Denique non niſi feſſus annis & meritis commune morta-

lita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

litatis tributum perſolve. Dixi.

Quod ſi aliquis brevius dicere volet, omiſſo diſcurſu longiori, dicat tantum, gaudendum eſſe, quod Proles ſpei bonæ & ſanguinis nata ſit; enumeretque ornamenta quæ à Parentibus & Majoribus recens Natus accipit: Denique apprecetur Infanti fauſta omnia & longam ſalutem.

PRAXIS.

Si quando hodierna certe luce pignore vobis dato, vota veſtra probarunt ſuperi, feliciſſimi Parentes; hæres ſanguinis & virtutis veſtræ vobis in votis fuit? annuit Cœlum votis: infudit ſuam vitam veſtro filio, Vos ei virtutem avitam infudiſtis & ad gloriam morumque inſeviſtis cupiditatem. Non denegaſtis ei hanc natalem fortunam, quam *Neronis Pater* & *Agrippina* filio ſuo ſubtraxit: *Cum enim Amici ei Natalem Auguſtum filii ſui gratularentur cum gemitu reſpondit: Nihil ex ſe & Agrippina niſi deteſtabile naſci potuiſſe.* A vobis longe majora beneficia veſter natus accepit, qui in virtutem veſtram genitus, in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

hæreditatem ſanguinis & dotium à vobis admiſſus eſt. Iam in ſinu ergo geritis, quod olim in votis ferebatis; expectationem veſtram impleverunt Cœli: Supereſt ut adoleſcant feliciter ſpes veſtræ, obſidemque favoris in vos ſui diutiſſime nutriant! Dixi.

QVÆSTIO II.

Quomodo conſtruitur Oratio in qua reſpondetur à Parentibus Gratulationi Natalitiæ.

Re-ſponſoriæ ad Præc. *Primo*, ſolet etiam adhiberi aliquis diſcurſus per modum acceſſus. *Secundo*, Gratiæ aguntur pro adfectu & apprecationibus, optaturque ut ea eveniant. *Tertio*, Merita & laudes modice extenuantur. *Quarto*, petitur Continuatio benevolentiæ inchoatæ. *Quinto*, Gratiæ aguntur illi qui Patrem pueri egit in Baptiſmo: optaturque ut puer matureſcat ad ejus & reliquorum hoſpitum obſequia.

PRAXIS.

Reſp. ad Natal. Grat. Si quemadmodum in magnis domibus veſtibula ulteriorem ornatum promittunt, ita natalis dies cete-

ceterorum dierum velut janua, reliquæ ætatis certiſſimum foret augurium, fortunatiſſimam prolem ex DEI munere recens natam arbitrarer, ultroque parens virtutis ac Cœli filium venerarer. Sed *ab Occaſu diem commendare jubemur; ceterum ab ortu inter meridiem & veſperum ſpe metuque fluctuare, ne tempeſtas expectationem eripiat; dedecorant enim* (ut Lyricus canit) *bene nata culpæ*; & uſitato Græcorum circumfertur proverbio, etiam *Heroum filios plerumque noxas naſci.* Vtinam votis N. N. veſtris ſubſcribant fata & deſideriis, ducatque & animet in Majorum veſtigia nobilis Genius; fiatque non quidquid calcaverit roſa, ſed quid egerit Reipubl. gloria, Parentum lætitia, amicorum ſolatium, familiæ ornamentum. Sed veſtrum cumprimis N. N. in obſequium adoleſcat, nobilemque hujus diei benevolentiam, quem ſecundo natalem lætitiæ feciſtis, multis maturiſque officiis compenſet. Quam quidem felicitatem quia infans non agnoſcit, Ego vicaria gratitudine immortales gratias habeo, meque ſimul meoſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

æterno favori Veſtro N. N. conſecratos eſſe, unice exopto! Dixi.

De alia natali, quam in recurſu anni recolimus, non eſt quod dicamus; eo quod hæc Oratio proprie ad Gratulatoriam ſpectet, in eaque nihil fiat, niſi quod gaudii Cauſſæ coacerventur, ex laude ejus, cujus natalis dies eſt. Denique diuturnæ incolumitatis & proſperitatis apprecatio additur. Sed de his paulo poſt.

SENTENTIAE
Huic Materiæ ſervientes.

Corona Senum Filii eorum. *Prov. 17. v. 6.*

Matrimonii flores liberi ſunt, quos quidem carnalium pratorum Divinus colligit Agricola. *Clem. Alexandrinus.*

Lætitia patris, filius ſapiens. *Menander.*

Nihil eſt tam honorificum pueris, quam bono & honeſto parente eſſe natum. *Eurip.*

Rapitur ad ſimilitudinem ſuorum excellens quæque natura. *Nazar.*

Fortes creantur fortibus & bonis, eſt in juvencis, eſt in equis patruum virtus, nec imbellem feroces progenerant Aquilæ columbam. *Horat.*

Aurei Patres ſæpe filios reliquerunt plumbeos. *Aratus.*

Ace-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Caſaubonus. *Acetum vini filius.*

Garnerus. *Ex ovo albo ſæpe nigri pulli prodeunt.*

Ammianus. *E ſpinis Roſæ prodeunt.*

Petrarcha. *Filii ſunt dulcedo amariſſima & fel melle circumlitum.*

Idem. *Habes filios? habes & unde vivus doleas & mortuus agnoſcaris: habes in quibus vivas, & in quibus ſæpe moriaris.*

Idem. *Magnum & dulce ſolatium Patri filius ſed ſollicitum & grave.*

Chryſoſtom. *Magnum depoſitum habent parentes filios ſuos.*

Senec. *Boni vini & boni viri origo non eſt inquirenda.*

Verinus. *Et verbo & facto parvis ſit regula natis*
Optima ſitque omni tempore norma Pater.

Cicero. *Qui non recte inſtituunt atque educant liberos, non ſolum liberis ſed & Reipubl faciunt injuriam.*

Ariſt. *Nemo glorietur quod magnæ urbis ſit, ſed quod ſit dignus magna & illuſtri Patria,*

Livius. *Liberis nihil eſt carius humano generi.*

Senec. epiſt. 11. *Iam non admiror ſi omnia nos à prima pueritia mala ſequuntur, in-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ter execrationes parentum crevimus.

Contemptum Tibi omnium opto, quorum tibi parentes copiam optaverunt. *Idem.*

Exempla Et Alia

Supellex.

In Sacris literis vocatur filius *Ben.* id eſt, ut ait *Bineda* Domus ſeu palatium Parentum. Ben.

Salomon à matre vocabatur *filius votorum.* Salomon. *Tiv.*

In jure *filius* vocatur *perſona Patris, vox patris, corpus patris.* Alii vocant *filium animum patris.* Filii diverſ. nuncup.

Nazarius vocat *imaginem* ſeu *ſimulacrum patris.* *In Paneg. Conſt. Marcell.*

Votum erat *Carthaginenſium*, quo precabantur Deos, ut Romani aut improbi aut maleſani naſcerentur. Carthagin. votum.

Helias cum eſſet naſciturus Pater ejus vidit illum ab Angelis niveis ſalutari, & igne tamquam faſciis involvi & flamma ignis tamquam cibo nutriri: Hieroſolymam ergo profectus nunciavit Sacerdotibus viſum, & dictum ei fuit ne timeret, *naſci-* Helias. *Doroth. Ep. Tyr. in Synopſi.*

naſciturum filium qui in luce habitabit igneque & gladio vindicabit Iſraël.

Salianus. Cum *Eſter* nata eſſet *Philomela* in cubiculum involavit, in cuniſque ſedens ſuaviſſime aliquamdiu cecinit. Eſter.

Appianus lib. 8. Apud *Iones* ſtatuæ erant, quæ prætereuntes ſalutabant dicendo: *Salve, reſponde.* Cum naſcimur nos majores noſtri ſalutant ſed ut reſpondeamus volunt, virtuti eorum, non ore ſed more. Statuæ loquēt.

Cauſin. Locus Sepulturæ *Orphei* producit Luſcinias excellentes cantu ſuper omnes alias. Sic ubi naſcaris intereſt. Orphei Sepultura.

Annal. Angl. In *Emigildis Reginæ Scotiæ* cunis apparuit annulus miræ pulchritudinis & magnitudinis, cum inſcriptione: *Mater Regum, filia Regum, Regina Regum.* Annul.

Iuſtin. *Zoroaſtes* ridens natus eſt, in præſagium magnæ Indolis. Zoroaſtes.

Venerem etiam ridentem natam fabulantur Poëtæ. Venus.

Livius. *Curius Dentatus* natus eſt cum dentibus & inde nomen traxit. Curius Dentat.

Volateranus lib. 14. *Fabius Ambuſtus* dictus erat, quod ipſi adhuc Adoleſcenti fulmen Fabius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

nares ambuſſiſſet. Dictus eſt etiam *pullus Iovis*, quaſi dilectus ab eodem.

Hercul. *Hercules* tener adhuc & lactens angues manu eliſit; ſic jam infantulus indolem futuri roboris dedit. *Nat. Comes.*

Plato. *Plato* cum poſitus eſſet in myrteto examen apum ori ejus inſedit. *Ælianus.*

Steſich. In ore *Steſichori* Poëtæ infantis dicitur Luſcinia conſediſſe. *Plin. lib. 10.*

Pindar. Eædem in *Pindari* dormientis ore mellificarunt. præſagium fuit melliflui ſermonis.

Semiramis. *Semiramis* infans expoſitus diu educata eſt ab avibus: alii dicunt nutritam eſſe à Columba cujus etiam nomen habet ex Syriaca. *Diod. Sic l. 8.*

Cajus Marius. In *Caji Marii* pueri ſinu repertæ ſunt *ſeptem Aquilæ*, quod erat ſignum ſepties eum Conſulem futurum. *Sabellicus l. 9.*

Aurel. *Aurelianum* infantem ortum humili genere Aquila ex cunis rapuit & in propinquam aulam depoſuit. *Idem.*

Hieron. *Hieronem Syracuſanum* expoſitum apes in Sylvis aluerunt: fuit is poſtea *Rex Siciliæ*. *Iuſtinus lib. 9.*

Servius. *Servius Tullius* viſus eſt dormiens habere caput ardens, flamma circa tempora ſerpente. *Halicar. Dionyſ.*

So-

Fulgoſ. lib. 1. & Laër-tius. *Socrates* inſtituturus *Platonem* puerum, viſus eſt ſibi Cygnum videre è gremio ſuo egredientem, qui cantu orbem terrarum impleret. Socrat. de Platone.

Fulgoſ. *Philippus Macedo* viſus eſt ſibi per ſomnium imprimere Sigillum in quo erat forma Leonis. Natus eſt ei deinde *Alexander Leoni par magnanimitate.* Philippus.

Sabell. lib. 9. *Olympias Mater Alexandri* putabat ſe fulmen gerere in utero. Olymp.

Plutar. Cum *Alexander* naſceretur duæ Aquilæ ſuper palatium ſedebant & una ad Orientem altera ad Occidentem avolavit. Aquilæ.

Al. ab Alex. lib. 3. *Octavii Cæſaris Auguſti* mater ſomniavit ſua viſcera in ſublime ferri & in totum Orbem diffundi: Item ſe Solem peperiſſe; unde cum natus eſſet *Octavius* ſummum illi Imperium prædixit. Mater Octavii.

Cicero ſomniavit quod *Iupiter* aurea catena *Octavium* Cœlo dimitteret ad portam *Capitolii* & poſtea flagellum illi daret, & revera triumviratus illius fuit flagellum inſolentis nobilitatis. Cicero de Octavio.

Fulgoſ. lib. 1. *Ruſtica quædam in Britannia* ſomniavit ex utero ſuo egreſſam *Lunam* quæ totam Illuſtraret *Bri-* Ruſtica.

tan-

tanniam, genuit deinde puellam, quæ peperit *Aleſtunum Regem Britannorum.*

Hecuba. *Hecuba* viſa eſt ſibi per quietem facem eniti; natus eſt ergo *Paris*, qui *Troiæ exitialis fax* fuit. *Sabell.*

Aſtyages, Avus Cyri. *Aſtyages* ſomniavit ex ſe vitem enatam quæ magnam terrarum partem inumbraret: Nata ei poſtea filia quæ mater fuit *Cyri Potentiſſimi Perſarum Medorumque Regis.* *Idem.*

Agariſta Periclis Mat. *Agariſta Xantippi Vxor* viſa eſt in ſomniis Leonem parere & peperit *Periclem.* *Plutar.*

Iuſtina. *Iuſtus Patricius Romanus* ſomniavit ex ſe egreſſam purpuram, genuit ergo filiam *Iuſtinam*, quæ in uxorem à *Valentiniano Imperatore* eſt accepta. *Fulgoſ.*

Mos Antiqvorvm Circa *Natalitia.*

Infans in Terram depoſ. Mos fuit antiquis ut infantes ſtatim in Terram deponerent: *Terram* enim *Deam Opem* eſſe; ejus igitur implorabant auxilium ut pia alimenta ſubminiſtraret infanti: Sedentes autem parentes vota concipie- *Macrobius.*

piebant & terram de induſtria tangebant.

Solebant etiam puerum natum ſuper Clypeum locare: unde *Claudianus de Honorio*; *Reptaſti per ſcuta puer.* Super Clypeum.

Lacedæmonii etiam in Clypeos exponebant infantes: forte ut eundem locum naſcens puer haberet, quem moriturus; nam iidem & ſuper clypeos ſepeliebant: Ideo Matres *Lacænæ* filiis ſuis ituris ad bellum Clypeos porrigebant dicendo: *Aut cum hoc, aut in hoc.* Supple; redi. *Herodotus.* Lacænæ Matres.

Infans *ortus die quinto circa ædem ferebatur curriculo*, & tunc ei mittebantur munera, præſertim autem *Polypi* dat rationem *Lyſias*; *quia infans veluti Polypus eſt*, talis enim evadit quales ii ſunt, cum quibus eſt aſſiduo. *Theatr. vit. human.* Infantibus Polypus offertur & cur.

Eſt autem Polypus piſcis, qui ejus rei, cui ſe applicat colorem induit.

Thraces infantem circumſedebant cum propinquis & lacrumabantur, narrabantque ei omnia, quæ erat paſſurus: mortuum vero cum lætitia ſepeliebant, narrantes ſibi, quæ mala evaſiſſet. *Herodotus.* Thraces.

Ro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Apud Romanos Feſta dicta Genethlia. *Romani* ſingulis annis recolebant diem Natalem, unde feſta dicta *Genethlia*;& carmen quod tunc decantabatur dictum eſt *Genethliacum*. Hunc diem feliciſſimum habebant, dona ſibi invicem mittebant: ſanguine eodem die abſtinebant, ne eum diem, quem ipſi accepiſſent, aliis demerent. Munus etiam *anniverſario Genio* Solvebant. *Roſinus lib. 2. Antiq.*

Vulcanus. *Vulcano* non arriſerunt parentes (ſolebant enim pueris arridere)ideo nec *Iupiter* illum eſt Menſa dignatus, nec cubili. *Varro.*

Genita Mana. Ad *Genitam Manam* ſuſcipiebatur votum, ne quis Domi naſceretur probus, & credebatur eum nequiſſimum fore, cui hæc Naſcenti adſtitiſſet. *Roſin. ſed enucle: in Quæſt. Plut. Rom. Boxhornius.*

Parcæ. *Parcæ* colebantur inter Natales, ne ſtamen vitæ cito abrumperent & ut candidi & aurei velleris horas, hoc eſt, felices nerent: Dictæ ſunt à parcendo quia nemini parcunt.

Brachmanes. *Brachmanes* edito infante faciebant conſilium & ex membris judicabant cujus eſſet indolis, & ſi ea placebat, dabatur diſciplinis informandis ſin minus occidebatur. *Alex. ab Alexandro l. 2.*

Pueri quamprimum cum lacte *Varro.*

trans-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

transferebantur, conſecrabantur Deabus, *Eduæ*, *Potinæ*, & *Cubæ*; Scilicet edendi, bibendi, dormiendi. Edua, Potina Cuba. Deæ.

CAPVT IX.

De Orationibus Salutatoriis & Valedictoriis.

IN Salutatoriis Orationibus ſignificare ſolemus lætum nobis & gratum accidiſſe adventum alicujus, precamurque ſimul eidem omnia fauſta & obſequia noſtra dedicamus. Salutatoriæ Orationes.

QVÆSTIO I.

Quomodo conſtruitur Oratio Salutatoria.

Primo, Gratulando adventum vel incolumitatem alicui, redditur cauſſa lætitiæ & ſalutationis: quæ optime erit ſi deſumetur ex re & occaſione præſenti, ſive ex circumſtantia loci, temporis, perſonæ tam ejus quæ ſalutatur quam illius quæ ſalutat. *Secundo*, laudatur is qui ſalutatur à familia, virtutibus, meritis, adfectu &c. *Tertio*, omnia fauſta eidem impoſterum apprecamur, dedicamus officia noſtra, animos, ſtudia, obſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

obſequia. *Quarto*, Petimus vel mutuam benevolentiam vel gratiam vel protectionem quiſque pro conditione ſuæ perſonæ.

PRAXIS.

Saluta-toria. Et incolumem Te Illuſtr. Domine & præſentem intueri, ingens mihi gaudiorum materia eſt: Nam & votis meis Cœlum ſubſcripſiſſe video & benevolentiam in me tuam ſupra vota aſcendiſſe adverto. Vehementius mirarer certe, in tanta animi tui profuſione, niſi ſcirem eam Vobis Magni Viri à virtute impoſitam neceſſitatem ut prodeſſe debeatis. Et *ſicut ſidera lucem habent ut illuſtrent, ita Vos amorem & gratiam ut communicetis*. Sed & inopem ſe hic Eloquentia mea in tuo Mecœnatis mei favore explicando fateri debet: & quia animorum negotium eſt, adfectibus cedit, ut illi ſcilicet perennem gratitudinem æternâ obſequiorum periphraſi æternum perorent.

ALIA PRAXIS.

Salutatoria qua Illuſt. Lætitia eſt, & pronior in Te adfectus Perilluſtris Domine qui nos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ad Te expedivit & ſtudioſæ juventutis univerſæ animorum de tuo adventu juſſit eſſe interpretes. Circumſpice frontes omnium & colliges neminem eſſe, cujus plenum gaudiis pectus in vultum non exundet, neminem qui non quam optime cupiat, neminem qui ad jucundos *Maji* Dies amænam ſibi de avita tua LUNA affulſiſſe lucem non affirmet. *Diogenis*, quod meminimus olim, querela fuit, cum illum *publicum Orbis-hoſpitem* & re & nomine *Magnum* incola dolii ſuſciperet, ex Principis adventu tenebras ſibi ſuboriri & clarioris diei interire amœnitatem: Contrarium experimur hodie: tantam ſcilicet lucem nobis cum lætitia infundi ut dejecto vultu, ipſa prope debeat connivere Eloquentia: Enimvero ſi vel generis tui inſpicimus claritatem, bonam fidem, quis fulgor! quot homines video, tot Heroes numero; quot viros, tot pene Senatores; ut recte Domus veſtra *Equo* conferri poſſit *Trojano*, de qua ſemper ampliſſimi Duces, non in Orbis excidium, ſed in Patriæ Salutem & Ornamentum prodierunt. Fatiger enumerando,

quæpiam perſona pro ſtemmate Lunam habens Collegium luſtratura excipiebatur quondam.

ſi

ſi incipiam & citius deficiam quam finiam: Veſtra hæc laus à multis viget annis, vos domi habere exempla quæ ſequamini non aliena tueri; & nobilem honorum textum ſemel cepiſſe, numquam interrupiſſe. Itaque cum fortunam nonnemo gloriabundus in Domo ſua dixit conſediſſe: in veſtra ego annon verius virtutem dixerim habitare; alibi hoſpitem eſſe, eſſe apud vos incolam: niſi forte & ideo inſigne gentis geritis, quod ſicut hæc deficere quidem debet: Sed commoda viciſſitudine aliam ſui vice ſemper ſubſtituit: ita in veſtræ Proſapiæ curſu cedere quidem debetis aliis, quod naturæ decretum urgeat, alii tamen in locum ſuccedunt, perinde quaſi alter alteri lampadas traditis & deſinendo ſemper incipitis. Sat clarum in te documentum videmus Perilluſtris Domine; qui Relligionis amore & Sapientiæ ſtudio & belli gloria Majores tuos producis & velut vivum ac celebre trophæum Orbi loqueris. Gradere tamquam eorum virtute & honore, in Eccleſiæ, Patriæ, Familiæ ornamentum diutiſſime; hoc vovemus, optamus! Dixi.

QVÆSTIO II.

Quomodo conſtruitur Oratio Reſponſoria ad Salutatoriam.

Reſponſurus *Primo*, Gratum ſibi eſſe adfectum Salutantis & ſe viciſſim lætari tum ob valetudinem ejus tum ob animi in ſe propenſionem dicet. *Secundo*, Extenuet modeſte laudes ſuas & ſalutantem laudet. *Tertio*, Apprecetur ei omnia fauſta & ſua ſtudia cum obſequiis offerat, oretque ut perſeveret in adfectu erga ſe. Reſponſoriæ ad Præced.

PRAXIS Praxis 1.

Ad plurimos Salutantes Reſponſoria.

Placet Nobiliſſimi Dominî igneus in pectoribus adfectus. Optime in meam initiati benevolentiam non verba dediſtis, ſed tela: Tela quæ Animum inflammant, Cor adurunt, totum invadunt, & nihil niſi vos, niſi veſtri Amorem injiciunt. Perennet hic ignis in animorum veſtrorum Templis, & veſtri pectoris in me benevolentia, melior quam *Clelia Veſtalis* hanc flammam æternis

excu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

excubiis cuſtodiat. Meliore nos quam *Achillem Mater* incendio perfundimus, ut immortalitate imbuamur: *Ille inviolabili Styge lotus, plantarum tamen improvidus fuit; & quam toto corpore nactus æternitatem habuit, greſſu corrupit; ne totus fortaſſis hominem, adhuc inter homines, excederet, & noſtræ felicitati majus reſervaretur beneficium, qui amoris mutui flammâ irrigamur & involvimur.* Amor autem, non vili fomite ſuccenſus, æſtatem habet ſemper, hyemem neſcit; ſemper incipit meridiem, nuncquam declinat in veſperum; ſemper ortus dedidicit occaſum. *Abeſti* erimus ſic credo & quæ lapidis gloria eſt, cordium noſtrorum fiet, *ſemel accendi, ſemper ardere.*

Praxis 2.

PRAXIS ALTERA.

Concordem ſingulorum adfectum, quem veluti omnium lingua Orator liberaliſſimè explicuit, gratiſſime ſuſcipio, & quia Animus non niſi animo dignè æſtimatur meum rependo. Quot verba audivi, tot Amoris monumenta accepi; quem in ea ingeniorum ac nationum diver-

verſitate reperire, erga me immeritum & volentem adhuc mereri, vehementiſſime gaudeo. Præcox gratitudinis veſtræ natura eſt, gratos fieri ante munera, & ut gratiſſimi ſitis, gratiis beneficia præcurrere: Niſi forte quod in magnis ſolet eſſe ſatis, apud vos magnæ mentis Poſſeſſores voluiſſe facere, feciſſe ſit. Si tamen in tam caſto Amore peccari poteſt; nimium ego in laudes meas vos exundaviſſe, accuſo: quas in me haud reperiri, ut ego diſſimulem, rubor ingenuus, cordis interpres, confitebitur. *Sed qualis eſſe deberem, non quis ſim edocuiſtis*; Et Amor veſter, ut Me venuſtiorem haberet, fecit. Nihil tamen non placet in amore, ſapiunt errores & peccata prope virtutes fiunt. Agite mutuos colligemus amores, non *Gordio Nodo*, quem *Macedo* quiſpiam diffindat; ſed *Adamante æterno*, quem nec *Morti*, nec tempori violandum relinquamus. Dixi.

QVAESTIO III.

Quomodo conſtruitur Oratio Valedictoria. Valedictoriæ.

In tribus præſertim occaſionibus

utimur valedictoria Oratione. *Primo*, Quando Amici Amicis per ſe vel per alios valedicunt. *Secundo*, Quando filii Parentibus valefaciunt, diſceſſuri vel in exteras Nationes, vel ad Bellum, vel ad Aulam. *Tertio*, Quando famuli à Dominis abeunt.

In ejuſmodi itaque Oratiuncula fabricanda hæc puncta exprimi debent: *Primo*, Dolor de abitu ſuo explicetur & reddatur cauſſa, quare invitus disjungatur. *Secundo*, Exponatur neceſſitas diſcedendi, & cauſſæ dentur, quæ eandem urgeant. *Tertio*, Gratiæ habeantur pro beneficiis, & eorum laus inſtituatur. *Quarto*, Venia abeundi poſtuletur & ſui Memoria, (Filius autem petat paternam benedictionem.) *Quinto*, Offerat ſe cum obſequiis ſuis, quod memor velit manere beneficiorum, gratuſque vivere pro iiſdem. *Denique* precetur ut ſalvum & incolumem rurſus redire liceat.

Praxis Vale-dictor.

PRAXIS

Valedictoria ad Amicum.

Ignoſces Amicorum optime, ſi crudelior in utriuſque noſtrûm amici-

ci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

citiam eſſe debeo. Non meæ poteſtatis negotium eſt, ſed eorum, quibus in me fortuna & nondum matura ætas arbitrium conceſſit Imperium; ut relicta pauliſper Patria, alienas per terras *Vlyſſis* colligam veſtigia. Durum fateor eſt, à Patria abire: durius ab eo avelli amico, cujus conſpectu frui & colloquiis, nihil fere in vita dulcius fuit. Sed parendum Majoribus eſt, qui Fatorum nobis tabulas prælegunt: Eris mihi Amicus etiam in abſentia præſens, & cum oculis Te non potero, animo circumferam; in quo altius Te mihi tua beneficiorum argumenta impreſſerunt, quam ut tempore poſſis aut reminiſcentis animi inſidiis obliterari. Alia in Terrâ vivam, alio ſub Sole, ſed non alius: ſemper Idem, ſemper Tuus ero; hoc in votis laturus perpetuo, ut ſicut nunc ſalvos & triſtes ſeparari contingit: ita poſtliminio incolumes & hilares conveniſſe eveniat.

QVÆSTIO IV.

Quomodo conſtruitur Oratio Reſponſoria ad Valedictoriam.

Reſpondeo. *Primo*, Explicet cauſ- Reſponſo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

riæ ad Præced. ſas doloris concepti propter abitũ; ſi tamen id Valedicentis perſona & dignitas patiatur. *Secundo*, Apprecetur felix iter & felicia omnia; & ſi de aliquo monendus erit diſceſſurus, moneat. *Tertio*, Polliceatur ſe ejus memorem fore, petatque vel imperet mutuam ſui memoriam, præſertim autem ut communicatione literarum ſubinde ſibi loquatur.

Praxis Reſponſ.

PRAXIS

Reſponſoria ad Præced.

Amicum in oculis ferre non poſſe, grande pectoris Amici vulnus eſt; & dimidio animæ ſuæ privari, quidni doloris ingens materies; abis à me inter Amicos optime, & quomodo animum triſtitia non vulneres? I tamen felix, ſiquidem hæc Majorum tuorum voluntas, cui refragari velle, læſi Numinis foret piaculum: Eat Tecum fortuna & virtus tua individuo paſſu, eat amor noſter, & jam Orbem in benevolentiæ campum nactus, quo fuerit remotior, hoc fiat auctior.

Oſtendes non dubito, Amice, Cœlum non animum ab iis mutari qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

qui trans mare currunt; & levem illorum damnabis Amicitiam qui ſimul ex Oculis ubi evaſerunt, etiam ex animis evolant. Hærebis, mihi crede, infixus pectori, impreſſus animo, & vitam prius, quam tui memoriam amiſero. Illud unicum Te meminiſſe cupio, *Amyclas ſilentio periiſſe*: quapropter ne ſimili ruina noſter Amor peſſum eat, dulcibus verbis & abſente colloquio eum nutrire cave obliviſcaris.

SENTENTIAE HIS MATERIIS SERVIENTES.

Lætitia loquax res eſt & oſtentatrix ſui.

Bona valetudo maxime divinum longeque blandiſſimum eſt condimentum.

Nihil tam difficile eſt quam differre gaudia: Item, Spem gaudia parant.

Amicos incolumes cogitare & intueri, melle frui eſt.

Sequenti gaudio confert dulcedinem præmiſſa triſtitia.

Hoſpites à Iove ſunt omnes.

Iupiter eſt honorator ſupplican-

tium & hoſpitum: eſt hoſpitalis qui hoſpites venerabiles ſimul comitatur.

Qui favoris gloriam veri petit, animo laudari magis, quam voce volet. *Seneca.*

Diis thura hominibus probis laudes debentur. *Socrat.*

Exempla Et Alia Supellex.

Ro-man. Mos fuit *apud Romanos* ut matutina Salutatio abſolveretur verbo *Ave*; veſpertina autem verbo *Salve.* *Al. ab Alex.*

Ad affabilem Salutationem multum pertinebat ſuo quemque nomine ſalutare: *unde Romani ſecum habebant nomenclatores qui civium nomina ſuggerebant.* *Idem l. 2. c. 19* No-men-clato-res.

Græci. Apud *Græcos* vero mos tenuit non proprio ſed officii nomine ſalutare: eos tamen qui præcipua dignitate imminebant, proprio nomine ſalutabant. *Ibidem.*

Modus Salu-tandi Deos *Dii ſalutari debebant capite tecto, præter Saturnum:* Et Imperatores aliqui ut *Caligula* & *Diocletianus*, qui divinos honores affectabant, aperto capite ſalutari volebant:

Suetonius. bant: *Salutabantur etiam Dii dextera oſculo, & corporis circumactione*: quod & Imperatoribus aliquibus factum fuiſſe ab Adulatoribus teſtatur hiſtoricus. Salutando tangebant.

Alex. ab Alexan. *Fiebant etiam Salutationes apprehenſione manuum: Genua etiam oſculabantur & frontem tangebant: eo quod genua ſacra ſint Clementiæ; Frons autem ſinceritati & Majeſtati.* Manus, Genua, Frontem.

Idem l. 2. *Romani milites* ex more patrio *victrices Imperatorum manus oſculabantur.* Oſculum manus.

Pontanus. Non ſolum *cives Romani* ingredientes Imperatores poſt bellum acclamationibus ſalutabant, *ſed & aves edocebant*, ut hæc duo verba. *Salve Imperator*: diſtincte poſſent pronuntiare. Aves ſalutantes.

Suetonius. *Apud Hebræos* & alias gentes viguit mos, ut viris magnis urbem intrantibus cives obviam prodirent cum lampadibus ardentibus. Hebræi.

Iudith c. 3. Duci *Holoferni* omnes *Lybiæ & Meſopotamiæ* populi cum ramis olivarum & lampadibus obviam proceſſerunt. Holofernes.

Plutar. *Magnum Pompejum* cum trium- Pompejus.

pho *Neapolim* ingredientem, cives, ornati ſertis cum lampadibus exceperunt.

Idem. *Idem Pompejus ex morbo recreatus, cum Romam Neapoli veniſſet tota fere Vrbs cum palmis ei obviam proceſſit, floresque ſparſit.* *Iuſtinus.*

Odores. *Mos fuit ut in adventu Principum Virorum varii ſemper odores accenderentur.* *Athenæus.*

Antonius. *Antonius Triumvir* cum Arcem *Athenarum* ingrederetur, ſalutatus eſt lampadibus ac univerſis tectis fulgentibus. *Idem.*

Plato. Cum ad *Olympia* ſemel deſcendiſſet, omnes Græci ad eum concurrerunt, relictis ludis: *illumque velut Numen divinum venerati ſunt.* *Laërtius l. 3.*

Zeno. Hanc habuit authoritatem *Zeno Philoſophus*, ob probitatem morum apud Athenienſes ut dum *Athenis* moraretur hoſpes, *Cives apud eum claves urbium deponerent.* *Idem.*

Plato. *Platoni Syracuſas venienti Dionyſius Tyrannus navim laureatam obviam miſit: è navi autem exſcendentem quadrigis excepit, & ipſemet ejus aurigam egit:* Summam Platonis Sapientiam hoc cultu exiſtimans. *Idem.*

Iulius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Iuſtinus. *Iulius Cæſar* cum ab aliquo ſalutaretur, ſcintillas ex oculis projiciebat, gaudens ſe ſalutari. Cæſar.

Idem. *Alexander Magnus* à nemine volebat ſalutari, ſed ab omnibus adorari. Alex. M.

V. Max. lib. 2. *Scipio Africanus* id ſibi nomen comparaverat, *ut prædones etiam ad eum ſalutandum venirent*, feliceſque ſe judicabant quod eum videre licuerit: manus ejus victrices deoſculabantur *& dona Diis offerri ſolita in veſtibulo ejus deponebant.* Scipio.

Fulgoſ. l. 2. A *Gadibus* uſque *Romam* aliqui venerunt ut *Livium Romanæ Hiſtoriæ Scriptorem* viderent & ſalutarent: Putabant enim ex *Livii* aſpectu melius ſe veterem Romanorum frugalitatem, fidem, ſinceritatemque comprehenſuros, quam ex ſtatuis & ædificiorum magnitudine. Livius.

Plutar. *Iſmenias Legatus Thebanus ad Perſas*, ne Regem ſalutans adoraret, *annulum ſuum volens dejecit*, & cum ſuſcepturus ſe inflexit. Applica, dicendo te non coacte nec ficte facere &c. Iſmenias.

Fulgos. l. 2. *Franciſcus Sfortia Dux Mediolanenſis* cum inter hoſtes aperto caepit eſſet productus, tanta Majeſtate eos Sfortia.

perculit, ut confeſtim ex ejus conſpectu humi procumberent, eumque genu flexi adorarent.

Ammonis Statua melodiam reddens ad Ortum Solis.

Ammon ſtatuam in Ægypto fabricavit ſuper montis culmine, quæ intus inſtrumenta muſica habuit eo artificio compoſita, ut quotidie Sol Oriens, cum per ejus ſtatuæ Os radios immitteret inſtrumentaque attingeret, ſtatim elegans melodia audiretur exire de ſtatua, qua & Sol Oriens ſalutabatur ſemper & prope habitantes de præſentia Solis exhilarabantur. Strabo.

CAPUT X

De Orationibus Gratulatoriis.

GRatulari eſt gaudium teſtificari, quod concipitur ex felicitate Amici aut cujuscunque perſonæ. Gratulamur vero *felices eventus*, *depulſa pericula*, *honores obtentos ac dignitates*, *comparatam victoriam*, &c.

QUÆSTIO I.

Quomodo conſtruitur Oratio Gratulatoria.

Primo, Mentio fit felicitatis, quæ illi

illi contigit & quis hominum inde ſenſus, quæ lætitia ſit, explicatur. *Secundo*, Laudatur is, cui gratulatio fit à Majoribus & meritis ac factis & dictis, & à modo quo ad eum rerum ſucceſſum pervenit. Quod ſi victoriam v. g. gratularis, exaggeras ejus magnitudinem, celebritatem, juſtitiam, fortitudinem, item clementiam, utilitatem, perennitatem facti, expectationem aliorum & præſertim adjuncta illa *Quis, quid* &c. per comparationes & conſequentia. Quod ſi vero honorem gratularis, exaggeras ejuſdem honoris amplitudinem etiam ab adjunctis & conſequentibus. *Tertio*, Excitamus eum, cui gratulamur ad gaudium ſuper hoc ſuo eventu. *Quarto*, Optamus ut impoſterum feliciter illi eveniant omnia ad publicum bonum & Patriæ gloriam. Gratulatoriæ.

PRAXIS

Gratulatoria Feſtorum Pentecoſtes ad multos.

Beatiſſimus ignis, quo melior Chriſtiani Orbis portio, hoc triduo ſuccenſa incaluit, eccujus glaciale etiam pectus feliciter non reſolvit? Gratulatoria Feſtorum.

& ſiquidem Amoris eſt colliqueſcere, eccujus in vota animum ſcintillare non fecit? Cor enatare in deſideria? Nimirum pudor eſt in Eloquentia ſterilem eſſe, poſt tam uberem Cœleſtium linguarum pluviam: quando ab eloquente Cœlo *Verbum* prius *quod Caro factum eſt*, & modo pro nobili *Verbo* ut ſimus diſerti linguas accipimus. Et potuerit olim felix *Cadmus ex projecta temere dentium ſemente, armatam videre Gigantum meſſem, in ſui ipſius perniciem mutuo certamine ruentium?* non poterit nobiliſſimus Divini Cordis *Tullius* de proſeminatis ex conſilio linguis enatos Oratores intueri? qui pulcerrimo conflictu mitiſſime crudeles in mutuæ ſalutis commoda depugnent? Certe ſi vera promenti apud ingenuos fides eſt, meliore ſupra *Catullum voto*, potiore ſupra *Naſonem Metamorphoſi*, totus lingua fieri exopto, ut integram vobis valetudinem totus gratuler; vel ut nobilius voveam, totus verbum eſſe amaverim, ut animi in vos mei propenſionem, perpetua factorum elocutione enunciem: aut denique quod ego & Vos

mavultis, totus Cor fieri, totus Cor vivere deſidero, ut nihil niſi non amare neſciam. Eritis & vos ſic credo *Linguæ*, eritis *Verba* pectoris mei, eritis *Corda*, & in reciproco amoris duello invicti, vinci vos æternum non patiemini.

PRAXIS ALTERA *Gratulatoria Dignitatis.*

Gratulatio Dignitatis.

Inter oborta dignitatis tuæ gaudia Tibine honorem an Te honori gratulemur, adhuc apud nos in ambiguis eſt N. Scimus honorem diuturna ambitione talem deſideraviſſe, qualem Te Indoles tua & virtus pridem fecit: Virum ſua fortuna dignum & huic muneri natum. Sed & hoc ignorare non poſſumus, te ad illud dignitatis ſubſellium aſcendere, quod avitæ Majorum tuorum virtuti veluti hæreditarium præmium eſt; in quo ſuſtinendo à multis prope ætatibus ex veſtra ſtirpe alterna fatigatione *Atlanti Hercules* ſuccedit. Redit, crede, nobis hodierna die in animum N. Divus avus tuus, cujus in eodem munere prudentia, hæc recte factorum apud nos veſtigia impreſſit, quæ nulla

temporum oblivione poſſunt eradi. Redit & divus Parens ejuſque ſimul & eloquens lingua & ſtrenua manus & beneficiorum in nos omnes ac inprimis in Patriam amplitudo. Redit N. & Frater tuus qui paulo ante hoc ſolium bene geſtis implevit, quod nunc inſcendiſti: & ſi ideo ceſſit ut tu ſuccederes, fas eſt ut dolorem lætitia commutemus; ſed quid multa: melius Tu moribus omnes referes, quam nos Oratione, ſiquidem nobile Majorum compendium & viva tuorum Hiſtoria nobis relictus es, ut quod ſparſim fecerunt omnes, tu unus feceris. Facies, non dubitamus, & ituro in poſteritatem exemplo oſtendes, *non ab honore Magnates, ſed à Magnatibus honorem exornari:* Hoc in læto animorum plauſu hodie vovere non poſſumus, ſed à tua virtute juſſi, ſperare & audemus & debemus.

Praxis Tertia

Gratulatoria Profeſſoris ad Diſcipulos.

Gratulatio Profeſ- Nunc demum & ipſe clariſſime intelligo, quam *difficile ſit Amori*

&

& lætitiæ verba reperire N. Invi- ſor. ad Diſcip.
ctus enim uterque *Hercules*, ubi
Cor & Animum poſſederunt, columnas eloquentiæ figunt, & ſolemne roboris ſui Epitaphium *Non plus ultra* audacter objiciunt. Omnem excedunt loquendi poteſtatem magnitudine, & arbitrantur exiguum omne, quidquid ſermone poteſt terminari. Benignius tamen nobiſcum egit parens natura, quando vultum pectoris Oratorem eſſe voluit & in verborum deliquio ipſum eloquens fieri ſilentium. Vnde videre veſtrum hic audire ſit, & mei magnitudinem gaudii de veſtra valetudine, ſi cognoſcere deſideratis, per geminas animi feneſtras, oculos & frontem feliciores *Momi* Cor inſpicite. Quid enim vero amicus in ſalvo amici adventu omnem prompſerit lætitiam? Vos dulciſſimum amicitiæ nomen Amore in me veſtro ſupergreſſi, prope ad ætatis meæ injuriam, velut filii parentem diligitis. Vt vel inde colligere liceat, velociorem amoris curſum eſſe quam ætatis; & alios vitæ, alios virtutis annos computari. Vtinam vero quod veſtrum plerisque in votis eſt,

hoc in felici eventu videamus! Vtinam (parcite ambitioſius dicenti) æmula *Iovis* felicitate, *de meo cerebro velut totidem armatæ Pallades in Orbis decus prodeatis & Ornamentum*. Sed labore hic opus & obſtetrice induſtria, ut mihi laudis vectigal non pereat, vobis deſiderium.

Aderunt boni Superi ſine dubio, aderit is qui triumphat omnia IESVS, ut abjecto triſtitiæ & inertiæ ſepulcro in omnis diligentiæ vitam conatus erexerimus: & pia modo non defuerit voluntas, ab hac ſudoris nocte, à prudentiæ aurora, in perennem lætitiæ & ſolatii proficiemus meridiem.

QVÆSTIO II.

Quomodo conſtruitur Oratio Reſponſoria ad Gratulatoriam.

Reſponſor. ad Præced.

Primo, Explicet lætitiam Reſponſurus, quam ex Gratulantis adfectu percepit, collaudetque ejus in ſe ſtudium. *Secundo*, Extenuet modeſte ſuas laudes: & ſi dignitatem conſequutus ſit, dicat ſe alteri potius aptiori & digniori eam optaſſe, cui ipſe tum ob amplitudinem tum ob

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

oneris magnitudinem non ſufficiat. *Tertio*, Gratias agat pro adfectu & ſua ſtudia gratulantibus offerat.

PRAXIS
Reſponſoria Feſtorum aut Valetudinis.

Praxis Reſponſoria.

Et non ingens mihi lætitiæ cumulus ad Orbis commune gaudium acceſſerit? quando temporis & Scenæ ſtudioſos in pulcerrimum amoris certamen deſcendiſſe video N. Ecce amoris feriæ ſunt & mutuæ gratulationis ſolemnia: & in occaſionem & humanitatis legem peccatum putaviſſetis, niſi tot torrentibus, favoris in me veſtri & adfectus ſtudia, non ornate minus, quam alter altero copioſius effundere contenderetis. O placidam litem quia concordiæ! ô dulce bellum, quia pacis! Et quidni ſinguli Victores amicum amimum meum, tot jam beneficiis victum, tot jam nominibus veſtrum, rurſus & iterum univerſi in prædam & triumphum accipitis. Accipite, poſſidete, triumphate, ſed veſtri prius viatorem, poſſeſſorem, triumphatorem. Certe fortunam meam venerari debeo, certe virtutem ve-

ſtram agnoſcere, qua jam effectum video, ut magis in ſingulorum animis & cordibus, quam in hoc doctrinæ pulpito me conſediſſe intelligam: magis adfectibus provehi veſtris, quam meis paſſibus. Sicut animorum principi ſceptra porrexiſtis & in tanta cordium claſſe ad clavum ſedeo. Agnoſco, generoſa pubes, agnoſco nobiles animos, & beneficiorum licet adhuc tenuium, non ſteriles ſinus, de quibus nobilem fructum & regiam meſſem, amorem & gratitudinem ecce mature colligo.

Pendebis revera ante pectoris horreum pretioſus laboris mei manipulus: pendebis æternum memoriæ monile: & ſiquidem te mihi gemmam imprimis, æterno tui teſtimonio cor meum conſignabis. Dixi.

Praxis altera Reſponſ.

PRAXIS ALTERA

Reſponſoria ad Gratulatoriam Dignitatis.

Ab amici honore in æmulationem non accendi hæc demum veriſſima amicitiæ teſſera eſt; & ambitione magnarum mentium furia ſe-

ſecuros vivere, non homines oſtendit, ſed Heroës N. Optaſſem ego hoc honore mactatus, ita me veritas, ut Sereniſſimi noſtri &c. & omnium veſtrum favor, in alterius potius humeros hanc dignitatem devolviſſet; qui & conſilio & manu melius omnium expectationi reſpondiſſet & votis. Sed quia Fatorum voluntas me hac felicitate damnavit, mei erit laboris negotium accurare ut Sereniſſimum & vos beneficii non pœniteat. Illud tamen animum erigit & non exiguam lætitiæ materiem ſufficit, quod de vobis bene merendi campum nactus obſequia & ſtudia in veſtri commodum convertere poſſim, & in honore publico, publicus omnium vivere ſervus. Quod ubi pro virili enitar; grâtia & amor veſter, ſic credo, mihi nuncquam defuerit. Dixi.

SENTENTIÆ

Pro Gratulatione dignitatis.

P. Syrus. *Honor fugientes ſequitur, ſequentes fugit.*

Senec. *Virtutis umbra honor etiam invitos comitatur.*

Glo-

Gloria Mater annorum. Bion.

Ipſe honos laborem leviorem facit. Afri-can.

Magiſtratus virum oſtendit Bias.

Virtutis uberrimum eſt alimentum honos. Valer. Max.

Virtuti laus debetur. Ariſt.

Gloria Virtutis pediſſequa eſt. Tacitus.

Ab hominibus iis honor debetur, quos honore Deus dignatus eſt. Cedrenus.

Solis bonis honor debetur. Ariſtot.

Honor malis exhibitus in eorum commutatur ruinam. Gregor.

Honorem non debet ſequi Virtus ſed ipſe Virtutem. Auguſt.

Dejicitur cum elevatur, qui honoribus proficit & moribus cadit. Gregor.

Qua in civitate non magnus honos virtuti tribuitur, in ea optimus civitatis ſtatus, ſtabilis & firmus eſſe non poteſt. Ariſt.

Nulla voluptas humana ad divinam accedit propius, quam ea delectatio quæ ex honoribus percipitur. Xenophon.

Melius eſt civitatem regi à viro optimo, quam à lege optima. Ariſt.

Magiſtratus eſt lex loquens. Cicero.

Magiſtratus eſt medicus civitatis. Thucydid.

Præfectum rebus publicis ſtantem mori oportet. Dion.

Velut

Stobæus. *Velut thus non hominibus ſed Diis competit, ita laus non indignis ſed bonis tribuenda.*

Auguſt. *Magnæ virtutis eſt cum felicitate luctari.*

Cicero. *Vitæ brevis eſt, gloriæ curſus ſempiternus eſt.*

Silius. *Fax mentis honeſtæ gloria.*

Plutar. *Eximiam virtutem ſponte ſequitur ſuum decus.*

Caſſiodor. *Glorioſis magis placent præconia, quam tributa.*

Saresb. *Quid eſt dignitas in indigno? ornamentum in luto.*

Hugo. *Quidam honores fugiunt, ut honoribus obvient, ſæpe enim gloria ut acquiratur contemnitur, & mundus ut obtineatur relinquitur.*

Livius. *Magni animi fiunt magnis honoribus.*

Senec. *Pecunia ex quo in honore eſſe cœpit, verus rerum honor cecidit.*

Guicciard. *Nullus in fortium Regum pectoribus aculeus, laudis & gloriæ cupiditate acrior eſt.*

Idem. *Homicidii genus eſt famam hominis impetere.*

Lipſius. *Fama unicus ſapientum theſaurus eſt puriſſima vitæ gemma.*

Idem. *Nec flamma ſine fumo, nec ſine*

ca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

calumnia fama ſolet ſurgere.

Sola dulcedo gloriæ non ſeneſcit. Thucydid.

Sat ero dives ſi bonam famam mihi ſervaſſo. Plaut.

Fructus honos oneris, fructus honoris onus.

Aliæ pro Gratulatione Victoriæ.

Omnis victoriæ fructus in eo conſiſtit, ſi ea bene & recte utaris. Reiſnerus.

Recte Victoria uti clarius eſt, quam vivere. Plutar.

Victoria ſemper eſt inſolens. Cicer.

Non ita armis quam pietate paratur victoria. Agath.

Victoriam ſemel partam prudens conſervabit Princeps, ſi ſecuritatem frequentiſſimum calamitatis initium vitaverit. Reiſnerus.

Vera eſt victoria quæ ſalva fide & integra dignitate paratur. Florus.

Si vis vincere, clementer age. Fl. Vopiſcus.

Vincere ſeipſum omnium Victoriarum prima eſt & optima. Plato.

Liberales & humanos eſſe erga inferiores præclarum eſt Ducibus viaticum ad victorias ad triumphos. Gorgias.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Tacit. *Ratio & conſilium ſunt propriæ Ducis artes.*

Idem. *Quemadmodum egregium eſt hoſtem dejicere, ita non minus laudabile infelicium miſereri.*

Paulus Iovius. *Solet Deus his qui juſta & neceſſaria arma induunt & belli cauſſa præſtant certam vincendi occaſionem proponere.*

Exempla

Et alia Supellex pro gratulatione Dignitatis.

Al. ab Alex. *Apud Romanos Templum Honoris penes templum Virtutis erat*, nec potuit templum Honoris intrari, quin prius virtutis ingrederetur. Templum Honoris.

Ægeſippus. In civitate *Peloponei* fuit *Templum Honoris* in quo *Statua ejuſdem præferebat manu ſiniſtra orbem ex ſaphyro plenum coronis regiis, ſceptris, clavis, & aliis dignitatum inſignibus : dextera vero ſtatuam Virtutis Chryſtallinam geſtabat, aureo torque colligatam ; à quo hæ literæ auro fuſæ dependebant :* TIBI VNI ET SOLI : (*ſupple, militat honor.*) Statua Honoris.

Briſon. *Timon Philoſophus* interrogatus quid intereſſet inter Principem Princeps & ſubditi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

& Populum, reſpondit: *Quod inter unum & omnia*; Omnes enim ſubditi Principem unum ſpectant, unus autem Princeps omnibus mores & leges præſcribit.

Arcadii. *Arcadii in Regum thronis poſuêre fortunam auream, quæ dextrâ diadema regium cum Sole, ſiniſtra ſphæram Orbis cum lilio tenebat.* Significare volebant eum qui in dignitate eſſet, debere ut Solem lucere, ut aurum Rempubl. ditare, ut lilium bonis moribus bonos odores ſpargere. *Cardanus.*

Pyrrhus Aquila. Cum *Pyrrhum* ob præclara geſta milites Aquilam vocarent: *per vos*, inquit, *Aquila ſum qui veſtris armis velut pennis ſublevor.* *Plutar.*

Ariſt. de dignit. *Ariſtoteles* præcipuam dicebat eſſe dignitatem non fungi honoribus, ſed ab aliis honore dignum judicari. *Stobæus.*

Alph. *Alphonſus Arragonum Rex* dicebat, *hos qui aliis præſunt, tanto privatis hominibus meliores eſſe debere, quanto honoribus alios præcellerent.* *Panormitanus.*

Idem Rex dicere ſolebat: *Bonus eſt Princeps qui ſubditos ſuos habet in capite: melior, qui in corde; peſſimus qui in ventre.* *Idem.*

Epiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Epitom. Epiſcopis ſuis quædam nationes in greſſum gratulantes, ex aureis literis componebant & offerebant illas duas voces : *Bonus Paſtor.* Aliis flores aureos : *Ambroſio ſuo Mediolanenſes* Apiculam & ſtellam auream. Epiſcopis oblatum quid?

Genebr. Cum Regi cuidam recens coronato *Angliæ cives* gratularentur : offerebant ei : *Primo* , *Aureum lilium & gladium* cum lemmate: *Et pace & cæde Tui. Secundo*, offerebant *lances aureas* , cum lemmate. *Tu unus, plus omnibus vales. Tertio* , *Claves aureas* cum lemmate *Tecum & intrare & exire & manere parati. Quarto* , Offerebant *ei filios ſuos & pueros* acclamando : *Et patrum & filiorum & Nepotum Rex eſto. Quinto* , faciebant *Sertum ex tot floſculis quot urbes erant in Anglia & coronantes Regem clamabant. Regno coronaris, vive!* Cives gratulantes Regi.

Annales Franc. *Carolus V.* cum ad aliquam veniret civitatem de triplici P quærebat quale eſſet, hoc eſt, qualis eſſet *Parochus* , *Præceptor* , *Prætor.* Putabat enim omnia ſanata & ſalva eſſe, ſi hi qui eminerent ſancti & Carolus V.

boni eſſent. Nam *mobile ſemper mutatur cum Principe vulgus.*

Ægyptii apud eoſdem — *Ægyptii* inter gratulandum porrigebant Principi *ſceptrum*, quod in imo habuit caput *Hipopotami*, quod Animal ferum eſt & immite; in ſummo autem *Ciconiæ* caput avis benigniſſimæ; ut innuerent Principem debere eſſe ferum malis, benignum bonis. *Pierius.*

Mos eligendi Principem. — Apud *Ægyptios* eoſdem hic mos fuit antiquitus Principem eligendi, eique honorem gratulandi. In aperto campo, ubi coronandus erat Princeps, quærebatur ex eo, *Eſſetne pius?* *Sabellicus.*

Pius. — Et ille tunc manus in Cœlum tendebat. *Secundo*, Quærebatur, Iuſtus. — *Eſne juſtus?* & tunc ille frameam eductam cervici propriæ applicabat. Liberalis. — *Tertio*, quærebatur: *Eſtne liberalis?* Et tunc ille aurum argentumque in vulgus ſpargebat. Laborioſus. — *Quarto, Eſtne laborioſus?* Et tunc ſtivam à ruſtico oblatam ad aulam inſtar arantis deferebat. Ad aulam vero appropinquanti occurebant *Iuvenes cum ornamentis & inſignibus regiis.* Centum juvenes. — Poſt ingreſſum autem illius in aulam prodibant *centum juvenes cum cul-*

tris

tris argenteis, & proſpectante Rege è palatio in cultros irruebant dicendo: MORIMVR VT VIVAS.

De *Agathocle*, qui ex figulo Rex erat factus refertur, quod ſingulis annis ſuis Senatoribus gratulantibus ſibi, ollulas à ſe factas diſtribuerit, in quibus hæc inſcriptio fuit. *Vilis labor honor Regum.* Agatocles.

Ericius. Apud *Indos* veteres pridie coronationis, juventus in campum effuſa expeditis jaculis nummum in ſublime projectum ita configebat ut tota die non decideret: Poſtridie vero totum nummiſma confoſſum, gratulabunda offerebat Regi, dicendo; *Forma Rempubl. ſicut pecuniam.* Porro Regum Indiæ munus erat, monetam cudere, in qua hæc inſcriptio fuit: *Regis opus, Regis munus.* Indi.

Sydonius. Apud *Græcos* olim mos fuit, ut Princeps electus, adhuc ante coronationem per Provincias & Vrbes imaginem ſuam mitteret; quam cum ſumma reverentia ſuſcipientes ubique exponebant, & dulci cantu atque acclamationibus adgratulabantur dicendo: *Vivat Rex!* Mos Græcorum.

Politianus in *Macedones ultimo Regi ſuo Per-* Macedones.

ſeo gratulantes auream fortunæ ſtatuam obtulerunt, dicendo: Dent ſuperi vitam nos fortunam. Miſcellan.

Bactriani. *Bactriani* anniverſarium Regi ſuo gratulantes natalem, *Cupreſſum mortalitatis ſignum ſuccendebant: Cedros vero & Myrtos immortalitatis Symbola radiis ſolaribus exponebant, clamando: Pluant vitales Regibus ignes.* Epit.

Alphonſus. *Alphonſo Regi Caſtellæ* cum gratulabundus Populus acclamaret juxta morem, *Vivat Rex.* Ipſe ad vices ſingulas reſpondebat *Vivat Lex, vivat Grex!* Vivit Lex per attentam ſedulitatem, vivit Grex per providentiam Regis. Baden. in Symb.

Regis Boh. Symbolum. *Vladiſlaus Vngariæ & Bohemiæ Rex* in Symbolo habuit *Obeliſcum*, in cujus faſtigio corona aurea erat poſita ad quam homo alatus enitebatur: Lemma. *Vel ſic enitar.* Tipotius.

Eduardi Symbolum. *Eduardus Marchio* habuit in Symbolo laurum juxta amnem profluentem: deſuper vero in nubibus ſolem: à cujus radiis laurus urebatur; cum lemmate: *Non aliter.* Significatur neminem poſſe Laurum mereri, niſi virtutis Solis illuſtris ſit, & æſtum fatigationis ſuſtineat.

Ægy-

Rodigin. lib. 5. *Ægyptii* hominem in Magiſtratu collocatum ſic exprimebant. *Senem in cujus dextra Sol, in ſiniſtra Horologium.* Hinc *Cælius Rodig*: inquit, *Eſto horologium, ad quod ſe tota vita dirigat, eſto Sol exemplo & moribus prælucens.* Ægyptii Senatoris figuram.

Roſinus. *Romani ante Magiſtratum faces ardentes præferebant*, ut innuerent, Magiſtratum virtute debere prælucere. Romani.

Tipot. *Iohannes Rex primus Angliæ* ut virtutem exprimeret qua omnibus præluxit *Montem Ætnam pinxit eructantem flammas* cum lemmate: PRAELVCEMVS. Iohannes Rex Angl.

Binet. *Alphonſus Rex Arragonum* in Symbolo habuit lumen ardens cum lemmate: *Aliis ſervio, mihi conſumor.* Alphonſus.

Annales Franc. *Ludovicus XI. Rex Galliæ* habuit in Symbolo *Pelicanum* revocantem ad vitam ſanguine proprio pullos emortuos; Lemma: *Sanguis meus eſtis, vivite.* Rex Ludovicus XI.

Platina. *Ambroſius Pigapheta* in coronatione *Vrbani V.* canem inſtruxit, qui occurreret Pontifici, & ſe pedibus ejus ſupponens ululatum ederet per ſyllabam *V* vel *ur*; Tunc dixit *Pi-* Vrbanus V. Pont.

gapheta. Vive Pontifex, te Pontifice canes in oves convertentur; tuumque nomen ſi non exprimendo, certe inchoando celebrare conabuntur.

Honorius. *Ad Honorii Cæſaris Inaugurationem in Cœlis melodia audita eſt viſæque ſtellæ motu quodam veluti ſaltu commoveri.* *Claudianus.*

Exempla & alia ſupellex pro Gratulatione Victoriæ.

Epaminondas. *Epaminondas* conſpecto ingenti exercitu, qui Duce carebat bono, *O quam magna*, inquit, *bellua, ſed ſine capite.* *Stobæus.*

Pauſanias. *Pauſanias* quærenti cuidam, quo modo de Thracibus victoria comparari poſſet: *Si*, inquit, *qui vir optimus eſt in belli Ducem eligatur.* *Plutar.*

Ageſilaus. *Ageſilaus* quæſitus quid Ducem belli præcipue exornaret, reſpondit; *Adverſus hoſtes audacia & in oblata opportunitate ratio & conſilium.* *Stob.*

Numantini. *Numantini à Scipione* in fugam verſi cum caſtigarentur à ſuis quod toties victos fugiſſent; reſpondit quidam: *pecus equidem, nunc etiam idem eſt, ſed mutatus eſt Paſtor.* Innuens æque fortem nunc eſſe exercitum, ſed Ducem debilem. *Briſſonius.*

Al-

Panormit. l. 2. *Alphonſus Arragoniæ Rex non tam quod hoſtes vinceret, gloriari ſolebat, quam quod didiciſſet victis conſulere. Illud enim fortunæ munus eſſe, hoc vero ſemper ſuum.* Alphonſus.

Plutar. *Iulius Cæſar à Pompejo* acie quadam victus, cum victor hoſtes non proſequeretur: *Hodie*, inquit, *penes hoſtes erat Victoria, ſed non habent Ducem, qui Victoria ſciat uti.* Iulius Cæſar.

Æneas Sylvius. *Fridericus Imperator* debellatis in Hungaria hoſtibus, dixit ad ſuos *Magnum opus actum eſt milites, nunc autem majus reſtat, ut ſcilicet vincamus nosmetipſos atque avaritiæ & ulciſcendi cupiditati frænos imponamus.* Fridericus.

Curt. *Alexander ſuadenti Parmenioni ut noctu Darium invaderet*, reſpondit: *Malo me fortunæ pœniteat, quam Victoriæ pudeat. Et nolo victoriam furari.*

Phil. Camer. *I. Cæſar devictis hoſtibus hoc ſibi ſcripſit encomium.* VENI, VIDI, VICI. Et *Carolus Imperator* dixit: VENI, VIDI, VICIT AVTEM CHRISTVS. Cæſar. Carolus.

Fulgoſ. lib. 1. *Timolion Corinthius cum in Templo Delphico Apollinem de victoria* Timol.

conſuleret, Corona quæ inter donaria pendebat, in caput illius tam apte incidit, acſi manu imponeretur, quod omen Victoriæ fuit.

Cæſar. *I. Cæſar cum in Africam exſcendens corruiſſet, omen in melius vertens exclamavit: Teneo Te Africa.* *Sabell. lib. 9.*

Alex. Magn. *Alexander Magnus cum obſideret Tyrum, videbatur ſibi videre Herculem à Tyriis maxime cultum, qui ſibi è muro manum porrigebat. Vnde omen victoriæ cæpit & vicit.* *Idem.*

Sylla. Primo bello adverſus *Marium* *Fulgoſ.* *Sylla* vidit *à Pallade* ſibi fulgur dari, monerique ut eo telo hoſtes peteret: *Marium* igitur igne & ferro patria expulit. Idem deinde contra Marii filium pugnaturus, vidit *Marium patrem monere filium* ne poſtridie cum *Sylla* confligeret, eo quod illa dies ſibi infauſta fuiſſet.

Iudas Macabæus. *Iudas Macabæus* antequam con- *Fulgoſ.* fligeret cum *Nicanore Regis Syriæ Duce* vidit in ſomniis *Oniam* pro ſe orare & quod *Ieremias Propheta* gladium ſibi aureum contra hoſtes porrigeret.

Celtiberi. Apud *Celtiberos aquæ Scyphus* *Theophraſtus.* ante Ducem belli portabatur, & vo-

vocabatur *poculum fortunæ.* Si ergo aliquid aquæ caſu effunderetur, pro malo omine id fuit interpretatum; quod ſi ex inadvertentia ſcyphus è manu decidiſſet, deſperabant omnino & ſe hoſtibus ultro ſubjiciebant.

Paterculus. *Mythridates Rex Ponti* devictus *à Pompejo* ſic ſe ſolabatur: *Omnis mihi etiam adverſa fortuna cujus author Pompejus eſt, tolerabilis eſt: nec enim turpe eſt ab eo vinci, quem vincere eſſet nefas: neque inhoneſtum ei ſe ſubmittere quem fortuna ſupra omnes extulit.* Mythridat.

Camerar. l. 5. *Carolus V. Rex Hiſpaniæ* occupavit caſtra Ducis Brunſvicenſis, & miles ejus ſtatim etiam caſtra diripuit: Cecidit Dux ad pedes Regis ſupplex, ut ſatis haberet, accepiſſe caſtra & viciſſe; vitam relinqueret militibus & aliam ſupellectilem, reſpondit, *Carolus, cujus caſtra ejus raſtra.* Hoc eſt, qui caſtra accepit, omnia poteſt radere & accipere: Carolus V. Rex

Aventinus lib. 5. Ann. *Alphonſus Rex Caſtellæ* dicebat. *Probos milites gemina manus armat, fortis & juſta: fœdifragos terna exarmat, perfida, pia, ſtrenua.* Alphonſus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Cabrias. *Cabrias Dux Athenienſium* dicere ſolebat: *Se malle exercitum Cervorum Duce Leone, quam exercitum Leonum Duce Cervo.* Marli.

Ludovicus Rex. *Ludovicus Burgund. Rex* contra Cæſarem bellum movit: ſed captus ab eodem juravit ſe amplius illi bellum non illaturum. At liberatus denuo cum majori exercitu venit, ſed iterum victus omnia perdidit. inſuper oculi illi eruti ſunt, & in fronte ab aure ad aurem hæ literæ ferro impreſſæ: *Hunc ſervavit Clementia, perdidit perfidia.* Fulgoſ.

Cimbri. *Apud Cimbros* contra perfidos quatuor cohortes educebantur; *prima erat Puerorum, ſecunda Iuvenum, tertia Virorum, quarta Senum.* Sed primæ tres tantum ſpectabant prælium. Quarta autem cohors pugnabat. *Putabant enim debiles vires ſufficere ad hoc ut perfidi vincerentur.* Nam perfidia deſeritur à Deo & ideo enervis eſt. Politian. lib. 5.

Philippi Magnetica dextera. *Normantici Galliæ urbem* obſederant & jam occupaverant armamentarium. Inaudivit hoc *Rex Philippus* & ad turbatos cives ſcripſit: *ne timueritis mox aderit vobis dextera magnetica*; Venit & caſtra Patricius in Ethic.

me-

metatus, ſupra caſtra magnetem in monte poſuit: & ecce gladius cujuſdam Normantici per aëra ad Magnetem volat: quod videntes adverſarii conturbati, ſe ſuaque omnia *Philippo* ſubdiderunt. Retulit. tunc Philippus tale Elogium: *Philippus Rex utitur in bello dextera magnetica, in pace aurea*: (erat quippe liberalis.)

Pauſanias in Beoticis. *Cheronenſes* habuerunt aureum ſceptrum inſtar haſtæ *à Iove* donatum *Pelopi*, quod hanc prærogativam habuit, ut quoties exercitus tumultuaretur, Rex ſolo ſceptri attactu tumultum ſedaret, ſi victa pars fureret & diſcordaret elevatione ſceptri concordiam faciebat; cum defecit pecunia, dona ſibi oblata cujuſcunque materiæ, tactu ſceptri in aurum mutabat. Sceptrum.

CAPUT XI.

De Oratione Gratiarum Actoria.

Gratias agimus pro beneficiis vel publicis ut Regi & Reipubl. vel privatis, ut Patronis, Amicis, Benefacto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ctoribus, &c. Vtrobique idem artificium ſervandum.

QVAESTIO I.

Quomodo conſtruitur Oratio Gratiarum Actoria.

Primo, Mentio fit accepti beneficii. *Secundo*, Exaggeretur hoc beneficium à circumſtantiis perſonæ dantis & accipientis, loci, temporis, modi & aliis: ita ut extenuetur dignitas accipientis; amplificetur autem gratia dantis; dicendo ſufficientes gratias agi non poſſe, optando vocem & eloquentiam multiplicem. *Tertio*, Fiat gratiarum actio humilis & ſincera, item promiſſio gratitudinis & curæ, ut illud munus ad honorem dantis vel publicum bonum cedat. *Quarto*, Subjungatur petitio, ut in gratia ſervetur.

PRAXIS.

Gratiarum Actoria.

Gratiarum Actoria pro Dignitate collata.

Si mihi centum Linguas, ex veteri Poëtarum voto, hodie natura donaviſſet: aut ſi jucundiori Metamor-

morphoſi totus mens, totus lingua fierem, nondum ego beneficii magnitudinem, quo me ampliſſime cumulaviſti, *Regum Sereniſſime*, vel eloqui poſſem, vel compleƈti: Nam & me unum è tam nobili illuſtrium virorum collegio, eleƈtum eſſe, in quem regium animum tuum beneficentia gravem deponeres; & ſupra vota mea imo & ultra merita hoc inſigniri honore, quantum amoris & regiæ gratiæ argumentum? A teneris quidem ad hoc paternis præceptis imbutus vixi, ut tibi ſervire & ad tuos nutus obſequiis promptiſſime currere, ſupremam judicaverim fortunam: nec vivere jucundum foret, niſi Tibi viverem: ſed quanti apud eum ſtudia tua ponderis eſſe convenit, cui vitam debeas, & omnia quæ cum vita mortales acceperunt; Quamquam & hæc ſi tuleris, & ſorte tua minus & majeſtate tua inferius obſequium obtuliſti. Habetis hoc, habetis, *Sereniſſimi Terræ Soles*, jam experientia diſco, cum illo Planetarum Rege commune, ut quidquid à nobis, velut inferioribus Regni elementis, ſtudiorum accipitis, uberiori fœnore

refundatis; nos umbras aſpicitis, ut illuſtretis: noſtra obſequia exigitis, ut benefaciendi campum nacti eam quam Majeſtas impoſuit neceſſitatem decurratis ſingulis prodeſſe. Quid vero hac animi regii in me propenſione poſſum, niſi humilibus verbis humiles gratias reddere: niſi forte mea meorumque ſtudia, ſicut in dignitatis meritum, ita in meriti ſtipendium ſuſcipis. Certe ſi dati beneficii qualiſcunque ſolutio eſt, accepti perennis confeſſio: non ingratos nos morituros ſanctiſſime pollicemur. Permittet enim benignitatis tuæ facilitas, nos vel nubium mutuam gratitudinem æmulari, quæ eodem, quod à Sole acceperunt lumine, plures in ſe Solis imagines depingunt, ut à quo ſplendeant Orbi demonſtrent: & nos amorem regium, quo nunc inſigniti vivimus, late per Orbem & Orbis famam portabimus: dicemuſque natis, narrabimus poſteris, ut conſequentium ſeculorum memoria ſciat, cujus ſtellæ ſimus, cui Soli lucem debeamus. Dixi.

SENTENTIÆ.

Hic cumprimis Seneca de beneficiis,

ficiis legendus; nam in hac materia unus Seneca pro multis valet.

Triſneg. *Sine gratitudine nec thus nec myrrha Deo placet.*

Prov. Com. Latin. *Beneficia ſunt voluntatis compedes & aureæ catenæ quibus animus ligatur & trahitur.*

Cicero. *Qui in gravi periculo ſuccurrit, vel magno aliquo beneficio alium afficit, Dei vice fungitur: & ei cui prodeſt, Deus eſt.*

Senec. *Juſta cauſſa eſt lætitiæ lætum amicum videre, juſtior feciſſe.*

Referre non poteſt gratiam niſi qui meminit, & qui meminit jam refert.

Statim gratus eſt, qui ſe onerat, id eſt, qui promittit gratitudinem.

Eodem momento quo obligatus es, ſi vis cum quolibet paria feciſti; quoniam libenter qui beneficium accepit, reddidit.

Non neceſſitatibus tantum noſtris proviſum eſt, ſed uſque in delitias amamur (nempe à Deo.)

Mundus eſt domicilium hominis, cœlum autem tectum, aliter die aliter nocte ſplendens.

Beneficium aſpere datum lapidoſus panis eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Ingentia beneficia ſæpe tarditas corrumpit.

Bis dat qui cito dat.

Illud beneficium jucundum, victurumque in animo ſcias, quod obviam venit.

Tempore quædam magna fiunt non ſumma.

Ingens beneficium eſt unus in fame panis.

Gratia ſine pœnitentia eſſe debet. *Theophraſt.*

Mus in pera, ſerpens in gremio, ignis in ſinu, male rependunt gratiam hoſpitibus. *Innocent. Pontif.*

Gratia tarda, ingrata eſt gratia. *Vulg.*

Si quid benefacias levior pluma eſt gratia. *Sent. Plaut.*

Poſt munera cito conſeneſcit gratia. *Feſtus.*

Immortales ſunt gratiarum horti. *Ariſt.*

Beneficium da cœcus, accipe videns. *Prover. Lat.*

Exempla Et Alia *Supellex.*

Gratiæ Tres — Poëtæ & antiqui *tres Gratias* finxerunt, cum ob multas cauſſas, tum ob hanc, ut meminerimus gratiam memoria tenere, ore laudare, obſequiis demereri. Pinguntur etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

iam *junctis manibus*, quia beneficia mutuo redeunt: *Ridentes* quia benefacientium vultus hilares eſſe debent; *Virgines*; quia ſincera & ſancta: *Tres* quia tria genera beneficiorum ſunt; *promerentium*, *dantium*, *accipientium & reddentium ſimul*. Manibus junctis Ridentes. Virgines.

Pierius. In manu *Delphici Apollinis tres Gratiæ* inſidebant, quarum *una Lyram*, *altera tibias*, *tertia fiſtulas* habebat: Innuebant ſcilicet *Gratias*, ſi veræ ſunt, vocales eſſe & beneficium acceptum ubique canere. Aut beneficium ſi alio non poſſit, debere ſaltem compenſari celebratione. Gratiæ Vocales. Idem.

Gratiæ Symbolum olim *Roſa* fuit. Forte quia ut hæc ſcarabæum necat, ita hæc ingratitudinem. Roſa Symbolum Grat.

Ælianus. *Pythagoras* quæſitus quomodo homines poſſent Diis ſimiles vivere; reſpondit, *ſi veritatem amplectantur & omnibus benefaciant*. Pythagoras.

Sen. de benef. l.5. *Alexander Magnus* cuidam domino dedit Vrbem, qui invidiam fugiens, dicebat, id non convenire fortunæ ſuæ, cui *Alexander*: *non quæro quid Te accipere deceat, ſed quid Me dare.* Alexandri munificent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Anaxilaus. *Anaxilaus* quæſitus *quid in regno eſſet beatiſſimum* reſpondit: *Non vinci beneficiis.* Phavor.

Simonides. *Simonides* roganti cuidam, ut ſibi encomium ſcriberet ſe gratias pro eo relaturum: reſpondit; *duas arcas domi habeo, unam gratiarum, alteram argenti; & cum me premit neceſſitas, gratiarum quidem arcam aperio, ſed inanem reperio: alteram ſolum mihi commodam experior.* Stobæus.

Varro dicebat *qui aquam hauris, fontem corona.* Alluſit ad conſuetudinem Romanorum, qui *in Feſto Fontinalium* ſolebant fontes coronis redimere. Varro.

Fontinalia.

Atheniensium gratitudo. Non erga homines tantum ſed erga belluas grati fuerunt *Athenienſes.* Nam decreto ſanxerunt, ut Muli, qui egregie diu laborarunt, vinculis ſoluti libere paſcerentur ad mortem. Rodig.

Ruſſorum proverbium eſt vulgare: Etiam ſaccarum non bono animo datum in abſinthium vertitur. Prov.

Pomponius. *Pomponius Dux Romanus*, dum Victor rediret, *Pyramidem* illi triplicem exſtruere volebant filii, cumque ille rogaſſet ne facerent; illi, Epitom.

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

cum tres poſuiſſent Pugnatori, Victori, Triumphatori, etiam *quartam Contemptori Pomponio* exſtruxerunt.

Hoſius.

Agiſelaus.

Ageſilaus Rex cum *Apellem* ægrotantem viſitaſſet, pulvinos ſurrigere fingens, decumbentis cervici caute aurum ſuppoſuit, non multo poſt Regis diſceſſum, adveniens puer, amoto pulvinari, dum lectulum ſternere vellet, aurum reperiens exclamavit: *Vide Domine* quid in lectulo tuo repererim; At *Apelles* ſilentium ei imponens dixit; *hoc eſt furtum Regis*: mox intulit Puer; *Quid? benignitate motus voluit tuæ inopiæ ſubvenire, & furtum dicis?* tunc *Apelles*; *Optime dixi, quia Rex hoc munere Cor meum furatus eſt & perpetuo me ſibi addixit.* Sciebat enim *Ageſilaus multo præclarius eſſe alios ditare, quam ditari, & nil glorioſius quam beneficium apud bonos viros depoſitum.*

CA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

CAPVT XII.

De Orationibus Petitoriis Commendatoriis & Exhortatoriis.

QVÆSTIO I.

Quomodo conſtruitur Oratio Petitoria.

Primo, Solet fieri communiter acceſſus vel à commendatione liberalitatis ejus à quo petis: vel ab extenuatione petentis: vel ab exaggeratione meritorum præſertim cum pro aliis intercedimus; vel à refutatione eorum quæ in petitione ſuſpecta eſſe poſſunt: vel à deprecatione audaciæ ſeu profeſſione verecundiæ, quod ſine meritis ad petendum accedat, &c. *Secundo*, Exprimitur poſtulatum. *Tertio*, Subjiciuntur rationes, quæ, quod petitur, perſuadent; Hæ autem rationes accipiuntur communiter, vel ex perſona dantis vel petentis, enumerando ſcilicet merita ejus & majorum: vel etiam ſumuntur à neceſſario, à facili, à glorioſo & reliquis rei petitæ adjunctis. *Quarto*, Promitti-

mittitur perpetua beneficii memoria, exprimitur ſpes de obtinendo petito concepta, & obſequia offeruntur.

PRAXIS

Petitoriæ Dignitatis à Rege.

Petitoria dignitatis.

Et Ego ad pedes munificentiæ tuæ cum precibus ſupplex advolvor ut beatior ſurgam; & in hac felici ruina ac Majeſtatis tuæ umbra, fortunæ meæ lucem & faſtigium inveniam. Scio petentium deſideria, regiis animis theatrum gloriæ ſternere: & injuriam eos infligere Principibus, qui neceſſitate preſſi, ad has publicæ ſalutis Aras, velut verius dicam ad hos tutelares Deos accedere erubeſcunt: Siquidem regiæ manus, divini fontes ſunt, quibus latiſſime beneficia in nos & Rempubl. dimanant. Certe ut *Pharus* in æquore laborantibus inter pericula nautis viam oſtendit, qua ſecuritatem inveniant, ita liberalitas Principis, ſinum Principis; in quem vota noſtra velut portum confluant, ut ditiora redeant. Audivimus lamenta Regum, *dies ſibi periiſſe conquerentium*, *quos*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

cum nulla beneficii linea ſignaviſſent , neque ſe vixiſſe arbitrabantur : Quia ut Soli lucere ita Regibus benefacere natura eſt. Et tua in Nos *Seren. R.* ſubditos humanitas & Majeſtatis tuæ inſignis facilitas, ideo in virtutum Regiarum exercitu altius eminent; ne à conſpectu tuo à magnis aliorum corporibus, minorum neceſſitates præpediantur. Quid mirum igitur ſi hac Majeſtatis tuæ beneficentia provocatus, cum *N. Dominum* fatis conceſſiſſe accepi, ejus honoris heres fieri ex nutu & benevolentia *Seren. Majeſt.* ſupplicem ? In manu tua *Seren. Rex* fortunam meam volvis, velis tantum & levaſti : reſpice & ſerenior abeo. Forte mea & Majorum merita aliquis hic exegerit ? *ſed petere beneficium veni non licitari: impetrare non exigere*: Omniaque quæ aut mei aut ego pro *Republ. pro Sereniſſ. Majeſtate tua* fecimus, obliviſci malimus quam producere : parati & vitam ponere ſi Patriæ neceſſitas, ſi voluntas S.M. & Amor juſſerit. Gratiam & favorem Regium peto non debitum : cujus vel uno radio, ſi me nunc bea-

veris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

veris perennes ſervitutis compedes animo meo injeciſti. Dixi.

SENTENTIÆ.

Menan. *Pulcher theſaurus collatum beneficium.*

Sido-nius. *Benefacere homini eſt magnum beneficium apud Deum deponere.*

Cicer. *Liberale officium ſerere beneficium ut poſſis metere fructum.*

Demoſt. *Principum dona ſunt auctoramenta ſervitutis.*

Plutar. *Ficus non florent & fructus habent dulciſſimos; & quidam benefaciunt non promittunt.*

Martia. *Extra fortunam eſt quidquid donatur amicis,*
quas dederis ſolas, Semper habebis opes.

Jovia-nus. *Princeps liberalis amicos ex hoſtibus, ex alienis ſuos, ex infidis fidos faciet.*

Idem. *Melius beneficiis cuſtoditur Reſpublica quam armis.*

P. Mi-mus. *Beneficium dignis ubi das omnes obligas.*

Demoſt. *Plures honorare eſt multos ad bene merendum provocare.*

Cicero. *Beneficium & gratia ſunt vincula concordiæ.*

The-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Theſaurus pulcher pulchre collata gloria. *Eurip.*

Tunc ſolum pretioſa eſt pecunia, quando uſu largiendi deſinit poſſideri. *Boëtius.*

Beatiſſima dos in Principe Liberalitas & Clementia. *Pomp. Læt.*

Corpus alimento nutritur, animus nobilis, laude, honore, præmio, *Xenoph.*

Multo præclarius eſt beneficiorum quam trophæorum relinquere memoriam. *Idem.*

Præmia bonorum malorumque bonos malosque faciunt. *Plinius.*

Liberalitatis aureum ſemen producit auram favoris ex qua prodit meſſis honoris. *Sophocl.*

Nutriunt præmiorum exempla virtutes. *Plinius.*

Pauperibus una educandi ratio, bonus Princeps. *Idem.*

Avaritiæ fuga & liberalitatis gratia Regum gloria eſt & Regnorum firmamentum, *Ariſt. ad Alexan.*

EXEMPLA
Et aliæ Eruditiones.

Crœſus. *Crœſus* cum divitias jactaret coram Legatis exterorum; *Legatus Ægyptiorum quæſivit, quis theſau-* *Plutar.*

ſaurus omnium utiliſſimus eſſet? Cui Rex: *Liberalitatis*, reſpondit, *theſaurus præcedit auri gemmarumque theſaurum.*

Iacobus II *Arragoniæ Rex* Cervam alatam pinxit cum cornibus aureis: Inſcriptio. *Et auro & celeritate*. Innuebat Principes debere eſſe liberales in dando & celeres in agendo. Iacobus II. Arrag. Rex.

Aurelianus Imperator cum à ſuis quæreret, *quo pacto Imperium bene regi poſſet*, reſpondit quidam, *auro & ferro*, id eſt, liberalitate ſeu manu liberali & forti. Aurelianus.

Ptolomæus Rex incredibiliter delectabatur, ſi à ſe ditatos videret, & dicere ſolebat: *Magis eſſe regium ditare quam diteſcere.* Ptolomæus.

Alexander M. diſputans inter Philoſophos, de felicitate rogatus ſententiam dixit: *Nihil beatius eſſe quam donis multos & oneribus ſibi obſtringere.* Gloriabatur itidem ſibi à natura datum eſſe quod nulli cederet in beneficiis. Alexander M.

Indorum Rex quiſpiam occurrens *Alexandro M.* dixit: *Provoco Te non ad pugnam nec ad bellum, ſed ad aliud certaminis genus; Si* Rex Indiæ.

inferior es à nobis beneficia accipe; ſi ſuperior nobis benefacito: Ita ab Alexandro M. regnum obtinuit.

Auguſtus. *Auguſtus Imperator* adeptus Imperium *nihil ſe magis gratulari dixit, quam quod illum gradum conſcendiſſet, ex quo omnibus benefaciendi facultas daretur.* *Dion.*

Dionyſius. *Dionyſius Siculorum Rex* ad filium ingreſſus cum magnam vim cælati argenti in menſa vidiſſet: *Fili,* ait, *non eſt in Te regius animus, qui his omnibus neminem tibi amicum feciſti.* *Plutar.*

Cimon. *Cimon Athenienſium Princeps adeo ad dandum promptus fuit, ut & prædia, quæ pluribus in locis habebat, ſine cuſtode habuerit, ne quis ita impediretur qui vellet ſuis bonis frui. Illum etiam euntem ſemper famuli cum nummis ſequebantur, ut ſi quis ejus ope indigeret, ſtatim haberet quod daret.* *Plutar.*

Sol. *Epictetus* monet ſicut Sol preces & blandimenta non expectat ut oriatur ſed ſponte ſurgit, & ab omnibus ſalutatur; ſic tu nec plauſus expecta nec laudes ut benefacias, ſed ſponte benefac & pariter ut Sol omnibus eris gratus. *Stobæus*

Theo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Pacat. in Paneg. *Theodoſii Imperatoris* tam certa fuerunt beneficia, ut tum accepta viderentur cum ſponderet. Theodoſius.

Reiſner. *Maximilianus* I. moris habebat dicere; *Charitas non expectat preces egentis, ſed ubi neceſſitatem videt, ante preces prævolat.* Maximilianus I.

Cokerus. *Thomas Briccotus Doctor Pariſienſis, ut Franciſcum* I. *Galliæ Regem liberalem nimis admoneret, in ſolemni ejus inauguratione laudans cœteras virtutes, manus eum ſimiles habere dixit, D. Franciſci manibus, hoc eſt, ſtigmata habere eum in manibus ſeu terebratas manus per quas omnia effluant; Et ideo timendum, ne Regnum ad paupertatem Franciſcanam deduceret.* Franciſcus Primus.

Apud Lampridium. De *Alexandro Severo Cæſare* hoc ſcriptum exſtat Elogium: *Dies nuncquam tranſiit quin aliquid manſuetum, civile, pium faceret, ſed ita ut ærarium non everteret.* Alexander Severus.

Bodinus & Cokerus. *Robertus Capetis filius mille pauperes humaniſſime ſemper fovit eiſque jumenta præbuit ut ſe quocunque iret ſequerentur, ac pro ſe vota facerent.* Eo nemo aut felicius aut tranquillius imperavit. Robertus.

Idem. *D. Ludovicus* 100 & 20 paupe- Ludovicus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

res habuit qui eum ubique ſequebantur, & eodem quo ipſe victu ſuſtentabantur: diebus vero Quadrageſimæ numerum duplicabat.

Ludovicus V. *Ludovicus* V. *Rex Scotorum* ob liberalitatem præcipue in egenos cognomentum accepit, ut *Pater pauperum* vocaretur & hunc titulum præ aliis cariſſimum habuit. *Idem.*

Archelaus. *Archelaus Macedonum Rex* cum ab eo poculum aureum quidam peteret; ipſe juſſit ut miniſter illud *Euripi* daret, petentemque intuitus, *tu quidem*, inquit, *dignus eras qui peteres & non acciperes: hic vero dignus eſt qui accipiat & non petat.* *Plutar.*

Alexander. *Alexander M.* quæſitus ubinam ſuos theſauros haberet; *Amicos oſtendens, hi*, inquit, *liberalitatis meæ ſcrinia ſunt.* *Max.*

Severus. *Alexander Severus* Imperator ſingulorum nomina quibus aliquid præſtitiſſet deſcripta habuit: qui nihil aut parum petiiſſent eos appellabat inquiens; *quid eſt cur nihil petis? num me Tibi vis fieri debitorem? pete ne privatus de me queraris.*

Agapetus. *Agapetus Iuſtiniano Imperatori* *Coker.*

ſic

ſic ſcripſit; *Veſtimentum non veteraſcens eſt beneficentiæ amictus & incorrupta ſtola erga pauperes. Eum igitur qui pie regnare vult talium indumentorum pulchritudine animum oportet exornare; Amoris enim in egenos qui indutus eſt purpuram, cœleſtis quoque candidatus eſt Regni.*

Drexel. *Carolus* V. Imperator ut Peruanam Provinciam ſibi reconciliaret, miſit eo Nobilem eique plures chartas puras & à Scriptura vacuas dedit, ſolo nomine ſuo imperatorio notatas eo conſilio, ut quiſquis privilegium aut munus aliquod peteret jam impetraſſet illud, ſi in hac charta virgine, hoc ſcripſiſſet. Carolus V.

Plutar. *Menecrates ea conditione ſanabat gratis plurimos, ut veſte ab eo accepta ejus ſe clientes & ab eo ſanitatem acceptam faterentur ubique.* Menecrates.

QVÆSTIO II.

Quomodo conſtruitur Oratio Commendatoria?

In hac Oratione petimus aliquid, alicui commemorando ea, propter quæ videtur dignus ut accipiat. Hæc puncta ſervantur: *Primo*, Vel libera- Commendator.

litatem ejus aut amorem extollimus apud quem commendamus: vel neceſſitudinem noſtram cum eo exponimus: vel etiam ejus amicitiam quem commendamus cum illo vel nobiſcum explicamus. *Secundo*, Laudatur is qui commendatur, à meritis, à ſtudiis obſequendi, à dotibus naturæ, à virtutibus,&c. *Tertio*, Ponuntur rationes ſuadentes ut commendatum habere velit. Sumuntur vero hæ rationes vel à neceſſario, vel ab utili, vel ab honeſto vel aliis adjunctis. *Quarto*, Petitio adhibetur & promiſſio tam ſuorum obſequiorum quam commendati.

Hæc Oratio fere in omnibus cum petitoria convenit, niſi quod hic alteri petamus,ibi nobis: ideo & praxis ſpecialem difficultatem non habens, fruſtra nobis remoram hic objecerit.

QVÆSTIO III.

Exhortator.

Quomodo conſtruitur Oratio Exhortatoria.

Ignea hæc Oratio tota eſſe debet & ardere, quia in illa auditores ſtimulamus ut omni periculo contempto, omni abjecta ignavia animum aſſu-

aſſumere velint, & hoc quod opportunum eſt non negligere. *Maxime utilis eſt exercituum Ducibus, qui ante prælium ſuorum militum animos debent incendere.* Hæc puncta habet. *Primo*, laudantur eorum virtutes quos exhortari debemus, ſpes egregias de illis præferendo, quod ſcilicet ſtimulis ad honeſta non indigeant: vel neceſſitas præſentis periculi graphice deſcribitur: vel ex abrupto hoſtium ferocia aut ignavia exaggeratur. *Secundo*, Rei, ad quam exhortamur facilitas, utilitas, honeſtas, gloria oſtenditur: & quod damnum, quæ infamia ſit ſecutura niſi faciamus. *Tertio*, Adhortatio ardens fiat ad id quod volumus, commemorando Majores noſtros & eorum exempla in ſimili negotio, Dei honorem, expectationem omnium, omnia etiam bona de eventu futuro.

PRAXES hujuſmodi Orationum nobiliſſimas habes apud *Livium*, *Saluſtium*, *Curtium* & alios; Excellunt præ aliis quas *Catilina* ad ſuos commilitones habuit; & *Darius* ad ſuos pugnaturus in *Alexandrum M.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

CAPUT XIII.

De Electione Officialium ac Magiſtratuum.

EST apud pleroſque conſuetudo *Officiales certos* ut *Conſules, Iudices, Secretarios* &c. eligendi liberis & votis & ſuffragiis; quod etiam ſine Orationibus perfici non ſolet. Sit ergo,

QUAESTIO I.

De Electione.

Quomodo ejuſmodi Oratio conſtrui ſoleat.

Primo, Communiter ipſius officii dignitas, poteſtas & ea quæ officium comitantur, exponuntur & exornantur. *Secundo*, Laudatur is cui tua ſententia ſuffragaris, tum à meritis, tum à moribus, tum à virtutibus, tum ab illis maxime quæ ad hoc officium rite obeundum conferunt. *Tertio*, Concluditur vel per iteratam commendationem aut petitionem ut huic Officio ſuam operam ſubtrahere nolit: vel per interpretationem ejuſdem ſententiæ in aliis de illo, vel per augurationem publici boni, quod ex illius electione

pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

proveniet: vel per expoſitionem expectationis omnium de illius virtute.

P R A X I S.

Si de ſingulis hominum factis abſque errore judicare difficile eſt, multo ſane difficilius eſt de eo decernere aliquid cui judicia & Tabulæ fatorum humanorum committendæ ſunt. Quæ enim ibi ſingula in periculum veniunt, in hoc conſilio omnia velut agmine facto in unum periculum conjurant. Dicenda eſt aliquando ſententia de unius hominis aut facultatibus aut vita: at hic ſimul de omnium opibus & incolumitate dicendum eſt,& in unius officii æqûa & iniqua collatione omnium bonorum iræ improborumque rationes aut ſummo malo aut pari bono dijudicandi veniunt; *Iudicem nimirum eligimus*, id eſt, *Iuſtitiæ Antiſtitem*, qui æquum & iniquum diſcriminet; qui innocentiam à violentia tueatur; qui injurias arceat; qui vivum velut Oraculum omnibus nobis fatum prælegat; qui de fortunis & vita decernat. Omnes igitur quorum cauſſæ ad hujus tribunal evolventur, de

Praxis pro Electione Iudicis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

quorum dignitate, honore, nomine deinceps certabitur, ſupplices in hoc conſeſſu ſe mentibus noſtris præſentant atque à nobis exorant, ne eorum veſtraſque fortunas alicui ex iis committatis, cui *judicialis ſedes, Meſſis aureæ campus cum Græculo quodam audiat & qui defalcatis calamitoſorum fortunis, avaritiæ ſuæ & cupiditatis horrea explere laboret.* Eligendus ille eſt cui aperta cauſſa eſt & æquitas, cui clauſa pro tribunali arca ſit. Nam ut *Poëta* ait:

Non bene ſelecti Iudicis arca patet.

Eligendus ille qui *Iudiciale officium agnoſcat eſſe miſerorum Aſylon*: maximeque illud evitet quod vulgari verbo circumfertur; *Iudicium nihil eſt niſi publica merces.* Porro hunc eſſe *Dominum* N. non ego aſſero, ſed Virtus, ſed Doctrina & animi Candor indicant; Vos *Domini N. N.* verborum non expectata aſſertione, ex factorum meritis, de dignitate merito huic conferenda cogitate. Meminit hic *moniti Philoſophici, in Magiſtratu non ditiorem hominem ſed clariorem fieri*

fieri debere. Meminit & illius proborum cautelæ, *ita Leges tractandas eſſe ne judices cum alios abſolvunt ſe condemnent.* Spero itaque fore, ut ſi meæ ſuffragati opinioni ſucceſſeritis, Patria univerſa atque omnes boni cupitis bonis perfruamur.

SENTENTIAE De Iudicio.

Caſſiodor. *Tam diu Iudex dicitur, quamdiu juſtus putatur.*

Auguſtin. *Ignorantia & malitia judicis plerumque eſt calamitas innocentis.*

Ovid. *Non bene ſelecti Iudicis arca patet.*

Seneca. *Si judicas cognoſce, ſi regnas jube.*

Auguſtin. *Sublata juſtitia quid ſunt imperia niſi magna latrocinia.*

Petronius. *Ergo judicium nihil eſt niſi publica merces.*

Cicero. *Semper iniquus eſt Iudex qui aut invidet aut favet.*

P. Syrus *In judicando criminoſa eſt celeritas.*

Cicero. *Summum jus, ſumma injuria.*

P. Syrus *Grave judicium eſt quod prajudicium non habet, id eſt quod novo*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

exemplo fit aut ad novam normam. P. Mimus.

Grave præjudicium eſt quod judicium non habet, id eſt quod nullus. Iudex ſequitur vel propter crudelitatem vel propter timorem.

Malo Iudice nullum eſt veneno-ſius animal. Petrar.

Iudicis vox, legum vox eſt, & ipſius juſtitiæ. Idem.

Cunctator eſſe debet, qui judicat de ſalute. Caſſiod.

Gladius conditur ubi aurum ſuſcipitur: Idem.

Malum Iudicium omnis mali cauſſa eſt. Stobæus

Pœnam ſi tuto potes donabis, ſin minus temperabis. Senec.

De Magistratv.

Magiſtratus eſt medicus civitatis. Thucydid.

Melius eſt civitatem regi à Viro optimo quam à lege optima. Ariſtot.

Vbi præſes fuerit philoſophus, ibi civitas erit felix. Idem.

Inſanienti gladium & improbo magiſtratum committere perinde periculoſum eſt. Pythagoras apud Stob.

Ars gubernandi civitates princi- Ariſt.

cipa-

cipatum tenet in omnibus artibus.

Cic. *Magiſtratus eſt lex loquens.*

Idem. *Qui Reipubl. præſunt nulla re facilius benevolentiam multitudinis ſibi conciliant, quam abſtinentia & continentia.*

Idem. *Magiſtratus intelligat ſe civitatis perſonam gerere, ejuſque dignitatem & decus ſuſtinere.*

Idem. *Qui præſunt ſimiles legibus ſint, quæ ad puniendum non iracundia ſed æquitate dicuntur.*

Dion in Adria. *Præfectum Reipubl. ſtantem mori oportet.*

Eruditiones de his Materiis.

Archytas dicebat: *Iudicem & aram idem eſſe, utrumque miſerorum Aſylum.* Iudex & Ara.

Plutar. *Alexander M. cum audiret Accuſatorem alteram aurem manu occludebat, quæſitus cur id faceret; Alteram inquit aurem defenſori integram relinquo.* Alex. M.

Ælianus. *Apud Ægyptios iidem erant judices qui Sacerdotes erant.* Ægyptii.

Al. ab Alex. *Apud Lacedæmonios judicabant Iudices occluſi, ut neminem viderent.* Lacedæm.

Idem. *Bythinii judicaturi in conſpectu Solis tribunal ponebant.* Bythinii.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Allo-broges. *Allobroges antequam ad Iudicium irent vini craterem bibebant, vocantes craterem judicii & veritatis.* Forte ut è fundo veritatem haurirent: vel ut eloquentiores & audaciores eſſent: vel quod ſicut vinum eſt dulce & ſeverum; ita judex eſſe debeat ſeverus per juſtitiam, dulcis per clementiam: & ſicut vinum æque Regem inebriat atque gregem, ſic judicium debeat eſſe ſine reſpectu. *Sabellicus.*

Trajanus. *Trajanus Imperator* judicibus hoc Symbolum dabat: *Fulmen ſuper pulvillum cum lemmate: Lenis ſeveritas.* *Epitom. var. hiſt.*

Veritatis imago. *Apud Ægyptios Iudices geſtabant in collo imaginem Veritatis ex Saphiro; quæ habebat oculos clauſos & plurimos ante ſe libros.* *Diod.*

Præclare de veritatis imagine dicit *Ælianus*: *Ego Iudicem non ex lapide exſculptam veritatem circumferre, ſed in ipſo corde defixam habere volo.*

Amicus & Iudex. Celeberrimus ille in Germania furum domitor, ſub quo catenæ aureæ in publicis viis intactæ jacebant; ſupplicio afficiendis in convivio annulos donabat, dicere ſolitus: *Coker.*

litus:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

litus: *Amicus tuus & Iudex ſum.*

Pontan. Ad *Ludovicum* XII *Galliæ Regem* acceſſit qui patrati homicidii veniam peteret, Rex facti enormitatem perpendens, & quod jam tertio id ſceleris admiſiſſet: *Tene*, inquit, *veniam flagitare, homicidii jam tertii? & ecce joculator qui forte aderat; quid Domine tertii? imo primi dumtaxat, nam ſecundum & tertium tua ſunt, quia ſi tu primum non condonaſſes, hæc reliqua non perpetraſſet.* Ludovicus XII.

Cranzius l. 3 *Vand. Hiſtor.* *Canutus Vandalorum Princeps* juſtiſſimus fuit & nulli vel amico vel ſanguine juncto parcebat. Dum ergo de reis ſemel ſumeretur ſupplicium, quidam damnatorum proclamavit *ſe Principis Cognatum eſſe, parceret ſibi*; tum Rex: *Cognato*, inquit, *noſtro ut honoratior ei ſit locus ſublimiorem parate crucem.* Canutus.

Cokerus *Ferdinandus Cæſar* clemens & juſtiſſimus illud crebro in ore habebat, *fiat Iuſtitia aut pereat Mundus.* Ferdinand.

Epit. *Lacedæmonii centum & quadraginta ſellas in ſenatu habebant totidemque judices*, hæ ſellæ vero ex ebore erant factæ & Leonibus Lacedæmoniorum ſellæ Senatoriæ.

incum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

incumbebant: Leones autem uno pede ſellam fulciebant, & altero ſimiam projiciebant: Lemma ſubſcriptum fuit. *Cede, Leo hic ſedebit.*

De Magiſtratu.

Cleo. *Cleo* Reipublicæ deſtinatus convocatis amicis dixit, *Solvere ſe velle amicitiæ vincula; ne forte cæco erga eos adfectu ductus à Iuſtitiæ ſemita deflectat.* Plutar.

Rex fatuus Simius in tecto. *Bernhardus ad Eugenium* recens electum Pontificem ſcribens ſic ait: *Simius in tecto & Rex fatuus in Solio æque monſtroſa res eſt: gradus ſummus & animus infimus: ſedes prima & vita ima; lingua magniloquax & manus otioſa; ſermo multus & fructus nullus; vultus gravis & actio levis, ingens authoritas, & nutans ſtabilitas.*

Ambroſii dictum. *Ambroſius* de iis qui titulum cum dignitate accipiunt ſic dicit: *Actio congruat nomini, ne ſit nomen inane & crimen immane: honor ſublimis & vita declivis.*

Zeno. *Zeno* dicere eſt ſolitus *Solia & Vrbes decorandas eſſe non pretioſis ornamentis ſed viris.* Stobæus

Chry-

Idem. *Cryſippus* rogatus cur nollet Rempubl. regere, dixit: *Si male rexero diſplicebo Diis*, ſi *bene hominibus*: juxta *Poëtæ* ſententiam. Cryſippus.

Seu ſequeris verum, ſeu damnas, peſſime vivis;
Odia Divorum contrahis aut hominum.

Cum *Epaminondæ* per invidiam & contumeliam viliſſimus quidam Magiſtratus datus eſſet, ſuſcepit ipſum, dicendo *non ſolum Magiſtratus oſtendit ornatque virum ſed & Vir Magiſtratum. Itaque ſe geſſit & Magiſtratum illum honorabilem fecit, ut à multis deinde ambiretur.* Epaminondas. *Eraſm.*

Plutar. *Ageſilaus* quæſitus, cur Spartanorum Reſpubl. præ aliis floreret? *quia*, reſpondit *Spartani & imperare ſciunt & parere.* Ageſilaus.

Stobæus *Agathon* dicebat *Magiſtratum trium debere meminiſſe, primum, quod hominibus imperet: deinde quod ſecundum leges; tertio, quod non ſemper imperabit.* Agathon.

Panormitanus. *Alphonſus Magiſtratum Cotem appellare ſolebat*, qua hominum ingenia probantur. Alphonſus.

Trebell. Pollio. *Saturninus* cum milites illi pe- Saturninus.

plum

plum imperiale impoſuiſſent, advocata concione, de ſe ipſo dixit: *commilitones bonum Ducem perdidiſtis & malum Principem feciſtis.* Erat hic militum Dux optimus, ſed Imperator factus cum ſeverus nimium eſſet, ab iiſdem militibus interemptus eſt.

Themiſtocl. *Themiſtocles* audiens quoſdam ambire Magiſtratum: *ſi mihi*, inquit, *duas oſtenderetis vias, quarum una ad ſepulcrum, altera ad tribunal duceret; multo libentius ingrederer eam, quæ recta ad ſepulcrum ducit.* *Ælian.*

Demoſthenes. *Demoſthenes* dicebat, *ſi ex duobus alterum ſit eligendum, citius ſe in exilium iturum quam ad ſuggeſtum aut tribunal: Scire enim ſe quantum invidiæ, calumniarum, ac periculorum ei expectandum ſit, qui ad gubernacula accedit.* *Eraſm. in Apoph.*

Seleucus. *Seleucus* frequenter dicebat *paucis notas eſſe Magiſtratuum magnas curas, alioquin neminem repertum iri qui Regum diadema humi projectum tolleret.* *Idem.*

Antigonus. *Antigonus* cum regium diadema & purpuram accepiſſet, dixiſſe fertur; O *nobilem magis quam felicem* *Stobaus.*

pannum,

pannum, quem ſi cognoſcas, quam multis curis, periculis & miſeriis refertus ſit, ne humi quidem jacentem elevares.

Idem. *Bion* dixit, *oportere bonum virum à Magiſtratu diſcedere non ditiorem ſed clariorem.* Bion.

Idem. *Pythagoras* dicebat, *primo luxuriam civitates ingredi, deinde ſaturitatem, poſtea contumeliam, poſtremo exitium.* Pythagoras.

Dion. *Trajanus Imperator* dum Præfectum Prætorii enſe accingeret, dixit: *cape hunc enſem, & ſi juſte imperavero pro me, ſi injuſte, contra me utere.* Trajanus ad Præfectum.

Tranquillus. *Caligulæ* vox fuit, cum in Imperatorem eſſet electus, *nunc omnia ſibi & in omnes licere. Reges* vero *Lacedæmonii* minorem ſibi delinquendi poteſtatem cenſebant eſſe relictam, quam privatis hominibus. Caligula.

Reiſnerus. *Clotarius Rex Galliæ* hoc monile habuit: *Cor punicei coloris in campo candido: ex corde duæ ſpicæ promicabant; una à dextris aurea & loco ariſtarum radios ſolares habens*, cum lemmate: *Et luce & ardore. Altera vero ſpica à ſiniſtris adamantina, habens ariſtas* Clotarii monile.

æneas

æneas cum lemmate: *Nec luce, nec ardore. Prima Spica* pietatem notat fervore & luce boni exempli, ſplendidam. *Secunda* Magnanimitatem ſignificat, quam nec ardor adverſitatis nec lux proſperitatis poteſt evertere; tale Cor habere debet quiſquis in dignitatem adoptatus eſt.

Ludovicus Sfortia. *Ludovicus Sforcia ad Genuenſes* miſit *F. Marcheſium* ut ab iis grande tributum exigeret. *Genuenſes Legatum humaniter acceptum in hortum deducunt, herbamque illi* BASILICAM *nomine offerunt* dicentes: *accipe & debilem hanc* (afflictæ Reipublicæ Symbolum) *herbam odorare*: accepit ille & odoratus dulcem odorem percepit: Iuſſerunt deinde ut herbam premeret ac contereret, denuoque odoraretur; fecit & fœtorem ſenſit: Tunc *Genuenſes*: *Sic* inquiunt, *Si clementer Princeps egerit, gratiam habebit apud omnes, ſi preſſerit nos & triverit, amaritudinem & moleſtiam ſentiet.* *Guicciardinus* Baſilica.

Pericles. *Pericles* in Ducem Athenienſium electus frequenter ſibi occlamabat potiſſimum mane dum indueretur: *Plutar.*

Atten-

Attende ô Pericles attende, cives ſunt, liberi ſunt, Græci ſunt, Athenienſes ſunt quos regis.

Richterus. Apud *Indos* ſupremus Monarcha, quem ſua lingua *Vohon* hoc eſt, jubar honoris appellant: Is limites palatii nuncquam egreditur, nec in oculos hominum venit; per palatium vel vehitur ſuper cunas, vel à terra ſublatus in altiſſimis ſandaliis ambulat, ut nuncquam terram attingat: cum in throno ſedet, ex una parte pendet pugio ſeu gladius ex altera arcus & ſagittæ. Monarcha Indorum.

Epitom. var. hiſt. Quidam *Senator ſtellam habuit cum ſex radiis* ejuſmodi: *primus radius* fuit *inſtar Spicæ* cum inſcriptione; *Vtilitate. Secundus, Inſtar clavis* cum lemmate; *Æquitate. tertius inſtar digiti cum* lemmate; *Actione. quartus inſtar capitis coronati* cum lemmate; *Dignatione. quintus inſtar candelæ accenſæ* cum lemmate; *Pietate. Sextus inſtar floris pulcherrimi* cum Lemmate; *Odore bonæ famæ.* Plane Symbolum hominis ad Magiſtratum promoti. Symbolum Senatoris.

Ludov. Legionen. *Cimbri* duplex Elogium dederunt *Regiæ Amphiliæ*: In moneta ſculpta fuit ab una parte *Amphiliæ* Cimbri.

cum

cum Cithara: lemma, *Cimbriæ hilaritas*: ab altera parte *eadem Amphilia cum lampade ardenti*: Lemma. *Cimbriæ Serenitas.* Innuebant exhilarari Regnum amore Reginæ erga ſuos, & præſtantia familiæ illuſtrari.

Severus. *Alexander Severus* Imperator *Fulgoſ.* eos quibus collaturus erat Magiſtratum ex albo recenſebat, ut ſi quis vitia alicui objiceret & probaret, reus magiſtratu privaretur: quod ſi objecta non probaſſet accuſator rei pœnam ſubibat.

Alphonſi Symbolum. *Alphonſus Arragoniæ Rex* in *Panor.* palatio hoc Symbolum habuit, *Fuci circa Alveare* cum lemmate: *Malum Regnum ubi apes laborant, fuci devorant.*

Carolus M. *Carolo Magno placebant illi* *Epitom.* *Principes, qui eſſent Auguſti Imperio, Pericles judicio, Alexandri Bello.*

Idem. Idem dicere ſolebat; *Optimus ille* *Ibidem.* *Princeps cui nomen Adamus, cognomen Abrahamus* id eſt, qui laborioſus ut *Adam*, pius ut *Abraham.*

Numidæ Princi- *Numidæ* Principem ſuum voca- *Ibidem.* bant *Cauriach* hoc eſt, rivulus: Hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

autem inde fuit : *Habebant Numidæ fontem Iovis nomine inſignitum, cui ſacrificabant tempore interregni, ut ipſis Principem oſtenderet.* Certis ergo temporibus ſummus Sacerdos fontem inſpiciebat & cujus perſonæ vultum ſibi ibidem oſtendi *à Iove* advertit, eum mox populo Principem promulgavit: Hujus ceremoniæ memores, *Principes quotidie aqua iſtius fontis lavabantur*, quam porrigendo cubicularius dicebat: *Domine Cauriach:* hoc eſt, memento Te rivum eſſe.

pes Cauriach vocant & unde?

Plinius. Tempore *Tiberii Cæſaris* cum Imperium ſuſcepiſſet, *viæ dicuntur immutaſſe ſitum* læva in dexteram, dextera in lævam commutata.

Tiberii Regno.

Tipoc. *Rudolphus Secundus* ex conſenſu Sex Electorum factus Imperator, curavit ſibi in Symbolo pingi ſuper eburneam menſam *ſex calculos ſeu Sortes; ſeptimum vero deſuper quaſi de Cœlis venientem* cum lemmate; *Conſentientibus*. Innuebat omni electioni legitimæ, etiam Deum adjicere ſuum calculum.

Rudolphus II.

Epitom. *Tartari Principem electuri* in locum campeſtrem conveniunt, & eum qui Succeſſione vel votis eligitur,

Mos Tartarorum in eligendo Principe.

tur, in thronum collocant omneſque acclamant: *Rogamus, volumus, præcipimus ut domineris nobis!* Reſpondit ille: *Si hoc à me vultis, neceſſe eſt ut parati ſitis quidquid præcepero facere.* Reſpondent illi, *Sumus*: Tunc Princeps; *ergo oris mei ſermo de cetero gladius meus erit.* Fit interea applauſus à Populo: Poſtea ipſum è throno acceptum ſupra ſtragulum in terra ſtratum deponunt, & ſedentem ſic alloquuntur. *Vide ſurſum & agnoſce Deum; reſpice deorſum & vide ſtragulum in quo ſedes: ſi bene adminiſtraveris, ad votum habebis omnia; ſi male, à Deo humiliaberis, ut nec hoc tibi ſtragulum relinquatur.* In ſigillo dicti Principis ſolebat eſſe hæc ſuperſcriptio: DEVS *in Cœlo & Cham in terra: Dei fortitudo & omnium hominum Imperator.*

Bajazetes. *Bajazetes Turcarum Imperator* exprobrabat *Tamerlani* natale paſtoritium; ſed hoc reſponſi tulit; *neſcis & ex lana ovium purpuras Regum fieri*: Hic *Tamerlanes* loco monilis fulmen de torque geſtabat, cui inſcriptum fuit: *In terra vapor, in nube terror.* *Paulus Iovius.*

Simile

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Platina.

Simile refert *Platina* de *Ioanne* Ioannes Pontifex. *Pontifice*, qui in gemma annuli ſcriptum habuit. *Tunc gutta, nunc gemma.*

Pauſanias Lacedæmoniorum Rex Pauſanias. cum Simonidem Philoſophum rogaſſet, ut ſibi dignum aliquod documentum traderet ad poteſtatem Imperii recte adminiſtrandam; *reſpondit vir ſapiens*;

Hominem Te eſſe memento.

Herodotus l.2.

Amaſis Ægyptiorum Rex obſcuro Amaſis. loco natus cum ad Regalem dignitatem perveniſſet, Nobiles & Primarii obſequium præſtare detrectabant; *tunc Rex accito ad ſe aurifice, mandavit ut è pelvi quadam pedibus ſuis lavandis antea deſtinata, inſignem Iovis ſtatuam fabricaret; quam dum quodam die ipſe totuſque populus in templo verſarentur, juſſit in medium afferri: mox eam flexis genibus omnes adorarunt: quibus Amaſis, quid adoratis? adoratis vas quod heſterno die pedibus abluendis meis deſerviebat:* Cui omnes uno ore reſponderunt; *non aſpicimus quod fuit, ſed quod nunc eſt*: Tunc Rex, hæc eadem verba in os retorquens, continuo

dixit: *Ergo non aſpiciendum quod fui, ſed quod ſum: humili quidem loco ſum natus, tamen Deo ita diſponente ad regalem thronũ aſcendi.*

Rudolphus. *Rudolphus Imperator* audiens purpuratos ab ejus congreſſu tenuiores arcere, dixit: *Sinite homines ad me venire, neque ideo Imperator ſum ut arcula includar.* *Marl.*

Trajanus. *Trajanus Imperator* profecturus ad bellum cum equum jam conſcendiſſet, vidua quædam occurrit alta voce inclamans: *Filius meus ô Rex te regnante interfectus eſt*: mox apprehenſo pede illius, dixit: *Obſecro Domine, ut, cum eum mihi reddere non vales, ſanguinem ſaltem ejus vindicare digneris. Ego*, ait ille, *ſatisfaciam tibi cum rediero; quod ſi non redieris*, ait illa, *quis mihi præſtabit? Succeſſor meus*, ait Imperator: *at illa; quomodo hoc ſciam? quod etſi facturus eſt, quid tibi proderit ſi alius benefecerit? Succeſſor tuus injuriam patientibus vel paſſuris pro ſe tenebitur; Te non liberabit juſtitia aliena: nonne melius tibi eſt, ut tu juſtitiam mihi facias & pro hoc mercedem recipias, quam alteri hanc tranſmittas.* *Vinc. Beluac. Spec. Hiſtor. lib. 10. cap. 46.*

Mo-

Movit Imperatorem pietas & equo deſcendens cauſſam viduæ diligenter examinavit, & condigna ſatisfactione viduam conſolatus eſt.

Eutrop. lib. 8. De *Eodem* fertur quod culpantibus amicis, quia nimis circa omnes communis eſſet & facilis, benigne reſpondit, *Talem ſe velle Imperatorem eſſe privatis, qualem Imperatorem privatus optaret.* Hinc merito acclamatum eſt *Bonitas Trajani.* Idem.

Ammian. Marcellinus lib. 18. *Cephidus* accuſator quidam acerrimus apud *Iulianum* accuſabat *Numerium* furti: Cum autem objecta diluerentur, tunc accuſator ita percitus exclamavit; *Ecquis nocens poterit eſſe unquam ſi negare ſufficiet?* Tunc *Iulianus*; *& quis innocens eſſe poterit ſi accuſare ſufficiet.* Iulianus ad Accuſatorem.

Marl. *Pelopidas Imperator* in expeditionem proficiſcenti cum uxor ingemiſcens ſæpius exclamaret ut propriam vitam tueretur ſibique conſuleret; *Aliorum eſt*, reſpondit, *vitam propriam tueri, at Imperatoris ex ſuis incommodis omnia Reipublicæ parare commoda.* Pelopidas.

Ammia. Mar- *Alexander* in gyro rationis ſe Alex. Magn.

continebat, is enim urgenti Matri, ut occideret quendam inſontem, & dictitanti ſe per novem menſes portaſſe prægnantem; ita reſpondit prudenter & pie; *Aliam parens optima poſce mercedem, hominis enim ſalus nullo beneficio compenſatur.* *coll. lib. 14.*

Themiſtocles. *Themiſtocles Simonidi* petenti ut injuſtam cauſſam diceret, reſpondit; *Neque tu bonus Poëta fueris, ſi præter Muſicæ modulos caneres, neque ego bonus Princeps, ſi contra leges pronuntiem.* *Fulgos, lib. 6. cap. 4.*

Antiochus. *Antiochus Rex Aſiæ* Regni ſui civitatibus ſcripſit, *ſi quid in literis, quæ ejus nomine ſcriberentur, eſſet, quod legibus adverſum videretur, crederent ſe inſcio ejuſmodi Epiſtolas eſſe ſcriptas ideoque iis non obtemperarent.*

Reges Ægyptii. *De Regibus Ægyptiorum legitur, quod Magiſtratibus præceperint, illos juramento devincientes, ne quid gererent contra leges; etiamſi ab ipſiſmet Regibus mandaretur.* *Plut. in Apoph. Rom.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

CAPVT. XIV.

De modo ferendi Votum ſeu Conſultationem.

VOti Propoſitio eſt Oratio in qua noſtram ſententiam in publico conſeſſu cum gravitate explicamus ad Reipubl. aut diſtrictius ad alterius cujuſcunque loci vel perſonæ utilitatem. *Triplex votum eſſe poteſt: Aſſertativum*, quod propriam ſententiam à nobis inventam exponit. *Confutativum*, quod alienam ſententiam allatis rationibus refellit. *Mixtum*, quod partim alienam ſententiam refellit, partim propriam dicit & ſtabilit: de ſingulis ſingulatim.

QVAESTIO I.

Quomodo Conſtruitur Oratio Voti Propoſitiva. Oratio Voti Propoſitiva.

RESPONDEO I.

Votum Aſſertativum ita proponi ſolet: Aſſertativa.

Primo, Fit brevis ingreſſus ex occaſione vel rei præſentis, vel periculi imminentis, vel perſonarum deliberantium, vel ipſius dicentis.

Secundo, Proponitur ſententia, quæ ſi partes habuerit, dividenda erit; & quid primo, quid deinde dici debeat, explicandum. *Tertio*, Rationes pro ſententia afferuntur, non tantum ex locis Dialecticis ſed etiam *ex Ethicis*, oſtendendo id quod ſuadetur eſſe *bonum*, *honeſtum*, *glorioſum*, *jucundum*, *utile*, *neceſſarium*, *facile*, *opportunum*, &c. Item *à Simili*, ab *Exemplis*, à *Teſtimonio*. *Quarto*, Concluditur per repetitionem brevem cum amplificatione. Solet etiam ſubjungi; id ſibi quidem videri, ſed tamen libenter rationes meliores & commoda publica ſecuturum: nec habiturum ſententiam ſuam optimam ſed optimam alterius.

Respondeo II.

Votum Confutativum ita peragitur.

Oratio Confutativa.

Primo, Mentio fit Authoris prioris voti, ſive cum laude, ſive ſine laude; & dicitur eum nonnihil ab eo quod ſalubrius eſt Reipubl. diſceſſiſſe. *Secundo*, Refutantur rationes dictæ pro priore voto, modeſte tamen & ſine offenſa: vel omnes in cumulo ſimul, vel ſingulæ ſeorſim.

ſim. *Tertio*, Concluditur per Repetitionem & Amplificationem brevem.

RESPONDEO III.

Votum Mixtum ſic pertractatur. Mixta.

Nempe occupatur illud circa puncta utriuſque voti Aſſertativi & Confutativi: ſive velis prius tuam ſententiam aſſerere & ſtabilire, & poſtea refutare alienam; ſive è converſo utrum libet, licet.

Adverte autem *Primo*: quod is qui primus dicet Sententiam, exponere ſoleat cauſſam conſultationis inſtitutæ, eamque exaggerare, invitareque & adhortari alios ad Societatem & conjunctionem votorum.

Adverte *Secundo*: quod is qui alterius ſequitur ſententiam, tractare poſſit *prius* aliquem locum per modum acceſſus: v. g. *Prudentis eſſe* (dicendo) *bona conſilia ſequi*: vel illud dictum *Herodoti* præferendum; *Apud me tantundem valet bene ſentire per ſe, & alteri bonam ſententiam dicenti accedere. Secundo*, Sententiam alterius collaudabit, eique aſſentietur additis ſi quæ

occurrunt, novis rationibus, aut egregia amplificatione. Poteſt etiam is, qui alterius ſententiam ſequitur, ita eam tractare, tanquam à nullo fuiſſet dicta, niſi forte in medio vel in concluſione, vel quando mentio fit datæ rationis, injiciendum ſit, id ab alio eſſe dictum. Qui vero contrarium ſentit, teſtabitur non ſe ideo facere, quod vero adverſetur, ſed quod aliud ſibi videatur: ideoque proteſtationem benevolentiæ aliaque amica verba & officioſa interſeret ſive initio, ſive in concluſione.

Adverte *Tertio*: Quod in *decretis ferendis*, ubi non prævalet pluralitas votorum, ſic procedendum ſit. *Primo*, Repetuntur & explicantur ſententiæ conſultorum, collaudaturque eorum ſtudium & conſilium. *Secundo*, Rationes eorum vel approbantur vel reprobantur, datis cauſſis cur utrumque fiat. *Tertio*, Fertur *Sententia decretoria* oſtenditurque ejus æquitas modeſte & prudenter.

Praxes fruſtra ſubjecerim cum & ſupra ſub generalibus præceptis in Diſpoſitione poſuerim & paſſim *Part.* 1. *c.* 2. *q.* 3. *modo* 1. *&* 2.

apud

apud Hiſtoricos probatos habeantur.

SENTENTIÆ

Pro hac Materia.

Plato. *Res eſt profecto ſacra Conſultatio.*

Terent. *Omnia prius conſilio experiri ſapientem decet.*

Verin. *Conſilio utilius quam viribus arma gerentur.*

Horat. *Vis conſilii expers mole ruit ſua.*

Cicero. *Parvi ſunt arma foris, niſi conſilium ſit domi.*

Seneca. *Diu delibera, cito fac: nihil curare hoc eſt inſanum eſſe; nihil poſſe hoc eſt mortuum vivere.*

Farnes. *Conſilium qui de Republica tollit ex animo rationem tollit.*

Vulg. dict. *In conſilio ſis teſtudo, in factis Aquila.*

Ammian. *Veritatis Oratio ſoluta eſſe debet & libera.*

Democrit. *Veritas ſuaviſſima narratio eſt.*

Idem. *Pietas palam declaranda, veritas audacter dicenda.*

Seneca. *Non eſt turpe cum re mutare conſilium.*

Dio. *Non eſt conſiliis juxta metum locus.*

Livius. *Amor privati commodi, venenum eſt boni conſilii.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Eruditiones & alia Supellex.

Fride-ricus. *Fridericus Imperator tunc demum ſalvam fore Rempubl.*dicebat, *ſi Senatores de rebus conſultaturi, in veſtibulo Curiæ ſimulationem ac diſſimulationem deponerent.* *Æne. Sylvius.*

Al-phon-ſus. *Alphonſus Arragoniæ Rex* dixit: *Romæ eſſe debuiſſe domum Concordiæ ante Capitolium & domum conſilii: in qua priuſquam ingrederentur Capitolium Senatores, amorem privati commodi, odia, ſimultates & alios adfectus malos exuerent.* *Panor.*

Cœſo-nius Pætus. *Cæſonius Pætus* tuendæ *Armeniæ* cauſſa *à Nerone* contra *Parthos* miſſus fortium & militarium virorum conſilia optima contemnebat, & oppoſita licet deteriora faciebat, ideo tantum, *ne indigere aliena ſententia videretur.* *Tacit.*

Lacon. *Lacon quidam* omnis conſilii quantumvis egregii, quod ipſe non attuliſſet inimicus fuit. *Coker.*

Ariſti-des & Themi-ſtocles. *Ariſtides una cum Themiſtocle admodum ſibi inimico*, in Reipubl. negotio ad legationem miſſus; *viſne ô Themiſtocles*, dixit, *ut in his montibus pauliſper inimicitiam depo-* *Plutar.*

na-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

namus, recepturi eam, cum redierimus. Innuebat deponenda eſſe odia iis qui Reipubl. negotia curant.

Terentius dicit *Conſiliariorum primum dogma eſt, occaſionem obſervare properantem*: Eſt enim occaſio anima actionum & rerum bene gerendarum Mater. Occaſio.

Coker. *In ſubitis arduiſque periculis, rapienda ſunt conſilia, non quærenda.* In ſubitis conſil. rapien.

Idem dicit, meminerit conſiliarius dum navis eſt ſalva, conſulere; & providere ne evertatur, poſtquam enim fluctus exſuperat inane eſt ſtudium. Monitum.

Herod. *Maturum eſt conſilium cui adſederint timor & cunctatio.* Conſilium.

Lampridius. *Alexander Severus rem primo die conſiliariis ſuis tantum proponere ſolebat, & ſpatium dare ut diſquirerent, cogitarentque dicturi poſtea ſententias, ne incogitantes conſilia funderent.* Severus.

Puteolis Reſpubl. in Campania, poſt multa feliciter geſta bella & triumphos *exſtruxit Servio Duci ſuo palatium ingenti ſumptu: in quo diverſa conclavia ea arte fornicata, ut ex uno in aliud tranſitus eſ-* Puteoli Palatium exſtruunt.

 ſet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

ſet, & quod in uno dicebatur, hoc in ſingulis & omnibus echo diſtinctiſſime reddebat & audiebatur. Cum ergo Dux cum ſuis centurionibus conſilium habebat in certo conclavi, milites alii per alia ſparſim conclavia ſedebant: & cum finire deliberationem vellet, clariori voce hæc ſolum verba pronunciabat; *ita decernimus*; & confeſtim echo undique reſonabat, *imus*: ſtatimque miles ad obſequia Ducis exiliit.

Baleares Inſulæ. In *Balearibus inſulis* hæc conſuetudo fuit, ut quoties de arcano aliquo vellent deliberare ſenatores, in campos exirent, ibique foveam effoderent, verſus quam inclinabant ora & vota invicem & conſilia loquebantur; & ubi finiebatur deliberatio, foveam illam terra implebant, atque reliquo campo complanabant. *Sepelienda eſſe conſilia ſub ſilentio innuebant:*

Mydas. Timebant nimirum ne venti voces raperent, deferrentque conſilia late per campos, quod circa *Mydam Regem Phrygiæ* contigiſſe fabulæ memorant: Habuit hic Rex aſininas aures, & dum ſemel *à Chirurgo* tonderetur, habere animadverſus eſt;

roga-

rogavit igitur, & apud hominem pecunia ſilentium emit Rex, ſed hic dum diu ſecretum tenuiſſet, ſemel in campis vagus, impatienter arcani, inclinato ad arundinem ore, *arundo*, inquit, *audi, Mydas habet aures aſininas*: res mira, ſtatim hæc verba ab arundine ad arundinem meare, & cum vel minimus ſpiraret ventus, clariſſime omnes campi reſonare; *Mydas habet aſininas aures.*

Et *Gobrias* in Apologo ſuo ait: *in quadam parte Indiæ tanta eſſe frigora, ut verba loquentium priuſquam ad aures audientium perveniant congelentur, in terramque ruant*, aut in aëre ſuſpenſa hæreant; verno autem tempore cum reſolutio incipit flantibus *Zephyris* reſolvuntur etiam verba & tunc prius tonare per aëra & audiri incipiunt. Frigora.

Roſinus. Apud Antiquos *Conſus*, *Deus Conſiliorum venerabatur*, ejus ara ſubterranea fuit; ad inſinuandam Conſiliorum occultationem. Conſus.

Ioannes primus Caſtellæ Rex ferali & lugubri veſte toties induebatur quoties tributorum conferendorum conſilio Regnum onerare debuit. Ioannes Caſtellæ Rex.

CAPVT XV.

De Legationibus.

ET Domi & extra Legationes obimus. Extra ad fœdera ſtruenda, indicenda bella, contrahendam amicitiam cum Principibus, petenda auxilia, &c. Domi vero mittimur ad *Comitia generalia* à Nobilibus: & à Rege ad *Comitia Nobilium* quando magna inſtant *Comitia*.

QVÆSTIO I.

Legatio. *Quomodo Oratio ejuſmodi conſtrui ſoleat.*

Primo, Acceſſus ſolet fieri ab aliquo diſcurſu, ſive à laude ejus ad quem dirigitur Legatio; ſive ejus à quo fit; ſive à ſtudio utriuſque Regni erga ſe mutuo: ſive ab alia quacunque circumſtantia aut re, à qua commode ad rem inſtitutam deſcendi poſſit. *Secundo*, Puncta Legationis exprimuntur. *Tertio*, Singulæ Legationis partes ſuis argumentis ſuadentur & confirmantur. *Quarto*, Concluditur vel adhortando ad hoc quod intenditur; vel petendo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

tendo ut admittatur; vel commendando, vel exigendo, vel quid ſimile fieri debet, ſecundum exigentiam materiæ ac prout res poſtulat.

Quando laus Principis à quo legamur ponenda ſit, facile prudens Orator adverterit: nempe tunc, cum rei in qua Legatos agimus authoritas, veritas aut neceſſitas tali modo ſolidatur.

Nota vero, quod in *florentiſſimo Poloniæ Regno* hic mos invaluerit, ut Legati à Rege ad Comitiola Nobilium, *primo*, Nomine Regis præſentes ſalutent, gratiamque & favorem regium offerant: *deinde*, literas fidei, *Credentes* illi vocant, oſtendant: *poſtremo* autem, puncta Legationis præmiſſo acceſſu & diſcurſu, ſive de bono regimine Reipubl. ſive de ſtudio Regis in Rempubl. oratorie explicent.

Exempla Legationum pulcherrima exſtant apud *Waſſenbergium* in libro de rebus geſtis *Vladiſlai IV Regis Poloniæ*. Sed & apud hiſtoricos paſſim praxes legeris: Excellit illa *Legatorum Scytharum ad Alexandrum M.* quam videre licet *apud Curtium lib. 7*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Quandoquidem tam varia & multiplex materia Legationis eſſe ſoleat, non eſt poſſibile ſingulas occaſiones ſuis eruditionibus inſtruere; Studium igitur cujuſcunque, hic ſupplementum faciet.

APPENDIX.

Genus Iudiciale.

In *Genere Iudiciali* in quo accuſamus vel defendimus ut vel malitia puniatur, vel innocentia abſolvatur, nihil dicere attinet: ſive quod ex generalibus præceptis ſatis conſtare poſſit; ſive quod in eo excellere ambiens, ſatis lucida apud Authores paſſim præcepta & maxime apud *Ariſtotelem* habeat. PRAXES vero in tot *Ciceronis* Orationibus. Hoc tamen pro comperto ſit, à modernis Oratoribus forenſibus, quos *Pragmaticos aut Cauſidicos* nuncupamus, non aliunde ſumi probationes, quam ex *Iure ſcripto communi & ſpeciali:* & quo quis ingenioſior & in legendo Iure diligentior, eo facilius poteſt & leges & conſuetudines accommodare Cauſſæ, quam defendit aut arguit. Supervacaneum igitur hic hærere, qua-

quapropter litori potius vicinus antennas ſolvo & Anchoram figo.

Ignoſci tamen mihi poſtulo, quod longior fuerim, quam eſſe propoſui & prope in tituli nomen deliqui. Vtilitas me ſtudioſæ Iuventutis protraxit, cui unicè complacere ſtudui: Niſi forte & *Poëta* verſu mihi adblandiar, cujus judicio ſunt

Quæ bona multa parum, quæ
mala pauca nimis.

Sed ſcio & Sapientum comitiis definitum circumferri, quod *in longitudine brevitas, in brevitate longitudo poſſit inveniri*: Nam & ille quondam in pauciſſimis verſibus habitus eſt longiſſimus ab Eruditorum cenſura, quoniam *ineptus Poëtaſter*: & *Homerus in Iliade & Odyſſeis* illo brevior, quia utilis & non è trivio Poëta. Sed manum de tabula, ne hoc ipſo nomine malus eſſe incipiam, dum me peccaſſe excuſo.

SOLI DEO GLORIA!

VER-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

VERBORVM ET RERVM ELENCHVS COPIOSISSIMVS.

A.

ABeſton lapis 216.
Acumen quid 34. *an Oratori uſurpandum* ibid. *materiale quid* ibid. *metaphoricum quale* 35. *quotuplex* ibid.
Acumina quæ perfectiſſima 37. *Orator adhibeat* ibid. *Politicus non item.* ibid. *Hæc facienda modi diverſi* 38. 45. *Vbi invenienda* 39. *inveniendi praxes variæ* 41. *ex locis Oratoriis* 46.
Acuminibus non moroſe nimium inhærendum 51.
Acuminis ponendi in Oratione præcepta varia 52.
Adamantes duo connubio naturali ſociati 231.
Adam coronavit Evam gramine 251. *duos habuit annulos* 284.
Adjuncta quid 29. *perſonæ duodecim* 30. *rei ſex* ibid.
Adulator 13.
Ægyptii filias ornabant torquibus 262. *quos coronabant* 295. *Phœnicem in ſepulchro ſculpebant* 324.
Ægyptiorum convivia 325.
Ægyptii Oſirim in aurea tumba circumferebant 331. *gratulantes ſceptrum dabant Regi* 419. *apud eoſdem mos eligendi Principem.* ibid. *Senatoris figuram quomodo expreſſerint* 413. *Eoſdem habebant Iudices quos ſacerdotes* 445.
Ægyptiorum Reges Magiſtratibus quid præceperint 460.
Ædificium Dædali manu exſtructum 10.
Æſtas & pax in ſpiceo ſerto incedere dicuntur 296
Agathocles iturus ad Iudicem 83. *gratulantibus ſibi quid dixerit* 411
Agapeti ad Iuſtinianum ſcriptum. 437
Agathonis monitum ad Magiſtratum 449.
Ageſilaus de Spartanorum Republ. ibid. *de Ducis belli ornamento* 414. *Apellem ægrotantem viſitat* 427.
Agrigentini ſtulti 345

Alan-

Alauda 263.328.

Albanorum mos circa natalititia maris 319.

Alexander M. iræ ſuccubuit 52. *panem gladio diviſum cum Sponſa bibavit* 252. *annulum moriens cui dederit* 284. *cum natus eſſet duæ Aquilæ viſæ ſunt; altera in Occidentem altera in Orientem avolare* 375. *adorari voluit* 393. *Parmenioni ſuadenti quid reſpond.* 415. *cum Tyrum obſideret quid in ſomniis viderit* 416

Alexander M. nulli cedebat beneficiis 433. *provocatur ab Indorum Rege* ibid. *amicos optimum theſaurum appell.* 436. *Accuſatori alteram aurem manu occludebat* 445. *Matri urgenti, ut inſontem occideret quale dederit reſponſum* 460. *non annos ſed triumphos ſe numerare dixit* 324

Alexandri M. annulus ſignatorius 287. *Munificentia illius* 425. *ejus tumulus* 329

Alexander Severus nomina eorum in catalogo habebat, quibus aliquid præſtitiſſet 436. *ex albo recenſebat eos quibus Magiſtratum erat collaturus* 454. *ejus Elogium* 435

Alexandri Caroli Principis Poloniæ Epitaphium 357

Allobroges ituri ad Iudicium vini Craterem bibebant 446

Alphonſus de matrimonio 245. *in Symbolo coronam habuit* 322. *ejus de Principe ſermo* 408. *ejuſdem Symbolum* 329. 413. 454. *dictum illius aureum* 415. *Magiſtratum cotem appellabat* 449

Alphonſus Dux Calabriæ filio Clypeum dedit. 345

Alphonſus Rex Caſtellæ de militibus 417

Amaluſinthæ Reginæ Epitaphium & elogium 330

Amantis animus in alieno corpore eſt 244

Amaranthi corolla, ejus uſus 295

Amaſis obſcuro loco natus quomodo ſuos ad obſequium compulerit 457

Amazonum cauſſa nubendi 247

Ambroſii dictum 484

Amicitia pomo lucrata 210

Ami-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Amicus 11
Amici duo Vulcanum adeunt & cur 211. 212
Amicorum bona communia ibid.
Amicus & Iudex 446
Amici pictura 264
Ammonis ſtatua artificioſa 394
Amor magnus Deus 209
Amori ſacra faciebant Athenienſes 210
Amoris pictura 211
Amor cœcus puer 235. *otioſorum negotium* 244. *Deus munditiæ* ibid.
Amoris adjuncta ſeu pediſſequæ ibid *ejus agmina* 245. *Symbolum* 264. *ejus feſta apud Athenienſes* ibid.
Amplificatio quid 117. *quotuplex* ibid. *Rerum quomodo fiat* 120. & *verborum* 118. *per figuras* 124
Amphilia Cymbrorum Regina 453
Anaxilaus 426
Anchoram Seleucus in annulo habuit 282
Anguilla fragilitatis humanæ Symbolum 325
Annæ Reginæ Vngariæ Symbolum 267
Annuli origo 280
Annuli cur ſponſis dentur ibid.
Annulus ſervitutis Symbolum 281. *Sacerdotibus interdictus* ibid. *pronubus datus loco pignoris* 282. *nuptialis in quo digito portabatur* ibid. *Sponſis oblatus ferreus fuit ſine gemma* 283. *in mare projicitur quotannis à Venetis* 284. *Pharaonis quem Ioſepho tradidit qualis fuerit* 285
Annulus Flaminis Dialis ibid.
Annulus vetuſtus ibid. *qualis fuerit datus Sponſis* ibid.
Annulus Mariæ Vngariæ Reginæ 340. *in cunis Emigildis Reginæ apparuit* 373
Annulus corona cordis 282
Annuli quibus detracti 288
Annulum digito detractum in theſaurum Imperatoris projecit Legatus Polonus 284
Annulus quo Sacerdos victimas obſignabat, qualis fuerit 283
Annulis aureis qui utebantur apud Romanos ibid.
Annulo donari magnum bene-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

benevolentiæ ſignum ibid.
Annulos quotidie mutavit Heliogabalus 281
Annuli pro ſingulis menſibus ibid.
Annuli æſtivi, hyberni, verni, autumnales quales fuerint ibid.
Annuli ferrei apud Imperatores Rom. ibid.
Antecedentia quæ & eorum argumentatio 31
Antiphanes de nuptiis 244
Antigonus de diademate Regio 450
Antiochi Regis Aſiæ ad Civitates Literæ 460
Antiſthenes de uxore ducenda 245. quid mortem eſſe dixerit 318
Antonius ſalutatus eſt lampadibus 392
Apis 55
Apophthegmata 314
Apollo 292
Apoſtrophe 124
Aquam & Ignem cur tangebant novæ nuptæ apud Romanos 252
Aquila 262
Ara Hypocratis 340
Arbores laudaturus 149
Arcadii fortunam auream in thronis Regum poſuerunt 408
Arces laudaturus 148
Archelaus Macedoniæ Rex 436
Argumenta invenire 5
Argumentum quid ibid.
Argumenta quotuplicia 6
Argumenta in Definitione 7. in partium enumeratione invenienda quomodo 18. ex conjugatis 21. in Simili, Diſſimili, Contrariis, Repugnantiis, Comparatione 23. ex notatione 18. ex Cauſſis, Effectis, Adjunctis, Anteced. & Conſeq. 28
Argumentatio triplex à partibus ad Totum 18. Dialectica quid & quomodo facienda 61
Argumentandi Oratorie modi varii 62
Argumenta in Demonſtrativo genere 146
Argumenta quærenda in Deliberativo genere. 150
Argus 236
Ariſtippus de muliere parva ſed pulchra 246
Ariſtides & Themiſtocles legationem ſubeuntes privata deponunt odia 466
Armenii ſibi aures rumpebant ante nuptiarum celebrationem 260
Artemiſia cineres viri

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

cum vino mixtos ebibit 243. 338
Aſparagine coronatur ſponſa in Bœotia & cur 249
Aſpaſia gravida botrum colligit acerbum. 345
Aſtyagæ ſomnium 376
Athalanta curſu ſuperata ab Hypomene 212
Athenarum mos circa ſponſalia 251
Athenienſes feſtum Amoris celebrabant 264. in monumentis ciphras ſcribebant 324
Athenienſium apprecatio Regibus 341. eorundem gratitudo 426
Atreus 43
Attentio quomodo excitetur 88
Attilius Regulus 42
Auditores ſpectet Orator 151
Auguſtus moriturus quid quæſiverit 336
Auguſtus Imperator quid maxime ſibi gratulatus ſit 434
Avicula unius diei, Symbolum hominis cito morientis 324
Aviculæ cujuſdam proprietates mirandæ 341
Aves ſalutantes 391
Aurelius moriturus quid dixerit 31
Aurelianus 433. ab Aquila raptus 37
Axis plauſtri ante fore Sponſæ combuſtæ 25

B.

BActrianorum modus gratulandi 412
Bajazetes Tamerlani exprobrat natale paſtoritium 456
Baleares Inſulæ 468
Baſilica herba, afflictæ Reipubl. Symbolum 452
Baſilius ſibi vivus conſtruxerat ſepulcrum ſed imperfectum reliquerat conſulto 321
Baucalium poculi genus quale 293
Bellaria Martis 333
Ben quid 372
Beneficii pars cito negare 48
Benevolentiæ captatio quomodo fiat 87
Bion de bono viro 451. in Bœotia coronandi ſponſam mos 249
Bœotiorum in ſponſalibus mos 254
Boleſlai torques 289
Brachmani vicinis regionibus mittunt folia arefacta 323. immortalitatis donum petunt ab Alexan-

Alexandro M. 343. *ex membris nati judicabant qualis eſſet futurus* 378
Braxillus moriturus 314
Burchardus Montmorentius 288
Butyrum 16
Bythinii in Solis conſpectu judicabant. 445

C

CAbriæ Ducis dictum 418
Cæſonius Pætus aliorum conſilia contemnebat ne indigere aliena ſententia videretur 467
Caji Marii in ſinu ſeptem aquilæ repertæ ſunt 374
Cajus & Caja cur dicere debuit Sponſam introducens 256
Calamus 17
Calceis inſculpta fuerunt amoris Symbola 286
Caligulæ votum 53. *vox ejuſdem* 451
Calvariæ duæ 324
Candela ardens 323
Canutus Vandalorum Princeps ad cognatum 447
Capita occiſorum in horto arborum ramis appenſa 333
Carmani cui Vxorem dabant 247
Caroli V annulus 286. *ejuſdem ſceptrum* 327
Carolus V urbem ingrediens de triplici P quærebat 409
Carolus V caſtra occupavit Ducis Brunſvicenſis 417
Carolus Magnus quæ inſignia ſepulcro affigi voluerit 322. *quos Principes adamaverit* 454. *ejuſdem de Principe dictum* ibid. *ejuſdem annulus ſignatorius* 285
Carolus Siciliæ Rex moriturus quid ultimo dixerit 335
Carthaginenſium votum 372
Carthaginenſes militibus annulos dabant 283
Caſtellum laudaturus 148
Catachreſis 38
Catenæ ſymbolum vitæ conjugalis 208
Catena arcanis nodis connexa 209. 290
Cato de Amantibus 244. *de Vxoribus* 245. *ejuſdem annulus* 288
Câuriach quid & unde dictum 454
Cauſſa quid, quotuplex 28. *Efficiens quæ & argumentatio ab hac* ibid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Materialis quæ ejuſdem argumentat. ibid. Formalis ibid. argumentatio ab hac 29. Finalis quæ & argumentatio ejuſdem 29
Cauſſæ acutæ 49
Cauſſæ nubendi apud veteres 247
Cauſidici qui 472
Celtiberi aquæ ſcyphum ante Ducem belli portabant 416.417
Cervus ſaucius dictamum quærit 192
Chelidonia lapis 192
Cheronenſes ſceptrum habuerunt à Iove Pelopi donatum cujus mirabilis efficacia deſcribitur 419
Chriſtierni Regis Daniæ ſtemma 16
Cibus nubentium 259
Cicero de Fratre 46. de Dolabella 47. ejuſdem de Octavio ſomnium 375
Ciconia 266
Cimbri ungues ſibi demebant nuptiarum die & præſegmina mittebant ſibi invicem 259
Cimbrorum quatuor cohortes 418. eorundem elogium quod Amphiliæ dederunt Reginæ 453
Cimonis munificentia 434
Cingulo Romana ſponſa cur cincta fuerit 251
Cives gratulantes Regi 409
Claudius Imperator 289
Clavis quando ſponſæ datur 259
Cleo ad amicos 448
Clotario Imperatori à tribus philoſophis vita humana variis æquiparata 326. ejuſdem monile 451
Clypeata veſte cur ſponſa utebatur apud Hebræos 249
Colaphos impingebant adſtantes Sponſis 253
Columba odore perfuſa 209
Columba in Symbolo 265
Comma 139
Communicatio 124
Comparatio quotuplex & quid 26.27.45
Compedes aureæ 289
Complexio 124
Concordiæ domus quo loco fuerit Romæ ſita 466
Confirmatio quid 111. quid curandum in illa Oratori ibid.
Confutatio quid 125. quomodo fiat ibid.
Conjugata quid 21
Conjugii Symbolum 243
Conjuges duo longævi 339
Conſequentia & eorum argumentatio 31

Con-

Conſilium 467
Conſonantes 138
Conſtantiæ Sfortiæ Symbolum 266
Conſtantiæ Reginæ Poloniæ Epitaphium 356
Conſtantini M. torques 288
Conſultationem ſeu votum ferendi modus 461
Contraria quid 24. *quomodo dividantur* ibid. *acumina ex iiſdem* 47
Converſio 124
Corona ſpinea coronatur Sponſa in Anglia 252
Coronâ qui donabantur 294
Corona civica quæ 294. *obſidionalis, muralis, navalis,* ibid.
Coronandi mos unde manaverit 251
Corollam deferebat ad Sponſum Sponſa 249
Coronas quales invenerit Caligula 294
Corollæ florentes pacis erant Symbolum 294
Coronæ Muſarum quales 295
Coſdroæ machina cryſtallina 106
Cranium Nicephori 333
Crinomenon quid 112. *obſervandum in legendis orationib.* 114
Crœſus dives 317. 432
Cryſippus cur Rempubl. regere nollet. 449
Cuba Dea 379
Cypreſſus mortis Symbolum 333
Curius Dentatus unde ſic dictus 373
Cydonium malum epulis nuptialib. adhibitum 259
Cygnus 267
Cymbium à forma navis accepit nomen 291
Cyri Regis laborioſa conjunx, ejuſdemque Symbolum 262

D.

D*acorum mos circa nuptialia* 260
Dædali ſtructura 10
Darius medico compedes donavit 289
Definitio quid 7. *apud dialecticos quibus conſtet* ibid.
Definitiones acutæ quomodo fiant 46
Definitionis locus Oratori utiliſſimus 12
Deliberativum genus quid 150. *ejuſdem diſpoſitio varia* 152. *quot partibus conſtet* 150
Democritus de genero bono 142. *ſolaturus Darium*

tres poſtulat homines qui lugubria non ſumpſiſſent 320. ſciſcitanti cur puſillam uxorem duxiſſet quid reſponderit 246
Democionis Areopagitæ filia ſponſo demortuo quid dixerit 243
Demonſtrativum genus quid 146. ejuſdemque diſpoſitio varia 152
Demoſthenes de magiſtratu 450
Deſcribere rem per partes 7
Deſcriptio per effecta 8. per ſimilitudinem 9. per Synonymiam 10. per cauſſas ibid. per negationem 11. per adjuncta ibid. per contentionem Ironicam 12
Deos ſalutandi modus 390
Dextris datis inibant matrimonium Perſæ 253
Diana Suadela nuptiarum præſes 254
Dictamum herba 192
Didonis poculum 291
Dies bini cum uxore jucundiſſimi 244
Difficile 151
Digitus annularis à Sacerdotibus ſacrificaturis inungebatur 285
Dignitas præcipua quæ 408
Digreſſio quid 116. Oratori quomodo uſurpanda ibid.
Dilemma quid 85
Diogenes de divite 142. de amore 244
Diogenis Cynici ſepulcra inſpicientis obvio & percunctanti Alexandro M. quid inter mortuos ageret, reſponſio 322
Diomedes 214
Dionyſii Tyranni Vxor & Liberi necati 339
Dionyſii Siculorum Regis ad filium dictum. 434
Diſpoſitio quid & quotuplex 59
Diſponere quid & quo ordine Orator debeat ibid.
Diſſimilitudo quid 24. argumentatio ab hac ibid.
Docilitas quomodo fiat 88
Docti 54
Domiducus quando invocabatur 254
Domitiani Imperatoris convivium 331
Domititius cur invocatus 254
Domus Regia 13
Draconis caput ejuſque uſus 258.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

E.

EBrietatis deſcriptio 8
Edua Dea 379
Eduardus IV. Rex Angliæ 340
Eduardi Marchionis Symbolum 412
Effecta quid, ab his argumentatio 29. quomodo acumen faciant 50
Elamitæ ſanguinem ex annulari digito libabant ante vinculum maritale 260
leemoſynarii cujuſdam Epitaphium 325
ligendi Magiſtratus Orationes quomodo fiant 440
iſabethæ Auſtriacæ ſymbolum 267
ocutio quid 128. Latina in quo conſiſtat ibid. Latinam quis artificioſe ſervat ibid. Plana in quo conſiſtat 134. quid notandum in illa 135. Ornata quæ ibid. Ornatus in verbis ſingulis quomodo ſpectandus ibid. Ornatus in alienis verbis 136. Ornatus in conjunctione verbor. 137
uentia unde dicta 128
Eloquentiæ ſtudioſo tria difficilia 2
Epaminondas reprehenſus à Pelopida quod cœlebs viveret 142. eidem viliſſimus Magiſtratus datur 449. mortem quomodo nominaverit 316. morti vicinus quale laborum concupiverit præmium 320. Ejuſdem de exercitu ſine Duce ſermo 414
Epicteti monitum 434
Epiſcopi Conſtantinopolitani quomodo ſuis Imperatoribus gratulati fuerint 334
Epiſcopis gratulantes quid obtulerint 409
Epitaphia quomodo conſtruenda 346
Epitaphium quid, & quotuplex 346. 347
Eruditio quid 4
Eruditiores qui videri volunt in declamando quid obſervent 156
Eſter 373
Etopœja 124
Etymologia 19
Exclamatio 124
Exordium quid 87. quale debeat eſſe ibid. ejuſdem vitia quæ 88. bonum quodnam ibid.
Exordia quomodo formentur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

tur 89
Exordiorum fontes præcipui 97
Exordii exemplum 90. Exemplum aliud orationis funebris 92

F.

FAbii Quadrati torques 290
Fabius Pauli Vrſini filius 108
Fabius Ambuſtus cur ſic dictus 373
Faces duæ 209. pueri præferebant Sponſis apud Romanos 257. ardentes cur apud eoſdem Magiſtratui præferebantur 413
Fax prælux dicta 257
Facile quid 151
Fel nigri canis, ejus uſus 258
Ferdinandi Cæſaris dictum 447
Ferdinandus Caſtelli Rex moriturus regio indutus habitu templum frequentavit 320
Feſta amoris 264
Fidei imago 210
Filii diverſa in jure nomina 372
Flammeum quid, ejus uſus, & cur in Sponſalitiis adhibitum 250
Flumina laudaturus 149
Focus accendebatur à Sponſa 258
Fons mirabilis efficaciæ 338
Fontes laudaturus 149
Fontinalia feſta qualia 426
Formæ deſcriptio 9
Fortunæ Muliebris templum 254
Franci formicam Regibus recens natis offerebant 34
Franciſci I Regis Galliæ liberalitas 435
Franciſci II Valeſii Galliæ Regis Symbolum 26
Franciſci Sfortiæ apud populum authoritas 39
Franciſci Pacini Epitaphium 35
Fridericus Imperator de Republ. 466. ejuſdem clementia 41
Friderici Ducis Iuliacenſis Symbolum 21
Frigus incredibile 46
Fulviæ Symbolum 26
Funebres orationes quomodo fabricantur; vide Gratio.
Funebris Pompa apud Romanos 3

G.

Galatarum mos circa connubium 253
Galatæ mortuo literas dabant 332
Galenus morborum Imperator 340
Galli quale ſignum electi mariti habuerint 253
Genethlia feſta 378
Genita Mana quæ ibid.
Genus quid 22
Georgius Dux à fratre Eduardo juſſus mori data mortis optione vino malvatico ſorbendo ſe ſubmerſit 338
Germanorum quondam ſepulchrorum inſcriptiones 323
Gladius 80
Gobrias de frigore 469
Gorgias Leontinus quærenti an mortem æquo animo ferret quid reſpond. 317
Gothorum mos circa ſponſalia 253
Gradatio 124
Græcorum mos circa ſponſalia 250
Græci nuptiarum præſides Deos invocabant 254
Græcorum in ſalutando mos 390. *in coronando Principe mos* 411
Gratiæ tres 424. *manibus junctis, ridentes, virgines, vocales* 425

H.

Hannibal venenum gerebat in annulo 283
Harpocrates Deus ſilentii 287
Haſtâ cælibati gladiatoris ſponſæ caput comebatur, qualis fuerit & qua ratione hoc 250
Haſta Iunoni ſacra ibid.
Hebræorum mos in adventu viri magni 391
Hecubæ viſio 376
Helias naſciturus qualem habuerit viſionem parens ejus 372
Heliotropos 326
Helleniſmus quid? 129 *quotupliciter fiat* ibid.
Henricus Bavariæ Dux poſt mortem identidem vivebat 337
Henrici Regis Galliæ vitæ ordinatio 327. *ſedenti ad menſam tres apponebantur orbes* 327. *ejus poculum* 291
Herbas laudaturus 149
Hercules adhuc infans angues necavit 374
Herculis Dei imaginem Tyrii in obſidione torquibus alligarunt 290

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Heros monetæ genus 336
Hetruſci porcam immolabant in nuptiis 254
Hieronem Syracuſanum apes aluerunt 374
Hieronymæ Arragoniæ Symbolum 266
Hipolitæ Carreptæ Symbolum ibid.
Hirundo chelidoniam quærit 192
Hiſpanorum mos circa ſepulturam 329
Hiſtoria quid 120
Holofernes quomodo ſuſceptus à Lybiæ populis 391
Homerus non è trivio Poëta 11. 473
Homo quid 316. *Cithara* 314
Hominis deſcriptio 12. *definitio à Scientiis* 14
Honeſtum quid 150
Horologium in annulo 286. *Clement. VII oblatum* 341
Horti deſcriptio 19
Hymenæum Græci pariter & Latini in nuptiis inclamabant 256
Hypocratis Ara 340

I.

IAcobi II Regis Angliæ emblema 433
Ianua quam Sponſa ingrediebatur lana cingebatur 258
Ignem & Aquam tangebant Sponſus & Sponſa apud Romanos 252
Indi anchoram manibus gerebant 282
Indiæ Rex Alexandrum M. provocat 433
Indiæ Populi cui nubere permittebant 247
Indorum mos in coronatione Regis 411
Inductio quid 80
Infans in terram expoſitus 376. *ſuper clypeum locabatur* 377
Infantibus Polypus cur oblatus ibid.
Inhoneſtum quid 151
Injucundum quid ibid.
Inſulas laudaturus 149
Interrogatio 124
Invenire quid debeat Orator 3
Inventio ibid. *pulchra unde proveniat* 4
Inutile quid 151
Ioannes Dux Mediolanenſis Sponſæ mittit annulos duos 263
Iohannes Dux Cliviæ pro Symbolo habuit Lilium 323
Iohannes Rex Angliæ Ætnam pinxit 413

Io-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Iohannis Pontificis Symbolum 457
Ioſephi Patriarchæ poculum 293
Iovis pullus quis 374
Iſabellæ Caroli 5 *Vxoris ſymbolum* 267
Iſabellæ Arragoniæ Reginæ Symbol. 326.
Iſmenias quomodo ſalutaverit Regem Perſarum 393
Iucundum quid 151
Iudas Macabæus 416
Iudex & ara miſerorum Aſylum 445
Iudices occluſi judicabant apud Lacædemones 445
Iudiciale genus quid 472
Iugatinus Deus quando invocatus 254
Iulianus ad accuſatorem Cephidum 459
Iuliani ſtemma regium 328
Iulius Cæſar 82. *ſalutatus ſcintillas projiciebat ex oculis* 393. *à Pompejo victus quid dixerit* 415. *hujus encomium* ibid. *in Africa corruit* 416
Iuno unde Cinctia dicta 251. *Ejus ſtatuæ haſtis nitebantur* 250. *Iugalis unde dicitur?* 253. *Adulta nuptiarum præſes* 254. *Vnxia unde dicta* ibid.
Iupiter Adultus nuptiarum præſes 254. *Tigillus cur ſic dictus* 315. *Stator* ibid.
Iuſtinus Imperator pulvere lectulum jubebat conſpergere 319
Iuvenis Epitaphium 351.

L.

Lacænæ Matres filiis clypeos porrigebant 377
Lacedæmonii Amori ſacrificabant ante pugnam 214. *Heroum imagines in Senatu exponebant* 322. *In Clypeos exponebant Infantes* 377
Lacedæmoniorum apprecatio Regibus 341. *Sellæ Senatoriæ* 447
Laconum gratulatio ad Reges 341
Laodemia umbram viri optabat videre 244
Lapidis cujuſdam admiranda natura 329
Larix igne non comburitur 213
Legationes obeundi 470
Legatus Polonus 284
Leonidis oſſa 326
Leonora Sponſo remittit lances duas 264

Libitinæ ſtatua apud Romanos quo loco fuerit ſita 330.
Lilium 10
Limen non tangere debebat Sponſa 255
Linguæ deſcriptio 17
Lipſius decubiturus quid dixerit 321
Litteræ ad Baſſas Turcici Imperatoris nigro holoſerico obſignatæ quid portenderint 335
Livii fama apud exteros 393
Loci quotupl. 6
Lucerna ardens Conjugii Symbolum 243
Lucretia 45
Ludovici XI Regis Galliæ Symbolum 413
Ludovici XII Regis Gall. Symbolum 292. *ad homicidam ſermo* 447
Ludovicus V Rex Scotorum Pater pauperum dictus 436
Ludovicus Divus 120 *pauperes aluit* 435
Ludovico Burgund. Regi oculi eruti 418
Ludovicus Cortuſius moriturus teſtamento prohibuit lacrumari 338
Lupi roſtrum ejus uſus 258
Luſitani ex roſis ſponſalitia Serta faciebant 250.

M.

Macedones Perſeo auream fortunæ ſtatuam obtulerunt 411
Macrobii ſtatuas defunctorum ex auro, argento vel ligno erigebant 331
Magnes 232
Malum Cydonium nuptialibus epulis adhibitum 259
Malum aut medulla cameli dabatur ſponſis ibid.
Manlius unde Torquatus dictus 277
Manturna 254
Manus oculatæ 44
Marciæ Catonis filiæ cauſſa cur ſecundo nubere detrectaret 245
Marcus Antonius Senator Romanus luſtraturus Pyramides Ægypti quid dixerit 319
Margaritæ Duciſſæ Mantuæ Symbolum 267
Maſſilienſium mos circa ſponſalia 253
Materia qualis eligenda 3. *in Exornativo genere* ibid. *in Deliberativo genere* 4. *in Iudiciali genere* ibid.
Matrimonii ſanctiſſimum ſignum apud Macedones

quod.

quodnam fuerit 252
Matris ad filium informatio in eligendo amico 210
Manſoleum 243. 338
Maximilianus I ejuſdem dictum 435
Mecœnatis annulus qualis 287
Megarenſes pugnis percutiunt Sponſum & Sponſam à templi foribus uſque ad altare 253
Memoria quid 140. *quotuplex* 141
Memoriæ quidpiam mandaturus notat. ibid.
Menandri Bactrorum Regis à ſubditis parentatio 339
Menecrates qua conditione ægrotos curaverit 437
Midas aures aſininas habuit 468. *annulus ejuſdem qualis* 284
Modus nubendi 252. *deducendi Sponſam* 255. *diſponendæ domus quam nupta ingrediebatur* 258
Moleſtum quid 151
Momus 174
Moneta Heros dicta 336
Monile infauſtum quale fuerit 251
Montanus 43
Montes laudaturus 149
Mors quid ex philoſophi cujuſdam opinione 316
Mors bona 317
Mortis Symbolum mel 326. *Templum apud Spartanos* ibid.
Mors Noctis filia 329
Mortuos deflere interdictum 330
Mors Atropos dicta 344. *Imago ejuſdem* ibid.
Mos Græcorum in deductione Sponſæ 257
Mos in coronatione Imperatorum quondam uſitatus 330
Mos antiquorum circa natalitia 376
Mulier mala 246. *equitandi perita jus habebat nubendi apud Perſas* 247
Mundus perpetua ruinarum ruina 314. *rotundus duodecim baculis ſuffultus* 315
Muretus in naſum cujuſdam 44
Muſarum Coronæ 295
Muſonius philoſophus de ultimo feliciter claudendo die 322
Mythridates victus à Pompejo quomodo ſe ſolatus ſit 417

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

N.

NAbathæi Reges in ſimo ſepeliebantur 318. ante pectus loco ſigilli mortem gerebant 319
Narratio quid & quotuplex 103. quomodo facienda ibid. ut bona ſit quæ notanda 104. ejus vitia 106
Narrationis exempla ibid.
Navis 80
Neceſſarium quid 151
Negantia quid & argumentatio ab his 26
Neptunus 292
Neſtoris ſcyphus ibid.
Nicephori cranium 333
Nicolaus Medicæus ad filium recens natum 319
Nobili convenit ſapientia 94
Noctis filii qui 392
Noctua 262
Nomenclatores à Romanis cur adhibiti 390
Notatio quid 19
Nubendi Cauſſæ apud veteres 247. modus 252. ritus varii 259
Nubentium ornatus 247. cibus 259
Numantini 414
Numidarum contracti conjugii ſignum 260
Nuntii victoriæ coronabantur 294
Nuptiales Orationes vide Oratio.
Nuptialia ſacrificia 254. Symbola 262
Nuptiæ ſunt extremum infortunium 244

O.

OBlatio Cymbii 272. Torquis 273
Occaſio quid 467
Odores accendebantur in adventu Principis 392
Olympias putabat ſe fulmen gerere 375
Olympius de ducentibus Vxorem 242
Opis Dea quæ 376
Oratio gratiarum actoria pro collata dignitate ad Regem 68. gratulatoria in adventu alicujus 70. conſolatoria in morte amici 73. ſuaſoria, quod juvenes ſub rigida diſciplina coërcendi non ſint 75
Oratio alia in qua quod brevis malitia juventuti non noceat diſſeritur 77 gratulatoria feſtorum Natalit. 154. reſponſoria ad hanc 155. ſalutatoria 157. 159. ſuaſoria non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

non eſſe flendum ob juvenis obitum 46. *gratulatoria conjugii* 166. *funebris in morte juvenis* 169. *gratiarum actoria qua captivus aliquis vita donatus gratias poſſet agere Imperatori* 172. *Reſponſoria Profeſſoris ad diſcipulos gratulantes ſibi valetudinem* 174. *gratiarum actoria ad Regem Reipubl. nomine pro debellato hoſte* 177

Oratio in qua proponitur Chriſtus patiens ſub allegoria apis mellificantis 182. *alia in qua ſub allegoria horti vepribus conſiti proponitur* 185

Oratio gratulatoria novi anni ſub allegoria maris 187

Orationes ſponſalitiæ quæ ſint 189

Oratio qua Sponſus petit Sponſam per amicos quomodo fabricanda 190. *hujus conficiendæ praxes variæ* 191

Oratio qua Sponſus ipſe Sponſam petit 195. *Reſponſoria ad Sponſi petitoriam* 196. *Praxes Concedendi* 198. *Praxis Differendi* 200. *Praxis Negandi* 201

Orationes aliæ ſpectantes ad Sponſalia quomodo combinentur 202. *Nuptiales quæ dicantur* 214

Oratio Sponſi petitoria ante vinculum conjugale 215. *reſponſoria ad hanc* 219. *traditoria qua Sponſo traditur Sponſa poſt copulationem* 220

Oratio reſponſoria Sponſi ad traditoriam 225

Orationes quibus gratulantur hoſpites Sponſis 229. *Epithalamicæ quæ ſint* ibid.

Oratio traditoria Sponſæ ad thalamum Sponſi 230. *reſponſoria ad eandem* 234. *munerum oblatoria* 269. *reſponſoria ad hanc* 274

Orationes funebres quæ 296

Oratio ab hoſpitibus ad amicos defuncti ibid. *reſponſoria ad hanc* 304

Orationes Natalitiæ 362. *reſponſoriæ ad has* 368. *ſalutatoriæ* 379. *reſponſoriæ ad eaſdem* 383

Oratio valedictoria 386. *reſponſoria ad hanc* 387. *gratulatoria quomodo*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

modo fabricanda 394 reſponſoria ad eandem 400
Orationes gratiarum actoriæ 419. Petitoriæ 428. Commendatoriæ 437. Exhortatoriæ 438
Oratio pro Electione Iudicis 441. Voti propoſitiva 461
Orationis partes quot ſint & quomodo diſponendæ 86. in Officioſa quid advertendum 156
Oratiuncula voti aſſertativi contra Regem 63. Voti confutativi pro Rege 66
Orator quid ſcire debeat 4. qualia argumenta invenire debeat 6. quid exercere debeat 134
Oratorem gravitas decet 5.
Oratores moderni in quonam præcipue laborent 4. quibus modis rem explicent 7
Organa fabricata ex oſſibus mortuorum 333
Origo boni viri non eſt inquirenda 56
Orphei tumulus 325. ſepulturæ locus producit luſcinias 373
Oſiris ab Ægyptiis colebatur 331
Oſſa mortuorum pecuniæ loco habita 332

P.

Pacuvii Syriæ Præfecti mos 336
Pancarpiæ corollæ ſic dictæ 249
Panis definitio 16
Panem gladio diviſum guſtabant Sponſi 213 & 252
Pannonæ nuptiarum initio Deum familiarem ad invicem mittebant 260
Papaveris ſuccus Sponſis apponebatur 259
Papilionis deſcriptio 6
Paradoxum 40
Parcæ colebantur inter natales 378
Parochus quis nominatus 257
Partium enumeratio 18. quomodo acuta fiat 46
Paulus Apoſtolus 53
Pauſaniæ monitum 263. ejuſdem monumentum 325
Peccator 57
Pecuniæ definitio 17
Pegaſus Solis equus 93
Pelopidas ad uxorem 459
Periclis vox aurea 452
Peroratio quid 126. quas partes habeat ibid. cur diligentius facienda 127
Perſæ coronabant omnes

qui

qui ſacris intererant 294
Perſonas laudaturus 149
Petrarcha filium deplorat Epitaphio 353
Petri Comeſtoris Epitaphium ibid.
Pharaonis annulus qualis fuerit quem Ioſepho tradidit 285
Phialam aqua impletam dabat Sponſa ei cui nubebat 253
Philippides de Vxore 244
Philippi Regis Galliæ magnetica dextera 418
Philippi II morientis ad filium inſtructio 337
Philippus Macedo Oraculum ſciſcitatur qui ſenex fieri poſſet 317. hominem ſe eſſe à puero admoneri patiebatur 331. moriturus quomodo adſtantes ſolatus fuerit 340. in palæſtra prolapſus locum contemplans quid dixerit 343. ejuſdem ſomnium 375
Philo de torque 290
Philoſophi magiſtros ſuos in annulis ſculptos gerebant 287. lamentantes ſupra Alexandri M. cadaver 335
Phocionis uxor quem ornatum adamaverit 243
Pictor quidam 49
Pigapheta quomodo Vrbano V gratulatus fuerit 413
Pindari in ore apes mellificarunt 374
Plantas laudaturus 149
Plato à Græcis qualiter ſuſceptus 392. item à Dionyſio ibid. ori ejus apes inſederunt 374
Plinii annulus 285
Plutarchus de cœlibe 246
Poculum 290. grammaticum quale & cui ſacrum ibid.
Pocula trina appoſita apud Græcos ibid.
Poculum Henrici Galliæ Regis 291. Didonis ibid. Rufi ibid. ex Onagri cornibus ibid. quod Solimanno oblatum ab Imperatore quale fuerit 291. acceperunt Neptunus & Apollo 292
Pocula cum ſpeculis exſculpta ibid.
Poculis quid inſculptum 293
Poculum Corn. Marci ibid. Parentis Clitophontis ibid. trina in conviviis Diis mixta ibid.
Politiani tumulus 350
Politicus 17
Poloniæ deſcriptio ibid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Polycrates lyram habuit in annulo 282
Polypus piſcis 377
Pompeji annulus 287
Pompejus triumphans 391
Pomponio victori quatuor pyramides erigunt filii 426
Porca immolata in conjunctione nuptiali 254
Porciæ reſponſum ſciſcitanti quem eſſet habitura de viro mortuo diem ultimum 245
Porphyrites lapis 263
Poſſibile quid 151
Potina Dea 379
Pragmatici qui 472
Præficæ officium poſt exuſtum cadaver 334
Prægnantium mos 345
Principis deſcriptio 16
Principis & populi differentia 408
Princeps malus 47
Privativa quid 25. *argumentatio ab iiſdem* ibid. *acuta quæ* 47
Probroſum quid 151
Prometheus annuli author 280
Propoſitio acuta quæ 4. *quibus conſtet* 32. *quid ſit & ubi ponenda* 102. *quotupliciter poni poſſit* ibid. *qualis eſſe debeat* 103
Prorex Neapolitanus moriturus quid dixerit 289
Proſopopœja 124
Prothagoras cur filium inimico dederit 246
Protheſilai uxor umbram viri optabat videre 244
Ptolomæi dictum regium 433
Ptolomæus Philadelphus cranium inter epulas ſemper habuit 321
Pueri duo ducebant Sponſam 257
Pulchritudo corporis 17
Pumilio 55
Puteoli palatium exſtruxerunt Servio Duci 467
Pyrrhi annulus 285
Pyrrhus aquila vocatur à militibus 408
Pythagoras 425. *idem de civitatibus* 451

R.

R*Ana ſilentii Symbolum* 287
Regis deſcriptio 16
Regiones laudaturus 149
Regula 80
Relata quid 25. *argumentatio ab his* 26. *acuta quæ* 48
Renatæ uxoris Herculis Ducis Ferrariæ Symbolum 267

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Repetitio 124

Repotia quando & ubi data 259

Repugnantia quid, & eorum argumentatio 26. acuta quæ 48

Res laudaturus 148

Rex fatuus ſimius in tecto 448

Ritus nubendi 259

Robertus mille pauperes fovit 435

Romani omnes digitos coronabant excepto medio 283. torquibus donabant qui in prælio inſigniter ſe geſſerant 290 in conviviis quid coronaverint. 394. ſpiritum morientis egredientem ore excipiebant 333

Romanorum mos poſt exuſtum cadaver 334

Romulus qui matrimonium iniverit 253

Roſa fiat quicquid calcaveris unde dictum hoc 286. ſpinis olim caruit, cur amoris Symbolum 295. item Symbolum gratiæ 425

Roſtrum lupi ponebatur in foribus 258

Rudolphus ad purpuratos 258

Rudolphi II. Imperatoris Symbolum 455

Ruſi poculum 291

Ruſſorum proverbium 426

Ruſtica in Scotia ſomniavit Lunam ex utero ſuo egreſſam Britanniam totam illuminari 375

S.

Sacerdotes victimas annulo obſignabant 284

Sacrificia Nuptialia 254

Saladini Regis Ægyptiorum tumulus 252. tunica interior poſt mortem illius circumducta 342

Salamandra urbis Pariſienſis ſymbolum 328

Salomon deſcribitur 11. filius votorum 372

Salutandi Deos mos 390

Salutando tangebant Manus, Genua, Frontem 391

Salutatio matutina & veſpertina 390

Sapor Rex 15

Saturnus de ſe ipſo ad milites 449

Scævola 42.46

Scelenitropos 326

Sciolus quiſpiam ſe laudat 10

Scipionis Marſchalci Galliæ exequiæ 323

Scipionis Africani ſepulchri inſcriptio 353

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Scyphus boni ominis 293
Scytharum lex matrimonialis 261. *in coronatione mos* 319
Scythæ victori vivo ex aureo propinabant poculo & mortui ſepulcro aureum appendebatur. 330
Seleucus de Diademate Regum 450. *ejuſdem annulus* 282
Semiramis ab avibus educata 374
Senatoris Symbolum 453
Sententia quid & quotuplex 115. *quomodo adhibenda* ibid.
Sententiæ ſpectantes ad Sponſalia 205. *pro Orationibus Nuptialibus* 239 *pro Orationibus munerum oblatoriis.* 277. *pro Orationibus funebribus* 308. *pro Oratione natalitia* 370. *pro Salutatoriis & Valedictoriis Orationibus* 389. *pro Gratulatoriis Orationibus* 403. *pro Orationibus Petitoriis* 431. *de Iudicio* 443. *de Magiſtratu* 444. *pro Orationibus voti propoſitivis* 465
Sepultura triumphalis 338
Serta ex ſolis roſis erant in Luſitania. 250
Sertum 294. *laureum triumphatori dabatur* 295
Sertis coronata ſepulchra mortuorum ibid.
Servius Tullius viſus eſt habere caput ardens 374
Severus Imperator ſibi vivo loculum parari juſſit 318. *ejus morientis vox ultima* 334. *tempus deliberandi Conſiliariis dabat* 467
Sicyoniorum lex nuptialis 261
Sigiſmundi III Regis Poloniæ Symbolum 268. *ejuſdemque Epitaphium* 354
Silvii Palladii tumulus 351
Similitudo quid 23. *unde poſſit deduci & ad quid valeat* ibid.
Simonides encomium ſcribere petenti quid reſponderit 426. *ejuſdem ad Pauſaniam monitum* 457
Smaragdi admiranda virtus 286
Socrates quo vultu incarceratus 52. *ejuſdem reſponſio ad conſultantes an uxor eſſet ducenda* 142. *viſus eſt ſibi Cygnum videre è gremio ſuo egredientem* 375.
Sapiens 317

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Sol 53. *in tumbis Perſarum exſculptus* 324
Soldanus 15
Solonis inſtitutum 259
Somnium Matris Octavii 375
Somnus filius Noctis 329
Species quid 22
Sphinx in annulo Auguſti 287
Sponſa apud Hebræos tunicam albam geſtabat 248. *aſparagine coronata in Boëotia* 249. *monili ornabatur* 251. *corona ſpinea coronatur in Anglia* 252. *bibit in templo ceteris idem facientibus in Anglia* 253
Sponſam deducendi modus 255. *introducens cur dicere debuit ubi tu Cajus Caja ego* 256. *apud Græcos puer præcedebat clamitans, qui caniſtrum gerebat* 257
Sponſa ducebatur à duobus pueris ibid. *vehebatur in curru apud Græcos comitantibus Sponſo & Agnatis* ibid. *cur in gyrum verſa* ibid.
Sponſalia inibant pane gladio diviſo Græci 213
Sponſalitiæ Orationes vide Oratio.
Sponſi caput caricis & palmarum fructibus inſpergebatur 251. *cu. Reges & Sponſa Reginæ nominatæ* ibid.
Sponſus apud Coos muliebri veſte induebatur 252
Sponſus & ſponſa vitta purpurea amicti apud Latinos jugum ſubibant 253
Statua Ammonis artificioſa 394. *Honoris Dei* 407
Statuæ Numæ Pompilii & S. Tullii cum annulis 281
Statuæ loquentes 373
Stella marina ejus uſus 258
Steſichori poëtæ ori luſcinia dicitur conſediſſe 374
Struthio ova aſpiciendo fovet 328
Subjectio 174
Suſtentatio ibid.
Sybaritæ morte plectebant eum qui mortis mentionem injeciſſet 330
Sylla 211. 416
Symbola nuptialia 262
Symbolum Caroli Friderici Ducis Cliv. 213. *cujuſdam elati hominis* 325

T.

Tamerlanes ad Bajazetem 456. *ejus Symbolum* ibid.
Tanaquil inventrix tunicæ rectæ 248

Taren-

Tarentinorum more nuptu-ri cibus adinvicem ſibi præbebant 261
Tartarorum mos in eligen-gendo Principe 455
Templum Floræ & Deæ Sa-lutis 295. *Honoris & Virtutis apud Roman.* 407
Terentius de Conſiliario 467
Teſſalia ſpongiam lacrumis plenam miſit ad funus Matris 330
Teutones ante nuptias ca-put ad invicem radebant 259
Themiſtoclis dictum de vi-ro 145. *de quibuſdam Magiſtratum ambienti-bus* 450
Themiſtocles Simonidi in-juſtam cauſſam petenti 460
Theodoſius beneficus 335
Thraces caracterem quen-dam Sponſis in fronte inurebant 261. *natos plorant, mortuos rident* 377.342
Thraſibulus 13
Thyeſtes 43
Thymiana guſtabant nu-pturi 259
Tiberius ſub pœna gravi prohibuit annulos ima-gine ſingulari notatos in loca obſcæna inferre 288 *hujus tempore mortuos deſlere capitale erat* 330. *eo regnante viæ dicun-tur ſitum immutaſſe* 455
Timolion Oraculum conſul-turus quale omen retu-lerit 415
Toga pura & illius uſus 247. *recta* ibid. *cur ve-ſtis Fortunæ dicta* ibid. *cur itidem immorta-lis dicta* ibid. *cui in-duere hanc licebat* ibid.
Torques 288. *cur detur* 290
Torquibus qui donabantur apud Romanos ibid.
Trajanus ad præfectum 451. *quale Iudicibus Symbolum dederit* 446
Trajanus ad Viduam 458 *ejus vox aurea* 459
Tranquillitas 54
Tranſitio quid 114. *quomo-do uſurpanda* ibid. *quo-tuplex* ibid. *ſit elegans* 115
Triumphatoris ſertum cui conſecratum 295
Tubicines præcedebant fu-nebrem pompam 334
Tunica alba tegebatur Spon-ſa apud Hebræos 247
Turcici relligioſi ſpecula obviis porrigunt 318
Turris 213

Tur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Turtur 262
Tyrones aſſueſcant ſimplices invenire propoſitiones 5

V.

Valetudinis mater menſa tenuis 54
Vale, ter acclamabant mortuis 334
Varronis dictum 426
Veneti annulo in mare projecto id ſibi deſpondent 284. *eorundem ſalutis apprecatio Principi* 341
Venus quatuor cygnis vehitur 317. *ridens nata* 373
Veritatis imago 446
Veſpiæ tumulus 351
Veſtis clypeata qualis 249
Victimas annulo obſignabat Sacerdos 284
Vir qualis eligendus 142 *dives indoctus, ovis eſt aurea* ibid.
Viro regnum eſt conjux 252
Virginis Symbolum 263
Virgo Lacæna 211
Virgilii Epitaphium 352
Vita hominis quid 9. *eſt ſicut flammæ ſtupa* 316 *eſt venatio* 325. *navis eſt inſtar.* 326. *comparatur caryophillo, Phœnici, & Naufraganti* 326
Vitæ Symbolum Fel. ibid. *ejus brevitas à Philoſopho delineata* 333
Vita navigantibus ſimilis eſt 344
Vita avis eſt 340
Vitia 54
Vitta purpurea amicti ſubibant jugum Sponſus & Sponſa 253
Vladiſlai Regis Bohemiæ Symbolum 412
Vlyſſes 214
Vmbo candidus quid 248
Vohon quid 453
Volucer poculum ſic dictum 291
Volumnia 254
Voluptas 54
Votum ſeu Conſultationem ferendi modus 461. *aſſertativum quomodo ſoleat proponi* ibid. *confutativum quale* 462. *mixtum quid* 463
Vrbes laudaturus 148
Vtile quid 151
Vulcanus dividens Iovis baculum 315
Vulcanus cur menſa non dignatus à Iove 378
Vxor eſt neceſſarium malum 245
Vxorem abjicit quiſpiam in mari naufragus 246
Vxores quaſi unxores unde ſic dictæ 258

VVal-

VV.

WAllenſteinii tumulus 359

X.

XEnophon ſacrificans de filii morte certior factus quomodo ſe geſſerit 321

Xerxes luſtraturus milites de montis vertice lacrumis obortis quid dixerit 343

Z.

ZEno Philoſophus ſciſcitaturus Oraculum qui vitam bene agere poſſet, quid reſponſi tulerit 318

Zenonis authoritas apud Athenienſes 392. hujus dictum 448

Zoroaſtes ridens natus eſt 392

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

E R R A T A

ſic corrige.

P*Ag*.42.*lin*. 12. lege ergo.*p*. 54. *l*. 11. lege tributa. *pag*. 57. *l*. 8. dele comma. *p*. 88. *l*. 14. poſt intumeſcit pone duo puncta. *p*. 100. *l*. 21. lege ſi. *p*. 110. *l*. 20. lege pugillaribus. *p*. 113. *l*. 14. lege aliquando. *p*. 190. *l*. 1. lege impetratur *p*. 293. *l*. 2. lege poculo. *p*. 393. *l*. penult. lege capite. *p*. 425. *l*. 20. pro hæc lege illa. *p*. 444. *l*. 5. poſt nullus dele punctum. *p*. 453. *l*. penultima lege Reginæ. *p*. 213. *l*. 14. lege hoſtili. *p*. 263. *l*. 23. lege ornet. *p*. 285. *l*. 26. lege duas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 A 34